

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Mediální návyky dětí ve věku 6 - 8 let

Diplomová práce

Autor práce: Anna Havlíčková

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: Bc. Marek Háša, M.Sc.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 23. 4. 2024

Anna Havlíčková

Bibliografický záznam

HAVLÍČKOVÁ, Anna. *Mediální návyky dětí ve věku 6 - 8 let*. Praha, 2024. 178 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Bc. Marek Háša, M.Sc.

Rozsah práce: 201 576 znaků (včetně mezer) od úvodu po závěr včetně poznámek pod čarou a vysvětlivek

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá mediálními návyky dětí ve věku 6 – 8 let, tedy věku, který dle chápání psychologie odpovídá mladšímu školnímu věku. Prostřednictvím etnografické metody tzv. guided tour, při níž participant výzkumníka provede svou domácností, je možné tyto mediální návyky zkoumat v přirozeném prostředí participanta.

Hlavní výzkumnou otázkou, kterou si výzkum dává za cíl zodpovědět, je samotný název práce, tedy jaké jsou mediální návyky dětí v tomto věku. Vedlejší výzkumné otázky jsou poté zaměřeny především na samostatné užívání médií, srovnání každodenního, rutinního, užívání médií s obdobím většího množství volného času (prázdniny, víkend atd.), jaká média děti užívají a či jejich prostřednictvím komunikují s vrstevníky, v neposlední řadě rovněž na organizaci vlastního prostoru ve vztahu k jednotlivým médiím.

Podrobné výsledky této analýzy poté odkrývají obsahy, které participanti konzumují na užívaných zařízeních, technické a dovednostní problémy spojované s médii, popis přístupu jednotlivých rodin k užívání médií, samostatnost zacházení, zapojení médií v rutíně dětí a potažmo rodiny a odlišnost této rutiny v období s větším množstvím volného času.

Bylo zjištěno, že lze pozorovat rozdíl mezi mediálními návyky v období s větším množstvím volného času a v každodenním životě. Tento poznatek představuje důležitý bod pro další výzkum, neboť ukazuje, že je třeba vzhledem k cílům práce podrobně rozmýšlet rovněž nad obdobím, v němž se dotazování odehrává. Další podstatným zjištěním je, že participanti užívají média spíše samostatně, s výjimkou tištěných médií.

Jedním z možných navázání na tuto práci je především provedení výzkumu v rodinách s jiným socioekonomickým statusem, případně v odlišném městě či na vesnici.

Abstract

This diploma thesis explores the media habits of children aged 6-8, a developmental stage corresponding to early school age according to psychological understanding. Through the ethnographic method of guided tour, in which participants lead the researcher through their home, it is possible to examine these media habits within their natural environment.

As indicated by its title, this thesis is primarily dedicated to researching media habits among children of this age group. The secondary research questions are focused on independent media engagement and contrasting daily media usage with periods of increased leisure time, such as holidays or weekends. Additionally, it examines which type of media children use and whether they use them to communicate with their peers. Finally, it explores the organization of personal space in relation to the individual media.

The detailed results of this analysis uncover the content consumed on participants' devices, technical and skill-related challenges associated with media, descriptions of individual families' media usage approaches, levels of independence in media consumption, the integration of media into daily children's or family routines, and the difference in these routines compared to periods of increased leisure time.

It was observed that there exists a distinction between daily media habits and media usage during periods of increased leisure time. This insight represents an important point for further research, as it shows that due to the objectives of future works, it is also necessary to think in detail about the period in which the questioning takes place. Additionally, a significant finding indicates that participants show relatively independent media usage, with the exception of printed media.

One of the possible follow-ups to this work could involve examining families from different socio-economic backgrounds, perhaps in a different city or in a different region.

Klíčová slova

Média, mediální návyky, děti, čas u obrazovky, guided tour

Keywords

Media, media habits, children, screentime, guided tour

Title

The Media Habits of Children Aged 6-8 Years

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Bc. Markovi Hášovi, M.Sc. za užitečné rady, trpělivost a podporu. Zároveň bych chtěla poděkovat mému muži, který mě ve slabých chvílích vytrvale podporoval a nedovolil mi vše vzdát. Velké díky patří také Mgr. Jitce Havlíčkové za užitečné rady a čas, který věnovala korektuře této práce.

Obsah

ÚVOD	10
1 TEORETICKÁ ČÁST	12
1.1 MÉDIA.....	12
1.2 PSYCHOLOGIE DÍTĚTE VE VĚKU 6 – 8 LET.....	18
1.2.1 Mladší školní věk.....	19
1.3 DĚTI A MÉDIA.....	24
1.3.1 Média založená na obrazkách.....	26
1.3.2 Počítačové, elektronické hry.....	29
1.3.3 Mobilní telefon.....	30
1.3.4 Tištěná média a čtení.....	31
1.3.5 Čas u obrazovky	33
2 METODOLOGIE	37
2.1 ETNOGRAFICKÝ MEDIÁLNÍ VÝZKUM	38
2.1.1 Guided tour.....	40
2.2 PARTICIPANTI.....	41
2.3 SBĚR DAT	42
2.4 ANALÝZA DAT.....	45
2.5 ETICKÉ ASPEKTY	48
3 VÝSLEDKY	50
JENDA, 7 LET	50
ZVONILKA, 6 LET	51
AMERIKÁNKA, 6 LET	53
SÁRA, 8 LET	54
ONDRA, 6 LET	55
EMILKA, 7 LET	56
3.1 ZACHÁZENÍ S MÉDII	58
3.1.1 Přístup jednotlivých rodin k médiím.....	58
3.1.2 Schopnost zacházet s médii, vnímané technické problémy	59
3.1.3 Shrnutí	60
3.2 MÉDIA A ZPŮSOB JEJICH KONZUMACE	61
3.2.1 Jaká média participanti konzumují?.....	61
3.2.2 Samostatné zacházení s médii.....	62
3.2.3 Délka a místo užívání médií.....	63
3.2.4 Opakované sledování a cizojazyčné obsahy	64
3.2.5 Shrnutí	65
3.3 MEDIÁLNÍ OBSAHY.....	66
3.3.1 Pohádky, zvířecí příběhy, dobrodružství, naučné pohádky a YouTube	66
3.3.2 Sledovaný obsah s dalšími členy domácnosti	68
3.3.3 Herní obsahy	69
3.3.4 Mediální obsah jako zdroj diskuse a neshod	70
3.3.5 Shrnutí	71
3.4 MÉDIA JAKO SOUČÁST RUTINY	71
3.4.1 Další četnost konzumace	73
3.4.2 Shrnutí	74
3.5 ZACHÁZENÍ S MÉDII BĚHEM OBDOBÍ VOLNA ČI PŘI ZMĚNĚ PROSTŘEDÍ	74
3.5.1 Shrnutí	76
4 DISKUZE	77
ZÁVĚR	88
SUMMARY	90
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:	92

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	99
SEZNAM PŘÍLOH.....	103
PŘÍLOHY	104

Úvod

Nespočet studií se věnuje mediálním návykům dětí ve vztahu k duševnímu a fyzickému zdraví, zkoumá potenciální vliv mediálních návyků na psychiku dítěte, i to jak ovlivňují jejich spánkovou hygienu, případně možná pro a proti omezení přístupu k médiím. Výzkumů zabývajících se pouze mediálními návyky, bez spojitosti s dalšími oblastmi života, zaměřených alespoň okrajově na zvolenou cílovou skupinu není mnoho. Mediální návykům se věnují například studie Chia et al.¹ a Arumugamové et al.², obě shodně zaměřené na děti ve věku 2 – 6 let, přičemž studie Arumugamové se soustředí pouze na média založená na obrazovkách, tedy opomíjí například knihy či časopisy. Širší věkovou skupinu účastníků volí studie rodiny Kaiserových s účastníky ve věku 2 – 16 let.³ V tuzemských studiích se mediálním návykům věnují diplomové práce Luštince^{4,5} a Knejflové⁶ zaměřující se na děti ve věku 5 – 6 let, jejichž dotazování probíhá v mateřských školách a je doplněno o dotazování rodičů a zaměstnanců školy. Výše zmíněné studie pracují především s jednorázovým dotazováním participantů, případně jejich zákonných zástupců, pokud se jedná o mladší děti. Okrajově se výzkumem mediálních návyků zabývá také výzkum Národní knihovny ČR, který se soustředí především na četbu a s ní spojené návyky, avšak v otázkách zaměřených na volnočasové aktivity se věnuje také dalším médiím, především řeší otázku vlastnictví a konzumace médií. Jedním ze zkoumaných aspektů byla také odlišnost v konzumaci během pandemie a po jejím opadnutí.⁷

Ačkoliv primárním zaměřením výzkumu Národní knihovny ČR není podrobně zkoumat mediální návyky pro všechna média, tento v průběhu let několikrát opakovaný

¹ CHIA, Michael; KOMAR, John; CHUA, Terence; TAY, Lee Yong; KIM, Jung-hyun et al. Screen media and non-screen media habits among preschool children in Singapore, South Korea, Japan, and Finland: Insights from an unsupervised clustering approach. Online. *Digital health*. 2022, roč. 8, s. 20552076221139090-20552076221139090. ISSN 2055-2076. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/20552076221139090>. [cit. 2024-04-04].

² ARUMUGAM, Catherine Thamarai; SAID, Mas Ayu Binti a FARID, Nik Daliana Binti Nik. Screen-based media and young children: Review and recommendations. Online. *Malaysian family physician*. 2021, roč. 16, č. 2, s. 7-13. ISSN 1985-207X. Dostupné z: <https://doi.org/10.51866/rv1143>. [cit. 2024-04-04].

³ ROBERTS, Donald F. *Kids & Media @ the New Millennium: A Kaiser Family Foundation Report. A Comprehensive National Analysis of Children's Media Use. Executive Summary*. The Henry J, 1999, 60 s.

⁴ LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky dětí ve věku 5-6 let*. Diplomová práce, vedoucí Wolák, Radim. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2010.

⁵ LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky předškolních dětí. Porovnání preferencí dívek a chlapců*. Rigorózní práce, vedoucí Jirák, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2015.

⁶ KNEJFLOVÁ, Vendula. *Mediální návyky dětí ve věku 5-6 let*. Diplomová práce, vedoucí Wolák, Radim. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2023.

⁷ RICHTER, Vít, FRIEDLANDEROVÁ, Hana. *České děti a mládež jako čtenáři v roce 2021*. Národní knihovna. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://text.nkp.cz/soubory/ostatni/tz_ceskedeti.pdf

výzkum ukazuje nárůst v užívání médií založených na obrazkách a pokles v některých oblastech užívání tištěných médií. Odborný zájem v oblasti mediálních návyků s ohledem na jejich hlubší zkoumání je tedy více než žádoucí pro možnou reflexi konzumace médií školními a předškolními dětmi.

Vybranou věkovou kategorii výzkumy s výjimkou Národní knihovny ČR⁸ přehlíží, ačkoliv se jedná o fázi života, v níž dítě prochází mnoha významnými změnami, jak sociálními, tak vývojovými. Rovněž si dřívější výzkumy nekladou za cíl zjistit, jak se mohou mediální návyky lišit mezi obdobími s větším množstvím volného času a běžným všedním dnem. Výjimkou je opět výzkum Národní knihovny ČR, který však pracuje s obdobími pandemie a ne například s letními a vánočními prázdninami, či víkendy. Tato zjištění se stala podkladem pro diplomovou práci a formulaci výzkumných otázek. Hlavní výzkumná otázka je vyjádřena názvem práce: Jaké jsou mediální návyky ve věku 6 – 8 let? Najít odpověď dopomohou následující vedlejší výzkumné otázky:

1. Ovlivňuje množství volného času mediální návyky dětí?
2. Jaká média děti užívají?
3. Jsou v jejich domovech konkrétní místa, na nichž s médii zacházejí?
4. Tráví s médii čas zvlášť či s rodiči?
5. Užívají média k interakci s vrstevníky?
6. V jakou denní dobu mají děti přístup k médiím – mají vyhrazený čas, kdy mají k médiím přístup, nebo jsou jim přístupná kdykoliv?
7. Jsou média součástí denní rutiny dětí?

Vzhledem k formulovaným otázkám byl zvolen etnografický výzkum, konkrétně výzkumná metoda guided tours, která spojuje metody dotazování s pozorováním. Výzkumník má možnost nahlédnout do života participantů, avšak má zároveň možnost se jich doptávat na konkrétní podněty, které v průběhu výzkumu naleznou. Tato metoda byla zvolena právě pro poznání přirozeného prostředí dítěte, ale také pro formu rozhovoru, který nabízí. To byly klíčové aspekty pro výzkum pro to, aby bylo možné poskytnout odpovědi rovněž na otázku týkající se mediální organizace prostoru.

⁸ Tamtéž

1 Teoretická část

Teoretická část má za cíl poskytnout práci teoretický základ, přinést čtenáři základní poznatky týkající se klíčových oblastí, dát samotnému výzkumu podklad. Bude to právě tato část práce, ke které se po vyhodnocení výzkumu pokusím vztáhnout vlastní zjištění a porovnat je s dosavadním poznáním v oblastech především mediální studií nebo například vývojové psychologie a poukázat na shody či odchylky v těchto zjištěních.

Postupně budou v teoretické části popsány pojmy jako média, „*stará a nová*“ média, mediální komunikace, obecně návyky a specificky mediální návyky v kontrastu s teorií užití a uspokojení a vázanost médií v prostoru a čase. Dále se v teoretické části zaměřím na děti a média, konkrétně na přístup dětí k obsahům médií založených na obrazovkách, ale také analogových médií, kde budou popsány obecné obsahové preference dětí, případně motivace užití či délka užití. Nedílnou součástí této práce jsou doporučení odborníků pro množství času, které je doporučeno pro konzumaci médií založených na přenosu obrazu, hovoří se v tomto ohledu o „*screen based media*“, tedy doslovným překladem o médiích založených na obrazovkách.

1.1 Média

Vzhledem k zaměření této práce považuji za podstatné alespoň stručně představit pojmy média, masová komunikace nová média, tradiční média a stručný nástup jednotlivých médií. Dále tato kapitola bude věnována tématům vztahujícím se k médiím, tedy mediální návykům a teorii užití a uspokojení, mediální organizaci prostoru a času.

Spojení *masová média* označuje prostředky komunikace „*přenášející informace ke všem lidem bez výjimky*“⁹, jak uvádí McQuail ve své uznávané publikaci. Nelze je však definovat pouze dostupností velkému počtu lidí, ačkoliv se jedná o jednu z velmi podstatných charakteristik. Masová média se svou vlastní strukturou jsou dostupná neomezenému počtu uživatelů, rovněž jsou velkým počtem z nich pravidelně užívána, na čemž závisí nejen jejich úspěšnost, existence, ale také druh produkovaného a nabízeného obsahu. Zároveň tvůrci obsahu, odesílatelé, a čtenáři¹⁰ textů, příjemci, jsou si vzdáleni a příjemce má jen omezenou možnost reakce, což vede k asymetrii v komunikaci. Masová média lze dle Jiráka a Köpplové

⁹ MCQUAIL, Denis a ANTONÍNOVÁ, Hana. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání čtvrté, rozšířené a přepracované. Praha: Portál, 2009, s. 36. ISBN 978-80-7367-574-5.

¹⁰ Ve smyslu čtenáři všech textů, ať se jedná o televizní vysílání, či novinový článek.

stručně charakterizovat jako „*obsahově univerzální, mající velkou popularitu a jsoucí v zásadě veřejné povahy*“¹¹. Masová média umožňují masovou komunikaci.^{12,13}

Při snaze definovat pojem *média* lze v okruhu mediálních teorií zaznamenat dělení médií na *média nová* a *tradiční*, někdy označována jako *stará média*. Každé médium bylo v době svého prvotního rozšíření novým médiem, a to ať se jedná o knihtisk či rozhlas. Poměrně zavádějící dělení médií na „*nová*“ a „*stará*“, tradiční, se pokouší o dělení médií na základě způsobu přenosu sdělení. Nástup digitálního přenosu sdělení a s ním spojených digitálních technologií, především počítačů, se považuje za důležitý přelom ve vývoji médií. Tato média jsou označována jako *nová*, ovšem s postupným procesem konvergence (sbližováním jednotlivých médií co do způsobu výroby či využívané technologie atd.), není snadné *nová média* zcela a jasně vymezit. „*Budeme-li hledat podstatné rysy „nových médií“, budou to patrně tyto: jejich vzájemné propojení, přístupnost pro individuální uživatele jako odesílatele i příjemce, interaktivita, rozmanité způsoby použití a otevřený charakter, všudypřítomnost a decentralizace*“¹⁴, jak uvádí McQuail. Vzestup nových médií nevyhnutelně vedl ke změně masových médií a masové komunikace, která se tak stala více symetrickou. Příjemce je zapojen v procesu komunikace, přičemž má rozšířenější možnost volby obsahu.¹⁵

Za masová považujeme média, kterým se podařilo celospolečenské rozšíření a která se stala ekonomicky úspěšnými. Prvním masovým médiem se tak stala kniha, umožněná vznikem knihtisku, následně další tištěná média – noviny, letáky, časopisy a další. K těmto masovým médiím se na přelomu 19. a 20. století připojil film a po konci první světové války také vysílací média, tedy nejprve rozhlas. Po druhé světové válce začíná vznikat další masové médium – televize. V neposlední řadě se k výše zmíněným médiím na přelomu tisíciletí připojil také počítač či internet, považován za síťové médium, tedy médium založené na digitálním přenosu kódu a numerickém kódování dat. Nelze však opomenout také masová média, kterým není běžně věnováno tolik pozornosti, ale celospolečenské rozšíření i ekonomický úspěch se jim dostal. Jedná se například o nahrávky, ale také plakáty či fotografie.¹⁶

¹¹ JIRÁK, Jan a KÖPPOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 19. ISBN 978-80-7367-466-3.

¹² JIRÁK, Jan a KÖPPOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 18-19. ISBN 978-80-7367-466-3.

¹³ MCQUAIL, Denis a ANTONÍNOVÁ, Hana. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání čtvrté, rozšířené a přepracované. Praha: Portál, 2009, s. 36-37. ISBN 978-80-7367-574-5.

¹⁴ MCQUAIL, Denis a ANTONÍNOVÁ, Hana. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání čtvrté, rozšířené a přepracované. Praha: Portál, 2009, s. 50. ISBN 978-80-7367-574-5.

¹⁵ Tamtéž, s. 51

¹⁶ JIRÁK, Jan a KÖPPOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 33. ISBN 978-80-7367-466-3.

Mediální návyky

Návyky Neal, Woodová a Quinn definují jako „*automatické reakce, které navozuje kontext jejich vykonání (tj. prostředí, předchozí akce). Jsou naučené skrze proces, v němž opakování postupně ladí kognitivní procesory v procedurální paměti*“¹⁷.

K definici Bayer a Anderson dodávají, že návyk je z počátku budován nějakou formou odměny, ale po utvoření se udržuje nezávisle na odměně. Autoři se zabývají návyky ve vztahu k sociálním sítím (*social media habits*) a definici Neala, Woodové a Quinna uvádí na příkladu uživatelů sociálních sítí, kteří „*se naučí spojit si interní nebo externí podnět (např. upozornění, či nudu) v určitém kontextu (např. lokace, obrazovka) s konkrétní reakcí (např. sahání pro přístroj, klikání)*“¹⁸. Odměnou může být uživateli z počátku pouhé zabavení či rozptýlení, ale pokud tento pocit odměny po vybudování návyku vymizí, návyk přetrvá i nadále. Podstata návyku může být pozitivní i negativní – dokážeme každodenní úkoly vykonávat bez dlouhého přemýšlení a není nutné si je zapisovat do kalendáře (např. osobní hygiena), ale pípnutí upozornění během přednášky přeruší naši pozornost.

Praktická část práce se zaměřuje na „*media habits*“, tedy na návyky spojené s užíváním médií, kterými může být například čtení knihy během cesty do školy, poslouchání rádia při ranní rozcvičce, ale rovněž také čtení knihy na konkrétním místě každý den. Tyto automatické a již zažitě návyky, mezi něž LaRose řadí například i poslech vánoční hudby během Vánoc, tvoří větší část mediálního chování jedince. Mediální návyky LaRose definuje jako „*zautomatizované konzumování médií, které se tvoří tím, jak lidé opakovaně konzumují média za stejných podmínek*“¹⁹, tedy definici Neala a kol. konkretizuje pouze na konzumaci médií, avšak podstata tvorby návyků je i v jeho pojetí stejná. Obecně mají návyky pomoci jedinci vykonávat činnosti tak, aby při přemýšlení nad jejich vykonáváním nedošlo k informačnímu přehlcení. Jedinec ví, jak činnost vykonat a díky automatizaci, návyku, může bez většího přemýšlení jednat. Stejně jako Neal a kol. také LaRose uvádí, že jsou podstatné interní i externí podněty^{20, 21}.

¹⁷ NEAL, David T., et al. “Habits: A Repeat Performance.” *Current Directions in Psychological Science*, vol. 15, no. 4, 2006, s. 198. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/20183111>. Accessed 24 Nov. 2023.

¹⁸ BAYER, Joseph B.; ANDERSON, Ian A. a TOKUNAGA, Robert S. *Building and breaking social media habits*. Online. *Current opinion in psychology*. 2022, roč. 45, s. 101303, s. 45 ISSN 2352-250X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101303>. [cit. 2023-11-24].

¹⁹ LAROSE, Robert. *The Problem of Media Habits*. Online. *Communication theory*. 2010, roč. 20, č. 2, s. 194. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01360.x>. [cit. 2023-11-27].

²⁰ Interní podněty mohou být emoční, či myšlenka. Externími poté může být prostředí, přítomnost média v místnosti atd.

²¹ LAROSE, Robert. *The Problem of Media Habits*. Online. *Communication theory*. 2010, roč. 20, č. 2, s. 194-200. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01360.x>. [cit. 2023-11-27].

Nejen diplomové práce na téma mediálních návyků se často obracejí k tradiční teorii užití a uspokojení, která se snaží o osvětlení důvodů, proč užíváme média. Teorii se věnovali například Berelson či Katz, kteří mezi prvními přistoupili na myšlenku, že jedinec má možnost vlastní volby při konzumaci médií a není jen bezbranným účastníkem procesu. Nejenže si může z nabízených obsahů svévolně vybírat (z různých důvodů), ale navíc nemusí veškerá mediovaná sdělení přijmout. Tato změna přístupu k pojetí publika poté vedla ke snaze vysvětlit, proč užíváme média tak, jak je užíváme, proč s nimi trávíme tolik času a zda například neuspokojují potřeby, které nejsou na první pohled viditelné. Jak již z názvu teorie vychází, autoři dochází k závěru, že média jsou užívána za účelem uspokojení potřeb. Později McQuail, Blumer a Brown účel užívání kategorizují na: „rozptýlení, resp. únik, podporu vlastních vztahů, podporu vědomí vlastní totožnosti a kontrolu či potvrzení vlastních úsudků o světě“²². Je třeba zdůraznit, že potřeby dle autorů neuspokojuje pouze mediální obsah, jak se může na první pohled zdát, ale rovněž samotné užívání média či kontext jeho užití. Zároveň média nejsou jedinou možností, jak potřeby uspokojit, tudíž dochází k soupeření mezi jednotlivými médii, ale také mezi dalšími možnými uspokojiteli.^{23, 24}

Teorie užití a uspokojení předpokládá, že publikum či jedinec je vždy při zacházení s médii aktivní a aktivně si volí, jaká média nebo obsahy bude konzumovat, jakým způsobem je bude užívat z důvodu vlastní motivovanosti. Naopak dle LaRose, zastávce teorie mediálních návyků, jedinec přijímá externí či interní podněty, které jsou určitým spouštěčem automatického chování, a nejedná se nutně o aktivní volbu.^{25, 26}

I přes vzájemnou odlišnost, na kterou poukazuje LaRose²⁷, si dovoluji poukázat na možnou provázanost těchto přístupů. Ano, uživatelé či čtenáři médií si mohou aktivně volit a být aktivními účastníky procesu, rovněž však mohou mít některé mediální návyky zautomatizované. Jako příklad lze uvést každodenní jízdu hromadnou dopravou, v níž jedinec zažívá nudu a potřebuje se zabavit. Tuto potřebu uspokojí například mobilní telefon. Jízda se několikrát opakuje a při nástupu do hromadného prostředku si jedinec, ačkoliv je nyní ve společnosti blízké osoby, vezme mobilní telefon a aniž by na něm cokoli udělal, jej ihned

²² JIRÁK, Jan a KÖPPOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 214. ISBN 978-80-7367-466-3.

²³ Tamtéž

²⁴ KRSEK, Ivo. Uses and Gratifications. *Revue pro média*. [cit. 11. 3. 2024] Dostupné z: <https://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/usesandgratifications.htm>

²⁵ LAROSE, Robert. *The Problem of Media Habits*. Online. *Communication theory*. 2010, roč. 20, č. 2, s. 206. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01360.x>. [cit. 2023-11-27].

²⁶ JIRÁK, Jan a KÖPPOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 214-215. ISBN 978-80-7367-466-3.

²⁷ LAROSE, Robert. *The Problem of Media Habits*. Online. *Communication theory*. 2010, roč. 20, č. 2, s. 206. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01360.x>. [cit. 2023-11-27].

zavírá. V některých případech sami jedinci toto chování komentují jako reflex. Teorie lze tedy chápat jako současně působící jev, aniž by jedna z nich vylučovala tu druhou. Společně utvářejí celistvý pohled na mediální návyky, které mohou být aktivní volbou uživatele, ale také zautomatizovaným chováním, což v závěru potvrzuje i LaRose, když uvádí, že mediální návyky a záměrné jednání se podílí na konzumaci médií.²⁸

Ovšem ani jedna z výše popsaných teorií se specificky nezabývá dětmi a jejich přístupem k médiím. Je tedy otázkou, zdali výzkumy, na nichž LaRose teorii zakládá, (psychologické a neurologické) jsou obecně platné také pro mladé konzumenty. Teorie užití a uspokojení je poté mediálními teoretiky obecně aplikována i v případě výzkumů zabývajících se dětmi.

Média a jejich podíl na organizaci prostoru a času

Jiráček uvádí, že média „ovlivňují organizaci prostoru, v němž žijeme, a času, který prožíváme“²⁹. Obývací pokoj je soustředěn vzhledem k postavení televize, kvalita místa na sedací soupravě se vyhodnocuje dle výhledu na ni, den je strukturován dle konkrétních pořadů v lineárním televizním vysílání³⁰ atd.³¹

Již od svého počátku začal televizor postupně zaujímat ústřední bod ve sdíleném prostoru domácností. Umístování je zpravidla tak, aby na něj bylo vidět z co nejvíce míst. Zajíc uvádí, že je to z důvodu neustálé potřeby kontaktu – lidé si doma neprijdou osamoceni.³²

Televizor v domácnosti má dle Rožánka 88 % domácností v České republice. Ovšem dalších 4,6 % domácností sleduje televizní pořady online. Je třeba tedy zmínit také domácnosti, které televizní přijímač nemají, ať již záměrně či v důsledku jiných okolností.³³ Škarupová ve své práci uvádí, že „mnozí účastníci výzkumu naopak hodnotili život bez

²⁸ Tamtéž, s. 217

²⁹ JIRÁK, Jan. O účincích médií. Metodický portál RVP.CZ. [online] [cit. 12. 3. 2024] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/246/O-UCINCICH-MEDII.html>

³⁰ Lineární televizní vysílání spočívá ve stanici sestaveném programu vysílání, v němž jednotlivé pořady navazují na druhé a tvoří nepřetržité pásmo pořadů, reklam a dalších pořadů, které není divák nijak schopen ovlivnit.

³¹ JIRÁK, Jan. O účincích médií. Metodický portál RVP.CZ. [online] [cit. 12. 3. 2024] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/246/O-UCINCICH-MEDII.html>

³² ZAJÍC, Jiří. Mění se role médií v dnešním světě. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2016/MPV_EKKU/um/Menici_se_rolu_medii_v_dnesnim_svetu.pdf

³³ ROŽÁNEK, Filip. Čerstvá data: Televizor má 88% českých domácností, roste podíl IPTV. Lupa.cz, 23.1.2024. [online] [cit. 4.4.2024] Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/cerstva-data-televizor-ma-88-ceskych-domacnosti-roste-podil-iptv/>

televize jako bohatší.³⁴ A spojovali s její absencí ve svém životě slova jako pohodlnost a jednoduchost.³⁵

O umístění televizoru hovoří ve svém článku také Jiráček, který poukazuje na vznik určité etikety vzhledem k postavení televizoru, tedy že významné osoby neposadí zády k televizoru, neb by se to jevilo krajně neslušné. Naopak počítač bude v domácnosti umístěn diskrétně a členové domácnosti jsou dobře obeznámeni s tím, že se jedná o osobní zařízení, do kterého se nemohou dívat dle vlastního uvážení.³⁶

Média mohou dle Jiráčka organizovat uspořádání prostoru, ale mohou jej organizovat také ve vztahu k místu jejich běžného užívání, například otec si obvykle čte noviny na konkrétním místě a ve chvíli, kdy si jde přečíst denní tisk, tak je třeba toto místo vyhledat.³⁷

Nejen že jsou noviny čteny na konkrétním místě, ale tato činnost má rovněž své časové zakotvení. Činnost, kterou je například čtení, si jedinec do svého života na onen čas zakotvuje sám, a proto zde organizace času médiu nemusí být zcela zřejmá. Očividná je však při sledování televizoru či poslechu rádia, kdy jsou konkrétní programy pevně ukotveny v čase a lidé kolem těchto pravidelných relací plánují svůj život. Příkladem organizace času může být každovečerní usedání k večeři před zahájením televizních novin, nebo soustředění večerní rutiny ratolestí kolem Večerníčku.³⁸ Toto chování je dle Zajíce až téměř nevědomé a jedinec si ho nemusí plně uvědomovat. „Dojde nám to jedině tehdy, kdy nastane něco neočekávaného, a my nedostaneme naši každodenní mediální dávku.“³⁹

V případě televizoru téměř nelze diskutovat o jeho přenosnosti v prostoru. Není jednoduše možné jej vzít a při sledování jej přenášet, proto pokud má rodina televizor umístěn v obývacím pokoji a jinde v domácnosti se již nevyskytuje, lze předjímat, že televizor je sledován v obývacím pokoji. K jiným, přenosným, médiím je však nutno přistoupit odlišně. Knihu si lze číst na mnoha různých místech, tablet lze přenášet libovolně po bytě, stejně tak notebook. Zároveň s nástupem Video on Demand⁴⁰, jak uvádí Kahánek, lze mít i tradičně

³⁴ ŠKAŘUPOVÁ, Kateřina. *Televize v rodinách, které ji nevlastní* Online. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Faculty of Social Studies. 2007, s. 72. Dostupné z: <https://theses.cz/id/x1upjy/>. [cit. 2024-04-04].

³⁵ Tamtéž, s. 72 - 73

³⁶ JIRÁK, Jan. O účincích médií. Metodický portál RVP.CZ. [online] [cit. 12. 3. 2024] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/246/O-UCINCICH-MEDII.html>

³⁷ Tamtéž

³⁸ Tamtéž

³⁹ ZAJÍC, Jiří. Mění se role médií v dnešním světě. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2016/MPV_EKKU/um/Menici_se_rolu_medii_v_dnesnim_svete.pdf

⁴⁰ VOD služby kromě autonomního výběru aktuálně sledovaného obsahu umožňují obsah přetáčet a sledovat jej bez reklam. Příkladem VOD služeb jsou Netflix, Disney+, HBO GO, Voyo, Prima Plus, Amazon Prime Video, ale také iVysílání české televize.

televizní či téměř jakékoliv audiovizuální obsahy na dosah ruky, stačí mít správné zařízení – chytrý mobilní telefon, tablet, notebook, případně chytrou televizi. Divák si vybírá obsah z široké nabídky streamovacích služeb, které zprostředkovávají rovněž obsah běžně tvořící lineární vysílání.⁴¹ Nicméně i ve vztahu k těmto médiím může být náš prostor organizován, neboť se také podílí na (subjektivní) organizaci prostoru, jak již bylo uvedeno výše na příkladu s novinami.

1.2 Psychologie dítěte ve věku 6 – 8 let

Práce se zaměřuje na věkovou skupinu dětí, 6 – 8 let, pro kterou je, z hlediska psychologie, celá řada zvláštností, které je třeba osvětlit. Tato kapitola má čtenáři poskytnout vhled do vývoje dětí, především rozvoj vnímání, které bezpochyby ovlivňuje způsob zacházení s médii, ale také může ovlivnit průběh rozhovorů a chápání vyřčených otázek.

Lidský život lze dle vývojové psychologie rozdělit na prenatální období, novorozenecké období, kojenecký věk, batolecí věk, předškolní věk (3 – 6 let), mladší školní věk (6 – 9 let), střední školní věk (9 – 12 let), starší školní věk (12 – 15 let), období adolescence, dospělosti a stáří.⁴² Odborníci však v tomto dělení nejsou zcela konzistentní, neboť zatímco Vágnerová uvádí ve svých publikacích rozdělení představené výše, například Říčan⁴³ představuje méně členitou kategorizaci a období středního školního věku vynechává, namísto toho spojuje mladší školní věk a střední školní věk v jednu kategorii trvající od 6 do 11 let.

Diplomová práce se zaměřuje na mediální návyky dětí ve věku 6 – 8 let. Dle představeného členění výše toto věkové rozpětí odpovídá mladšímu školnímu věku⁴⁴ a to jak v pojetí Říčana⁴⁵, tak v pojetí Vágnerové⁴⁶.

Autoři shodně označují počátkem tohoto období nástup povinné školní docházky, který nastává kolem šestého roku dítěte. Jak je již dříve uvedeno, na jeho konci se autoři neshodují. Vágnerová jako náplň tohoto období označuje „*naučení se nové sociální role a*

⁴¹ KAHÁNEK, Adam. *Chování českého uživatele na mediálních platformách Video on Demand*. Diplomová práce, vedoucí Kruml, Milan. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2020.

⁴² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál: 2000. ISBN: 80- 7178-308-0

⁴³ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004. ISBN: 80-7367-124-7.

⁴⁴ V novější publikaci jej Vágnerová nazývá „*raný školní věk*“, avšak dle věkové určení se jedná o pouhou obměnu názvosloví.

⁴⁵ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004. ISBN: 80-7367-124-7.

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 255. ISBN 978-80-246-2153-1.

*základů vzdělanosti: naučí se číst, psát a počítat*⁴⁷. Nejedná se tedy o žádné striktně ohraničené období, avšak z hlediska budoucího vývoje dítěte se jedná o velmi podstatné období. Říčan uvádí jako pomyslnou cílovou čáru mladšího školního věku 11 let, neboť „*v té době jednak končí harmonie, jak psychologická, tak biologická, a připravují se převratné změny, jednak se mění ráz školního vzdělávání*“⁴⁸. Shodně období vymezuje také Langmeier s Krejčířovou⁴⁹. Pro potřeby této práce se zdálo jako vhodnější zvolit podrobnější kategorizaci, která umožní cílenější zaměření na zkoumané období, tedy kategorizaci Vágnerové.

Jelikož se tato práce zaměřuje na děti ve věku 6 – 8 let a součástí praktické části jsou rozhovory s dětmi, považuji za podstatné představit alespoň stručně způsob jejich myšlení, které představuje příležitost, tedy možnost vidět svět jejich očima, ale v mnohém také úskalí, například v tom, že děti budou při rozhovorech v různé fázi vývoje a skutečnost budou někteří pro nižší vývojový stupeň zkreslovat. Porozumění vývoji myšlení je klíčové pro to, aby byl zaujat vhodný přístup k vedení rozhovorů, získaným informacím a obecně praktické části. Rovněž autoři zabývající se vztahem mezi dětmi a médií, například Valkenburgová a kolektiv, uvádí, že pro porozumění dětem a jimi voleným médiím je nutné pochopit jejich vnímání okolního světa.⁵⁰

1.2.1 Mladší školní věk

V průběhu trvání mladšího školního věku (6 – 9 let) dochází k významné změně v myšlení dítěte. Školák⁵¹ postupně upouští od předškolního smýšlení projevujícího se například egocentrismem či konfabulací a přechází do „*fáze konkrétních logických operací*“⁵², jak ji nazývá Vágnerová. Dítě se v této fázi „*řídí základními zákony logiky a respektuje vlastnosti poznávané reality*“⁵³ a myšlení není tolik ovlivňováno emocemi. Na rozdíl od předškolního věku již není na konci mladšího školního věku vysvětlením určitých jevů jedinec samotný, tedy například při špatné náladě rodičů nepovažuje za příčinu sebe sama (egocentrismus), ale dokáže najít logické opodstatnění tohoto rozpoložení. I přesto

⁴⁷ Tamtéž, s. 255.

⁴⁸ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004, s. 146. ISBN: 80-7367-124-7.

⁴⁹ LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. Grada, 2006, 1 online zdroj (368 stran). ISBN 978-80-247-9085-5.

⁵⁰ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 63. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

⁵¹ Označení užívané Říčanem, jako synonymum dítěte v mladším školním věku.

⁵² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 266. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁵³ Tamtéž, s. 266.

si však školák potřebuje veškeré jevy nějakým způsobem vysvětlit, neboť zcela nedokáže pochopit význam náhody a tyto nevysvětlitelné jevy v něm mohou podněcovat pocit nejistoty. Vágnerová uvádí, že v těchto případech se dítě v počátku mladšího školního věku pokouší najít nejlepší možné vysvětlení pro sledované jevy, alespoň částečně odpovídající jim známým zákonitostem.⁵⁴

Přechod k logickému myšlení je však postupný a dítě se jej v průběhu období učí aplikovat na všechny oblasti života a veškeré možné situace. Vágnerová uvádí, že v nových a zátěžových situacích může jedinec využít spíše známého způsobu uvažování z předchozího období, například k vyřešení nového a tedy neznámého úkolu využije právě výše popsany egocentrismus.⁵⁵

Mladší školák si již dokáže vybavit objekty, které kolem sebe v danou chvíli nemá, ale má s nimi zkušenost. Zkušenost je pak takovým podkladem pro celé smýšlení jedince v tomto období. „*Dává přednost takovému způsobu poznávání, kdy se může sám přesvědčit o pravdivosti tvrzení.*“⁵⁶ Ovšem tuto zkušenost není schopné vždy správně uplatnit na obdobné případy. Právě pro tento způsob poznávání je ve výuce vhodné zapojovat obrázky a pomůcky, aby si školák mohl představený problém lépe představit.⁵⁷ Vágnerová uvádí, že pro děti je téměř nesmyslné uvažovat o věcech mimo vlastní zkušenost, protože dle jejich úvah nejsou jiná východiska než ta již poznaná.⁵⁸

Jedinec se již nenechá zmást nejvýraznějším prvkem objektu a dokáže vnímat více vlastností jednoho objektu naráz, tedy například vnímá nejen tvar objektu, ale také jeho barvu, postavení či velikost, ba dokonce i nadřazenou množinu. To mu umožňuje objekty podrobněji kategorizovat na základě více proměnných. Říčan tuto schopnost nazývá logickým tříděním.⁵⁹ Při popisu konkrétních událostí či objektů však stále mohou aplikovat kritérium zajímavosti pro ně samé, které určuje důležitost. Popisují tak realitu ze svého úhlu pohledu a nepodstatné nechávají mimo svoji pozornost. „*To je důvod, proč děti např. často tvrdí, že nemají na druhý den žádný úkol, prostě tento fakt nevzaly na vědomí*“⁶⁰ ⁶¹

⁵⁴ Tamtéž, s. 273

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Tamtéž, s. 267.

⁵⁷ LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. Grada, 2006, 1 online zdroj (368 stran), s. 119. ISBN 978-80-247-9085-5.

⁵⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 274-275. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁵⁹ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004, s. 148. ISBN: 80-7367-124-7.

⁶⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 283. ISBN 978-80-246-2153-1.

Dochází k tzv. decentraci myšlení, což „je schopnost posuzovat skutečnost z více hledisek a brát v úvahu různé souvislosti a vztahy“⁶². Díky upouštění od egocentrismu a decentraci myšlení „dítě vnímá existenci různých názorů. Vytváří si vlastní pohled, ale dokáže vzít v potaz i pohled jiných.“⁶³ Chápe již, že jeho vlastní názor není jediný pravdivý a objektivně platný, připouští si existenci i jiných názorů. Jedinec také dokáže v reakcích okolí lépe číst a orientovat se v nich. Odhadnout dovednosti okolí a své vlastní zatím však nedokáže a tak se některé výroky mohou zdát jako nadsázka, ale jde o pouhou neschopnost odhadu v této vývojové fázi.⁶⁴

Druhým podstatným jevem, který Vágnerová⁶⁵ uvádí, je chápání trvalosti podstaty, tedy konzervace, což vede k významné změně v poznávání. Mladší školák již ví, že tatínek je stále tatínkem, i když si na sebe vezme kostým piráta na maškarní ples a počet bonbonů bude stále stejný, ať je přeskládáme do libovolného seskupení za předpokladu, že v průběhu žádný neubereme ani nepřidáme. Řičan a také Langmeier s Krejčířovou uvádí příklad s vodou v jiných nádobách, u níž se nemění objem, avšak hladina je vždy jinde.^{66,67} S tímto souvisí třetí jev – reverzibilita. Nejen že jedinec ví, že pokud něco uděláme, tak dojde ke změně stavu, „ale uvědomují si i možnost vrátit ji zpět, do původního stavu“⁶⁸. Zřejmým příkladem této schopnosti jsou matematické operace, ale také méně zřejmá schopnost vzájemné oboustrannosti. Vágnerová uvádí příklad „jestliže je dům podstatné jméno, tak můžeme jako příklad podstatného jména uvést slovo dům“⁶⁹. Rovněž je formováno deduktivní uvažování, jehož je schopné dítě již ve věku 7 - 8 let, avšak autorka upozorňuje na chybování v deduktivních úvahách, které mohou pramenit z chybných úvah, či z nesprávných informací.

⁶¹ Toto upřednostňování na základě zajímavosti může být při vedení rozhovorů problematické, neboť školák nemusí věcem přikládat důležitost. Například se nemusí zmínit o čtení s maminkou, protože je to pro něj nezáživná činnost a spíše se vyjádří o hraní her na mobilu. Vzhledem k této skutečnosti bude třeba zaujmout adekvátní přístup k dotazování a případně se uchýlit k přímějším otázkám.

⁶² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 268. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁶³ POLÍVKOVÁ, Anna. *Televize ČT :D: Interaktivní prvky ve spojení s programem*. Bakalářská práce. Metropolitní univerzita Praha, 2021, s. 18. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jiří Závozda.

⁶⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 284-285. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁶⁵ Tamtéž, s. 269

⁶⁶ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004, s. 148. ISBN: 80-7367-124-7.

⁶⁷ LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. Grada, 2006, 1 online zdroj (368 stran), s. 125. ISBN 978-80-247-9085-5.

⁶⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 269-270. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁶⁹ Tamtéž, s. 270

Smýšlení mladšího školáka je do určité míry spojeno s myšlením jeho rodičů, potažmo dalších dospělých, neboť děti v tomto věku považují dospělými vyslovená slova za pravdivá a informace přebírají jako platné a správné.⁷⁰

Orientace v čase se soustřeďuje „převážně na současnost, blízkou minulost a očekávání brzké budoucnosti“⁷¹, tedy na časově blízké úseky, jak uvádí Vágnerová. Rozlišování délky trvání konkrétních událostí dítě spojuje se svým prožíváním, tedy cestu autem může jedinec popisovat jako dlouhou, neboť se velmi nudil. Oproti předškolnímu období však může školák prožívání situace částečně konfrontovat s realitou díky schopnosti číst hodiny. Dokáže se také orientovat v čase na základě denních rutin, například uvede, že sledování televize má povolené mezi večeří a večerní hygienou.

Logické uvažování se samozřejmě projevuje také ve schopnosti provádět základní matematické operace a porozumění, „že každé číslo slouží k označení určitého počtu“⁷². Školák již neopakuje řadu čísel jako pouhou říkanku, ale chápe jejich podstatu. Každé číslo má své místo v číselné řadě, od nějž je odvozen vztah k číslům předcházejícím a následujícím. Rovněž mezi hodnotami může nastat rovnost, a to i pokud jsou porovnávány hodnoty zapsané číselným rozkladem.

Mladý školák dle Vágnerové z hlediska sociálního začlenění potřebuje (alespoň trochu) sledovat televizi, neboť je to něco, o čem se děti ve škole baví a mohlo by dojít k vyčlenění při neznalosti některého právě oblíbeného pořadu. Takto malý divák však ještě nevnímá dostatečně zvukovou složku a některé vyřčené kontexty mu tak mohou unikat. Zároveň u jedince může docházet k přejímání televizních scénářů. Nedokáže totiž dostatečně rozlišovat mezi realitou a televizním pořadem, a proto zhlédnuté scénáře může prezentovat jako svoji reálnou zkušenost.⁷³

Období mladšího školního věku s sebou přináší zrychlení zpracování informací spolu s rozvojem paměti. Děti dokáží přijímat současně více informací, aniž by to vedlo k jejich informačnímu přehlcení, neboť již zvládnou vyhodnotit, které informace jsou aktuálně potřebné. Zároveň uchovávají v paměti více přijatých informací.⁷⁴ V případě složitějších úkolů dokáží školáci mezi jednotlivými zadáními přecházet, avšak tento přechod je pomalý, protože je třeba dělit pozornost. Pozornosti má jedinec omezené množství a u malého školáka se délka možné pozornosti pohybuje v rozmezí 7 – 10 minut, přičemž pozornost sluchová je

⁷⁰ Tamtéž

⁷¹ Tamtéž, s. 275

⁷² Tamtéž, s. 276

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ Tamtéž, s. 287

více problematická pro významnou pomíjivost v čase, tedy, co již bylo řečeno, není možné vrátit zpět a na vyřčené se poté navazují další významy.⁷⁵ To, že jedinec sdělení přijímá, však neznamená, že dojde k porozumění. Mladší školáci mohou mít problém pochopit význam některých slov i po rozšíření slovní zásoby. Prostřednictvím školy, rodiny a dalších okolních vlivů se učí novým slovům a výrazům, avšak slovní druhy ještě nedokáží bezpečně rozlišovat, například *opět* a *o pět* nemusí být na první poslechnutí rozlišitelné pro sedmileté děti ani díky kontextu sdělení.⁷⁶ Překážkou porozumění je také doslovnost, s jakou si děti sdělení interpretují, přičemž nadsázce a přenesenému významu ještě nerozumí.⁷⁷ Za stejně pravdivé považují děti věty vyřčené dospělými, jak uvádí například Langmeier s Krejčířovou.⁷⁸

S nástupem do školy souvisí také další z velkých změn pro malého jedince – učí se (nejen) číst a psát. Dospěl již do věku, v němž dokáže pochopit podstatu textu a dobře ovládá jemnou motoriku, tedy udrží řádně pero v ruce. Obě činnosti prochází vlastním vývojem. „Dítě se nejprve musí naučit rozlišovat tvary jednotlivých písmen. (...) V této době je běžné, že si děti pletou tvarově podobná, ale jinak orientovaná písmena jako *b* a *d* nebo *ta*, která se liší počtem dílčích detailů jako *m* a *n*. (...) Tvary písmen si musí spojit se zvukovou podobou příslušných hlásek, (...) každé písmeno má svou zvukovou podobu.“⁷⁹ Písmeno lze spojit s dalšími písmeny a vzniknou tak slabiky, poté celá slova, z nichž pak lze složit celé věty, ve které má každé slovo svou jasnou funkci na konkrétním místě. Vágnerová upozorňuje, že v první fázi čtení nejde o obsah čteného sdělení, ale o pouhé čtení jednotlivých slov. Dítě trénuje dovednost a méně se snaží pochopit text. Porozumění přichází později, kdy je dovednost zakotvena a nestojí dítě tolik soustředění a pozornosti.⁸⁰ Rovněž zájmová četba se váže k rychlosti čtení, jak uvádí Říčan, jedinec potřebuje rychlý přísun nových informací, což čtení po slabikách neumožňuje.⁸¹

⁷⁵ Při rozhovorech a především skupinových rozhovorech je třeba s touto informací vhodně pracovat, neboť děti nemusí být schopné udržet pozornost a sluchové vjemy jim mohou snadno uniknout, tedy mohou se v konverzaci ztratit. Vhodným přístupem může být pokládání podobných otázek různými způsoby, aby se konverzace vracela ke stejnému bodu a všechny děti měly možnost informaci zpracovat i v případě dočasné nepozornosti.

⁷⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 298. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁷⁷ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004, s. 149. ISBN: 80-7367-124-7.

⁷⁸ LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. Grada, 2006, 1 online zdroj (368 stran), s. 118. ISBN 978-80-247-9085-5.

⁷⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 301. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁸⁰ Tamtéž, s. 302

⁸¹ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004, s. 149. ISBN: 80-7367-124-7.

Obdobně probíhá také osvojení psaní – nejprve si dítě osvojuje tvary písmen a jak je správně zapisovat až poté je schopné zaměřit se na obsah psaného sdělení.⁸²

Školák prochází také emočním vývojem. Dokáže regulovat své emoce, lépe jim rozumí a dokáže o nich rovněž mluvit. Tuto schopnost přenáší i na emoce okolí, kdy je více vnímá a dokáže je více identifikovat ve výrazech a chování jiných lidí. Nevyhnutelně se učí skrze porovnávání s okolím hodnotit sám sebe.⁸³

Na závěr této kapitoly je třeba znovu podotknout, že představený vývoj je postupný. Jak Vágnerová⁸⁴ opakovaně zdůrazňuje, smýšlení dítěte se nemění ze dne na den. Jedná se o neustálý vývoj, který je ale také u všech jedinců odlišně rychlý, proto je možné se ve skupině přibližně stejně starých dětí, typicky ve školní třídě, setkat s vývojově nižšími i vyššími způsoby uvažování.

1.3 Děti a média

Průměrné americké dítě tráví u médií dle výzkumu nadace rodiny Kaiserových⁸⁵ přibližně celý pracovní úvazek, tedy více než 38 hodin týdně a pouze 5% dětí tráví u médií méně než hodinu denně.⁸⁶ Nizozemské děti ve věku 5 – 7 let tráví s médii více než 2 hodiny denně, z čehož hlavní část tvoří sledování televize a hraní online her.⁸⁷ Také proto se stále více debatuje o tom, zda je vystavení médiím pro děti vhodné a zda by nebylo prospěšné jejich přístup omezit, aby se zamezilo negativním vlivům médií na „bezbranné“ členy společnosti. Tyto úvahy vyvrací Comstock se Scharrerovou, kteří uvádějí, že právě čas u obrazovek ukázal i pozitivní výsledky v pozdějším věku dítěte a je v současné době důležitým aspektem socializace.⁸⁸

Při studiu odlišných publikací a výzkumů týkajících se vztahu dětí a médií se ukázalo, že není snadné nalézt publikace, které pod označením média zahrnují také tzv. média

⁸² VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012, s. 303-304. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁸³ Tamtéž, s. 303 - 311

⁸⁴ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

⁸⁵ ROBERTS, Donald F. *Kids & Media @ the New Millennium: A Kaiser Family Foundation Report. A Comprehensive National Analysis of Children's Media Use. Executive Summary*. The Henry J, 1999, 60 s.

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 65. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

⁸⁸ COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. The Use of Television and Other Screen Media, s. 14. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

stará, tedy především knihy, časopisy či rozhlas. Mnohem častěji se autoři vyjadřují k médiím založeným na obrazovkách – televizi a počítači. Pokud tedy předpokládáme, že přístup dětí k jednotlivým médiím je odlišný, neměla by nejspíš být média popisována současně. Desmond⁸⁹ již v úvodu publikace vztahující se ke čtení dětí implikuje, že sloučený popis je nevyhnutelný z důvodu konvergence médií. Čtení je součástí dětských životů, ale již se nejedná pouze o čtení z tištěné knihy, ale například také z mobilních telefonů, čteček či dalších zařízení umožňující číst psaný obsah, který by byl dříve tištěný. V souladu s touto implikací bude tato kapitola rozdělena na část věnující se médiím založeným na obrazovkách a na část zabývající se tištěnými médii.

Autoři zkoumající vztah mezi dětmi a médii zastávají odlišná stanoviska, co se limitace přístupu k médiím týká, tedy zdali by bylo vhodné, aby pro správné pochopení a předcházení celkovému odmítnutí mediovaného obsahu, byli sledování přítomni rodiče dětí. Stanoviska se liší především v tom, jak vnímají samotného jedince. První pohled vnímá dítě jako nepřípravené na mediální obsahy, protože je zranitelné a důvěřivé. Dítě je dle Strassburgera touto optikou nahlíženo téměř jako bezbranné stvoření a média jako všemocné zlo.

Na druhé straně jiní autoři, například Livingstoneová⁹⁰, jak uvádí Strassburger ve své práci, považují dnešní děti za natolik schopné, že není třeba jejich zacházení s médii nikterak kontrolovat. Tato optika vnímá dítě jako mediálně samostatného jedince. Naopak, děti mají být podporovány ve vlastním objevování médií. Ovšem ve svých publikacích Livingstoneová hovoří spíše o tom, že je třeba pro děti zachovat přístup k médiím, nikterak jej násilně neomezovat, ale zajistit, aby bylo prostředí pro děti bezpečné. „*V praxi to znamená, že společnost musí vytvořit strategie k zajištění prospěšnému spojení dětí s digitálním prostředím, zahrnující vzdělání k digitální gramotnosti, regulaci digitálních poskytovatelů a pozitivní formy mediace a podpory rodičů.*“⁹¹ V práci zaměřené na děti ve věku 0 – 8 let poté Livingstoneová s Hollowayem a Greenovou uvádí, že přístup k digitálním médiím by neměl být limitován, ale děti by měly být staršími rodinnými příslušníky aktivně vedeny v tomto

⁸⁹ DESMOND, Roger. *The Role of Reading for Children and Adolescents in a Digital Age*. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

⁹⁰ LIVINGSTONEOVÁ, Sonia. *The Use of Television and Other Screen Media*, s. 10. In: STRASSBURGER, Victor C., Barbara J. WILSONOVÁ a Amy B. (Amy Beth) JORDANOVÁ. *Children, adolescents, and the media*. Third edition. Thousand Oaks: SAGE, 2014, xvii, 650. ISBN 978-1-4129-9926-7.

⁹¹ GARCIOVÁ-VERDUGOVÁ, Rosa, LIVINGSTONEOVÁ, Sonia. *A scientist's opinion: interview with Sonia Livingstone on children's safety online*, 22. 2. 2023. [cit. 7. 4. 2024] [online] Dostupné z: <https://sciencemediahub.eu/2023/02/22/a-scientists-opinion-interview-with-sonia-livingstone-on-childrens-safety-online/>

užívání a objevování, aby se naučily dovednostem, díky nimž budou ve světě digitálních médií v bezpečí.⁹² Dle dětského psychologa Václava Mertina by právě rodič měl být tím, kdo se dětem snaží vysvětlit děje pořadů, případně s ním o zhlédnutém obsahu diskutovat.⁹³ Rovněž Comstock s Scharrerovou zastávají toto stanovisko. Uvádí, že televizní program se neřídí nutně přirozenou logikou, tedy pokud televizi sleduje v daný čas nejvíc dětských diváků, bude proto vysílán dětský program, ale řídí jej ekonomická logika. „*Rodiče nedohlží na sledování dostatečně, ať už z vlastního pohodlí, či času, který by trávily zjišťováním, který program je škodlivý nebo prospěšný.*“⁹⁴

Jak již bylo řečeno výše, abychom mohli vztah mezi dětmi a médii posuzovat, je třeba pochopit jejich myšlení, jež bylo představeno v kapitole 1.2. V této kapitole se poté zaměřím na to, jak vývojový stupeň ovlivňuje přístup k médiím – jaké obsahy si děti vybírají, jak zachází s médii apod.

1.3.1 Média založená na obrazkách

Děti mladšího školního věku teprve začínají postupně vnímat několik odlišných charakteristik a podstat jednoho objektu. Jak udává Valkenburgová⁹⁵, tento přístup se projevuje také v chápání médií. Školák ještě nemusí být v počátku schopný vnímat několik se odehrávajících dějových linek současně a podstata složitějšího filmu s posuny v čase by mu mohla uniknout. Jak uvádí Strasburger a kolektiv⁹⁶, dítě při sledování obrazovky neustále vyhodnocuje, co jsou a nejsou důležité informace, které jsou aktuálně předávány. Nezaměřuje se přitom však jen na obrazovku, ale také na své okolí, tedy zdali je v současné chvíli důležitější dějová linka, či konverzace v místnosti. Již výše bylo uvedeno, že děti nemají rády nahodilost a nevypřádávají se s ní nejlépe, proto se ze všeho, co vidí, snaží vytvořit nějaký spojený příběh, ačkoliv předkládaný obsah nemusí souviset, ale na základě vlastních zkušeností mu rozumí. Mladý jedinec se snaží všemu porozumět na základě vlastních zkušeností a vysvětluje

⁹² HOLLOWAY, D., GREENOVÁ, L. and LIVINGSTONE, S. (2013). *Zero to eight. Young children and their internet use*. LSE, London: EU Kids Online. [online] [cit. 7. 4. 2024] Dostupné z: https://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf

⁹³ MERTIN, Václav. *Ze zkušeností dětského psychologa*. Wolters Kluwer, 2015. ISBN: 978-80-7478-764-5

⁹⁴ COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. *The Use of Television and Other Screen Media*, s. 14. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

⁹⁵ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 64. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

⁹⁶ STRASBURGER, Victor C., Barbara J. WILSONOVÁ a Amy B. (Amy Beth) JORDANOVÁ. *Children, adolescents, and the media*. Third edition. Thousand Oaks: SAGE, 2014, xvii, 650. ISBN 978-1-4129-9926-7.

si jimi i zhlédnuté události. Zkušeností zatím nemá tolik, aby porozuměl všemu. Rovněž již zmíněné užití kinematografických postupů, například přechody v čase, které dítě nemusí postřehnout, vytváří složité prostředí, v němž není snadné se orientovat.⁹⁷

„*Děti v tomto věku mají problém rozlišit reálné od nereálného.*“⁹⁸, ale rovněž jako v jiných oblastech, dochází i v této k postupnému vývoji. Nedokáží ještě plně pochopit, že vše zobrazené v televizi není reálné, či se to nemusí nutně propisovat do reálného světa kolem nich, například vlastnosti záporné postavy bude přisuzovat i samotnému herci. Valkenburgová podotýká, že děti již trochu tuší, co by reálné být mohlo a co ne, ale ačkoliv si racionálně říkají, že něco reálné není, tak mají stále své pochyby, například v případě Santa Clause. Některé děti se z této nejistoty, která pro ně může být nepříjemná, vymaňují tím, že považují vše, co vidí v televizi, za fikci.⁹⁹

Zájem dětí v mladším školním věku přechází od dětských edukativních pořadů k pořadům „*násilným, plným akce (...). Upřednostňují rychlejší a komplexnější obsah, méně pozitivní postavy a více akční prostředí, jako je neprozkoumaný ostrov nebo neznámá planeta*“¹⁰⁰, jak uvádí Valkenburgová. Za tímto přerodem stojí vývoj myšlení, který vede k tomu, že obsah určený pro předškoláky jednoduše přerostou a obsah je již dále nerozvíjí.¹⁰¹ Valkenburgová poukazuje také na možnost, že děti vyhledávají násilný obsah pro identifikaci se superhrdiny a akčními postavami, prostřednictvím čehož si přijdou schopnější „ve velkém světě“. Děti podle této autorky rovněž vyhledávají obsahy s černobílými postavami – kladnými či zápornými, silnými či slabými.¹⁰²

Identifikace s postavami či aspirace je dle Comstocka s Scharrerovou silným prvkem při výběru pořadů. Děti vyhledávají postavy jim podobné, či postavy, které se od nich odlišují, ale představují jejich ideál. „*Děti častěji sledují pořady zobrazující starší, silnější a výše postavené. Naopak mladší děti preferují pořady zobrazující postavy spíše závislé na druhých, jako jsou ony samotné, například zvířata.*“¹⁰³ Obdobné závěry nachází rovněž Lyle a Hoffmanová ve své již starší studii, podle níž mají děti tendenci volit si pořady, v nichž jsou

⁹⁷ Tamtéž, s. 20-21

⁹⁸ Tamtéž, s. 64

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 66. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

¹⁰¹ Tamtéž, s. 67

¹⁰² Tamtéž, s. 67

¹⁰³ COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. The Use of Television and Other Screen Media, s. 23. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

hlavními hrdiny postavy věkem jim podobné. Při volbě pořadu kromě věku postavy hraje roli její etnicita, v tomto případě Afroamerické děti volily pořady, v nichž je hlavní postavou Afroameričan.¹⁰⁴ Roberts naopak uvádí, že děti ve věku 2–7 let vyhledávají obsah, který je vtipný a zábavný.¹⁰⁵

Comstock a Scharrerová rozlišují dva účely sledování televize ve všech věkových kategoriích – rituální a instrumentální sledování. V případě rituálního sledování jsou dětmi vyhledávány obsahy, které v čase, kdy jsou zvyklé televizi sledovat, nejlépe uspokojí jejich potřeby. V případě instrumentálního sledování si poté dítě hledá specifický obsah dle vlastního zájmu. Rituální sledování je poté častější. Motivem ke sledování za jakýmkoliv účelem může být jeden ze tří motivů – „*odklon či únik od méně atraktivních možností, sledování ve prospěch sociálního porovnávání, při němž jedinec zhodnocuje vlastní přednosti a povědomí*“¹⁰⁶.

Kolem osmého roku věku dochází u jedince k růstu kritického myšlení, které se odráží také v obsahu, který konzumuje. Děti se již nenechají zaujmout pouze zajímavou postavou, ale dokáží pojmut celkovou kvalitu filmu. Od obsahu, který konzumují, vyžadují uvěřitelnost a nesnesou špatné herecké výkony, jak uvádí Valkenburgová.¹⁰⁷ S tímto tvrzením Strasburger souhlasí a dodává, že „*nejenže jedinci dokáží ohodnotit obsah, ale také dokáží ocenit formu, ekonomické struktury a institucionální vazby, které charakterizují odlišná média*.“¹⁰⁸ Ovšem Valkenburgové tvrzení o uvěřitelnosti rozporuje výsledek výzkumu Rosaenové a Dibblea. Na základě vzorku 183 dětí došli k výsledku, že „*k tomu, aby se postava stala oblíbená, nesmí být realistická*“¹⁰⁹ a to jak do osobnosti, tak do vzhledu.

¹⁰⁴ LYLE, J., HOFFMANOVÁ, H. *Children's Use of Television and Other Media*. Washington, D. C.: U.S. Government Printing Office, 1971. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/148978NCJRS.pdf#page=137>

¹⁰⁵ ROBERTS, Donald F. a Ulla FOEHR. *Kids and media in America*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, XXV, 380 s, s. 70. ISBN 0-521-52790-2.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 18

¹⁰⁷ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 73. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

¹⁰⁸ STRASBURGER, Victor C., Barbara J. WILSONOVÁ a Amy B. (Amy Beth) JORDANOVÁ. *Children, adolescents, and the media*. Third edition. Thousand Oaks: SAGE, 2014, xvii, 650, s. 21. ISBN 978-1-4129-9926-7.

¹⁰⁹ ROSAENOVÁ, Sarah F. a Jayson L. DIBBLE. Investigating the Relationships Among Child's Age, Parasocial Interactions, and the Social Realism of Favorite Television Characters. *Communication research reports* [online]. Taylor & Francis Group, 2008, 25(2), 145-154 [cit. 2023-09-05]. ISSN 0882-4096. Dostupné z: doi:10.1080/08824090802021806

Výzkumy dle Comstocka a Scharrerové naopak stabilně docházejí k závěru, že děti vyhledávají animované a kreslené postavy.¹¹⁰

Preference se na rozdíl od kritického myšlení dle Comstocka a Scharrerové rozvíjejí ještě dříve, než dochází k rozvoji kritického myšlení. Již 80 % dětí ve věku 3–5 let dokázalo dle Lyla a Hoffmanové jmenovat svůj oblíbený pořad.¹¹¹ Zajímavé v této studii jsou rovněž zkoumané časy, v nichž se děti na televizi dívají. Z výsledků vychází, že děti ve věku 5 – 7 let¹¹² televizi sledovaly spíše později odpoledne a „jedna třetina z nich sledovala televizi ráno před odchodem do školy“¹¹³.

Autoři se tedy ne zcela shodují na tom, jaké obsahy jsou mezi dětmi preferované, zdali se jedná o obsahy zobrazující zvířata a postavy s podobnými vlastnosti jako mají děti v tomto věku, či zda vyhledávají akční a násilné obsahy.

1.3.2 Počítačové, elektronické hry

Publikace na téma počítačových¹¹⁴ her se velmi často zabývají vlivy těchto médií, případně důvody k hraní, avšak již zřídka uvádí, jaké typy her jsou mezi dětmi populární, či se práce zabývají edukativními hrami.

Jak uvádí Valkenburgová, děti tráví hraním her ve věku 5 – 7 let asi 30 minut denně. Jedná se tedy o významnou složku jejich každodenní mediální konzumace. Jedná se také o velmi specifickou a rozsáhlou oblast mediálních obsahů. Z výzkumu, primárně se zabývajících čtenářskými návyky dětí a současně volnočasovými aktivitami, vychází, že 26 % dotazovaných hraje i v tomto věku elektronické hry.¹¹⁵

Květon ve své publikaci vypracoval meta-analýzu studií zabývajících se motivací k hraní videoher. Plošně mezi nimi hráči uvádí jako důležitý prvek vzrušení a zábavu, po níž

¹¹⁰ COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. The Use of Television and Other Screen Media, s. 22. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

¹¹¹ Tamtéž, s. 21

¹¹² Ve studii uvádí „*first graders*“, čemuž odpovídá uvedené věkové rozpětí.

¹¹³ LYLE, J., HOFFMANOVÁ, H. *Children's Use of Television and Other Media*. Washington, D. C.: U.S. Government Printing Office, 1971. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/148978NCJRS.pdf#page=137>

¹¹⁴ V současnosti jsou dětem přístupné herní konzole, počítače atd. V této části pojem počítačové hry pro přehlednost a čtivost odkazuje ke všem typům her, avšak v praktické části se pokusím dostatečně rozlišit, na jakém médiu byla hra hrána.

¹¹⁵ NEUVEDENO. *Výzkum České děti a mládež jako čtenáři 2017, Národní knihovna/Nielsen Admosphere, děti/mládež ve věku 6–19 let*. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2018/01/NK_ifografika_web.pdf

následuje sociabilita, či únik. Ovšem Květon nerozvádí, nakolik jsou tyto kategorie platné pro všechny věkové kategorie, tedy i pro nejmladší hráče.¹¹⁶

Výzkum z roku 2009 společnosti Mediasearch se zabývá trávením volného času u reprezentativního vzorku ve věku 4 – 14 let. Došel ke zjištění, že mezi dětmi ve věku 4 – 9 let je „zdaleka nejoblíbenější činností malých dětí na internetu hraní her pro jednoho hráče.“¹¹⁷ Výzkum však již neuvádí konkrétní hry, které děti hrají, ani typ těchto her pro jednoho hráče.

Oblast herních obsahů není dostatečně prozkoumána s ohledem na vybírané obsahy dětmi v tomto věku. Není zřejmé, jaké konkrétní hry si děti volí ani přibližný obsah či typ těchto volených her, zda se jedná o hry simulující běžný život, skákové a akční hry atd.

1.3.3 Mobilní telefon

Posledním z médií založeným na obrazovkách, kterému je třeba se věnovat, je mobilní telefon, jehož původním využitím byla komunikace s lidmi bez omezení aktuálního místa. S postupem času a vývojem technologií se sice primární význam telefonu nezměnil, ale v současné době konvergoval s mnoha dalšími oddělenými médii – dokáže fotit, natáčet, nahrávat záznam, případně nahradí i počítač. Pro děti jsou na trhu dostupné rovněž různé alternativy mobilních telefonů, jejichž funkce jsou částečně omezené. Někteří rodiče také přistupují ke koupi chytrých hodinek pro děti, které umožňují obousměrnou komunikaci mezi dítětem a kontakty, které má rodič v hodinkách nahané. Tím způsobem je dítě v neustálém kontaktu s rodiči, aniž by měl výše zmíněné vymoženosti mobilního telefonu.

Ve své diplomové práci se Chottová zabývala užíváním telefonů dětí ve věku od 8 – 14 let. Z jejích zjištění vychází, že ačkoliv důvodem koupě prvního telefonu bylo spojení s rodiči, současným použitím je také hraní her, poslech hudby, sledování filmů, focení a natáčení.¹¹⁸ Mobilní telefon, jako komunikační prostředek popisuje Gunter, který uvádí, že mobilní telefon byl jedním z mála médií užívaných na více místech, jak vychází z výzkumu Livingstoneové. Další výzkumy také ukazují, že s rostoucím věkem například roste i počet

¹¹⁶ KVĚTON, Petr. *Hraní videoher v dětství a dospívání: dopady a souvislosti v sociálně-psychologické perspektivě*. s. 23-24. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2887-7.

¹¹⁷ MEDIASEARCH, Česká republika. *Volnému času českých dětí vládnou televize, počítač a zájmové kroužky* [online]. 11.8.2009 [cit. 14. 3. 2024]. Dostupné z <https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2016/03/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmove-krouzky.pdf>

¹¹⁸ CHOTTOVÁ, Martina. *Užívání mobilních telefonů dětmi a jejich rodiči*. Diplomová práce, vedoucí Sloboda, Zdeněk. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra žurnalistiky. 2013.

telefonátů vyřízených týdně.¹¹⁹ Ve věkové skupině našeho zájmu, 6 – 8 let, naopak není užívání mobilního telefonu k zpřístupnění internetu běžné - pouze 6 % dětí ve věku 5 – 7 let tímto způsobem toto zařízení někdy využilo.¹²⁰ Každé druhé dítě ve věku 8 – 11 let poté užívá mobilní telefon k fotografování a hraní her.¹²¹

K prvnímu telefonu se dle statistik dostává 25 % dětí mezi 6. – 8. rokem věku, jak ve své práci uvádí Luštinec.¹²² Dle výzkumu společnosti Mediasearch se jedná o 28 % dětí ve věku 4 – 9 let. Přibližně se tedy jedná o jedno ze čtyř dětí.¹²³ Jedná se však pouze o podíl dětí, které dostanou svůj první mobilní telefon. Výzkum Pew Research Center pod vedením Auxierové uvádí, že až 59 % dětí ve věku 5 – 8 let přichází do kontaktu s mobilním telefonem.¹²⁴

1.3.4 Tištěná média a čtení

V počátku tisíciletí zaujímal tištěná média poslední příčku v mediálních návycích dětí a trávil s nimi tak nejméně času, přitom například Desmond poukazuje na to, že čtení a především předčítání v útlém věku může zásadně ovlivnit jedincovy vyjadřovací a poslechové schopnosti.¹²⁵ Technologie od počátku století pokročila. Média se stále více sbíhají, konvergují, a tak si lze noviny, časopisy i knihy namísto čtení poslechnout. Zatímco první zmíněná aktivita platí spíše pro děti starší, tak poslech předčítání může i u mladších dětí nahradit předčítání rodičů.¹²⁶ Na rostoucí popularitu mluveného slova ukazuje nárůst posluchačů mezi lety 2017 a 2021. To dokazuje celostátní průzkum zpracovaný Richterem a Friedlanderovou.¹²⁷ Stejný výzkum z roku 2017 poté dokládá, že téměř 20 % dětí láká

¹¹⁹ GUNTER, Barrie. *Children And Mobile Phones: adoption, use, impact, and control*. Bingley, England: Emerald Publishing, 2019, s. 44 - 50. ISBN 1-78973-037-6.

¹²⁰ GUNTER, Barrie. *Children And Mobile Phones: adoption, use, impact, and control*. Bingley, England: Emerald Publishing, 2019, s. 54. ISBN 1-78973-037-6.

¹²¹ Tamtéž, s. 54

¹²² LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky dětí ve věku 5-6 let*. Diplomová práce, vedoucí Wolák, Radim. s. 26 Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2010.

¹²³ MEDIASEARCH, Česká republika. *Volnému času českých dětí vládnou televize, počítač a zájmové kroužky* [online]. 11.8.2009 [cit. 14. 3. 2024]. Dostupné z <https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2016/03/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmove-krouzky.pdf>

¹²⁴ AUXIEROVÁ, Brookie, ANDERSONOVÁ, Monica, PERRIN, Andrew, TURNEROVÁ, Erica. *Children's engagement with digital devices, screen time*. Pew Research Center, 2020. [online] [cit. 15. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/internet/2020/07/28/childrens-engagement-with-digital-devices-screen-time/>

¹²⁵ DESMOND, Roger. *The Role of Reading for Children and Adolescents in a Digital Age*. S. 47-48. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

¹²⁶ Tamtéž

¹²⁷ RICHTER, Vít, FRIEDLANDEROVÁ, Hana. *České děti a mládež jako čtenáři v roce 2021*. Národní knihovna. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://text.nkp.cz/soubory/ostatni/tz_ceskedeti.pdf

vyzkoušet četbu elektronické podoby knihy, zatímco pouze 4 % dětí tuto formu četby již dříve zkusila.¹²⁸

S nástupem do školy se svět školáka značně rozrůstá, získává nové dovednosti a jednou z nich je čtení. Doposud se jedinec spoléhal na předčítání dospělými, avšak nyní může obsah konzumovat samostatně. Rozvíjí tak své vlastní schopnosti a v budoucnu z této činnosti bude prosperovat.¹²⁹

Mladší školáci dle Desmonda většinou nejprve upřednostňují publikace, které nejsou pouze textové, ale jsou především ilustrované. Pokračují tak samostatně ve čtení dětských knih, v nichž doposud vnímaly především obrazovou složku.¹³⁰ Je nutno podotknout, že v počátku četby jsou důležitým faktorem rodiče a blízcí příbuzní, kteří nejen doporučují dětem konkrétní tituly, ale rovněž jim knihy pořizují, ať dle vlastního výběru, či na vlastní žádost dítěte. Rodič má tedy v počátku četby výjimečně důležité postavení. Nakonec ale záleží stejně jen na dítěti, zdali po knize sáhne. Jak uvádí Prázová, kromě rodičů má vliv na výběr četby u mladších dětí také učitel. Rozhodující pro následující čtení je však vzhled knihy „ – důležitá jsou velká písmena, obrázky, tloušťka knížek [...] a obálka knížky včetně titulu“¹³¹.¹³² Celostátní výzkum v roce 2021 poté ukázal, že hlavním kritériem při výběru četby je právě vzhled knihy.¹³³

Z celostátního výzkumu organizovaného Národní knihovnou¹³⁴ vychází, že mladší děti preferují čtení pro zábavu, „nejpopulárnějšími žánry jsou pověsti a pohádky, po nich následují knihy o přírodě a zvířatech. Čtenářsky velmi oblíbené jsou také příběhy o dětech a mládeži, dobrodružné knihy a komiksy.“¹³⁵ Tyto preference lze ještě dále dělit na základě genderu. Ve věku 6 – 8 let je mezi děvčaty vyhledávaným žánrem pohádka, chlapci dávají přednost knihám o přírodě. Obecně nejméně zastoupenou kategorií ve čtení dětí jsou poučné

¹²⁸ NEUVEDENO. *Výzkum České děti a mládež jako čtenáři 2017*, Národní knihovna/Nielsen Admosphere, *děti/mládež ve věku 6–19 let*. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2018/01/NK_ifografika_web.pdf

¹²⁹ ROBERTS, Donald F. *Kids & Media @ the New Millennium: A Kaiser Family Foundation Report. A Comprehensive National Analysis of Children's Media Use. Executive Summary*. The Henry J, 1999, 60 s.

¹³⁰ DESMOND, Roger. *The Role of Reading for Children and Adolescents in a Digital Age*. S. 46. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

¹³¹ PRÁZOVÁ, Irena; HOMOLOVÁ, Kateřina, LANDOVÁ, Hana a RICHTER, Vít. *České děti a mládež jako čtenáři*. Brno: Host, 2014. s. 35. ISBN 978-80-7491-492-8.

¹³² Tamtéž, s. 27 - 36

¹³³ RICHTER, Vít, FRIEDLANDEROVÁ, Hana. *České děti a mládež jako čtenáři v roce 2021*. Národní knihovna. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://text.nkp.cz/soubory/ostatni/tz_ceskedeti.pdf

¹³⁴ Tento výzkum byl opakovaně prováděn v letech 2014, 2017 a v roce 2021.

¹³⁵ PRÁZOVÁ, Irena; HOMOLOVÁ, Kateřina, LANDOVÁ, Hana a RICHTER, Vít. *České děti a mládež jako čtenáři*. Brno: Host, 2014. s. 32. ISBN 978-80-7491-492-8.

knihy a časopisy.¹³⁶ V souladu s citací výše děti mezi oblíbenými knihami jmenují *Deník malého poseroutky*, *Čtyřlístek*, a *Honzíkovu cestu*. V roce 2017 poté mezi chlapci ve věku 6 – 8 let byly na prvním místě pohádky a pověsti, ovšem na dalších příčkách se oblíbenost chlapců a dívek lišila. Zatímco chlapci preferovali komiksy, dívky dávaly přednost knihám o přírodě a zvířatech, které měli chlapci až na třetí příčce. Dívky poté vyhledávají nejméně příběhy o dětech a mládeži.¹³⁷

Vyhledávaným obsahem je dle Desmonda i při čtení akční příběh, v němž se hrdina postaví zlu. Může se jednat o komiksy se superhrdiny, nebo o příběh *Harryho Pottera*, avšak obojí nabízí možnost zažít dobrodružství, které je v útlém věku pro školáka nedosažitelné, a rovněž jejich prostřednictvím školák nabývá nových zkušeností s okolním světem.¹³⁸ Ve výběru obsahů můžeme proto shledat určitou podobnost v přístupu k médiím založeným na obrazovkách.

Udávané preferované obsahy se v pojetí autorů značně liší a mezi udávanými preferencemi nepanuje jasná shoda, například když Valkenburgová¹³⁹ udává, že mladší školní děti vyhledávají násilný a akční obsah se superhrdiny, avšak dle Comstocka a Scharrerové¹⁴⁰ je preference k obsahu mladších dětí orientována na postavy ve stejném postavení – závislé na druhých. Navíc u herních obsahů není zcela jasné, jaké konkrétní hry si děti vybírají.

1.3.5 Čas u obrazovky

Rovněž jako mnoho dalších výzkumů i tato práce si dává za vedlejší cíl zjistit množství času, které děti tráví u zařízení založených na obrazovkách, a to na základě jejich vlastního vnímání. Tato kapitola uvede některá dosavadní zjištění, rovněž však doporučení kvalifikovaných institucí, které se k vhodnému množství času u obrazovek u této věkové skupiny vyjadřují. Tímto způsobem bude možné zjištění porovnat jak s doporučeními, tak s níže popsányými zjištěními.

¹³⁶ Tamtéž, s. 27 - 32

¹³⁷ NEUVEDENO. *Výzkum České děti a mládež jako čtenáři 2017*, Národní knihovna/Nielsen Admosphere, *děti/mládež ve věku 6–19 let*. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2018/01/NK_ifografika_web.pdf

¹³⁸ DESMOND, Roger. *The Role of Reading for Children and Adolescents in a Digital Age*. S. 49. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

¹³⁹ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 66. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

¹⁴⁰ COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. *The Use of Television and Other Screen Media*, s. 23. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

V úvodu kapitoly 1.3 byl představen výzkum rodiny Kaiserových¹⁴¹, který hovoří o tom, že děti tráví u médií téměř 40 hodin týdně, konkrétně 38 hodin. Výzkum se zaměřoval na všechna média a zahrnuje proto jak čas u obrazovek, tak čas trávený čtením. Roberts rozděluje tuto statistiku do několika kategorií dle médií – první tvoří neinteraktivní média (televize, videa a filmy), druhou audio média (rádio, pásky a CD), třetí tištěná média (knihy, časopisy a noviny), čtvrtou interaktivní média (počítač, mobilní telefon, tablet, herní konzole). S neinteraktivními médii tráví dle výzkumu děti ve věku 5-7 let dvě hodiny a dvacet sedm minut, zatímco děti ve věku 8-10 let již čtyři hodiny a třicet jedna minut. Audio médiím jsou děti ve věku 5 – 7 let vystavena čtyřicet sedm minut a děti staré 8 – 10 let padesát pět minut. V obou věkových kategoriích přibližně pouze 44%, respektive 42% dětí četlo předchozí den více jak třicet minut a 13%, respektive 20% nečetlo předcházející den vůbec. U interaktivních médií nabízí Roberts statistiku pouze u starší věkové skupiny, která u počítače tráví padesát minut denně.¹⁴² V případě této studie je ale třeba brát v potaz dobu, v níž vyšla, tedy před příchodem a rozšířením interaktivních médií.¹⁴³

Novější studie Tarpleyho uvádí, že běžnou dobou u obrazovek pro děti ve věku od 2 do 11 let je „dvacet pět hodin sledováním lineárního vysílání, hodina a půl sledováním záznamů vysílání (nahrané a puštěné později), dvacet čtyři minut na internetu a čtyři minuty sledováním videí na internetu“¹⁴⁴. Publikace vychází v roce 2011, tedy mnoho let před příchodem On-demand přehrávání, avšak již hovoří o YouTube, jako o možnosti přehrávat libovolná videa. Jedná se o dobu, v níž je rozšířena jedna z prvních sociálních sítí v pravém slova smyslu Facebook a Instagram postupně láká nové a nové uživatele. Zatímco tedy časový údaj o přehrávání ze záznamu, které nyní představuje spíše zmíněné přehrávání on-demand, nebude aktuální, čas trávený na internetu bychom za přibližný považovat mohly, ovšem pouze za předpokladu, že by nevznikaly sociální sítě, jako je například TikTok.

Výzkum neziskové společnosti Common Sense Media by poté mohl být zřejmě o něco přesnější, neboť se jedná o studii z roku 2020. Výsledky hovoří o třech hodinách a pěti minutách denně rekreačního času u obrazovek pro děti ve věku 5 – 8 let. Většinu tohoto času,

¹⁴¹ ROBERTS, Donald F. *Kids & Media @ the New Millennium: A Kaiser Family Foundation Report. A Comprehensive National Analysis of Children's Media Use. Executive Summary*. The Henry J, 1999, 60 s.

¹⁴² Tamtéž, s. 59, 86, 98, 123

¹⁴³ Dostupná je také novější verze tohoto výzkumu, avšak ta se již nezabývá mladšími dětmi, ale pouze dětmi ve věku od 8 do 18 let.

¹⁴⁴ TARPLEY, Todd. *Children and New Technologies*. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p, s. 64. ISBN 978-1-4129-8242-9.

37 %, děti tráví u online videí, 29 % času poté u on-demand předplacených služeb, 23 % u televize a 11 % času u DVD.¹⁴⁵

Výše bylo představeno několik výzkumů, které demonstrují, kolik času jedinci opravdu s médii tráví, ovšem již neprezentují nějaká doporučení, tedy vhodné množství času s médii pro děti. Doporučení ke konzumaci médií poté nabízí několik odlišných, především vládních institucí. Některé z nich hovoří spíše o přístupu k času u obrazovek, tedy jak s časem nakládat a omezit jej, zatímco jiné udávají konkrétní čas. Obecně zde panuje snaha o věkovou kategorizaci konkrétních doporučení. Dochází poté k tomu, že dětem ve věku 5–17 let je doporučen stejný čas, ačkoliv mají bez sebemenších pochyb jiné zájmy a nároky na čas s médii.

Jednou z institucí, která se vyjadřuje pouze k přístupu k času u obrazovek, je Americká psychologická akademie pro děti a adolescenty (AACAP), která pouze nabádá rodiče dětí starších šesti let k tomu, aby čas u obrazovek svých ratolestí regulovali a u konkrétních aktivit obrazovky vynechali. Udávají také příklady jak čas omezit, například zavedením zón bez médií.¹⁴⁶

Australské ministerstvo zdravotnictví poté udává konkrétní časové ohraničení a doporučuje „omezit rekreační čas u obrazovky na méně než dvě hodiny denně“¹⁴⁷, stejně jako Australský institut rodinných studií.¹⁴⁸ Shodné doporučení udává také CSEP - Canadian society for exercise physiology, tedy rekreační čas u obrazovky by neměl přesáhnout 2 hodiny denně.¹⁴⁹ Rekreačním časem je myšlen čas u obrazovky, který není věnován školním povinnostem, například hraní her, sledování videí či čas na sociálních sítích. Australská rada

¹⁴⁵ RIDEOUT, V., & ROBB, M. B. (2020). *The Common Sense census: Media use by kids age zero to eight, 2020*. San Francisco, CA: Common Sense Media, s. 3 - 4. [online] [cit. 22. 9. 2023] Dostupné z: https://www.common sense media.org/sites/default/files/research/report/2020_zero_to_eight_census_final_web.pdf

¹⁴⁶ NEUVEDENO. *Screen Time and Children*. American academy of child and adolescent psychiatry. 2020. Aacap.org. Dostupné z: https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-And-Watching-TV-054.aspx [online] [cit. 31. 8. 2023]

¹⁴⁷ NEUVEDENO. *Recommended screen time limits*. 2019. ACT government. [online] [cit. 31. 8. 2023] Dostupné z: <https://www.health.act.gov.au/about-our-health-system/healthy-living/kids-play-active-play/screen-time/recommended-screen-time>

¹⁴⁸ JOSHI ANGDA. *Too much time on screens? Screen time effect and guidelines for children and young people*. 2021. Australian Government, Australian Institute of Family Studies. [online] [cit. 31. 8. 2023] Dostupné z: <https://aifs.gov.au/resources/short-articles/too-much-time-screens>

¹⁴⁹ NEUVEDENO. *Canadian 24-Hour Movement Guidelines for the Children and Youth (5-17years): An Integration of Physical Activity, Sedentary Behaviour, and Sleep*. [online] [cit. 17. 9. 2023] Dostupné z: <https://csepguidelines.ca/guidelines/children-youth/>

rodičů¹⁵⁰ (Australian parents council) rovněž doporučuje maximálně dvě hodiny denně u obrazovek a stejně jako první dvě instituce i Rada rodičů toto doporučení vydává plošně pro děti ve věku 5–17 let, což, jak již bylo řečeno výše, není zcela vhodným přístupem vzhledem k psychologickým, sociálním a mnoha dalším rozdílům napříč touto nesourodou kategorií. Naopak Světová zdravotnická organizace stanovuje konkrétní doporučení sledování obrazovek pouze pro děti mladší 5 let a ke starším věkovým skupinám se nevyjadřuje, ačkoliv i v pozdějším věku se jistě mohou rodiče snažit nalézt informace a doporučení odborníků.¹⁵¹

¹⁵⁰ NEUVEDENO. *Screentime. What is the recommended screen time for Australian kids?* 2016. Australian Parents Council Inc. [online] [cit. 17. 9. 2023] Dostupné z: <https://austparents.edu.au/wp-content/uploads/2019/03/screentime.pdf>

¹⁵¹ World Health Organization. (2019). Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/311664>. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO [online] [cit. 31.8.2023]

2 Metodologie

V této kapitole popíši zvolenou metodu etnografického mediálního výzkumu, zdůvodním výběr participantů, popíši jednotlivé metody sběru dat a následnou analýzu spolu s výzkumnými otázkami, které byly pro tuto práci vytyčeny před započítím praktické části. Neopomenu také zdůvodnit odchýlení od předem vytyčených tezí.

V procesu plánování práce, a je tak uvedeno také v samotných tezích diplomové práce, bylo záměrem podniknout několik setkání s jednotlivými dětmi formou skupinového rozhovoru. Tento přístup měl nabídnout celistvý pohled na mediální návyky dětí. Nejprve tyto návyky měla pomoci odkrýt série guided tours a později měla být doplněna o skupinové rozhovory, v nichž by vzájemná interakce dětí v kolektivu přinesla nové a zajímavé poznatky.

Během přípravy práce a hledání participantů se tento postup začal ale ukazovat jako nepraktický, ba až nepřínosný pro samotný cíl této práce. Uvedu několik důvodů, proč došlo k částečnému odklonu od metody definované v tezích:

1) Původním záměrem bylo podniknout dva skupinové rozhovory v dvou odlišných obdobích, přičemž jedním z nich měly být letní prázdniny a druhým poté školní rok. Nalezení rodin a tedy i dětí, které se výzkumu budou účastnit, byl nelehký úkol, což se ukázalo až při samotném hledání participantů. Rodiny se výzkumu samozřejmě účastnily dobrovolně, ale jednalo se o formu oběti – rodiče přišli o volné odpoledne se svými ratolestmi, trávili čas přípravou dětí na to, že do jejich domova přijde cizí osoba, případně úklidem tak, aby byl jejich domov připraven dle jejich představ. Toho všeho jsem si během výzkumu velmi vážila, a proto žádat rodiny o více setkání, o drahocenný čas s jejich dětmi a v neposlední řadě o jejich vlastní čas, který by trávili dovezením dětí na místo skupinového rozhovoru (viz další bod), se zdálo nepatřičné.

2) Pro skupinové rozhovory by bylo třeba nalézt dva termíny, z nichž by jeden měl být v období prázdnin, původně letních. Od záměru udělat jeden z rozhovorů během letních prázdnin bylo upuštěno již krátce po odevzdání tezí, neb se zdálo možné spíše o letních prázdninách práci začít připravovat, nežli v tu dobu již aktivně pracovat na praktické části. Z tohoto důvodu by se tedy jednalo o období vánočních či jarních prázdnin, v nichž najít shodný termín je ještě složitější než v už tak dovolenými nabitých letních prázdninách.

3) Organizace skupinových rozhovorů či focus group vyžaduje, aby byly děti ve stejný čas na jednom místě. Tento krok by buď kladl velké nároky na rodiče, kteří by měli děti na jedno konkrétní místo dopravit, nebo by omezil rozličnost participantů. Děti by například navštěvovaly jednu školu, společný kroužek, bydlely ve stejné městské části, čtvrti

apod., což by bylo dalším omezením pro hledání dětí a získání dostatečně rozmanitých participantů. Navíc, což lze pouze předpokládat, by si možná při takové blízkosti dětí či rodiče o výzkumu navzájem vyměňovali dojmy ještě před dokončením šetření ve všech rodinách a mohlo by tak dojít k vzájemnému záměrnému či netečnému zkreslení získaných informací – děti by byly připraveny na otázky atd.

Z důvodů časové náročnosti pro participanty, omezeného časového úseku, v němž je třeba vykonat rozhovor se všemi dětmi na jednom místě a z důvodu možného negativního vlivu blízkosti dětí bylo upuštěno od zamýšleného postupu praktické části, tedy konkrétně od vícečetných skupinových rozhovorů. Domnívám se, že tento odklon je opodstatněný a nemá na práci negativní vliv, ba naopak umožnil podrobnější prozkoumání výzkumné metody guided tours, které jsou tak jediným zdrojem podkladového materiálu.

Před samotným šetřením byly stanoveny výzkumné otázky, jež byly zmíněny již v úvodu práce, na něž jsem se snažila konkrétními otázkami při rozhovoru najít odpověď. Hlavní výzkumná otázka byla stanovena široce, tedy „Jaké jsou mediální návyky dětí ve věku 6-8 let?“ a je doplněna vedlejšími výzkumnými otázkami:

- 1) Ovlivňuje množství volného času mediální návyky dětí?
- 2) Jaká média děti užívají?
- 3) Jsou v jejich domovech konkrétní místa, na nichž s médii zacházejí?
- 4) Tráví s médii čas samotné či s rodiči?
- 5) Užívají média k interakci s vrstevníky?
- 6) V jakou denní dobu mají děti přístup k médiím – mají vyhrazený čas, kdy mají k médiím přístup, nebo jsou jim přístupná kdykoliv?
- 7) Jsou média součástí každodenní rutiny dětí?

Pro zodpovězení otázek výše byla vybrána jako vhodná metoda guided tour, neboť umožňuje nahlédnout do přirozeného prostředí dětí, prohlédnout si jejich domovy a zároveň spojuje metodu dotazování, která pomůže osvětlit další otázky, např. zda prostřednictvím médií komunikují s vrstevníky. Zvolená metoda bude popsána níže.

2.1 Etnografický mediální výzkum

Jelikož etnografický výzkum funguje v rámci kvalitativních metod výzkumu, nejprve si dovoluji stručně kvalitativní výzkum popsat, na něj naváží popisem etnografického výzkumu a samotné metody guided tour.

Kvalitativní výzkum nelze vymezit pouze tím, že zde neužíváme číselných hodnot, jak uvádí Hendl. Definuje jej posléze na základě Creswella jako „*proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému.*“¹⁵². Výsledek takového šetření lze nazvat komplexním, neboť pro kvalitativní šetření užíváme odlišných vstupů, tedy různorodých materiálů. Autor popisuje své šetření, během něž pracuje i s výroky participantů a jejich přirozeným prostředím. Kvalitativní výzkum není pevně svázán stanovenými výzkumnými otázkami v samém počátku šetření po výběru tématu, je ale možné je, například na základě nového zjištění, v průběhu výzkumu modifikovat. Důležitost při kvalitativním výzkumu mají veškeré informace, jejichž pomocí dochází k zodpovězení výzkumných otázek. Průběžná analýza dat napomáhá zjistit, zda výzkum stále přináší nové poznatky a nedošlo již k saturaci dat.¹⁵³ Ačkoliv kvalitativní výzkum umožňuje podrobné zkoumání a analýzu konkrétního jevu, nelze jeho výsledky zobecňovat.¹⁵⁴

Metodologický rámec této práce poskytl etnografie. Etnografický výzkum má dle Hendla poskytnout komplexní obrázek o konkrétním zkoumaném souboru participantů.¹⁵⁵ Typická a neopomenutelná je pro etnografický výzkum přítomnost výzkumníka v prostředí, v němž je možné pozorovat vybraný fenomén. Jak uvádí Sortoretová, hovoříme o terénním výzkumu – výzkumník se vydává mimo své běžné prostředí *na vlastní oči* pozorovat zvolený jev.¹⁵⁶ Etnografický výzkum rozlišuje makroetnografii a mikroetnografii. Zatímco první z nich si dává za cíl poznat kulturu, druhá z nich se soustředí na menší celky a konkrétní skupiny. I přes zaměření na menší skupinu a kratší délku setrvání v terénu je cílem vytvořit komplexní obrázek.¹⁵⁷

Dle Sedlákové se v mediálním etnografickém výzkumu setkáme především s pozorováním, jehož cílem je tedy poté „*porozumět, jak samotní sociální aktéři rozumějí*

¹⁵² CRESWELL, J. W. In: HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 46. 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9

¹⁵³ HAVLÍČKOVÁ, Anna. *Analýza jazykových prostředků využívaných při komentování alpského lyžování na ČT sport*. Diplomová práce. Metropolitní univerzita Praha, 2023, s. 37. Vedoucí diplomové práce Mgr. Eva Niklesová, Ph.D.

¹⁵⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 46-48. 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 117

¹⁵⁶ SORTORETTOVÁ, Paola. *Exploring Inclusive Ethnography as a Methodology to Account for Multiple Experiences*. s. 191. In: KUBITSCHKO, Sebastian. a KAUN, Anne. *Innovative Methods in Media and Communication Research*. Cham: Springer International Publishing, 2016. ISBN 3-319-40700-7. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-40700-5>.

¹⁵⁷ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 121. 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9

svým komunikačním praktikám, zvykům a jednáním“¹⁵⁸. Podstatou je nazírat na problematiku do hloubky pohledem aktérů, ale ačkoli je jejich chování pozorováno a výzkumník se v získaných informacích snaží hledat obecné spojitosti a neverbalizované motivace, je třeba stále zjištění nekontaminovat vlastním pohledem. Etnografické pozorování nebo etnografický přístup je dle Sedlákové v mediálních studiích tradičně užíván při zkoumání recepce aktérů a také při výzkumu mediálních organizací. Zdrojem dat pro tento přístup nemusí být pouze pozorování, ale rovněž například hloubkové rozhovory, fotografie, či různé dokumenty.¹⁵⁹

2.1.1 Guided tour

Co je to guided tour? Jak z názvu vychází, jedná se o výzkumnou metodu, v níž účastník přechází do role průvodce a provádí výzkumníka konkrétním místem – v případě této práce svým domovem. Nejedná se o zcela novou metodu, dle Thomsonové se první užití datuje již do roku 1983.¹⁶⁰ Výzkumný přístup spojuje metody rozhovoru a pozorování, neboť výzkumník sleduje jedince v jeho přirozeném prostředí, ale jde o zcela zúčastněné pozorování. Subjekt si je vědom toho, že je pozorován a zároveň výzkumník vstupuje do celého procesu pozorování otázkami, drobnými pobídkami k rozvedení myšlenky apod. Zároveň je při exekuci této metody podstatné, kromě získání odpovědí na konkrétní otázky, rovněž zaznamenání emocí v hlase, popisu, drobných poznámek, které jedinec pronáší třeba i sám k sobě, či vnitřních myšlenkových pochodů, jenž jedinec nechá volně plynout ze svých úst, čímž se metoda odchyluje od běžného rozhovoru. Vůdčí roli v tomto procesu má mít účastník, zatímco výzkumník spíše pozoruje a nechá se vést. Objekty v daném prostředí určují směr konverzace i vyprávění participanta. Jak uvádí Thomsonová, „*poslouchat vyprávění participanta je stejně tak důležité pro tuto metodu jako je sledovat jejich akce*“¹⁶¹ a před započtím guided tour je důležité povzbudit participanta k tomu, aby vyslovil cokoli, co se mu honí hlavou. Thomsonová stanovuje na základě čtyř dosud nejvíce popsáných výzkumů sedm kroků pro provedení guided tour:

- jako u jiných výzkumných metod je třeba si nejprve stanovit konkrétní cíle;
- navrhnout metodu a způsob sběru dat s ohledem na cíl;

¹⁵⁸ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 258. ISBN 978-80-247-3568-9.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 258 - 264

¹⁶⁰ THOMSONOVÁ, Leslie. The Guided Tour: A Research Technique for the Study of Situated, Embodied Information. Online. *Library trends*. 2018, roč. 66, č. 4, s. 511-534, s. 513. ISSN 0024-2594. Dostupné z: <https://doi.org/10.1353/lib.2018.0015>. [cit. 2023-12-04]

¹⁶¹ Tamtéž, s. 517

- nastínit výzkum participantům;
- samotná guided tour je poté zahájena otevřeným pobídnutím;
- dát prostor samotným participantům;
- výzkumník poté své otázky zakládá na viditelných podnětech;
- guided tour je možné ukončit ve chvíli, kdy jsou hovory o viditelných podnětech splněny.¹⁶²

Guided tour šetření v tomto výzkumu se od sedmi kroků nastíněných Thomsonovou částečně odlišuje především v oblasti dalšího dotazování participantů. Studie, na jejichž základech jsou kroky stanoveny, zřejmě pracují s dospělými respondenty, jejichž schopnosti se značně liší od participantů tohoto šetření, jichž bylo třeba se více dotazovat. Otázky byly pokládány s ohledem na viditelné objekty v místnosti dítěte, ale ke zjištění jeho vztahu k těmto objektům bylo třeba položit konkrétní otázku.

2.2 Participantů

Jak již bylo řečeno v úvodu této kapitoly, najít participanty pro tento výzkum nebylo snadné, ačkoliv jediným kritériem byl věk participantů, dětí, tedy 6 – 8 let. Jedná se tedy o záměrný výběr, neb je stanovená podmínka výběru.

Pro nalezení účastníků jsem kontaktovala rodinnou příslušnici, svou tchýni, která vyučuje na gymnáziu. Děti ve věkové kategorii sem sice nedochází, ale mezi zaměstnanci školy se nachází několik rodičů, z nichž tři rodiny souhlasily s účastí ve výzkumu (děvčata ve věku 6 a 8 let – Američanka a Sára, chlapec Jenda, 7 let). Nejprve se podařilo kontaktovat jednu rodinu, která později rozšířila informace o rozhovoru mezi další rodiče, kteří poté s účastí souhlasili. Jednalo se tedy o nábor přístupem sněhové koule. Čtvrtého účastníka výzkumu jsem našla přes rodinného příslušníka, tentokrát mou švagrovou, jejíž kamarádka má dceru ve věkové kategorii (Zvonilka, 6 let). Další dva účastníky jsem našla přes své kolegy (Ondra 6 let, Emilka 7 let).¹⁶³ Jednotliví participantů budou podrobněji představeni v kapitole Výsledky spolu s plánem domácnosti, viz níže.

Hlavní podmínkou pro účast byl samozřejmě věk dětí. Za další podstatné kritérium jsem považovala to, zda jsem domácnost již někdy navštívila, a rovněž bylo důležité vzít

¹⁶² THOMSONOVÁ, Leslie. The Guided Tour: A Research Technique for the Study of Situated, Embodied Information. Online. *Library trends*. 2018, roč. 66, č. 4, s. 523-524. ISSN 0024-2594. Dostupné z: <https://doi.org/10.1353/lib.2018.0015>. [cit. 2023-12-04]

¹⁶³ Pro zachování co největší anonymity a soukromí dětí byla jména upravena. Každé z nich dostalo přezdívku na základě společného rozhovoru. Opravdová jména dětí nebyla s nikým během výzkumu sdílena.

v potaz, nakolik jsem o dětech již něco slyšela, či je znala. Do výzkumu se poté zapojily pouze rodiny, jejichž domácnost jsem nenavštívila a jejichž děti jsem neznala.

Před započítím výzkumu jsem se rozhodla provést pilotní studii, kterou jsem vypracovala se svým synovcem, v jejichž domácnosti jsem již několikrát byla, a proto nebylo vhodné jej začlenit do samotného výzkumu. Tato návštěva mi poskytla hodnotné poznatky pro další setkávání s dětmi – způsob komunikace, přístup, množství otázek, jak otázky koncipovat atd. Pilotní návštěva mi také poskytla lepší představu o tom, jak dlouhý rozhovor bude, ale i o médiích, která děti užívají. Po tomto šetření jsem prošla znovu pokládané otázky a na základě zkušenosti je upravila tak, aby pro další účastníky byl rozhovor plynulejší a srozumitelný. V pilotní studii jsem například měla otázku inspirovanou výzkumem v Chapel Hill, která vyžadovala sebehodnocení účastníka na škále, což se ukázalo naprosto nevhodné, protože pro chlapce (8 let) byla tato otázka neuchopitelná, ačkoliv jsem předpokládala, že problematická nebude. Díky pilotní studii jsem ji poté do samotného výzkumu již nezahrnula a zvolila spíše sebehodnocení formou času s médii, která se zdála z rozhovorů schůdnější.

S každou z rodin jsem si po prvotním příslibu spolupráce potvrdila, zdali souhlasí s výzkumem na základě informovaného souhlasu, viz Příloha č 1. Rodina Američanky si nepřála pořizování fotografií, a proto byla ona část ze souhlasu pro tuto rodinu vyjmuta. Někteří z rodičů se předem dotazovali, jak mají děti o mé návštěvě informovat, co jim mají říci. V tomto případě jsem rodičům doporučila, aby dětem řekli, že si s nimi přijde někdo popovídat o jejich životě a bude chtít provést po jejich obydlí. Děti byly informovány o mé návštěvě a nebyla to pro ně neočekávaná událost, zároveň však nevěděly podrobnosti o výzkumu tak, aby jejich znalost tématu či otázek nenarušila autentické výpovědi. Mou hlavní obavou při návštěvě takto malých dětí bylo, zda nebudou moc stydlivé před neznámým člověkem. Rozhodla jsem se tedy každému z dětí donést sladkost, či ovoce dle doporučení rodičů tak, aby to v dětech vyvolalo pozitivní pocity. Tak jsem se z „vetřelce“ hned při prvním kontaktu stala pozitivní osobou. U několika dětí, především u Zvonilky a Sary, bylo patrné, že tento předpoklad byl správný.

2.3 Sběr dat

Pilotní studie byla provedena v polovině prosince 2023, guided tours a rozhovory s participanty poté během ledna 2024. Návštěvy jsem zaznamenávala na diktafon. Rozhovor byl většinou započat ve společných prostorách domácnosti, respektive v obývacím pokoji či u kuchyňského stolu. Každé dítě bylo dotázáno, zda je v souladu s nahráváním rozhovoru na

diktafon, bylo ujistěno, že nahrávku nikdo neuslyší a součástí této práce budou pouze přeepsané promluvy. Ačkoliv rodiče s tímto postupem již předem souhlasili, tak jsem nechtěla postupovat v rozporu s pocity dítěte, neb by poté celý proces mohl být poznamenán. Všichni participanti s postupem souhlasili a v tu chvíli bylo zapnuto nahrávací zařízení.

V obývacím pokoji či v jídelně jsem se děti zeptala na prvních pár otázek, viz příloha č. 2, většinou rovněž také na otázku o jejich každodenním fungování. Zmíněná otázka nás v mnoha případech dovedla k jejich ránu ve společných prostorách a plynule jsme navázali otázkami ke konkrétnímu médiu, které se v prostoru nacházelo. Ve chvíli, kdy se zdálo, že již nedostáváme nové podněty ve sdílených prostorech, zeptala jsem se dětí, zda by mě provedli domácností. Prohlídku vedli dle svého vlastního uvážení, tedy některé děti mě zavedly i na toaletu, jiné pouze ukázaly na dveře ložnice rodičů s tím, že tam je vstup zakázán. Obecně mi děti ukázaly podrobněji především svůj pokoj. Formu provedení jsem nechala na participantech. Žádné z nich jsem nijak nekorigovala a celá prohlídka tak měla formu dle jejich uvážení. Některé z nich si s tím poradily lépe, jiné byly více ostýchavé, či nejisté tím, co se od nich žádá.

V jednotlivých místnostech jsme se poté bavily více o tom, co jsem zahlédla, nebo mě napadlo. Zároveň mi děti některé konkrétní věci ukazovaly. Struktura rozhovoru nebyla pevně daná, kromě několika prvních otázek, jejichž cílem bylo navázat kontakt a rozprout hovor. Posloupnost následujících otázek vycházela z aktuální situace či prostředí. Odchýlení od základních připravených otázek bylo žádoucí, neb každý participant hovořil o vlastních zkušenostech a často zmínil něco, co rozprouto rozhovor novým směrem.

Na základě pilotního rozhovoru byla připravena struktura rozhovoru, viz Příloha č. 2. Tato struktura sloužila pouze jako návod na konkrétní otázky a striktní dodržení posloupnosti otázek nebylo cílem. Některé otázky byly rovněž koncipovány spíše jako hesla, nežli jako konkrétní způsob, jak se děti dotazovat. Struktura rozhovoru byla pro lepší orientaci během guided tour rozdělena do sekcí dle konkrétních médií, aby bylo snadné se v ní během rozhovoru orientovat.

Struktura rozhovoru měla dva pevně stanovené body, které byly ve všech instancích dodrženy – nejprve úvod, tedy otázky, které zazněly během několika prvních minut rozhovoru:

1. Co si představíš pod pojmem médium?
2. Jaká znáš média?
3. Se kterými z nich se ty sám setkáváš? Kde a kdy?
4. Jak vypadá tvůj běžný den? Ráno vstaneš....

A poté závěrečné dotazování, v němž se měl rozhovor přesunout od každodennosti, tedy od běžného trávení času s médii během školního roku, k mediální konzumaci v období volna, například během Vánoc, nemoci atd. Konkrétní otázky v tomto segmentu jsou:

1. Celou dobu jsme se bavili o tom, jak s jednotlivými médii zacházíš během obyčejného dne. Jak s nimi zacházíš, když jsi třeba nemocný nebo máš prázdniny? A co když jsi na víkend u babičky? Nebo na návštěvě u kamaráda?¹⁶⁴
2. Teď nedávno byly vánoční prázdniny, jak jsi s médii trávil čas během svátků?
3. Na kolik hodin denně, bys svoje zacházení s médii odhadl?

Jak již bylo řečeno výše, pořadí otázek mezi těmito body bylo řízeno aktuální situací, ať již prostředím, ve kterém jsme se nacházeli, tématy, které děti zmiňovaly, ale také jejich aktuálním rozpoložením.¹⁶⁵

Délka rozhovorů se pohybovala kolem jedné hodiny v závislosti na pozornosti dítěte či obsáhlosti odpovědí. S některými participanty bylo jednodušší navázat delší rozhovor a jejich pozornost si udržet. S tímto aspektem bylo třeba se vyrovnat a přijmout, že některé děti odpovídají spíše krátce, případně jednoslovně.

Souhlas s rozhovorem obsahuje rovněž souhlas s pořízením fotografií, jak je již uvedeno výše. U prvních dvou dětí jsem po ukončení rozhovoru dala dětem mobilní telefon, zda by mohly být nafotit ze svého pohledu. Zároveň jsem se tak vyhnula tomu, aby některé z nich bylo na fotografii. Ovšem u dalších dětí bylo od pořizování fotografií upuštěno, neb plán bytu či domu bylo spíše možné sestavit z paměti nežli z fotografií¹⁶⁶. Možnost fotografií však byla ponechána v případě, že by se v bytě nacházelo něco zajímavého k zachycení a následné prezentaci v rámci výsledků. Nic takového však nakonec zachyceno nebylo.

V některých domácnostech byl při provádění rozhovoru přítomen další člen rodiny. Vždy se jednalo o matku nezletilého, která s ním byla v domácnosti. Na rodiny jsem nekladla žádný požadavek z hlediska chování během guided tour, například, aby opustili místnost, ve které se bude rozhovor odehrávat. Obávala jsem se, že by to mohlo pouze podpořit nejistotu u dětí, neb již od pohledu byly některé z nich více stydlivé či nedůvěřivé.

¹⁶⁴ Otázky byly samozřejmě pokládány postupně, aby mělo dítě možnost odpovědět na všechny z nich a nedošlo k informačnímu zahlcení.

¹⁶⁵ Například u rozhovoru se Sárkou nebylo snadné udržet její poruchu pozornosti pod kontrolou a bylo nutné přistoupit k relativně rychlému dotazování, tedy nebyl zcela prostor se dotazovat na nová témata či se snažit jít více do hloubky, protože na to v tu chvíli nebyla připravená. Podobně tomu bylo i s Ondrou, který byl velmi roztěkaný, vše chtěl ukazovat, ale na rozhovor se nedokázal plně soustředit. V těchto případech bylo nejlepší cestou se snažit zodpovědět nějaké základní otázky a případně se později vrátit k těm doplňujícím. Naopak s Jendou jsme se bavili opravdu dlouho a nebylo na něm vidět žádné rozhození, proto bylo možné se jej doptávat na další otázky.

¹⁶⁶ Plán bytu je součástí kapitoly Výsledky u medailonků jednotlivých účastníků.

Matky byly dotazovány přítomny především ve společných prostorách a do dalších částí domácností nás nenásledovaly. Některé z nich do rozhovoru výjimečně vstoupily, avšak velmi krátce. Někdy k tomu byly vyzvány i samotným dítětem, například si nepamatovalo, jak se jmenuje konkrétní seriál atd. Zřejmou obavou při přítomnosti matky je, zda dítě odpovídá tak, aby se matce zavděčilo, nebo upřímně. Domnívám se, na základě zkušeností z dotazování, že se děti nenechaly přítomností nikterak rozhodit, neboť v několika instancích se maminky osočily, že to či ono není pravda, avšak dítě trvalo na svém.¹⁶⁷ Výjimkou byl rozhovor se Sárrou, která má svá specifika, viz níže. Maminka tedy působila částečně jako mediátor komunikace a bylo třeba, aby některé odpovědi ujasnila.¹⁶⁸

Po dokončení rozhovoru a opuštění domácnosti jsem před domem zachytila poznatky o průběhu šetření ve formě hlasové zprávy či několik krátkých bodů. Poznámky se poté propsaly především do krátkého medailonku každého z dětí, který je součástí kapitoly Výsledky. Medailonek má za cíl nastínit povahu participanta tak, aby si jej čtenář mohl zařadit a následující kapitoly byly srozumitelnější. Upuštěním od představení by došlo k vytvoření textu se šesti náhodnými jmény, ovšem každé z nich je velmi odlišné a specifické, rovněž jako byly všechny rozhovory a aktuální situace, což má úvod nastínit.

2.4 Analýza dat

Zvolenou techniku přepisu lze označit za redigovanou transkripci dat (v zahraničních zdrojích označována na naturalizovanou nebo „*intelligent verbatim transcription*“) v chápání McMullinové¹⁶⁹, tedy jsou vynechány prvky jako je opakování slova, zaseknutí ve výpovědi, přechytnutí atd. V rozhovoru se poté dle autorky vyznačují pouze významné mimoslovní projevy, například výrazné odmlčení, zakašlání, či smích, pokud mají pro promluvy význam. Naturalizovaný přepis s sebou také nese aspekt adaptace vyřčeného, tedy mluveného slova, do norem psaného projevu, tedy češtiny spisovné.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Často se jednalo spíše o nějaké uchechtuní, pousmátí, zvolání dětského jména. Nikdy v hlase nebyla slyšet nahněvanost na ratolest, ale spíše údiv nad tím, jak dítě situaci vnímá a prezentuje ji.

¹⁶⁸ Sára má vývojovou dysfázii, tedy omezený vývoj v nějakých oblastech. Tuto skutečnost jsem zjistila až pár hodin před konáním rozhovoru a nezdálo se mi vhodné jej rušit. Z předchozí konverzace s maminkou se nezdálo, že by dcera měla jakékoliv omezení, které by mělo rozhovoru bránit. Hlavním projevem jejího omezení byla však porucha pozornosti. Ve chvílích, kdy dívka byla zmatená nebo nesoustředěná maminka zakročila a znovu ji do rozhovoru vtáhla.

¹⁶⁹ MCMULLINOVÁ, Caitlin. *Transcription and Qualitative Methods: Implications for Third Sector Research*. Online. *Voluntas (Manchester, England)*. 2023, roč. 34, č. 1, s. 141. ISSN 0957-8765. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00400-3>. [cit. 2024-02-28].

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 141

Na základě tohoto přístupu byla vytvořena transkripce audio nahrávek z guided tours, která je doplněna rovněž o poznatky z pozorování. V tomto konkrétním případě jsem se pokusila zaznamenat například to, co dítě zrovna dělalo, co zaujalo jeho pozornost, případně výrazné nonverbální projevy. V prepisu není zaznamenán každý hezitační zvuk, započetí a nedokončení slov, přeřeknutí atd., ovšem výrazné¹⁷¹ prvky prepisy obsahují. Jak uvádí i McMullinová¹⁷², prepis rozhovorů byl neustálým procesem rozhodování se, které prvky budou upraveny do spisovné češtiny, a které budou ponechány. Zvolený přístup bych poté nazvala kompromisem mezi naturalizovaným a denaturalizovaným¹⁷³ – formalizováno bylo především, a to pouze v některých případech, tvarosloví přídavných jmen¹⁷⁴. Ponechány byly výrazy, jako jsou „*ségra, srabík*“, tedy výrazy specifické pro projev konkrétního participanta, rovněž hovorové tvary podstatných jmen, např. „*kamarádama, knihama*“. Důvodem proč nebylo přistoupeno ke kompletně denaturalizovanému prepisu je především časová náročnost samotného prepisu, neboť zaznamenání všech přeřeknutí, započatých promluv atd. je velmi časově náročné a rovněž takovýto prepis ztěžuje následnou orientaci v textu při samotné analýze.

Rovněž v některých případech, například v rozhovoru se Zvonilkou, bylo zcela odbočeno od tématu médií a Zvonilka mi následně delší chvíli vysvětlovala deskovou hru, na kterou jsem se jí pro lepší navázání kontaktu zeptala, avšak tato promluva nebyla pro výzkumné cíle práce podstatná, proto byla vynechána. V každé instanci, kdy bylo upuštěno od prepisu obdobných pasáží, je tato skutečnost v prepisu zaznamenána.

Kvalitativní výzkum pracuje dle Hendla¹⁷⁵ s průběžnou analýzou dat, avšak během šetření se záhy ukázalo, že nelze kvalitně prepisovat rozhovory, zároveň je analyzovat a poučit se z nich dostatečně rychle před dalším rozhovorem. Ovšem stále je potřeba, aby měl výzkumník přehled o tom, co se dozvěděl, kde jsou další možná témata na základě předešlého rozhovoru atd. Tudíž jsem si dala záležet na tom, abych si každý rozhovor v hlavě znovu přešla a ukotvila tím, co již bylo řečeno. Rovněž jsem ke každému participantovi připravila

¹⁷¹ Za výrazné bylo považované několika vteřinové zamlčení, které bylo natolik výrazné, že si jej výzkumník všiml a zarazilo jej.

¹⁷² MCMULLINOVÁ, Caitlin. *Transcription and Qualitative Methods: Implications for Third Sector Research*. Online. *Voluntas (Manchester, England)*. 2023, roč. 34, č. 1, s. 141. ISSN 0957-8765. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00400-3>. [cit. 2024-02-28].

¹⁷³ Denaturalizovaný prepis zaznamenává vše od přeřeknutí po gramatickou chybu. Rozhovor je přepsán v podobě, ve které byl veden se všemi prvky.

¹⁷⁴ Například místo „malej“ naleznete v prepisech tvar „malý“.

¹⁷⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 228, 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9

jeho krátký medailonek, zatímco jsem měla pocity z rozhovoru v živé paměti. Rozhovory byly poté přepisovány v období mezi rozhovory, ale bez nároků na rychlost přepisu.

Pro samotnou analýzu dat jsem se rozhodla přistoupit k otevřenému a následně axiálnímu kódování, neboť se pro tento typ šetření vzhledem k výzkumným otázkám, cílům a množství materiálu ukázala jako nejvhodnější. Výzkumník se snaží v datech systematicky hledat zajímavá místa, témata atd. Nejedná se tedy o hloubkový analytický postup, který by kladl velký nárok na kreativitu výzkumníka, či se nesnaží transformovat kvalitativní data do kvantitativních.¹⁷⁶

Otevřené kódování Hendl definuje jako prvotní průchod daty. Výzkumník v tomto procesu hledá témata mezi vyřčenými slovy a dává jim kódy. Přístupů k tvorbě kódů je mnoho, lze užít jako kód část promluvy, jedno slovo atd., avšak v otevřeném kódování se výzkumník snaží kód držet co nejbližší vyřčenému tak, aby nedocházelo k velké abstrakci. Při větší abstrakci a současném záměrném užívání kódů, které jsou pro více vyřčených promluv společné, dochází k vynechání tohoto kroku. Rovněž lze kódovat každou promluvu zvlášť, či větší celky. Cílem kódování je vytvořit společné kategorie dle souvislosti jednotlivých nalezených témat a kódů, nalézt spojení těchto témat a jejich vzájemné vztahy.¹⁷⁷

Kódování bylo prováděno v textovém souboru Word. V tomto konkrétním případě bylo přistoupeno k otevřenému kódování, avšak byly současně kódovány větší celky, neboť v mnoha instancích participantů odpovídali pouhým „ano/ne“, které se vázalo k položené otázce. Původním záměrem bylo využít in vivo kódování v promluvách participantů, avšak bylo od něj ustoupeno. In vivo přístup by byl vhodný spíše v případě, že participantů užívají delší rozvinuté věty a souvětí, avšak v tomto konkrétním šetření participantů odpovídali velmi krátce a úsečně.

Promluvám byl poté přiřazen krátký kód - několik slov, jedno slovo, či zásadní slovo promluvy. Po dokončení otevřeného kódování bylo přistoupeno k axiálnímu kódování. Jednotlivé kódy tedy byly porovnány mezi sebou a mezi jednotlivými participanty, přičemž se z těchto kódů začaly vytvářet tematické kategorie, či třídy kódů. Tyto kategorie mají poté nějaká spojení mezi sebou, čímž vykryštovalo pět velkých tematických kategorií s vlastními podkategoriemi, které spolu souvisí. Těchto pět kategorií poté tvoří hlavní podkapitoly v kapitole č. 3.

¹⁷⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 225, 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9

¹⁷⁷ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 247, 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9

2.5 Etické aspekty

Před zahájením výzkumu byly rodiny participantů kontaktovány a osloveny s prvotními informacemi o výzkumu, na jejichž základě se mohly rozhodnout, zda se dobrovolně výzkumu zúčastní. Po prvotním souhlasu jim poté byl zaslán informovaný souhlas, aby srozumitelně obdržely veškeré informace o výzkumu a měly možnost od něj upustit, či bylo možné jejich účast nějak modifikovat. Jak již bylo řečeno výše, rodina Američanky nesouhlasila s fotografiemi bytu, proto tento aspekt v jejich informovaném souhlasu není zmíněn.

Žádný z rodičů nebyl nabádán k tomu, aby uskutečnění výzkumu a jeho záměr před dětmi tajil, avšak požádala jsem je, zdali by s dětmi mohli předem neprobírat tematiku médií a nesdíleli s nimi otázky uvedené v informovaném souhlasu, neb jsem se obávala možného narušení výzkumu. Pokud se tedy některý z rodičů zeptal, co má říci dítěti, tak jsem je požádala, aby ratolesti jednoduše řekl, že si s nimi přijdu popovídat kvůli mému školnímu projektu a případně doplní, že mě provedou jejich domovem. Před započítím rozhovorů byli všichni participanté dotázáni, zda souhlasí s nahráváním rozhovoru a tím i jeho konáním.

Veškeré údaje dětí byly pečlivě anonymizovány zvolenými přezdívkami a jména dětí jsou známá pouze mně. Pro zachování soukromí dětí je v práci uvedena širší lokalita jejich bydliště a spíše obecný popis obydlí. Součástí práce nejsou fotografie bytu, dětí atd. Výjimkou je půdorys domácnosti, který je však tvořen pouhým odhadem výzkumníka a reálnému rozložení bydliště jistě neodpovídá, tedy není dle něj možné určit reálné bydliště participantů.

V průběhu rozhovoru jsem dbala na to, aby se děti cítily co nejvíce uvolněně, čehož jsem se snažila docílit upřímným zájmem o cokoli, co chtěly říct, například vysvětlení stolní hry atd. Děti jsem se v případě viditelné nejistoty snažila ujistit o tom, že mě zajímá vše, co chtějí říci a jde pouze o rozhovor, kde není žádná správná ani špatná odpověď. Samozřejmostí byly posunky vyjadřující naslouchání (ehm, pokývání hlavy, úsměv atd.) a oční kontakt.

Možnou odchylkou od běžného přístupu k dotazování byly rozhovory se Sárrou a Ondrou, u kterých nebyla kvalita pozornosti na běžné úrovni, a často utíkali od tématu. Zde jsem se také snažila zajímat o jimi vyřčená slova, avšak nebylo možné sledovat každý jejich tok myšlenek a bylo nutné rozhovor mírně korigovat. Zároveň jsem sama jako výzkumník byla z vyvstálé situace nesvá, neb jsem na tuto možnost nebyla připravena, bylo to pro mě první delší setkání s dětmi této věkové skupiny.

Otázky jsem se snažila pokládat jasně, aby nebyly moc dlouhé, nepřehledné či nesrozumitelné. V případě, že dítě otázku třeba úplně nepochopilo, nebo pro něj v tu chvíli a

v jeho vývojové úrovni nebyla snadno pochopitelná, pak jsem se snažila ji zařadit znovu v jiném znění později v rozhovoru. Takto jsem postupovala rovněž v případě, kdy mě například zajímalo více příkladů sledovaných pořadů, ale nepřišlo mi správné dítě vytěžovat více a více. Dbala jsem na to, abych nezpochybňovala nic, co participant říká, pouze jsem se případně doptávala dále, abych se ujistila, že si navzájem rozumíme.

Za nejvíce eticky problematický považuji rozhovor se Sárrou, která se v jedné části rozhovoru viditelně zasekla, ale přitom neřekla, že už nechce pokračovat. Matka jí řekla, aby se šla projít a vrátila se, až bude více zkoncentrovaná. V této chvíli jsem měla zasáhnout a říci, že již netřeba v rozhovoru pokračovat, čehož zpětně lituji, ovšem v konkrétní situaci jsem nedokázala zareagovat lépe a pohotově. Rozhovor jsem se poté pokusila ukončit co nejrychleji a pečlivě sledovala další reakce dívky. Byla to pro mě cenná zkušenost.

3 Výsledky

V této kapitole budou představeny výsledky vlastního šetření. Nejprve zde představím jednotlivé participanty v krátkých medailoncích, které již obsahují základní postřehy z vlastního šetření, pročež nejsou součástí kapitoly Participant. Čtenář si prostřednictvím medailonků bude moci děti lépe představit a zařadit, což by mělo zamezit zmatečnosti další části této kapitoly, tedy syntézy výsledků. V té budou popsána veškerá zjištění, která šetření přineslo, spolu s výroky jednotlivých účastníků, jež dokreslí celkovou syntézu. U jednotlivých medailonků doplním rovněž plánky domácností pro lepší orientace v tom, v jaké části bytu jaká mediální aktivita probíhá.

Jenda, 7 let

Rozhovor byl proveden 8. 1. 2024 v Brandýse nad Labem. Zde žije Jenda, 7 let, se svými rodiči a sestrou v podkrovním bytě v dvoupodlažní vile. Při rozhovoru byla v domácnosti matka nezletilého, která do rozhovoru většinu času nevstupovala a jen z kuchyně poslouchala část našeho rozhovoru, ačkoliv po dokončení guided tour spolu s otcem chlapce vyjádřila, že bylo fascinující vše poslouchat z jeho pohledu, protože z jejich jsou některé věci jinak. Vstoupila do rozhovoru celkem dvakrát – jednou, když syn hovořil o limitu na YouTube, kdy mu upřesnila čas a jednou, když jsem se syna dotazovala na oblíbený film, protože pohádky nepovažoval za filmy.

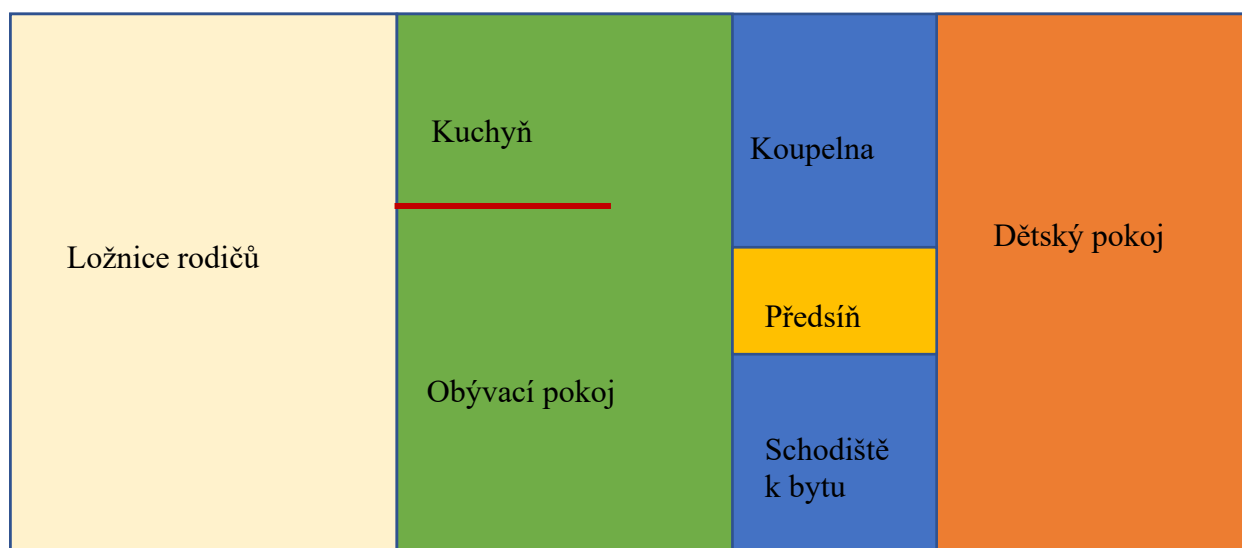
Již brzy po příchodu bylo jasné, že tento rozhovor bude velmi spontánní a že nebude třeba příliš mého zapojení a pobízení. Jenda byl velmi komunikativní, ačkoliv jsme se viděli poprvé v životě. Nevěděl, o čem tento rozhovor bude a i přesto se do toho pustil.

Jenda působí velmi drobně. Nepamatovala jsem si přesně jeho věk, ale od pohledu jsem si říkala, že bude na nižší věkové hranici. Tato představa se mi začala pomalu rozpadat, když se ke mně na sedačce naklonil a podíval se do poznámek. Myslela jsem si, že se třeba jen podívá, jak mám plný papír. Přeci jen působil jako malé dítě a dle odhadu mohl být maximálně v první třídě, takže teprve před koncem prvního pololetí první třídy, což by z něj plynulého a rychlého čtenáře nedělalo. Jenda však čte již od mateřské školy.

Společně s jeho vyjadřováním bych chlapci bez vizuálního vjemu řekla spíše 9 let nežli jeho skutečný věk, 7 let. Celá návštěva byla obrovským překvapením a odcházela jsem z rozhovoru nadšená z celého průběhu rozhovoru i ze samotného Jendy. Matka mi o něm řekla, že chlapec byl doporučen na testování do Menzy, protože už v mateřské škole, přišel lidem divný. Ukázalo se, že chlapec není divný, jen velmi inteligentní.

Jak jsem již zmínila, rodina žije v podkrovním bytě starší rodinné vily, ze které byly udělány dva byty. Vila může být z 1. poloviny 20. století, tak jako většina domů v této části Brandýsa nad Labem. Byt je menších rozměrů, ale nepůsobí nikterak přeplněně. Celý rozhovor začal v obývacím pokoji spojeném s kuchyní, kde jsme se s Jendou celkem zdrželi a plynule si povídali o všech přítomných i nepřítomných médiích, aniž bychom pokročili dál do jeho pokojíku. Konverzace s ním totiž plynula úplně sama, ačkoliv nedostával nové a nové podněty prohlídkou.

Když jsem vešla do bytu, tak byl chlapec rozvalený na gauči (jinak se tomu ani říct nedá) a se sluchátky v uších manipuloval s mobilem. Ten poté odložil vedle sebe na područku. Já se k němu na gauči přidala a tam jsme začali rozhovor.

Zvonilka, 6 let

Rozhovor byl proveden 10. 1. 2024 v Brandýse nad Labem v bytovém domě. Na první pohled se stavba zdála spíše jako řadové domky, ale po vstupu bylo jasné, že je spíše bytový dům, ačkoliv ne zcela jasně na první pohled.

Dívka, 6,5 roku, které budeme pro potřeby této práce říkat Zvonilka, podle její oblíbené princezny. Při rozhovoru byla v bytě přítomná matka nezletilé a také její mladší sestra, která nás celou dobu pozorovala a poslouchala.

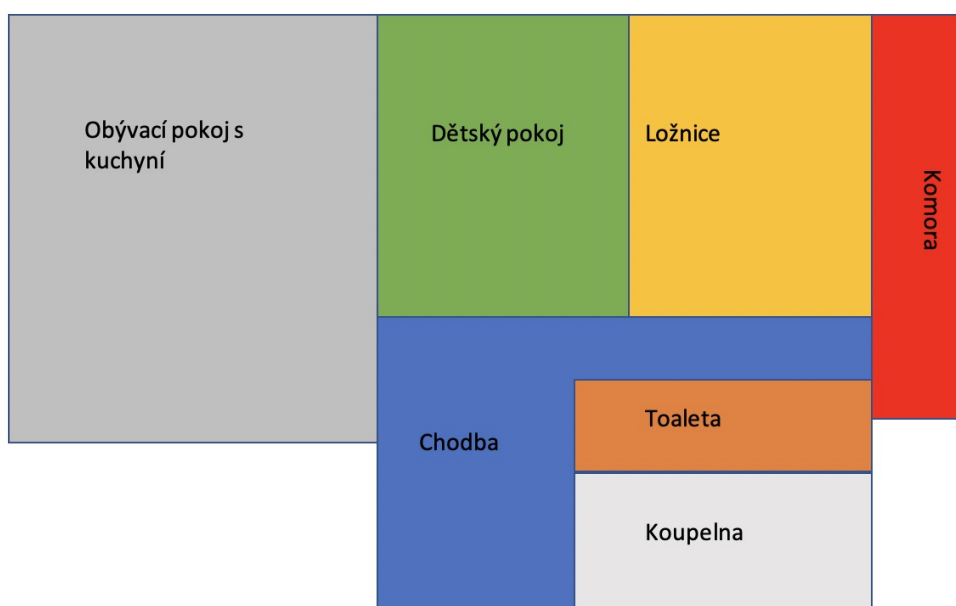
Zvonilka je na první pohled velmi tichá a stydlivá dívka. Když jsem vešla do kuchyně, ani neodpověděla na pozdrav, což mě velmi vyděsilo, neboť takto se rozhovor nevede příliš snadno. Ovšem k rozhovoru Zvonilka sebrala veškerou odvahu. Jasně a co nejlépe se snažila odpovídat na všechny otázky, které jsem jí položila.

Matka Zvonilky se snažila nevstupovat do rozhovoru a spíše nás jen sledovala. Někdy do něj nenuceně vstoupila, ale nebylo to na škodu. Myslím, že matka rozhovoru přispěla tím, že se díky ní obě děvčata cítila v bezpečí.

Od prvního pohledu bylo jasné, že tato rodina je opět úplně odlišná od rodiny předchozí. Nejlépe bych to asi vystihla tím, že matka dívek působí jako křehká víla a stejně tak i Zvonilka. Byt působil velmi útulně a tak trochu historickým dojmem. Ne, že by zde byl starý nábytek, ale vše tak trochu připomínalo útulnou chatu. V pozadí všeho dění hrálo rádio, takové to klasické s vytahovací anténou, položené na okenním parapetu. U vstupu do obývacího stálo piano.

Po ukončení jsem si nahrála hlasovou poznámku, kde jsem měla potřebu si několikrát zdůraznit, jak dívka hezky mluvila. Hovořila v celých plynulých větách, reagovala hned, věnovala mi pozornost, když nevěděla, tak řekla, že neví. Bylo vidět, že sluchové vnímání má na úrovni mimo svou věkovou kategorii, protože ani jednou nepřestala poslouchat a rovněž neměla problém porozumět mému občasnému mumlání. Nad otázkami se viditelně zamýšlela.

Již v tomto medailonku mám potřebu celý rozhovor uvést. Jednalo se o kratší rozhovor, protože se brzy ukázalo, že Zvonilka je orientovaná především na poslech. Poslouchá rádio, pohádky, CD a to ve velkém množství. Obrazovky sleduje v malé míře a jedná se o záměrné a vědomé sledování. Povídky jsme si tedy především o pohádkách, které poslouchá, kdy je poslouchá, s kým, a zda u toho dělá také něco jiného. O jejím občasném sledování obrazovek jsme se však také pobavily.

Američanka, 6 let

Rozhovor byl proveden 12. 1. 2024 v Kounici u Českého Brodu, tedy přibližně 30 kilometrů za Prahou. Rodina bydlí v sídlišti novější výstavby v rodinném domě.

Při vstupu do domu jsem se hned ve dveřích setkala s drobnou dívkou, 6,5 roku, které pro potřebu této práce budeme říkat Američanka pro její několikaletý pobyt v USA. Na první pohled byla dívka velmi nervózní, což sama po ukončení rozhovoru sama přiznala.

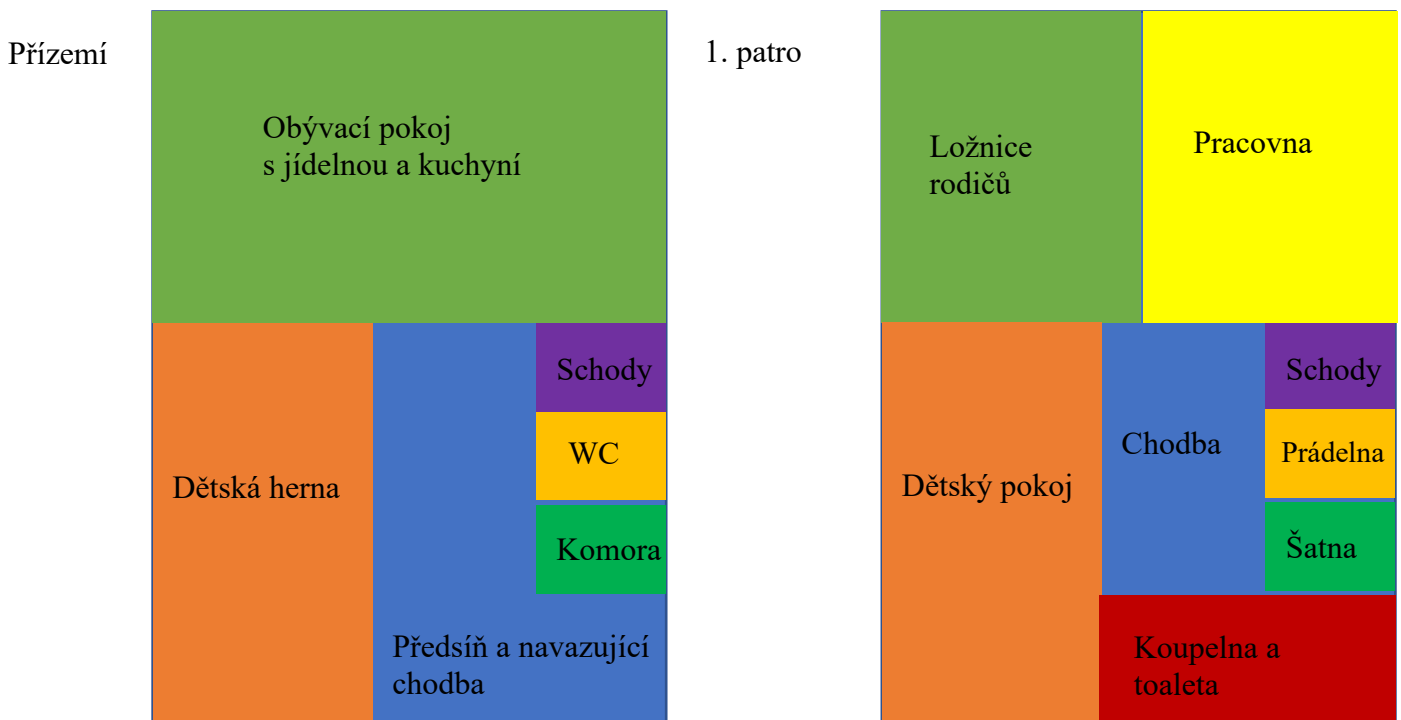
Během rozhovoru odpovídala hezky na veškeré otázky, ačkoliv trochu stroze. Doufala jsem, že se postupně trochu rozmluví, ale nikdy se zcela nerozmluvila natolik, aby mi začala sama něco dlouze vyprávět. Snažila se ovšem odpovídat v danou chvíli, jak nejlépe mohla. Ve chvíli, kdy nevěděla, řekla, že neví. Nabyla jsem v tu chvíli dojmu, že si spíš nedokáže v danou chvíli vybavit konkrétní věci, na které se ptám, nežli že by opravdu nevěděla.

Matka Američanky nebyla rozhovoru přítomná a hrála si s mladším sourozencem v jiné místnosti. V domě byl také otec dívky, ovšem toho jsem viděla pouze letmo při guided tour domem. Otázkou je, zdali by přítomnost matky v blízkosti přispěla k mluvnosti dívky, protože s tím by také souvisel rozptylující mladšího sourozence, který byl v tomto případě velmi zvědavý malý chlapec.

Již po vstupu do domu bylo jasné, že rodina velmi prožívá Vánoce. Sama jsem si v hlavě říkala, že mají dům vyzdobený až možná trochu americky. V tu chvíli jsem ještě nevěděla, že jsem vlastně velmi blízko cíli. Rodina totiž žila nějaký čas za oceánem a velká zdobnost obydlí byla zřejmě jedna z mnoha věcí, kterou si s sebou přivezli. Druhou zajímavostí na této rodině je, že dívka je zcela bilingvální. Hovoří plynule česky, ale rovněž anglicky, proto část médií konzumuje ve svém druhém jazyce.

Ráda bych ještě v úvodu zdůraznila, že ačkoliv Američanka mi dala doposud nejpodrobnější prohlídku celého domu. Viděla jsem dokonce pracovnu jejího otce, ve které právě pracoval, prádelnu a všechny další místnosti, zatímco jiné děti mě vzaly do svého pokoje a do obývacího pokoje.

Specifikem této rodiny je především to, že jim v jejich obydlí nefunguje satelitní televize a sledují tedy pouze video-on-demand služby. Z rozhovoru s dívkou a s její matkou jsem pochopila, že mají nejméně streamovací služby Netflix a Disney+.

Sára, 8 let

Rozhovor byl uskutečněn 17. 1. 2024 v Brandýse nad Labem v nově vystavěné čtvrti. Dívka, řekněme jí pro potřeby této práce třeba Sára, bydlí v moderním rodinném domě spolu se starší sestrou a rodiči.

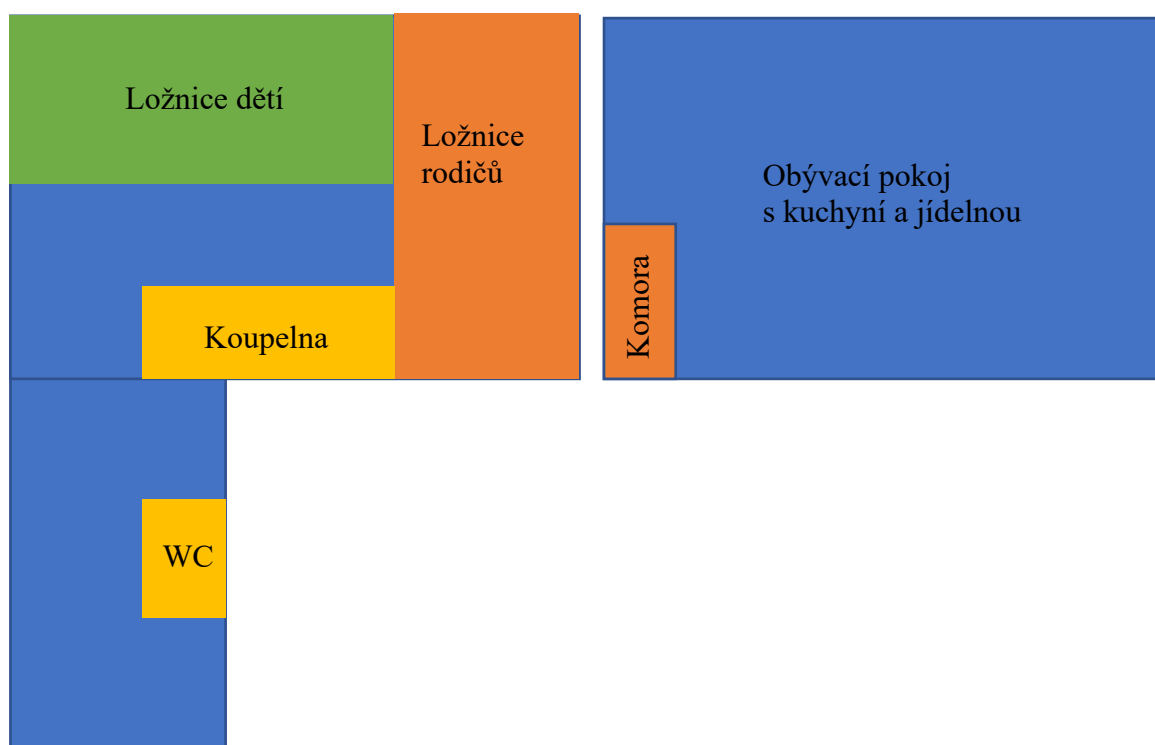
Pár hodin před uskutečněním rozhovoru jsem zjistila, že Sára, 8 let, trpí vývojovou dysfázií, tedy zjednodušeně řečeno narušeným vývojem řeči, kdy je postižena především schopnost se vyjadřovat a komunikovat. Matka dívky mě však ve stejné zprávě ujistila, že intelekt dívky není zasažen. Jedná se totiž o jednu z vývojových vad, u nichž lze zasažení jedince rozložit na určitou škálu. S ohledem na tuto informaci jsem se však záměrně rozhodla k rozhovoru přistoupit trochu odlišně, než u jiných dětí. Protože intelekt neměl být dle posudků z poradny zasažen, ale veškeré informace dostupné online naznačovaly, že by mohl být problém s porozuměním otázkám, šla jsem připravena se dotazovat opakovaně různými způsoby v podstatě na totéž.

I přes veškerou připravenost však musím konstatovat, že pořídit tento rozhovor bylo velmi náročné. Na Sáře bylo vidět, že není schopná udržet pozornost a plně se rozhovoru věnovat, jak tomu bylo u předchozích dětí. Prvních 20 minut rozhovoru plně spolupracovala, ale druhou polovinu již byla velmi roztěkaná a nejsem si jistá, zda k ní otázky vůbec docházely, či zda třeba chtěla být s rozhovorem jen rychle hotová. Je možné, že se případně zatvrdila a odmítla odpovídat. V každém případě jsem se celou držela toho, že dítě může

kdykoliv říct, že pokračovat nechce. Kdyby tedy vyjádřila vůli rozhovor ukončit, tak by byl ukončen bez dalších otázek. To se nestalo.

Věřím, že ačkoliv se jedná o nestandardní rozhovor, byl pro práci přínosný především tím, že přinesl další rozmanitost. Nejen v oblasti zacházení s médii, ale také osobnostními rysy, které se do rozhovoru nevyhnutelně propisují. Nebudu však popírat, že pořídit tento rozhovor pro mě bylo značně náročné, neb jsem zkušenost s dětmi s narušenou pozorností do této doby neměla. Odcházela jsem trochu poražená s pocitem selhání, ačkoliv vím, že jsem pro pořízení co nejlepšího rozhovoru udělala vše. Tato zkušenost se následně ukázala jako podstatná při rozhovoru číslo pět.

Během rozhovoru byla v domácnosti přítomná matka Sára a také její starší sestra. Obě do rozhovoru přispívaly, každá jinak relevantně. Sestra se se Sárou spíše pošuchovala, matka na druhou stranu Sáru usměrňovala a snažila se ji přivést k pozornosti.

Ondra, 6 let

Rozhovor se uskutečnil 26. 1. 2024 v Jinočanech u Prahy v bytovém domě z přelomu prvního a druhého desetiletí 21. století. Původně se měl konat o týden dříve, avšak chlapec byl nemocný, a proto byl rozhovor odložen.

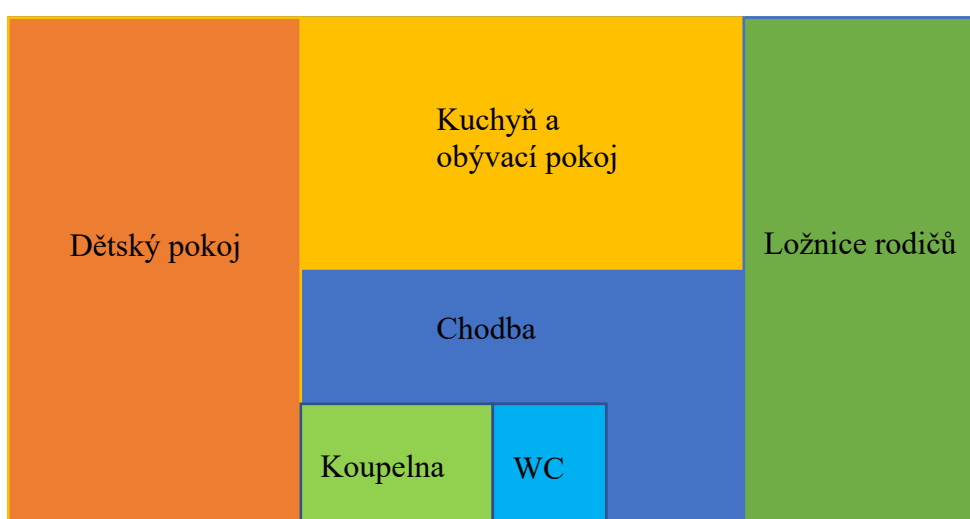
Pro potřeby této práce budeme říkat chlapci Ondra (6,5 roku). Od první chvíle chlapec neměl problém se studem a bylo tedy snadné s ním během rozhovoru komunikovat.

Ondra je také velmi aktivní dítě se spoustou energie, kterou by mohl rozdávat. Měl zájem mi vše ukázat podrobně, neměl problém s odpovídáním a nebylo třeba z něj informace složitě vytěžovat, protože se sám hezky rozpovídal.

V době rozhovoru byl v domácnosti také mladší bratr Ondry, který je obdobně aktivní, tudíž bylo trochu náročné děti nejen držet od sebe, ale přimět staršího se soustředit. V domácnosti byla také matka dětí, která se snažila být v tomto korigování obou sourozenců nápomocná a zabavit alespoň mladší dítě, aniž by vstupovala do rozhovoru se starším synem. Chvillemi se to dařilo, nicméně starší syn byl schopný odpovídat na otázky, hrát si u toho s knížkou a ještě asistovat v hraní mladšímu chlapci. Tato skutečnost měla také vliv na mé dotazování, neboť jsem nedokázala dostatečně vnímat vše, co se děje kolem, jak se Ondra projevuje, tváří a k tomu také dostatečně pružně pokládat otázky. Přesto bych řekla, že se mi ze situace podařilo vytěžit nejvíc možných informací a zajímavostí.

Ve výrazu matky během rozhovoru bylo vidět, že je šokovaná z toho, co syn říká, ale nijak zásadně do rozhovoru nezasahovala. Nechala syna povídat vše dle toho, jak situaci vnímá, aniž by jeho výpovědi nějak upravovala. Syn, ačkoliv pohledy vidět zřejmě mohl, svou výpověď nijak neupravoval a na výrazy nereagoval.

Zajímavé je na Ondry přístupu například jeho kladné vyjadřování o čteném slovu. Několikrát mi pověděl, že je pro něj uklidňující, když mu jeho rodiče předčítají a před spaním mu to dodává klidu.

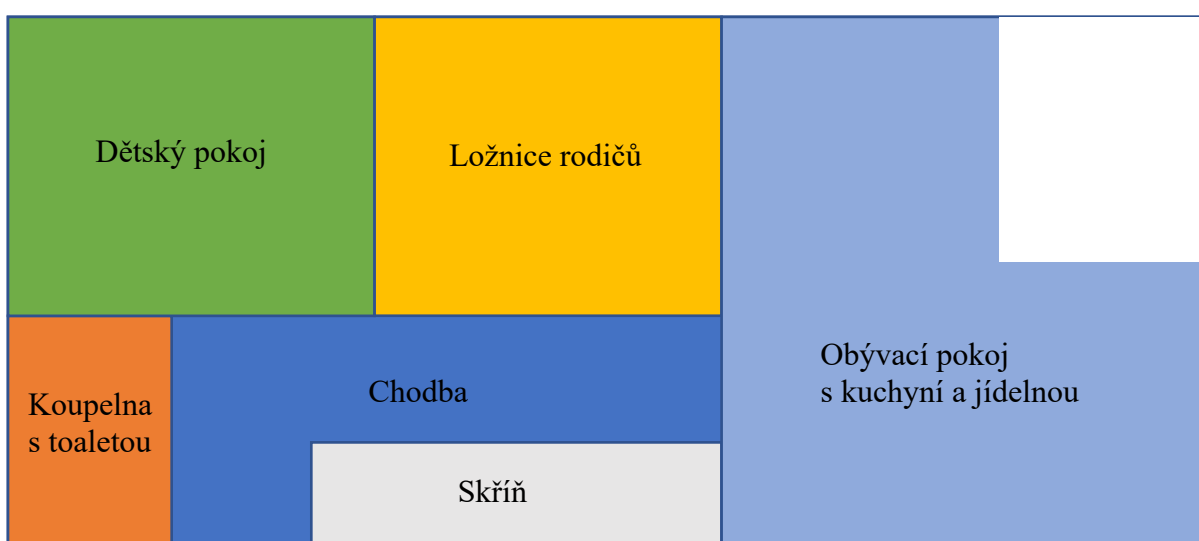
Emilka, 7 let

Rozhovor byl proveden 29. 1. 2024 v Praze v městské části Zbraslav, kde Emilka, 7 let, žije se svými rodiči a mladším bratrem ve 3+kk s terasou. Byt se nachází v novějším sídlišti. Při

rozhovoru byla v domácnosti přítomná a i matka a bratr Emilky. Během první části rozhovoru byli oba i u rozhovoru, ale po přesunu do dětského pokoje jsme konverzovaly bez ostatních.

Z toho, co jsem měla možnost při předchozích rozhovorech vidět, hodně záleží na osobnosti dítěte a dynamice vztahu s rodiči. Některé stydlivé děti se před rodiči více rozpovídaly na začátku rozhovoru, zatímco Emilka byla i před matkou tichá a rozpovídala se až později během povídání, když zjistila, že opravdu o nic nejde. Před matkou měla tendenci se na ni obracet, když si nebyla jistá, aby ji ujistila v tom, co říká, což později v dětském pokoji dělat nemohla a mluvila s větší jistotou. Zajímavé bylo také sledovat, že má trochu problém s tím, říct, že neví, nebo si není jistá odpovědí. V úvodu jsem tedy do jejího ticha, u něžž bylo vidět, že jí není situace příjemná, vstoupila a uvedla, že je v pořádku říct, že neví, že i to je správná odpověď. Nadále se nad odpovědí dlouze zamýšlela než odpověď „vzdala“, ale dle mého názoru jí toto ujištění dodalo v rozhovoru sebevědomí. O tom, že snaha o rozpovídání byla úspěšná, hovoří i údiv rodičů nad tím, jak jejich běžně tichá dcera dlouze vypráví.

Matka Emilky se mi před rozhovorem snažila dodat nějaké informace již během zajišťování setkání, ale vše jsem brala s rezervou, což se ukázalo jako správné. Z prvotních informací měla Emilka pouze trochu číst a někdy sledovat televizi. Při rozhovoru se ale ukázalo, že má chytré hodinky, používá tablet a tak dále, tedy předchozí uvedení do návyků bylo nakonec velmi mylné, ačkoliv matka tak jistě činila z nejlepších úmyslů. Dle odpovědi dívky bylo toto informování pouze směrem ke mně a ona žádné instrukce před setkáním nedostala.

3.1 Zacházení s médii

Tato kapitola poskytne vhled do přístupu rodin k médiím, tedy konkrétně, zda mají děti ve vztahu k médiím nějaká pravidla, případně, zda je omezení přístupu užíváno jako trest a je například čtení určitou povinností, o níž se nevedou debaty. Nastíním také technické problémy, které děti při rozhovoru popisovaly.

3.1.1 Přístup jednotlivých rodin k médiím

Každá z rodin zastávala k médiím jiný postoj – ať už z hlediska užívaných médií, nebo v tom, jak měly děti k médiím přístup. V několika rodinách byl u vybraných médií přístup založen na odhadu rodiče, tedy „když maminka/tatínek řekne, že stačilo“. Tyto podobnosti a odlišnosti se zde pokusím stručně shrnout.

Rodiče nastavili do Jendy mobilu časové omezení, které mu udává denní maximum užívání. Toto omezení jsou dvě hodiny denně a o víkendu prý 2,5 hodiny. K aplikaci YouTube má ještě navíc omezení na maximálně třicet až třicet devět minut denně, konkrétní čas není jasný, neb chlapec uváděl třicet devět a matka třicet minut. Užívání mobilního telefonu má poté zakázané mezi osmou hodinou večerní a šestou hodinou ranní. Aktuálně měl však toto omezení od táty vypnuté. Sára má přístup k mobilu a tabletu nastavený obdobně jako Jenda, tedy má zde denní limit, do kterého mohou rodiče dálkově zasáhnout, například když dívka něco vyvede. Počítač i tablet smí užívat, jen když to rodiče dovolí, musí se tedy zeptat. Na mobilním telefonu má navíc YouTube kids, který je jejím dalším omezením, proto prý na mobil může, jak chce v rámci dvou hodin denně, které sdílí mezi telefonem a tabletem. Rodiče omezení přístupu užívají jako podmínku pro lepší chování. Zvonilka a Ondra mají mobilní telefon rodičů přístupný pouze s jejich svolením.

Jenda k televizi žádný limit nemá a její sledování je ponecháno na uvážení matky. Stejným principem se řídí sledování televizoru také v rodině Američanky a Emilky, která někdy svolení nedostane, protože bratr musí trénovat zrak, v čemž by ho televize nepodpořila. Doplňujícím pravidlem u Američanky je zákaz sledování během jídla s výjimkou víkendových snídaní. Emilky matka poté rozhoduje o délce sledování dle vlastního úsudku. U Sáry, Zvonilky a Ondry nejsou žádná omezení vztahující se k televizoru zřejmá. Zvonilka má však sledování televizoru pevně zakotvené ve své rutině a o přístupu k němu mimo tuto dobu nehovořila.

Čtení Jenda nařízené nemá, zatímco Sára, Američanka i Ondra jej mají jako povinnost. Matka Sáry vždy zavelí, že se jde číst a Sára musí jít. Čtení jí však rodiče nedávají

jako formu trestu. Amerikánka každý den musí přečíst 3 – 4 stránky, které dle jejího odhadu zaberou přibližně 10 minut. Emilka nejmenovala žádnou povinnost ani pravidlo vztahující se k četbě.

Jendy užívání počítače závisí na svolení rodičů, stejně jako Zvonilka, Ondra a Amerikánka, kteří nemají počítač volně přístupný a používají jej pouze tehdy, když jim to rodiče dovolí.

Zvonilka k tématu poslechu pohádek uvedla, že je to zcela běžné a i při hraní poslouchají, ovšem žádná nastavená pravidla neuvedla.

Amerikánka k tabletu prý žádná pravidla nemá, ale používá jej prý jen se svolením rodičů. Ondra uvedl, že omezení užívání tabletu funguje jako forma trestu v jejich domácnosti, ale může jej užívat, kdy chce. Toto tvrzení trochu rozporovala Ondrova matka, podle níž o užívání tabletu má přehled a probíhá s jejím svolením. Neomezený přístup má k tabletu a chytrým hodinkám Emilka.

3.1.2 Schopnost zacházet s médii, vnímané technické problémy

Rozhovory přinesly mimo jiné zajímavé poznatky o tom, jak jsou děti schopny zacházet s médii a zda je to pro ně snadné.

U čtení knih a dalších psaných textů Sára a Amerikánka přiznaly složitost čtení, naopak Jenda se ukázal jako schopný čtenář. Zvonilka uvedla, že ještě nečte perfektně, ale docela jí to jde.

Amerikánka: „Občas mě to trochu vytáčí, protože to je třeba nějaké složité a nejde mi to.“

Některé z dětí se nechaly slyšet o složitosti zacházení s mobilním telefonem. Jenda, ačkoliv má již svůj vlastní telefon, přiznal, že pochopit aplikace nebylo zprvu snadné, viz úryvek z rozhovoru níže. Nenazval by se však zdatným uživatelem. Zvonilka vlastní mobilní telefon nemá, ovšem své schopnosti hodnotí jako docela dobré. Rodiče jsou ale prý v zacházení stále zdatnější, třeba proto, že sama zatím nedokáže nikomu zavolat. Obdobně se ve spojitosti s tabletem vyjádřil Ondra, který neví, jak jeho prostřednictvím někomu napsat zprávu, jak by mohl někomu zavolat či si pustit hudbu. Sára pouze zmiňovala preferenci hraní her na počítači, protože na mobilu ji to stojí mnoho fyzického úsilí. Uvedla, že ji z něj bolí ruce a hry se na něm neovládají úplně jednoduše kvůli malé obrazovce. Emilka ve vztahu

k televizoru zmínila, že si dokáže pustit YouTube, avšak již neví, jak si zapnout lineární vysílání, či pořady pro dospělé diváky.

Jak ses s ním sžil ze začátku? Bylo to snadné se s ním naučit?

Jenda: „*Ani moc ne. Ono tam všechny ty aplikace pochopit, co tam znamenají je celkem těžké ze začátku.*“

A předtím jsi žádnou zkušenost s telefonem pořádně neměl?

Jenda: „*Maličko jo, protože ona ségra měla jednu dobu dva, tak jsem chvílku si někdy její půjčoval, tak jsem se aspoň maličko s tím naučil, ale teda moc ne. (...) Už to s tím umím.*“

Jenda i Sára hrají hru Roblox, u níž oba shodně popsali technický problém navázání spojení se svými přáteli. Jenda se snažil o spojení se svým bratrancem, avšak spojení se po dlouhé snaze přerušilo. Sára již ve spojení se svou kamarádkou byla, ale její herní přezdívka se jí ze hry smazala a nemohou se nyní spojit.

Zajímavé rovněž bylo, že zábranou v užívání média může být vybitá baterie, například u Američanky tabletu, která když jej chce použít, tak často zjistí, že nemá nabitou baterii a tak ho použít nemůže.

3.1.3 Shrnutí

Děti mají přístup k zařízením se svolením rodičů, případně bez omezení. Pouze Sára a Jenda mají na svých zařízeních režim kontroly času, po němž je jim přístup znemožněn. Jenda má k tomu také omezení na mobilním telefonu, které určuje rozmezí, v němž má zařízení zpřístupněné. Čtení uvedly jako striktně povinné pouze Američanka a Sára. Délka Jendy přístupu k televizoru i k počítači závisí na uvážení matky. Žádné z dětí, kromě Jendy a jeho mobilního telefonu, nemá danou dobu, v níž je mu konkrétní médium k dispozici formou jasných pravidel.

Schopnost zacházet s médiem je u jednotlivých dětí odlišná. Zatímco některé z dětí své čtení hodnotí kladně, jiné si v něm nejsou jisté. Jenda, Zvonilka, Ondra a Emilka zmiňovaly, že některé z funkcí médií nedokážou ovládat a využít. Sára a Jenda poté zmínili technické problémy při hraní hry Roblox se svými kamarády.

3.2 Média a způsob jejich konzumace

V této kapitole postupně uvedu, jaká média participanti dle šetření užívají, zda je toto užívání samostatné, či zda jsou spíše přítomni rodiče, rovněž se zde pokusím popsat sledované mediální návyky, včetně vlastního vnímání délky užívání a místa užívání médií.

3.2.1 Jaká média participanti konzumují?

Všichni participanti uvedli, že sledují televizi. Tablet poté užívá Američanka, Emilka, Sára a Ondra. Sára na něm hraje hry, či sleduje videa. Emilka spíše sleduje videa, ale má na něm staženo také několik her a občas z něj poslouchá hudbu. Ondra na tabletu hraje svoji naučnou hru, či kouká na pohádky, což dělá také Američanka, která si na něm navíc pouští videa, podle nichž kreslí. Návštěvu kina za účelem sledování filmu zmínili pouze Jenda a Zvonilka.

Vlastní mobilní telefon mají pouze Jenda a Sára, kteří na něm sledují videa, hrají hry a komunikují s blízkými. Totéž dělá Emilka, ale ze svých chytrých hodinek. Avšak někdy s telefonem zachází i Ondra a Američanka, když jim ho rodiče půjčí. Zatímco chlapec na něm sleduje pohádky, dívka ho užívá k hraní Angry birds. Emilka se na mobilu rodičů někdy kouká na společné fotky a videa, ovšem k dispozici má vlastní chytré hodinky, na kterých má také jednu hru. Zvonilka z mobilního telefonu rodičů někdy poslouchá pohádky.

Děti s vlastním mobilním telefonem či chytrými hodinkami zařízení užívaly jako prostředek komunikace s blízkými, zatímco děti bez vlastního zařízení se spíše vyjadřovaly k jiným možnostem telefonu – fotky, pohádky atd. Pouze Sára telefonuje se svou kamarádkou, ostatní děti volají spíše se svými příbuznými (např. bratřenci, sestřenice, babičky, rodiče). Ondra a Zvonilka se nechali slyšet, že mohou přispět do hovoru rodičů, avšak sami nevolají. Ondra a Emilka poté vyjádřili touhu po vlastním mobilním telefonu.

Máš vlastní mobil?

Ondra: „*Ne, ale chtěl bych. Psal jsem si hodinky a mobil a Ježíšek mi přinesl hodinky. [klasické ručičkové hodinky] Psal jsem si takové, že se na nich můžeš volat a hrát nějaké hry. Tyhle jsou taky dobrý.*“

Počítač má pouze Sára, avšak i Jenda zmínil, že má přístup k počítači rodičů za účelem hraní her a sledování pořadů na ČT :D. Sára na něm poté hraje hry, poslouchá hudbu a maluje dle aplikace. Zvonilka používá počítač výjimečně, pokud se jim s matkou nedaří najít konkrétní pohádku na YouTube a je třeba ji stáhnout. Rovněž Američanka na počítači příležitostně sleduje pohádku (Leo the truck), nebo si prohlíží rodinné fotografie.

Čtou všichni participanti, někteří z nich třeba jen domácí úkoly, jiní i knížky, což se zřejmě odvíjí od toho, jak je tato činnost baví. Pozitivní vztah ke čtení vyjádřila pouze Zvonilka, Američanka čtení někdy vytáčí, protože dokáže být náročná. Ondra se poté nechal slyšet, že ho čtení baví, ale raději poslouchá předčítání. Rodiči čtené pohádky poslouchá Zvonilka, Američanka, Jenda a nepravidelně Emilka. Negativní vztah ke čtení v rozhovoru uvedla Sára a Jenda. Časopisy konzumuje Zvonilka, Ondra, Jenda a Emilka. Všichni z nich však příležitostně, bez pravidelnosti. Američance matka koupila časopis Čtyřlístek, ale nezaujal ji. Mluvila však pozitivně o zahraničních časopisech, které z jejího popisu připomínaly spíše kreativní box.

Šedou zónou je poté poslech audio pohádek. U Zvonilky víme, že je poslouchá z CD přehrávače, avšak u Emilky není jasné, z jakého zařízení audio pohádky poslouchá. Zvonilka rovněž poslouchá hudbu z malého přenosného rádia. Emilky matka ráda poslouchá hudbu z reproduktoru v obývacím pokoji a dívka je tomu někdy přítomna. Jenda uvedl, že poslouchá písničky z mobilního telefonu příležitostně.

Při dotazování na multitasking s médii pouze Sára a Jenda odpověděli, že užívají více médií zároveň, tedy že sledují televizi a u toho užívají mobilní telefon. Jenda však upřesnil, že tato situace nastane spíše, když televizor s vlastním obsahem sledují rodiče a on je s nimi v obývacím pokoji. Z rozhovoru se Sárrou rovněž vyplynulo, že při hraní hry na počítači potřebuje někdy využít mobilní telefon, aby si přeložila anglická slova. U ostatních dětí – Emilky, Zvonilky, Ondry a Američanky spíše probíhá současně mediální a nemediální aktivita, například kreslení, hraní, povídání, oblékání, jezení atd.

3.2.2 Samostatné zacházení s médii

Jedna z výzkumných otázek si dává za cíl zjistit, zda děti média užívají samostatně, či zda jsou s nimi přítomni rodiče. Samostatnost užívání se velmi liší mezi jednotlivými médii. Všechny děti sledovaly televizor spíše samostatně. Výjimečně u sledování byli přítomni rodiče, nebo děti dokonce sledovaly, především televizi, s nimi. Ve všech domácnostech byla umístěna pouze jedna televize ve společné místnosti, proto u sledování dětí může být rodič přítomný a zároveň v místnosti dělat něco jiného. Děti uváděly, že se na televizi dívají se svými sourozenci a rodiče zmiňovaly v situacích uvedených v předchozí kapitole.

O tom, že by se Sárrou a Jendou rodiče užívali mobilní telefon se ani jedno z dětí nezmínilo, stejně jako o přítomnosti rodiče při hře na počítači. Rovněž tomu bylo u Sáry, Ondry a Emilky při užívání tabletu. Pouze Američanka uvedla, že na svůj tablet kouká sama. Mobilní telefon, tablet a počítač lze považovat za spíše osobní zařízení, na rozdíl od

televizoru. Zřejmě mylným předpokladem při dotazování bylo, že tato zařízení jsou užívána dětmi samostatně a je to jejich soukromý prostor, do něhož rodiče nevstupují. Nebyla tak pokládá otázka, zda tato zařízení opravdu užívají samotně. Nelze proto na základě zjištění říci, že média užívají samostatně. Lze však zmínit, že se o společném užívání žádný z výše jmenovaných participantů nezmínil. Naopak Ondra a Emilka se zmiňovali o tom, že v případě cestování (ale i doma v případě odlišných preferencí), má každý ze sourozenců vlastní zařízení a není tedy možné, aby rodič podrobně sledoval obě zařízení současně a s dětmi o tomto obsahu konverzoval. Sárý stolní počítač je poté umístěn v dětském pokoji mimo společné prostory.

Všechny děti, až na Jendu, konzumovaly knihy či časopisy s rodičem, neboť čtení ještě v některých případech nebylo na dostatečné úrovni pro úplnou samostatnost. Jenda si knížky čte sám, ale školní úkoly plní s matkou.

Poslech rádia u Zvonilky probíhal ve společné místnosti, kde poslechu mohla být přítomna i matka dívky. Audio pohádky poté poslouchá v pokoji před usnutím či při hře samostatně bez rodičů. Dívka hovořila o tom, že si se sestrou v pokoji hrají, poslouchají pohádky a tiše si u toho sem tam něco řeknou. Rovněž Emilka poslouchá audio pohádku před spaním, když matka uklízí a ona jde spát.

Zvonilka: „Ehm, když ležíme a usínáme, tak potom když usneme, tak to maminka nebo tatínek vypne, protože když už spíme, tak nevím, kdo to chodí vypínat.“

3.2.3 Délka a místo užívání médií

Součástí rozhovoru byly otázky na délku konzumace médií, které však nemají za cíl získat konkrétní časové určení vypovídající o délce mediální konzumace, ale spíše nahlédnout do vnímání času dětmi. Pro zjištění exaktní doby u médií by se hodil jiný výzkumný přístup. Nicméně děti během rozhovorů často mluvily o tom, jak u médií jsou velmi dlouho apod. a tato jedna či dvě otázky měly pomoci získat vzhled do toho, kolik času to tedy v jejich vnímání je.¹⁷⁸

Jenda místo konkrétního časového údaje uvedl, že během víkendu je s médii více než během týdne, neboť to chodí do školy. Rovněž Zvonilka se zdržela udání číselného označení. Porovnála mezi sebou jednotlivá média a činnosti s nimi spojené, tedy četla si docela dost, televizi sledovala asi tak stejně dlouho jako si ten den četla, ale čas si neměří. Nicméně si

¹⁷⁸ V této části byly děti dotazovány již na konkrétní média, se kterými čas dle rozhovoru tráví, proto jsou zde u některých dětí zmíněna jen některá média a ne všechna.

nemyslí, že více čte než sleduje televizor. Američanky užívání počítače se řídí tím, zda ji to baví. Televizor sleduje přibližně hodinu denně, čte si poté 10 – 15 minut. Sledování YouTube odhadla také na hodinu denně. Ovšem u participantky je situace speciální tím, že nemají v domácnosti běžné televizní vysílání a sledují na chytré televizi streamovací služby včetně YouTube. Sára poté uvedla, že na počítači, mobilu, tabletu nebo u čtení tráví denně dvě hodiny. Stejný čas uvedl i Ondra pro své užívání tabletu, sledování televize a čtení. Dodal, že tento čas platí, když dělá úkoly, u nichž čte. Emilka svoje užívání tabletu, sledování televize a čtení odhadla mezi jednou a dvěma hodinami denně. Prý se na televizi dívá přibližně hodinu, pak si jde dělat úkoly a číst si.

Jedna z výzkumných otázek se zaměřuje na místo užívání médií v domácnosti a dává si za cíl zjistit, zda mají děti konkrétní místo, kde jsou zvyklé tu či onu mediální činnost vykonávat.

Všechny děti sledovaly televizor v obývacím pokoji. Zvonilka zde také sledovala na rodinném počítači čas od času pohádky či poslouchá rádio, Jenda užívá mobilní telefon, Američance zde matka během odpoledne předčítá a Emilka zde poslouchá matky hudbu.

Rovněž všechny děti zmínily obývací pokoj jako jedno z míst, kde si čtou. Konkrétně si čtou buď na gauči, u jídelního stolu nebo u konferenčního stolku. Dalším zmiňovaným místem četby byl dětský pokoj v případě Jendy, Zvonilky a Emilky, která zmínila rovněž četbu na chodbě bytu.

V dětském pokoji Zvonilka a Emilka poslouchají audio pohádky, Američance a Ondrovi zde rodiče čtou před spaním. Sára má ve svém dětském pokoji stolní počítač, který tady také užívá. Američanka počítač užívá někdy v ložnici rodičů, kde sleduje pohádky. Jenda se o místě užívání počítače nezmínil a v domácnosti nebyl nalezen žádný pracovní stůl, na němž by byl umístěn stolní počítač.

Místo užívání tabletu není u některých dětí zcela zřejmě. Američanka jej užívá v pracovně, když si kreslí při nemoci, ale běžné místo užívání nezmínila. Rovněž u Emilky a Sáry není zřejmě místo užívání tabletu a telefonu, respektive chytrých hodinek. Během guided tours mi Ondra a Sára ukazovali svůj tablet v dětském pokoji a zdálo se, že je jim toto místo užívání přirozené, rovněž se tak zdálo v obývacím pokoji u Sáry, avšak ani jeden z nich toho místo explicitně nejmenoval.

3.2.4 Opakované sledování a cizojazyčné obsahy

Američanka v rozhovoru zmínila zajímavou informaci - nesleduje nové obsahy, neboť jí přijdou strašidelné, což jí rovněž brání v návštěvě kina. Opakovaně tedy sleduje

stejný obsah, aby nemusela čelit novosti. Toto zjištění mě vedlo ke snaze zjistit, zda to takto mají i další děti, tedy že také sledují známé obsahy opakovaně. Emilka uvedla, že sleduje některé díly Lollipopz znovu, což jim nikterak neubírá na zajímavosti. U dalších dětí se mi na tuto otázku nepodařilo získat odpověď, či nevěděli, zda to tak je (Sára).

Ondra, Amerikánka, Sára a Emilka uvedli, že konzumují obsah v anglickém jazyce. Amerikánka takto přijímá téměř veškerý obsah s výjimkou původně českých textů, které však přijímá spíše výjimečně, například tradiční české pohádky během vánočních svátků. V domácnosti nemají příjem běžného lineární vysílání a mají dostupné obsahy pouze ze streamovacích aplikací, kde je česká produkce omezena. Ondra a Emilka mají ve svých chytrých zařízeních nainstalovanou hru k výuce anglického jazyka. Sára poté hraje hru, v níž je zadání v angličtině a s jazykem se tak setkává, ovšem dle jejích slov k překladu využívá překladače v mobilním telefonu.

3.2.5 Shrnutí

Mobilní telefon, chytré hodinky, tablet a počítač jsou v případě dětí užívány především ke komunikaci s rodinou či vrstevníky, hraní her a sledování obsahů. V některých případech mají děti přístup k mobilním telefonům rodičů, na nichž hrají hry, či sledují a poslouchají pohádky. O místě, kde zachází s mobilním telefonem, se zmínil Jenda, který jej užívá v obývacím pokoji. Místo užívání tabletu, či chytrých hodinek nebylo u dalších dětí zjištěno. U mobilního telefonu, chytrých hodinek, tabletu či počítače se ani jedno z dětí nezmínilo, že by tato média užívaly za přítomnosti rodiče.

Všichni participanti v nějakém rozsahu čtou, ať se jedná o slabikář, či knížku a Zvonilce, Amerikánce, Jendovi a Emilce předčítají rodiče. Samostatné čtení u participantů nebylo běžné. Pouze Jenda si knihy pro zábavu čte sám, úkoly čte s maminkou.

Multitasking, ve smyslu užívání více médií zároveň, uvedli pouze Sára a Jenda. Ostatní děti zmínily spíše současné vykonávání mediální a nemediální aktivity.

Jak je rozepsáno výše, některé z dětí měly konkrétní místo mediální aktivity. Ve všech domácnostech byl televizor, který děti sledují se sourozenci a výjimečně rodiči, umístěn v obývacím pokoji. Jeho sledování se tedy rovněž zde odehrávalo. Děti zmiňovaly aktivity odehrávající se v dětském pokoji, obývacím pokoji nebo na chodbě, avšak v ložnici rodičů zmínila užívání počítače pouze Amerikánka. Další děti zde média neužívala.

3.3 Mediální obsahy

V průběhu rozhovorů, které byly primárně zaměřeny na mediální návyky, se naskytlo mnoho vhladů do diváckých, čtenářských, posluchačských a uživatelských rozhodnutí. Přijímané obsahy, které participanti zmiňovali, by se daly rozdělit na základě média, na kterém obsah přijímali, rovněž dle cílového publika a také dle přítomnosti jiných osob v místnosti. Nejprve se zaměřím na obsahy, které děti vyhledávaly samostatně.

3.3.1 Pohádky, zvířecí příběhy, dobrodružství, naučné pohádky a YouTube

Ať už dětmi čtené, rodiči předčítané, filmové, seriálové, či poslouchané - pohádky lze bezpochyby označit za nejzmiňovanější přijímaný obsah spolu se zvířecími či dobrodružnými příběhy. Každé z dětí zmínilo alespoň jednu pohádku, kterou má rádo, či kterou přijímá. Mezi sledovanými pohádkami byly zmiňovány vánoční pohádky a pohádky vysílané o svátcích. Tuto četnost lze přisoudit jednak blízkosti Vánoc, ale také otázkám v druhé části dotazování, tedy jak děti trávily Vánoce a či například viděly nějakou vánoční pohádku (*Chobotničky, Grinch, Sám doma, Šíleně smutná princezna, Princezna ze mlejna, Shrek*). Ondra se vyjádřil, že vánoční pohádky rád nemá, avšak nějaké mezi svátky i tak viděl. Amerikánka, Emilka, Jenda, Sára i Zvonilka se zmínili, že mezi Vánoci viděli české pohádky.

V běžném sledování poté byly uvedeny následující pohádky: *Tlapková patrola, Lví hlídka, Oktonauti, Šmoulové, Méďa a Máša, Zvonilka, Raya a drak, Frozen, Úžasňákovi, Medvídek Pú, Leo the truck, Kačeří příběhy, Rychlá rota, Chaloupka na vršku, Zahrádka pod hvězdami, Cukrárna u Josefa, Prasátko Peppa* a další. Několik ze zmíněných pohádek je se zvířecími hlavními hrdiny, například *Lví hlídka*, či *Medvěd a Máša*. Amerikánka, Sára, Zvonilka a Emilka se zmínily, že sledují pořady na televizní stanici ČT :D, Jenda je sleduje z počítače.

Sára sleduje oproti dalším participantům obsah zaměřený na věkem starší diváky - *Co kdyby*, seriál od společnosti Marvel, *Godzillu*, či *Indiana Jonese*. Zatímco Ondra zmiňoval spíše obsahy, které lze považovat za pohádkové, za svůj nejoblíbenější pořad označil *Trabanty*, čímž myslel cestovatelský dokumentární seriál *Trabantem* s mnoha geograficky odlišnými sériemi. Sám mi během návštěvy po ukončení rozhovoru tento dokument ukazoval. Při hledání vhodné ukázky z něj sršelo nadšení, avšak především proto, že se snažil najít díl, v němž bude užito mnoho explicitních výrazů.

Dalším sledovaným obsahem byl obsah na platformě YouTube, kde Amerikánka sleduje pohádky, či si podle videa maluje. Jenda dává přednost „lets playerům“, tedy herním

YouTuberům. Konkrétně sleduje Siryakariho, Bouchala, Trospyho, Hestrenga a Mich Sako. Někteří z tvůrců se soustředí na hru Minecraft, jiní na Fifu. Sára zmiňovala, že obsahy na YouTube nejsou její oblíbené, ale konkrétní sledované obsahy nejmenovala. Zvonilka si poté pouští tvoření a pohádky. Emilka sleduje na YouTube dívčí skupinu Lollipopz, jenž lze dle zveřejňovaného obsahu rovněž považovat za YouTubery.

U čtených obsahů se jednotlivé tituly mezi dětmi neprolínaly. Američanka mi ukazovala knihu bajek. Jenda má rozečteného *Bílého tesáka*, ale rovněž četl knihu *Fotbalový král* a naučnou knihu o řemeslech. Sára zmiňovala, že v minulosti četla část *Atlasu lidského těla*, aktuálně čte pouze školní *Slabikář*. Emilka čte *Sísu kyselou* a u babičky *Kobylku Karolínku*. Ondra čte aktuálně dobrodružnou knihu z pera Julesa Verna *Dva roky prázdnin*. Sára, Jenda i Ondra již někdy četli komiks. Jenda fotbalový a Čtyřlístek a Sára s motivem hry Fortnite. Ondra četl komiks *Správná pětka na ostrově pokladů*. Mezi participanty tedy převládají pohádkové a dobrodružné obsahy.

Součástí vývoje čtenářských schopností je rovněž fáze prohlížení obrázkových knížek s malým množstvím textu, případně knížek s větším množstvím obrázků. Sára si takto částečně prohlížela *Atlas lidského těla*, Ondra si prohlíží obrázkovou knihu o rozličných částech světa. Emilka si takto prohlíží časopis *Pusík*. Jenda si prohlíží interaktivní knihu o úspěšných hokejových hráčích České republiky, kterou si velmi zaujatě prohlížel rovněž při společném rozhovoru, Zvonilka listuje *Lucinkou a Martínkem*. Ondra si prohlíží spíše noviny a časopisy, které občas dostanou rodiče.

Některé děti poslouchají odlišné tituly při předčítání od rodičů. Američance je předčítána kniha o Oktonautech a *Harry Potter*, u nějž prohlásila, že jej předčítá matka, protože má malá písmenka. Ondrovi táta čte Julesa Verna, kterého si někdy čte sám, Emilce rodiče četli adventní kalendář s krátkými pohádkami. Jendovi máma předčítá *Chaloupku na vršku*, kterou Jenda sleduje, Zvonilce pak předčítá knihu *Do pohádky se zvířátky*.

Participanti se v některých případech zmínili o tom, jak knihy získávají. Zvonilka i Ondra uvedli, že knihu dostali k Vánocům, Američanka má rozečtené bajky půjčené od sestřenice, Emilce knihu koupila máma, Jenda si někdy půjčuje knihy v knihovně, stejně tak Američanka. Jenda rovněž jednu z prezentovaných knih dostal k svátku.

Audio pohádky konzumuje ve velkém množství především Zvonilka, avšak i Emilka se zmínila o tom, že audio pohádky před spaním někdy poslouchá. Rovněž jsem se Emilky ptala, zda poslouchá podcasty, ale tento koncept jí ani po vysvětlení nebyl známý, tedy předpokladem je, že je neposlouchá. Zvonilka před spaním poslouchá pohádku o *Zlaté zebře* a

Abecedu slušného chování. Sama popsala *Zlatou zebra* jako naučnou pohádku. Emilce máma pouští před spaním *Červenou Karkulku*, *Popelku* a *Káťu a Škubánka*.

Zvonilka: *„To je Hurvínek a jak se máme chovat třeba, jakože o motorkách a taky o značkách dopravních, jako jak se máme chovat venku.“*

3.3.2 Sledovaný obsah s dalšími členy domácnosti

Jak již bylo uvedeno výše, obsahy přijímané dětmi lze dělit také dle cílové skupiny konkrétního pořadu. Zatímco byly zmiňované především dětské pořady, či obsahy rodinné (typu Disney „celovečerní“ pohádky), některé děti (Amerikánka, Jenda, Emilka) uváděly také, že sledují pořady pro spíše dospělé publikum. Většinou však s rodiči, tedy vstupuje do toho rovněž faktor dalších osob v místnosti. Z rozhovorů vyšlo, že to je spíše příležitostné sledování, například Jenda sleduje tyto pořady, když nemůže usnout a rodiče v obývacím pokoji sledují televizi. Tyto pořady však hodnotí jako všeobecné.

Jenda: *„No ono to na co koukám s rodiči, není úplně jenom pro ně, myslím.“*

Amerikánka pak s rodiči sleduje Zoo, když ponocuje o víkendu, ale na rozdíl od Jendy je sama pojmenovala jako obsahy pro dospělé.

A s maminkou nebo tatínkem třeba koukáš na televizi?

Amerikánka: *„Jenom když ponocuju o víkendu.“*

Na co tak koukáte spolu?

Amerikánka: *„Na věci, na které koukají maminky a tatínkové. (...) Třeba mamka někdy kouká na Zoo.“*

Naopak Emilka uvedla, že tyto pořady, které lze nazvat spíše rodinnými, ale časem vysílání nejsou zřejmě cílené na děti tohoto věku, sleduje s maminkou pravidelně. Zmínila pořady *Peče celá země*, *Stardance* a *Masterchef*. Tyto pořady pro dospělé publikum ji bavily.

Sportovní přenosy lze jen stěží kategorizovat jako pořady pro konkrétní cílovou skupinu, avšak častějšími diváky bývají dospělí a mladiství. Z naší věkové skupiny participantů uvedl pouze Jenda, že se svým tátou sportovní přenosy sleduje. Sám si je prý nepouští, ale s tátou na ně kouká. Konkrétně zmiňoval hokej, fotbal, tenis, sjezdové lyžování a cyklokros. O silniční cyklistice prohlásil, že je to pouze jízda rovně.

Obsahy pro mladší děti byly Sárrou a Jendou shazované různými posunků a rovněž slovně. Jenda se takto vyjadřoval o hrách na webu ČT :D. Sára se obdobně vyjadřovala o obsahu dostupném na platformě YouTube kids. Ten jsem si dovolila přirovnat k obsahu na ČT :D, který Sára nazvala „noční můrou“. Další děti se takto o žádném obsahu nevyjadřovaly, hovořily spíše o obsahových preferencích, nežli o tom, že se jedná o obsahy pro příliš malé děti.

Říkala jsi, že se díváš na YouTube, na jaká videa se tak koukáš?

Sára: „*Ne nekoukám se na YouTube, jen na ten dětský a ten je na píp píp píp.*
[smích] (...) *Dětské pohádky, noční můra.*“

To jsou takové pohádky, co jsou i na děčku ne?

Sára: „*Jo, ale ty jsou noční můra. (...) Protože tam jsou samá malá děčka. (...) Ty pohádky jsou pro malý děčka.*“

Před započítáním výzkumu byla nad přítomností dalších osob v domácnosti pouze z hlediska možného rozptýlení při rozhovorech, ale již nebyla vzata v úvahu přítomnost sourozenců jako něco, co by mohlo ovlivňovat mediální návyky dětí. Všichni účastníci měli jednoho sourozence. Sára a Jenda starší sestru, Emilka, Američanka, Zvonilka a Ondra mladšího sourozence. Emilka i Američanka zmínily odlišnost v preferovaném mediálním obsahu při sledování médií s jejich sourozenci. Američanka jako svůj sledovaný pořad uvedla *Prasátko Peppu*, avšak při otázce, co sledují s bráškou uvedla kromě *Peppy* také seriály o autech. U Emilky se s bráškou koukali například na *Šmouly*.

3.3.3 Herní obsahy

Téměř všichni naši účastníci, s výjimkou Zvonilky, mají zkušenost s hraním her a nějaké hry hrají. Sára i Jenda zmínili hru *Roblox*¹⁷⁹. Zatímco Sára *Roblox* hraje především na počítači, má jej stažený i v mobilu, Jenda ho má přístupný pouze z mobilu. Sára poté zmínila další hry - *Subway surfers*, *Minecraft*, *BattleJump*, *Booboo*, *Tocaworld*, *Duel cats*. Jenda hraje rovněž hry na webu ČT :D. Emilka na tabletu maluje nehty, maluje a vytváří účesy, na chytrých hodinkách hraje naučnou anglickou herní aplikaci. Malování má na svém počítači také Sára a prý jej využívá nejčastěji. Američanka na mámy mobilu hraje *Angry birds*.

¹⁷⁹ Z popisu a ukázky dětí jsem pochopila, že se jedná o herní aplikační platformu, kde jsou dostupné různé hry, a celá aplikace má vlastní měnu (robáky). Uživatelé zde mohou tvořit vlastní obsah, nebo hrát vytvořené hry, avšak hrají je s dalšími lidmi po celém světě.

Ondra poté hraje *Lingokids*, což je dětská jazyková aplikace. Tuto hru hrál s velkým zaujetím a nadšením také během rozhovoru. Zcela automaticky aplikaci otevřel, našel hru, která se mu nějaký čas nenabídla, a začal ji hrát. Aplikace je koncipována jako učení prostřednictvím her, v nichž děti plní zábavné úkoly a zároveň slyší anglická slova. Ondra uvedl, že jej učí anglicky, avšak během hraní měl zvuk velmi potichu a hovořil pouze o sestavování nabídnutého robota.

S hraním a obsahy her souvisí dva aspekty, které Jenda a Sára zmínili. Oba uvedli, že hrají online hry, jejichž součástí jsou také další hráči, se kterými děti přichází do kontaktu. Není zřejmé, zda zde spolu komunikují, avšak přinejmenším přichází do kontaktu. Druhým z aspektů je poté existence herních měn. Zatímco Jenda se snaží herní měnu vydělat dle zavádějících reklam ve hře Roblox, tedy především stahováním dalších her, což ne vždy přináší kýžený výsledek, tedy herní měnu, Sára měnu dostává od rodičů. Dle svých slov si herní peníze přála k Vánocům a dostala je. Rovněž jsou někdy dle jejích slov rodiče pouze hodní a pořídí jí do hry měnu či konkrétní předmět. Ukazovala mi na svém tabletu domek, který jí koupil její otec právě v jedné z instancí, kdy byl hodný. Jednalo se o dům s kočičím motivem, protože dívka má ráda kočky. Při vyprávění bylo slyšet, že je z tohoto předmětu opravdu nadšená.

3.3.4 Mediální obsah jako zdroj diskuse a neshod

Jednou z otázek během dotazování bylo, zda si účastníci povídají se svými vrstevníky o jakémkoliv pořadu, filmu, či hře. Zda je nějaký obsah mezi dětmi populární a je to proto předmětem konverzace. Jenda i Sára uvedli, že se baví s kamarády o hrách. Jenda sice zmínil pouze *Minecraft*, avšak později v rozhovoru hovořil o tom, že hraje s bratrancem online hru, tedy předpokladem je i konverzace o této hře, *Robloxu*. Sára se s kamarády baví o *Robloxu*, kde se snaží vytvořit vlastní hru. Američanka si prý se spolužáky povídá o seriálu *Lví hlídka*, na který si s dětmi ve družině hrají. Zvonilka pouze zmínila, že navštívila se třídou kino a poté na něj navázali se třídou kresbou, avšak není zcela jasné, zda se mezi sebou o filmu bavili.

U některých z účastníků se jako jedno z témat objevily neshody nad výběrem mediálního obsahu. Emilka a Američanka vypověděly, že se někdy stane, že chtějí se sourozenci sledovat odlišný pořad. Řešením situace je buď kompromis, nebo se děti rozdělí a každé sleduje pořad na vlastním zařízení. Sára řeší tento problém s tátou, neboť jim koliduje čas vysílání večerních zpráv a Večerníčku na ČT :D.

A doma si ho [tablet] nevezmeš a nehraješ na něm?

Amerikánka: „*Jenom když s bráchou oba chceme koukat na nějaký film a nemůžeme se dohodnout.*“

3.3.5 Shrnutí

Participantů zmiňovali mezi přijímanými obsahy při sledování, četbě a předčítání především pohádky, ať už se zvířecími hrdiny či s dětmi, a dobrodružné příběhy. Některé přijímané pohádky bychom mohli rovněž označit za částečně naučné (*Zlatá zebra*). Audio knihy jsou většinou také pohádkového rázu. Obsah konzumovaný na YouTube se u Sáry, Emilky a Jendy lišil od obsahu konzumovaného z jiných médií. Sára má přístup pouze k dětskému YouTube, tedy je jí přístupný jiný obsah než ten, který volí běžně. Jenda i Emilka sledují youtuberské kanály, jenž jsou exkluzivně na této platformě. V herním obsahu byly preference rozmanité – od kreativních tvořivých her k velmi obsahově rozličné aplikaci Roblox¹⁸⁰. S dalšími členy rodiny děti upravují své obsahové preference. Sledují večerní seriály televizního vysílání, či v případě Jendy sportovní přenosy. Preferovaný obsah se u Sáry, Američanky a Jendy stává předmětem vrstevnických konverzací, ale také se vlastní preference u Američanky, Sáry a Emilky projevují neshodami se sourozenci či rodičem.

3.4 Média jako součást rutiny

Součástí dotazování byla v první části rozhovoru otázka na běžný den participantů, která měla nastínit jejich každodenní fungování. Některé z dětí již v této prvotní části rozhovoru zmiňovaly média. U dalších se třeba až v průběhu rozhovoru ukázalo, že média jsou součástí jejich rutiny a jejich užívání se pravidelně opakuje. Popsány zde budou instance, v nichž děti uváděly konkrétní čas dne s tím, že se tato činnost opakuje. Zaměření je tedy pouze na uváděné případy a nebudou popisována média, u nichž dítě tuto pravidelnost neuvádělo. Tato média jsou vypsána v kapitolách výše.

Jenda také jako jediné mediální rutinní chování zmínil, že mu rodiče předčítají před spaním, což zmínil také Ondra.

Zvonilka má sledování televize jako součást své večerní rutiny, kdy se pomalu připravuje ke spánku, rovněž si v tu dobu čte s rodiči a sestrou knížky. V rozhovoru zmínila, že aktuálně sledovala *Večerníček*, tedy v konkrétní čas zapínala televizor, aby jej viděla, což dělá také Sára. Zvonilka před spaním ještě poslouchá audio pohádku. Během odpoledne

¹⁸⁰ Tato aplikace obsahu mnoho různých her. Téměř jako by se jednalo o aplikace v aplikaci. Každá hra má nějaký vlastní cíl a děti si mohou vybrat, kterou zrovna budou hrát.

probíhá čtení ihned po příchodu domů, kdy si dívka jen umyje ruce a jdou s matkou číst a dělat úkoly.

Zvonilka: „*Tak to se svléknu, jdeme se vysprchovat, potom se jdeme koukat na televizi, po televizi si jdeme číst knížky, potom si vyčistíme zuby, jdeme na záchod a potom jdeme do postele.*“

Amerikánka v popisu svého dne nejmenovala žádnou mediální činnost, která by měla své místo pravidelně a v konkrétní dobu. Během odpoledne trénuje čtení, které však nemá pevně stanovený čas.

Při otázce, jak vypadá běžný den, Sára popsala ve větší míře výhradně mediální aktivity, nicméně v průběhu rozhovoru bylo zjištěno, že běžně u televize snídá, tedy ranní koukání je součástí její rutiny, stejně je tomu u Emilky.

Sára: „*Snídaně, koukání na telku, hraju si, koukám na počítač, občas na počítači i maluju.*“

Obdobně jako Sára popsal svůj den Ondra, tady plný mediální konzumace, avšak tato výpověď se dále upravovala. Pravidelné ukotvení v denním harmonogramu má pouze předcítání před spaním. V Ondry případě je složité vyhodnotit, které aktivity jsou pravidelné, neboť v úvodu uvedl, že každé ráno si buď hraje, sleduje tablet nebo televizi, ale rovněž o několik promluv později prohlásil, že na televizi ráno dříve koukal každý den a teď si spíše hraje. Další aktivity neměly svůj pevně stanovený čas či pravidelnost.

Pověděl bys mi, jak vypadá tvůj běžný den? Ráno vstaneš a jak to pokračuje dál?

Ondra: „*Vstanu, tady si hraju, nebo koukám na tablet, nebo na televizi a potom se jdu najíst a.. [odmlčí se]*“ [...]

Takhle vypadá nějaký tvůj víkendový den?

Ondra: „*Tak vypadá každý.*“ [...]

A: Když jdeš do školy, tak to tvoje ráno vypadá stejně, nebo jak vypadá?

Ondra: „*Stejně.*“

Emilka řekla, že ve čtvrtek po návratu z tenisu čte knihu. Někdy sleduje televizi také po škole, ale není to pravidlem. V úterý u babičky pravidelně kouká na ČT :D.

3.4.1 Další četnost konzumace

V průběhu rozhovorů se některé děti vyjádřily k četnosti užívání konkrétních médií a také k motivaci konzumace. Tyto případy níže představím, avšak je třeba uvést, že se v mnohých instancích jedná o velmi nekonkrétní určení četnosti, například *hodně, někdy, či často*. Četnosti, respektive každodennímu rutinnímu konzumování, které se váže na konkrétní čas a místo v rutíně dětí, a konzumaci v období volna se poté podrobně věnují kapitoly 3.4 a 3.5.

Jenda televizi sleduje jednou či dvakrát denně, ale nejedná se o každodenní činnost. S rodinnými příslušníky prostřednictvím mobilního telefonu dle vlastních slov komunikuje často, ale rovněž ne každý den. Emilka se svými příbuznými přes chytré hodinky poté komunikuje docela často.

Jenda mobilní telefon užívá někdy po škole a hraje jeho prostřednictvím občas hry se svým bratrancem a někdy se sestrou. Někdy jej užívá k přehrávání hudby. V domácnosti měl také dětskou herní konzoli, na které prý nehraje často a teď už spíše ne, neboť není nabitá, ale taky jej už moc nebaví. Dříve ji používal, aby se v autě zabavil.

Jenda četnost svého čtení vyhodnotil jako hodně malou, neb ho nebaví, časopisy ale někdy čte. Obdobně se o svém čtení vyjádřil také Ondra, který prý čte málo, ale občas čte. Naopak každodenní čtení zmínily Zvonilka, Amerikánka a Emilka, která v době rozhovoru četla každý den, neboť měla za úkol dokončit čtenářský deník. Časopisy čtou Zvonilka s Ondrou pouze někdy, respektive výjimečně. Amerikánce rodiče někdy před spaním, když na to mají čas, předčítají, zatímco Ondrovi čtou rodiče každý večer, aby se mu lépe usínalo.

Zvonilka každý večer sleduje a poslouchá pohádky. Hodně prý poslouchá audio pohádky ve svém pokoji a často poslouchají s matkou rádio ve společných prostorech. Rádio a audio pohádky v autě poslouchají občas. Emilka audio pohádky poslouchá někdy před spaním a v obývacím pokoji hodně poslouchá hudbu v kuchyni, kterou tam máma pouští.

Amerikánka sleduje rodinné fotografie na počítači a televizor, když je na to čas, což nemusí být každý den. Ondra četnost užívání televizoru vyjádřil pouze slovně, tedy na otázku, jak často sleduje televizor, odpověděl „ráno hodně“. Ovšem odpověď, zda se jedná o každý den sledování, je poněkud zmatečná, neboť uvedl, že ano, ale někdy si místo toho jde hrát s autem.

Navzdory Sáry hodnocení, že videa na YouTube kids nejsou příliš záživná, uvedla, že je sleduje často. Se sestrou poté hrají společně hry na počítači téměř každý den. Amerikánka na počítači přeneseném do ložnice rodičů někdy sleduje pohádky.

Hry může Sára hrát také na tabletu, který ale skoro nikdy nepoužívá. Amerikánka tablet doma používá pouze, když se s bratrem chtějí koukat na pořad a nemohou se

dohodnout. Ondra s tabletem zachází někdy a to v situaci, kdy se nudí a napadne jej to. Emilka tablet užívá nepravidelně a spíše příležitostně.

Mobilní telefon a tablet Sára užívá, když na to má náladu. Zvonilce a Ondrovi někdy rodiče půjčí mobilní telefon.

3.4.2 Shrnutí

Mediální konzumaci jako součást své každodenní rutiny uvedly všechny děti. Ať se jedná o čtení knihy před spaním, sledování Večerníčku, či sledování televize před snídaní. Média jsou součástí každodenní rutiny dětí, avšak u všech je to v rozličném množství. Některé děti mají během dne několik časů, v nichž média konzumují, a jiné například jen jeden.

Jinou než pravidelnou konzumaci není zcela snadné vyhodnotit, neboť děti k popisu těchto aktivit používají velmi subjektivní výrazy, ze kterých nelze vyvodit, jak opravdu častá tato konzumace pro ně je. Podstatné je však zjištění, že ke konzumaci dochází a konzumace se liší u jednotlivých médií napříč respondenty.

3.5 Zacházení s médii během období volna či při změně prostředí

Součástí rozhovorů byly rovněž otázky na zacházení s médii v období, kdy mají děti více volného času, např. letní a vánoční prázdniny, víkendy či když jsou nemocné. Rovněž se však podařilo odhalit odlišnost přístupu k médiím při změně prostředí, například, když jdou děti k babičce, nebo jedou na dovolenou autem.

Jenda, když jezdí o víkendu na chatu, tak jeho užívání médií je omezeno, protože děda je nerad vidí na mobilu a televizi pouští výjimečně, například Večerníček. Ovšem uvedl, že stále je toto užívání častější než ve všední dny. Vánoční svátky s sebou přináší větší nabídku pohádek v televizním vysílání, které Jenda s rodinou sleduje. Tráví tedy více času u televize, ale zároveň méně na mobilním telefonu.

Zvonilka uvedla, že během víkendových rán snídají u televize, zatímco v týdnu a každodenně se toto neděje pro nedostatek času před školou. Mediální rutiny se dle dívky také trochu liší během prázdnin, kdy jsou venku na výletech nebo venku. V průběhu Vánoc Zvonilka četla dost, ale asi více sledovala pohádky. Letošní Vánoce pro ni byly zvláštní také v tom, že byla během svátků nemocná, přičemž vypověděla, že když je nemocná, tak se spíše koukají na pohádky, poslouchají je, nebo spí. Při cestování v autě poslouchají z tatínka mobilu pohádky. U babičky se poté kromě večerního sledování pohádek dívají na televizor

ještě po obědě a ráno. S prarodiči nechte, ale má možnost si pustit pohádky z CD a nějaké zde rovněž má.

Amerikánka zmínila, že o víkendu sleduje televizor s rodiči, když ponocuje, a o víkendu mohou snídat u televize, když si rodiče chtějí přispat. V tomto případě může také hrát hry na mámy mobilním telefonem. U televize mohla snídat také během Vánoce. Ačkoliv tablet dívka užívá doma příležitostně, zmínila dvě instance, v nichž jej užívá spíše výjimečně – během cestování autem na dovolenou a během nemoci, kdy si podle tabletu kreslí. Během běžného režimu užívá tablet pouze když se nemohou se sourozencem dohodnout na sledovaném pořadu. Vzhledem k tomu, že doma nepřijímají běžné lineární vysílání, ČT :D sleduje u babičky, kde prý televizi sleduje možná méně. Vánoční svátky u Amerikánky znamenaly sledování více pohádek a obecně televize, kterou s ní sledovali rodiče, ačkoliv běžnou praxí to není. Specifické pro vánoční svátky je také množství českých pohádek, které dívka přijímá, neboť v jiném období sleduje spíše zahraniční obsah v anglickém znění.

Používáš ho? [pozn.: tablet]

Amerikánka: *„No, většinou když třeba jedeme na dovču, tak pak ho většinou používám. (...) Jo v autě. Třeba tak na hod'ku nebo na hod'ku a půl.“*

Sára uvedla, že během vánočních svátků sledovala více pohádek. Zda došlo ke změně v množství času u počítače a tabletu nebylo zjištěno. Zmínila rovněž, že mobilní telefon či tablet užívá při cestě k lékaři. Při nemoci však dle jejích slov není žádný rozdíl v tom, jak s médii zachází oproti běžnému fungování, což uvedl také Ondra.

Zatímco ostatní děti zaznamenaly nárůst v mediálních aktivitách během svátků, Ondra popsal odlišný fenomén a to, že trávili s rodiči celé vánoční prázdniny výlety. Rovněž při trávení času u babičky sleduje televizi méně.

Emilka tablet používá při cestování autem, aby se v autě zabavila. Čtení poté nejvíce probíhá doma a během školního roku. Při nemoci sleduje televizi více, než když dochází do školy, a knihy během nemoci nechte. U babičky prý někdy sleduje dramatické pořady, alespoň dle jejího popisu. Na návštěvě u jedné z babiček poté uvedla, že sleduje televizi více než doma.

Emilka: *„Jednou jsme koukali, že oni tam někam lezli s nějakou holčičkou a ta holčička měla tady něco odřeného a oni jí vezli na nosítkách tou skálou, kde byla. Byla připoutaná, aby nesjela, ale ona se odpoutala a pak tam sjela dolu.“*

3.5.1 Shrnutí

Během období volna děti, s výjimkou Ondry, popsaly nárůst v konzumaci konkrétních obsahů. Typicky děti zmiňovaly sledování většího množství pohádek, či v případě Američanky českých pohádek. Změna způsobu zacházení s médii byla zaznamenána také během víkendu, kdy některé děti spíše sledovaly televizi večer, užívaly jiná média, či mohly snídat u televizoru. Při nemoci se u některých dětí konzumace zvýšila, avšak Sára a Ondra nezaznamenaly žádný rozdíl oproti běžnému dni. Ve spojitosti s návštěvou babiček uvedly děti změnu obsahů, která někdy plyne také z technických možností, či změny délky užívání.

4 Diskuze

Výzkum přinesl důležitá zjištění v oblasti preferovaných obsahů. Co se týče například herních obsahů, podařilo se identifikovat konkrétní hry, které děti ve věku 6 – 8 let hrají. Nalezené studie volené tituly nezmiňovaly, a nebylo tedy jasné, jaké hry děti v tomto věku vyhledávají. Zároveň tato zjištění přináší podstatné informace pro rodiče dětí, neboť někteří z participantů hrají online hry, v nichž se setkávají s dalšími hráči, které neznají, a neznají je ani rodiče dětí, což může představovat potenciální hrozbu. Tato tematika je zajisté podstatná také pro pedagogy, kteří mají prostor ji s dětmi během výuky rozebírat a v oblasti internetové bezpečnosti je vzdělávat.

Studie ukázala, že děti s výjimkou čtených médií konzumují média samostatně, proto je možné, že pro mnoho rodičů budou tato zjištění nová a otevřou nové konverzace o konzumovaných obsazích a jejich významech. Přestože někteří rodiče dětem z uvážených důvodů neumožňují sledovat vybraný obsah, ukázalo se, že ve škole jim přístupný je (Amerikánce máma zakazuje sledovat Lví hlídku pro zobrazené násilí, ve škole tuto pohádku sledují), což je jistě zajímavým tématem k debatě mezi rodiči, pedagogy, i dětskými psychology, neboť dvě zásadní instituce v životě dětí zaujímají odlišný přístup k jejich rozvoji. Budoucí výzkum by se tedy měl rovněž zaměřit na to, jaké obsahy děti konzumují ve školách, a tuto možnou konzumaci zohlednit.

Chytré hodinky jsou mezi dětmi poměrně novou technologií, která nebyla doposud ve výzkumech zmíněna, avšak i v tomto drobném počtu participantů se objevila dívka, která je užívá. Komunikuje jejich prostřednictvím s rodinou, či na nich hraje naučnou hru. V případě dalších výzkumů by proto bylo vhodné se zaměřit také na tuto novou a rozvíjející se oblast osobních přenosných zařízení v dětské populaci.

Zajímavým zjištěním je jistě to, že, ačkoliv rodiče v mnoha případech přístup k jednotlivým médiím stanovují dle svého vlastního uvážení, dětmi uváděný čas konzumace odpovídal doporučením vyplývajících z předchozích výzkumů. Rodiči volený přístup již však nekorespondoval s doporučeními autorů o aktivním mediálním vzdělávání dětí. Děti měly užívání rodiči povolené, nebyly však při něm nikterak vedeny. Doporučením pro rodiče by tedy bylo zapojit se více do mediálních aktivit svých dětí, aby si vybudovaly bezpečné návyky a pochopily prostředí médií.

Mediální návyky v každodenním životě a během období s větším množstvím času se mohou lišit. Doporučením pro další výzkumy mediálních návyků je tedy s tímto poznatkem pracovat, například již při formulaci otázek s ohledem na cíle výzkumů, nebo volbě období

pro provádění studie, aby výzkumník zjišťoval informace ke konkrétnímu období, o něž se zajímá, a nedostávalo se mu protichůdných zjištění.

Jaká média děti užívají?

Během výzkumu bylo zjištěno, že děti pravidelně sledují televizor, čtou knihy a poslouchají audio pohádky, užívají tablet, zachází s mobilním telefonem, chytrými hodinkami či počítačem. Žádné z dětí neužívá všechna výše zmíněná média, avšak všichni participanti čtou knihy, sledují televizor a mají nějakým způsobem umožněn přístup k mobilnímu telefonu. Podrobný seznam pro konkrétní děti nalezne čtenář v kapitole výše.

Součástí výzkumu bylo zjistit, jaký je důvod užívání konkrétních médií, tedy proč je děti vůbec užívají. Pokud na zjištění nahlížíme optikou teorie užití a uspokojení, tak se během výzkumu podařilo zjistit, že Sára, Jenda a Emilka využívají v některých případech svá osobní zařízení ke komunikaci s blízkými a přáteli, kdy tato činnost podporuje vlastní vztahy, ovšem tuto motivaci samotné děti nezmínily. Sára uvedla, že tablet a mobilní telefon užívá pouze tehdy, když má na to náladu. Ondra tablet užívá tehdy, když se nudí. Obě motivace lze poté označit za rozptýlení, tedy únik. Jednotliví participanti se rovněž zmiňovali o tom, co pro ně znamená televize, avšak se domnívám, že toto nelze vykládat jako důvod užívání tohoto média. Participanti se poté zmiňovali například o tom, že tablet užívají, když se nemohou dohodnout, co budou se sourozencem sledovat, avšak je otázkou, zda lze i motivaci této činnosti označit za rozptýlení neb nebyl specifikován širší kontext užití a tímto kontextem vyjadřovali situaci, kdy tablet užívají.¹⁸¹ Domnívám se, že pro podrobnou aplikaci teorie užití a uspokojení nebyla dostatečně zjištěna motivace a kladeny otázky „proč“, další její aplikace by proto mohla způsobit spíše nepřesnou interpretaci výsledků a zkreslení závěrů výzkumu.

Teorii mediálních návyků by poté nejvíce odpovídaly rutinní mediální činnosti, tedy Večerníček před spaním, či sledování obsahu během přípravy do školy, ovšem autoři teorie užití a uspokojení by tyto činnosti nejspíše označili za únikové/rozptýlení, ačkoliv vykazují známky návyků, které jsou až téměř zautomatizované, stejně jako každodenní rutina. Za zajímavý projev teorie mediálních návyků považuji veškeré situace, kdy mi některé z dětí, ukazovalo některé z médií a spontánně s ním začalo automaticky zacházet. Tato situace nastala například u Jendy při listování knihou, u Sary při ukazování tabletu a telefonu a také u Ondry, který ukazoval aplikaci v tabletu, jenž poté začal ze zvyku hrát. Autoři teorie užití a uspokojení by nejspíše tyto instance označili jako motivované rozptýlením, avšak pozornost

¹⁸¹ JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 214. ISBN 978-80-7367-466-3.

dítěte byla natolik zahlcena rozhovorem, že se zdá nepravděpodobné, aby vykonával nějakým způsobem motivovanou činnost, která vyžaduje velkou část mozkové kapacity a zároveň zvládl odpovídat na kladené otázky.¹⁸²

Vzájemný vztah teorie užití a uspokojení a teorie mediálních návyků je velmi složitý a vymezit, kde jedna končí a druhá začíná se zdá téměř nemožné, přesto jsem se v několika zamyšleních výše se o toto vymezení pro přiblížení čtenáři pokusila.

Preferované obsahy se u některých médií shodovaly s tvrzením autorů, avšak u jiných se značně odlišovaly. V oblasti preferovaných tištěných obsahů se získané informace shodují s tvrzeními Richtera¹⁸³. Participantů četli, byl jim předčítán, nebo poslouchali především obsah pohádkový, či dobrodružný. Objevily se zde také obsahy s dětskými hrdiny. Autor uvádí, že nejoblíbenějším obsahem pro chlapce jsou knihy o přírodě, avšak jedinou zmíněnou knihou, kterou by bylo možné s přírodou spojit je *Bílý tesák* čtený Jendou, jež nelze dosti považovat za knihu o přírodě, ale spíše dobrodružný titul. Z komiksů byly zmíněny pouze tyto tituly: *Fotbalový král*, *Čtyřlístek*, komiks hry *Fortnite* a *Správná pětka na ostrově pokladů*.

Sledované pořady se však ve výzkumu značně liší od tvrzení Valkenburgové¹⁸⁴, tedy že by děti měly s postupným vývojem častěji vyhledávat násilné a akční audiovizuální obsahy s rychlým dějem. Nejčastěji byl u sledovaného obsahu zastoupen žánr pohádek s animovanými a kreslenými seriály, či „celovečerními“ pohádkami¹⁸⁵. Hlavními postavami seriálů jsou poté zvířata, děti, či imaginární postavy. Děti tedy měly tendenci si kromě jiného vybírat obsahy s podobně starými postavami¹⁸⁶, což se shoduje s tvrzení Lylea a Hoffmanové, avšak tradiční filmové pohádky se těmito tvrzení vymykají (*Princezna ze mlejna*, *Šíleně smutná princezna* a další). Jejich hlavními hrdiny nejsou stejně staré osoby, ani zvířata. Některé ze Sáry preferencí by poté splnily Valkenburgové tvrzení o akčním obsahu (*Godzilla*, *Indiana Jones*, Marvel obsah). Oblast preferovaných obsahů pro děti v tomto věku zřejmě

¹⁸² LAROSE, Robert. *The Problem of Media Habits*. Online. *Communication theory*. 2010, roč. 20, č. 2, s. 206. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01360.x>. [cit. 2023-11-27].

¹⁸³ PRÁZOVÁ, Irena; HOMOLOVÁ, Kateřina, LANDOVÁ, Hana a RICHTER, Vít. *České děti a mládež jako čtenáři*. Brno: Host, 2014. s. 32. ISBN 978-80-7491-492-8.

¹⁸⁴ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 66. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

¹⁸⁵ Pohádkové filmy byly často animované či hrané.

¹⁸⁶ LYLE, J., HOFFMANOVÁ, H. *Children's Use of Television and Other Media*. Washington, D. C.: U.S. Government Printing Office, 1971. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/148978NCJRS.pdf#page=137>

vyžaduje podrobnější výzkum a pozornost autorů, neboť zjištění z tohoto výzkumu a tvrzení Valkenburgové¹⁸⁷, Lylea a Hoffmanové¹⁸⁸ se značně odlišují.

Sledovaný obsah na platformě YouTube však výše zmíněným názorům v mnoha aspektech neodpovídal. Některé děti (Amerikánka, Ondra či Zvonilka) na této platformě sice sledují pohádky, ale rovněž si zde například Amerikánka přehrává tvořivá videa. Ondra sleduje let's playery, kteří se v žádném z aspektů s uváděnými preferencemi dětí v tomto věku neshodují. Emilka na YouTube sleduje kanál dívčí skupiny Lollipopz, kde lze vidět identifikaci s postavami, dle Comstocka a Scharrerové.¹⁸⁹ Kopecký¹⁹⁰ ve výzkumu zaměřeném na děti ve věku 7 – 17 let uvádí, že děti vyhledávají zábavný obsah, let's play videa, ale také naučný obsah, či videoděničky. Zjištění tohoto výzkumu se s Kopeckého závěry shodují, ovšem autor ve svých závěrech nezmiňuje videa kreativní či tvořivá, která naši účastníci konzumují. Nejbližší Kopeckého kategorií jsou naučná a vzdělávací videa, avšak z dostupných informací se domnívám, že nelze naučné a tvořivé obsahy považovat za synonymní. Toto zjištění je podnětem pro další výzkum v oblasti konzumovaných mediálních obsahů a zároveň důležitým zjištěním studie.

U elektronických her byl obsah velmi rozmanitý. Zatímco například Emilka zmiňovala tvořivé hry s podtextem beauty¹⁹¹ a malování, mezi dalšími uvedenými tituly se objevila také hra pro více hráčů *Roblox*. Hry pro jednoho hráče převládaly. Jednalo se například o hru *Lingokids*, *Tocaworld*, *Subway surfers* či kreativní hry jako malování, vytváření účesů, lakování nehtů. Výzkum společnosti Mediasearch¹⁹² uvedl, že převládají hry pro jednoho hráče, aniž by jmenoval konkrétní tituly. Dle výzkumu se lze již u dětí v tomto věku setkat s hrami pro více hráčů. Konkrétní herní tituly jsou poté zásadním zjištěním v oblasti výzkumu mediální preferencí, neboť dostupné výzkumy přesné tituly nikterak

¹⁸⁷ VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 66. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

¹⁸⁸ LYLE, J., HOFFMANOVÁ, H. *Children's Use of Television and Other Media*. Washington, D. C.: U.S. Government Printing Office, 1971. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/148978NCJRS.pdf#page=137>

¹⁸⁹ COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. The Use of Television and Other Screen Media, s. 23. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

¹⁹⁰ KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, 2019. České děti v kybersvětě (výzkumná zpráva) [online], s. 19 - 20. O2 Czech Republic a Univerzita Palackého v Olomouci.

¹⁹¹ Lakování nehtů, zkrášlování vlasů.

¹⁹² MEDIASEARCH, Česká republika. *Volnému času českých dětí vládnou televize, počítač a zájmové kroužky* [online]. 11.8.2009 [cit. 14. 3. 2024]. Dostupné z <https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2016/03/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmove-krouzky.pdf>

nezmiňovaly. Rovněž se však jedná o důležitou informaci pro rodiče participantů, neboť bylo zjištěno, že děti se v herním světě setkávají s osobami, které rodiče dětí neznají a neznají je ani samotné děti, což může být potenciálně nebezpečné.

Jsou v jejich domovech konkrétní místa, na nichž s médii zacházejí?

V domácnostech participantů jsou místa, na nichž s konkrétními médii zachází, ale konkrétní místo není zřejmé pro veškerá média. Zatímco u jediného televizoru v domácnosti je místo sledování televizoru zřejmé, pro užívání tabletu děti konkrétní místo nezmiňovaly. Naopak u čtení jmenovali všichni participanté jedno nebo více míst, kde si běžně čtou – obývací pokoj, dětský pokoj a v případě Emilky ještě chodba. Předčítání poté u dětí probíhalo v dětském pokoji nebo na gauči. Zvonilka sleduje pohádky na počítači rodičů v obývacím pokoji, Sára má poté vlastní stolní počítač v dětském pokoji, kde jej z podstaty nesnadné přenositelnosti tohoto zařízení užívá. Emilka a Zvonilka poslouchají audio pohádky v dětském pokoji. Jenda svůj mobilní telefon užívá v obývacím pokoji. Zda mají děti konkrétní místo, na němž zachází s tabletem, nebylo ve výzkumu dostatečně dotazováno. Média se však zjevně v případech popsaných výše podílejí na organizaci prostoru, jak uvádí Jiráček¹⁹³ a Zajíc¹⁹⁴. Děti mají konkrétní místa, na nichž jsou zvyklá média užívat a umí toto místo při dotazování pojmenovat.

Tráví s médii čas zvlášť či s rodiči?

Z rozhovorů bylo zjištěno, že děti spíše čtou s rodiči než samostatně, což je zřejmě dáno také věkem participantů. Tištěná média proto přijímají spíše s rodiči, s výjimkou Jendy, který je zdatný čtenář již v první třídě. Naopak televizor sledují děti spíše se sourozenci, pokud tedy právě nesledují televizní obsah rodičů. Jak již bylo řečeno výše, televize byla v rodině vždy pouze jedna ve společné místnosti, a proto je možné, že sledování byl přítomný i rodič, avšak děti se o nich nezmiňovaly. Nejednalo se však o aktivní přítomnost v chápání Mertina, který udává, že rodič má být u obsahu přítomen a s dítětem jej probírat.¹⁹⁵ Zvonilka a Emilka přijímaly audio pohádky samostatně. Emilka před spaním, když matka uklízela a Zvonilka v průběhu odpoledne při hraní se sestrou a také před spaním. U osobních zařízení, kterými bezpochyby jsou tablet, vlastní stolní počítač, mobilní telefon, či chytré hodinky nebylo

¹⁹³ JIRÁK, Jan. O účincích médií. Metodický portál RVP.CZ. [online] [cit. 12. 3. 2024] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/246/O-UCINCICH-MEDII.html>

¹⁹⁴ ZAJÍC, Jiří. Mění se role médií v dnešním světě. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2016/MPV_EKKU/um/Menici_se_rolu_medii_v_dnesnim_svetu.pdf

¹⁹⁵ MERTIN, Václav. *Ze zkušeností dětského psychologa*. Wolters Kluwer, 2015. ISBN: 978-80-7478-764-5.

možno poskytnout jednoznačné závěry, neboť konkrétní otázka na společné užívání nebyla položena. Výjimkou byl rozhovor s Američankou, která uvedla, že tablet sleduje sama. Žádné další z dětí se však o společném užívání nezmiňovalo. Lze říci, že děti u těchto zařízení uváděly instance, v nichž je velmi nepravděpodobné, aby rodiče přijímali s dětmi obsah plnohodnotně, viz podrobněji kapitola 3.2.2.

Užívají média k interakci s vrstevníky?

Ze všech participantů výzkumu užívají média ke komunikaci s vrstevníky pouze Jenda, Sára a Emilka. Sára komunikuje se svojí kamarádkou, zatímco Jenda a Emilka se svým bratrancem a sestřenicemi. Všichni jsou prostřednictvím svých konkrétních zařízení v kontaktu se svými rodinnými příslušníky a vzdálenější rodinou. Zvonilka a Ondra se zmínili, že mohou do rozhovoru rodičů promlouvat, avšak nejsou skrze jejich zařízení samostatně v kontaktu s vrstevníky a rodinou.

Procentuální tvrzení o získání prvního mobilního telefonu a jeho užívání dle Luštince¹⁹⁶, Mediasearch¹⁹⁷ a Auxierové¹⁹⁸ se neshodují se zjištěními v tomto výzkumu. Neboť 50% dětí v tomto výzkumu mělo vlastní zařízení umožňující telefonování a všechny děti přichází do kontaktu s mobilním telefonem. Zjištění se však shodují se zjištěními Chottové¹⁹⁹. Děti užívají mobilní telefon ke komunikaci, hraní her, poslechu hudby, focení a natáčení. Neprozkoumanou oblastí se ukázaly chytré hodinky, které komunikaci umožňují, umožňují užití jako mobilní telefon, avšak nejsou v nalezených výzkumech doposud zahrnuté.

V jakou denní dobu mají děti přístup k médiím – mají vyhrazený čas, kdy mají k médiím přístup, nebo jsou jim přístupná kdykoliv?

Na výzkumnou otázku není snadné zcela jasně odpovědět. Z výzkumu a výpovědí lze říci, že děti nemají striktně vymezený čas, v němž mohou média užívat, formou jakéhokoliv rodinného pravidla. Často se užívání řídí rodiči, kteří rozhodují na základě konkrétní prosby

¹⁹⁶ LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky dětí ve věku 5-6 let*. Diplomová práce, vedoucí Wolák, Radim. s. 26 Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2010.

¹⁹⁷ MEDIASEARCH, Česká republika. *Volnému času českých dětí vládnou televize, počítač a zájmové kroužky* [online]. 11.8.2009 [cit. 14. 3. 2024]. Dostupné z <https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2016/03/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmove-krouzky.pdf>

¹⁹⁸ AUXIEROVÁ, Brookie, ANDERSONOVÁ, Monica, PERRIN, Andrew, TURNEROVÁ, Erica. *Children's engagement with digital devices, screen time*. Pew Research Center, 2020. [online] [cit. 15. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/internet/2020/07/28/childrens-engagement-with-digital-devices-screen-time/>

¹⁹⁹ CHOTTOVÁ, Martina. *Užívání mobilních telefonů dětmi a jejich rodiči*. Diplomová práce, vedoucí Sloboda, Zdeněk. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra žurnalistiky. 2013.

či užívání dle vlastního uvážení ukončují, ovšem časové rozmezí není pevně zakotveno. Jediným participantem, který časové ohraničení měl, je Jenda, u nějž se však vztahuje pouze k mobilnímu telefonu. Z výpovědí lze tedy obecně říci, že participanti tohoto výzkumu neměli vyhrazený čas a na požádání měli přístup k médiím.

Vzhledem k vyjádření odborníků je otázkou, zdali výše popsané regulování přístupu (viz podkapitola 3.1.1) a samostatné užívání některých médií, u nichž byla získaná konkrétní odpověď (televizor, audio pohádky, Američanky tablet), lze označit v chápání Hollowaye, Greenové a Livingstoneové²⁰⁰ za aktivní vedení užívání. Rodiče svým rozhodnutím přístup k médiím spíše limitovali, nežli se účastnili konzumace a pomáhali dětem porozumět obsahům a samotným médiím tak, aby byly připravené na samostatné užívání. Tento přístup zřejmě splňuje aspekt mediace, ovšem lze polemizovat o tom, zdali rovněž splňuje aktivní zapojení rodičů v mediální konzumaci.²⁰¹ Rovněž lze jen stěží posoudit, zdali participanti byli již natolik zdatní v užívání médií, aby tato rodičovská pomoc nebyla potřebná a žádoucí. Domnívám se, že vhodnou formu pozitivní účasti nabízí společná konzumace zmíněná dětským psychologem Mertinem²⁰² či Comstockem a Scharrerovou²⁰³. Společná konzumace výše zmíněných médií byla pro participanty spíše výjimečnou událostí, tedy doporučením by bylo zapojit společné sledování častěji tak, aby rodiče měli prostor konzumovaný obsah poznat a s dětmi jej rozebrat. Naopak společnou konzumaci zastávají téměř všichni rodiče, s výjimkou Jendy rodičů, v oblasti tištěných obsahů. Čtení je tedy společnou aktivitou.

Jsou média součástí každodenní rutiny dětí?

Média byla součástí každodenní rutiny Jendy, Zvonilky, Emilky, Sáry a Ondry. Jendovi, Ondrovi a Zvonilce čtou rodiče knihu před spaním. Zvonilka rovněž poslouchá audio knihu než usne, součástí večerní rutiny je pak Večerníček a ihned po příchodu ze školy čte knížku. Sára také sleduje Večerníček a ráno snídá při televizi. Snídání u televizoru má také Emilka a ve čtvrtek po návratu z tenisu čte knihu. Každé úterý sleduje u babičky ČT :D. Američanka

²⁰⁰ HOLLOWAY, D., GREENOVÁ, L. and LIVINGSTONE, S. (2013). *Zero to eight. Young children and their internet use*. LSE, London: EU Kids Online. [online] [cit. 7. 4. 2024] Dostupné z: https://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf

²⁰¹ GARCIOVÁ-VERDUGOVÁ, Rosa, LIVINGSTONEOVÁ, Sonia. *A scientist's opinion: interview with Sonia Livingstone on children's safety online*, 22. 2. 2023. [cit. 7. 4. 2024] [online] Dostupné z: <https://sciencemediahub.eu/2023/02/22/a-scientists-opinion-interview-with-sonia-livingstone-on-childrens-safety-online/>

²⁰² MERTIN, Václav. *Ze zkušeností dětského psychologa*. Wolters Kluwer, 2015. ISBN: 978-80-7478-764-5.

²⁰³ COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. The Use of Television and Other Screen Media, s. 14. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. ISBN 978-1-4129-8242-9.

neuedla žádnou pravidelnou aktivitu související s médii. Média se v případech popsaných výše podílejí na organizaci času, jak uvádí Jiráček²⁰⁴ a Zajíc²⁰⁵. Děti jsou zvyklé v konkrétní čas vyhledat konkrétní médium, například během ranních příprav vyhledávají televizor, ve večerních hodinách zapínají v konkrétní čas pravidelně Večerníček.

Ovlivňuje množství volného času mediální návyky dětí?

Množství volného času ovlivňuje mediální návyky dětí. Některé děti uváděly ve vztahu k letním prázdninám odlišnost mediální konzumace a během vánočních prázdnin uvedly konzumaci spíše větší než běžnou. Při cestování například Emilka a Američanka zachází s tabletem spíše než během běžných dní. Ondra byl například během Vánoc častěji na výletech a neměl tolik času s médii, jako má normálně. Sára při nemoci užívá média stejně, jako v běžný čas, naopak Zvonilka sleduje televizi více. Američanka při nemoci užívá tablet, který v běžném užívání není tak častý. Američanka a Zvonilka během víkendů snídají u televizoru. Emilka poté během volna tolik nečte. Je tedy patrné, že množství volného času se může projevit a pozměnit běžné návyky, ať už je to přijímání obsahu u snídani, užívání jinak opomíjeného zařízení, nebo větší či menší konzumace.

Zjištění výzkumu je náročné porovnat se studií Národní knihovny České republiky, neboť hovoří pouze ve vztahu k velmi specifickému období pandemie. Studie zaznamenala, že děti více sledovaly obsahy, či častěji hráli hry.²⁰⁶ V tomto výzkumu se však ukázalo, že velmi záleží na tom, o jaké období s větším množstvím volného času se jedná. Zatímco o Vánocích děti zmiňovaly častější sledování obsahů, ve vztahu k letním prázdninám naopak některé hovořily o tom, že se jejich konzumace snižuje, a to i konzumace knih. Richter tento vliv volného času ve výzkumu nezaznamenal.

Vlastní odhad času strávený s médii u dětí, které jej vyjádřily číselným údajem, lze jen stěží porovnávat s doporučením uvedených v teoretické části a vyvozovat z tohoto srovnání nějaké závěry. Ovšem pro zajímavost zmíním, že Emilka, Sára a Američanka udaly čas, který se pohybuje v doporučovaném rozmezí. Je však nutno podotknout, že u Sáry a

²⁰⁴ JIRÁK, Jan. O účincích médií. Metodický portál RVP.CZ. [online] [cit. 12. 3. 2024] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/246/O-UCINCICH-MEDII.html>

²⁰⁵ ZAJÍC, Jiří. Mění se role médií v dnešním světě. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2016/MPV_EKKU/um/Menici_se_rolu_medii_v_dnesnim_svetu.pdf

²⁰⁶ RICHTER, Vít, Friedlanderová, Hana. *České děti a mládež jako čtenáři v roce 2021*. Národní knihovna. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://text.nkp.cz/soubory/ostatni/tz_ceskedeti.pdf

Emilky tento údaj obsahuje i čas strávený četbou, tedy doporučení pro čas u obrazovek dle svého vyjádření splnily.

Úskalí a limity vlastního šetření

Jedním z úskalí této práce se ukázala má nedostatečná zkušenost s dětmi a především s dětmi, které neudrží delší dobu pozornost. Toto bylo patrné především v rozhovoru se Sárrou a Ondrou, kteří oba utíkali myšlenkami jinam a současně u rozhovoru dělali jiné věci. Necítila jsem se v pozici, že bych dětem měla či směla říkat, zda by odložily to či ono, a tak jsem se spíše snažila opakovat otázky, abych i přes okolnosti došla k odpovědi. Kdybych předchozí zkušenost s „cizími“ dětmi v tomto věku měla, bylo by pro mne snazší se v situaci zorientovat, nenechat ji na sebe působit a v rozhovoru bez pozastavení pokračovat. Zaskočení jsem pocítila především u Sáry, jelikož byla prvním účastníkem, který nebyl schopen udržet pozornost. Tento rozhovor mě poté připravil na rozhovor s Ondrou, kde jsem již věděla, že je dobré se opakovaně dotazovat v případě, že na nějakou otázku dítě neodpoví. Nepovažuji to za své selhání, ale pouze za předem nečekanou okolnost, na kterou jsem nebyla předem připravená.

Příležitostí, ale rovněž limitem práce, byl věk dětí, vzhledem k psychologickému vývoji jednotlivých participantů. Koncept výzkumu je založen na důvěře k vyřčeným informacím dětmi, proto nejsou nikterak zpochybňovány, případně jsou pouze uvedeny v kontext celého rozhovoru. Jedním z vývojově problematických aspektů je možná konfabulace, kterou není snadné zcela bezpečně v průběhu rozhovoru odhalit. Domnívám se však, že v rozhovoru s Ondrou byla konfabulace téměř zřejmá, neboť si údaje vzájemně protirečily, či se částečně rozporovaly. Ondra se v počátku rozhovoru vyjádřil, že ráno sleduje televizi, tablet, nebo si hraje, během chvíle už si jen hrál nebo sledoval tablet a o několik promluv dále řekl, že si už teď ráno spíše hraje a televizi sledoval dříve. Bylo tedy náročné vyhodnotit, jak jeho ráno převážně vypadá pouze z těchto promluv, a nebylo možné s nimi pracovat, či z nich vyvodit závěry. Ačkoliv s tímto aspektem a možným fabulováním dětí tento výzkum počítal, považuji za podstatné tuto informaci pro čtenáře znovu uvést. Přínosem výzkumu i pro zaznamenanou konfabulaci informací či následnou nemožnost je využít, jsou autentické promluvy všech participantů. Možným řešením této situace by bylo doplnit rozhovory s dětmi o rozhovory s rodiči, avšak zde je riziko toho, že by rodiče, vědomi si společensky přijatelných výpovědí, měli tendenci situaci příkrášlovat či jinak upravovat tak, aby se jejich rodinný přístup zdál příkladný. Mohlo by tedy dojít k většímu střetu mezi těmito informacemi a ještě náročnějšímu vyhodnocování. Věk dětí se rovněž projevil ve formě

odpovědí, tedy společný rozhovor se v některých místech zdál spíše jako kvíz, nežli dialog dvou osob. Participanti měli tendence se vyjadřovat jednoslovně a navázat delší promluvy nebylo vůbec snadné a v některých případech se to bohužel nepodařilo. Domnívám se, že právě pro svůj věk neměly děti ještě dostatečnou zkušenost s obdobným rozhovorem, jednalo se o novou situaci, v níž se nikdo z nich zřejmě dříve nevyskytoval. Rovněž nevedly běžný rozhovor s někým ze svých blízkých, což mohlo zvýšit stud a necítily se tak na rozvádění jednotlivých otázek do hloubky. Příčinou úsečných odpovědí ale také mohlo být téma rozhovoru, neboť nemusí být zvyklé ze svého domova se o mediálním užívání takto podrobně bavit a popisovat jej.

Ve vztahu k metodice je limitem především počet participantů, který tvoří šest účastníků zvolených záměrným výběrem na základě kritérií zmíněných výše. Jeden z rysů kvalitativního výzkumu je nemožnost výsledky a zjištění nikterak zobecnit. Zároveň však volba tohoto omezené vzorku umožnila návyky participantů zkoumat podrobně, v jejich přirozeném prostředí, což by ve výrazně větším počtu dětí nebylo možné provést z hlediska časového, kvality práce, analýzy atd. Naopak již v takto omezeném počtu se začínaly některé informace opakovat, je tedy otázkou, nakolik by více participantů přinášelo nová témata. Změna výzkumné metody tak, aby byl možný větší počet participantů, by poté pravděpodobně nepřinesla veškeré informace, které vyplynuly právě z přítomnosti v domově dětí – ukazovaly mi své oblíbené knížky a pokoje, viděla jsem zde předměty, na které jsem se mohla doptat, aniž by je dítě zmínilo.

Výzkum se nesnažil pokrýt v hlavních rysech populaci a být reprezentativní, proto je otázkou, jaká zjištění by vyvstala v případě, že by děti nebyly z Prahy a blízkého okolí Prahy (nejvzdálenější dítě žilo přibližně 20 kilometrů od hranic Hlavního města Prahy). Během výzkumu jsem navštívila celkem šest rodin, přičemž pět z nich žilo v novostavbách, ať jich bytových či vlastních domech. Pouze jedna rodina žila v bytě umístěném ve starším domě. Všechny rodiny vykazovaly známky dobrého socioekonomického zázemí. Finanční situace, jak uvádí Livingstoneová²⁰⁷, může mít vliv na to, jaká média mají děti k dispozici. Netvrdím, že mezi finanční úrovní, socioekonomickým statusem a užívanými médii je přímá úměra, spíše se snažím poukázat na to, že pokud by se výzkumu účastnily rodiny řekněme z nižší třídy, tak bychom třeba mohli zaznamenat odlišné zastoupení jednotlivých médií. Je otázkou, zdali by děti z rodin s nižším socioekonomickým statusem měly vlastní tablety, počítače, či chytré hodinky, a jaký vliv mohla mít socioekonomická situace rodiny na mediální návyky

²⁰⁷ LIVINGSTONE, Sonia M. *Young people and new media: childhood and the changing media environment*. London: Sage Publications, 2002, s. 38 ISBN 0-7619-6466-5.

děti. Rovněž mohou být děti z okolí Prahy zvyklé trávit odlišné množství času ve svých domácnostech, oproti dětem z dalších měst či vesnic. Zároveň pražské děti mohou mít ve srovnání s dětmi z jiných měst více možností – množství městských knihoven s mnoha tituly, či snadno dostupná knihkupectví, kina s neomezeným programem, zapojení médií v běžné školní výuce atd. Provedení tohoto výzkumu s participanty z jiných podmínek by tedy mohlo přinést další zajímavé poznatky a jedná se o možnou implikaci pro další výzkum.

Ponaučením z vlastního šetření a následné analýzy by bylo především držet se při dotazování více výzkumných otázek. Na většinu výzkumných otázek bylo možné z rozhovorů přinést odpověď, ovšem během výzkumu se také téměř samovolně přidalo velké množství zajímavých dat, které však není v mých silách čtenáři přinést, tudíž leč jsou zajímavé, tento výzkum nemá dostatečnou kapacitu, aby jim poskytl zasloužený prostor.

Metoda guided tour v oblasti zkoumání mediálních návyků dětí se ukázala jako velmi přínosná, její využití však zatím není tak rozšířené. Má tedy potenciál přinést nové poznatky v této oblasti a přiblížit nám, jak své mediální návyky vnímají samotné děti. Rovněž, jak již bylo zmíněno výše, přináší nový úhel pohledu. Navazující a rozšiřující studie jsou jistě možné hned v několika oblastech – volbou odlišné věkové kategorie s vlastními specifiky, volbou odlišné lokality pro provedení výzkumu, případně v rodinách s odlišným socioekonomickým statutem, než byly rodiny uvedené v této studii, lze případně také porovnat, jaké mediální návyky popíše děti jiného věku, žijící ve stejné domácnosti.

Ponaučením pro další výzkum je jistě má malá zkušenost v oblasti práce s dětmi, proto bych si dovolila s pokorou poradit dalším výzkumníkům, aby se snažili v praxi se zvolenou věkovou kategorií seznámit. Účastníky výzkumu totiž nejsou děti, které odpovídají perfektně psychologickému vývoji, ale nevědomky může výzkumník přijít do rodiny s dětmi s poruchou pozornosti, což není situace, na niž by musel být ze svého běžného života připraven a zvládnout ji s klidem a rozvahou, což může do značné míry ovlivnit získané informace.

Závěr

Tato práce se zabývala mediálními návyky dětí ve věku 6 – 8 let, konkrétně nejen tím, jaká média děti užívají, zda s nimi tráví čas samostatně či s rodiči, či je užívají k interakci s vrstevníky, ale také jak mají stanovený přístup k médiím. Inspirací pro zvolené téma byla práce Luštince, ačkoliv v dalších aspektech se práce od jím zvoleného přístupu značně odchyluje.

Metodologický rámec práci poskytla etnografie a sběr dat probíhal poté výzkumnou metodou zvanou guided tour, jenž nebyla v předchozích výzkumech zaměřených na mediální návyky dětí využita. Tato metoda propojuje dotazování s pozorováním. Výzkumu se poté účastnilo šest rodin s dětmi ve věku od 6 do 8 let. Rozhovory s dětmi byly nahrávány na diktafon a později přepsány, viz Příloha č. 3. Získaná data byla analyzována pomocí otevřeného a axiální kódování. Analýzou vzniklé tematické kategorie poté tvoří kapitolu č. 3, která podrobně popisuje zjištěné mediální návyky participantů, včetně preferovaných obsahů, přístupů k jednotlivým médiím, vlastního vnímání délky užívání, četnosti konzumace, rozdíly mezi každodenní rutinou a obdobím s větším množstvím volného času.

Před započítím šetření byla prozkoumána oblast výzkumu mediálních návyků dětí na území České republiky a ve světě. Výzkumy zaměřené na mediální návyky dětí se nejčastěji v zahraničí zaměřovaly pouze na jedno dítě, užívaly jinou výzkumnou metodu nebo sledovaly jinou věkovou skupinu. Časté je rovněž spojení mediálních návyků s vlivem médií, tedy jaký vliv mají konkrétní mediální návyky na zdravé bytí dítěte. České práce Luštince a Knejfové pracují s mladší věkovou skupinou. Oba výzkumy kombinují několik různých dotazování (rodičů, dětí, pracovníků mateřských škol), avšak dotazování dětí probíhá v učebně. Okrajově se mediálními návyky zabývá také výzkum Národní knihovny ČR pro věkovou skupinu 6 – 8 let, který zjišťuje formu trávení volného času a v roce 2021 se také pokoušel o srovnání mediálních návyků během období pandemie a po ní.

Zásadním přínosem této práce je proto užití odlišné metody, guided tour, která umožňuje sledování dětí v jejich přirozeném prostředí, přičemž tento fakt generuje další možná témata a podněty rozhovoru, k nimž se v jiném prostředí nelze dostat, například konkrétní čtené knížky. Přidanou hodnotou metody je také bezpečí a jistota, kterou dítě ve svém domově přirozeně má. Kromě podrobného vhledu do mediálních návyků našich participantů přináší tato práce nový pohled na jasně vymezenou skupinu dětí ve věku 6 – 8 let. Význam tohoto věkového období lze vidět nejen v nástupu do první třídy, který s sebou přináší mnoho změn, ale také v mnoha vývojových a sociálních milnících dětí. Nelze

opomenout také zaměření na srovnání všedních dní s obdobím volna – letní a vánoční prázdniny, nemoc, či víkendy, který, pokud je mi dobře známo, není dostatečně zastoupen.

Právě zjištění, že lze pozorovat rozdíl mezi mediálními návyky v období s větším množstvím volného času a v každodenním fungování je jedním z nejzásadnějších poznatků této práce. Bylo současně zjištěno, že média jsou součástí denní rutiny dětí, ve které mají konkrétně stanovený čas, například u snídaně, či při večerní přípravě ke spánku. Jiná než tištěná média jsou převážně konzumována se sourozenci a konzumace s rodiči probíhá spíše výjimečně. Děti také přijímané obsahy přizpůsobují sourozencům v případě společného užívání.

Mým cílem bylo, aby tato práce poskytla vhled do mediálních návyků dětí ve vybraném věku, ale rovněž byla inspirací ve zvolené výzkumné metodě, tedy v „guided tours“, které vyžadují přítomnost výzkumníka v prostředí dítěti dobře známém, a v současné době není přístup v diplomových pracích zastoupen, ačkoliv již z podstaty přináší poznatky, které není jinými přístupy snadné získat. Účastníci výzkumu byli z Prahy a jejího blízkého okolí a tedy jako jedno z možných navázání na tuto práci shledávám především provedení tohoto výzkumu v jiném místě, například na vesnicích či v menších městech. Možné navázání a pokračování v práci vidím také v provedení tohoto výzkumu v rodinách s odlišným socioekonomickým statusem a porovnání těchto zjištění, alespoň v užívaných médiích.

Summary

The topic of this work is the media habits of children aged 6 – 8 years. It explores the types of media children use, whether independently or with a parent, if they use them to interact with peers, parental media access restrictions and much more. The inspiration for this work are works of Ondřej Luštenic, although in some aspects the work deviated from his methodology.

Ethnography served as the methodological framework for this thesis. Data collection utilized an innovative research method known as the guided tour, which combines questioning with observation. Six families with children aged between 6 and 8 participated in the study. Interviews with children were audio-recorded and later transcribed (Appendix No. 3). The collected data were analysed using open and axial coding techniques. The thematic categories found during the analysis are elaborated upon in Chapter No. 3, which describes in detail the media habits of participants, including preferred content, media access modes, self-perceived duration of media usage, consumption frequency and difference in media consumption between daily routines and periods of increased leisure, such as weekends and holidays.

Prior to observing the children, I conducted a comprehensive review of research on children's media habits, both within the Czech Republic and globally. Research on children's media habits often focused on individual case, used a different research methodology or targeted a different age groups. Furthermore, it frequently explored the influence of media habits on children's well-being. Czech dissertations by Luštenec and Knejfová, primarily addressed a younger age group. Both studies combine several different interviews (with parents, children, kindergarten workers), however the interviewing of children took place within classroom setting. Additionally, the research conducted by the National Library of the Czech Republic focused on the age group of 6-8 years marginally covered media habits. This study primarily examined leisure activities and, in 2021, attempted to compare media habits during and after the pandemic period.

The primary contribution of this work lies in the utilization of a unique method, guided tour. This approach enables the observation of children within their natural environment, unveiling topics and conversational clues that might not appear in other settings, such as specific books being read. The added value of the method is also the sense of safety and security that a child naturally has in their own home. In addition to a detailed insight into the media habits of our participants, this work brings a new perspective on a clearly defined group of children aged 6-8 years. This age period holds significance not only due to children

entering the first grade of elementary school but also due to numerous developmental and social milestones they encounter. Importantly, this study offers a perspective on the comparison between weekdays and periods of increased leisure time – summer and Christmas holidays, illness, or weekends, a topic which, to the best of my knowledge, remains underexplored in existing research.

One of the most significant findings of this work is the discovery of differences in media habits between periods of increased leisure time and everyday routines. Additionally, the research unveiled that media play a prominent role in children's daily routines, with specific times and contexts for consumption, such as during breakfast or before bedtime. Additionally, non-print media are mostly consumed with siblings, whereas joint consumption with parents is rather rare. Moreover, children adapt and modify consumed content when engaging in joint media use with siblings.

In addition to providing valuable insight into the media habits of children in the selected age group, this thesis serves as inspiration for the use of the guided tour research method. This approach focuses on the presence of the researcher in an environment familiar to the child, offers unique perspectives not otherwise accessible. To the best of my knowledge, this method is underrepresented in dissertations. The participants in this research were from Prague and its immediate surroundings. Possible continuations of this work involve implementation of this research in different location, for example in villages or smaller towns. Furthermore, conducting this research in families with a lower socio-economic status and comparing findings or examining media usage patterns could provide valuable insights.

Seznam použitých zdrojů:

Tištěné zdroje:

COMSTOCK, George, SCHARREROVÁ, Erica. *The Use of Television and Other Screen Media*. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p . ISBN 978-1-4129-8242-9.

CRESWELL, J. W. In: HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 46. 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

DESMOND, Roger. *The Role of Reading for Children and Adolescents in a Digital Age*. In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p . ISBN 978-1-4129-8242-9.

GUNTER, Barrie. *Children And Mobile Phones: adoption, use, impact, and control*. Bingley, England: Emerald Publishing, 2019. ISBN 1-78973-037-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. s. 46-48. 2008. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

KVĚTON, Petr. *Hraní videoher v dětství a dospívání: dopady a souvislosti v sociálně-psychologické perspektivě*. s. 23-24. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-2887-7.

LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. Grada, 2006, 368 stran. ISBN 978-80-247-9085-5.

LIVINGSTONEOVÁ, Sonia. *The Use of Television and Other Screen Media*, s. 10. In: STRASBURGER, Victor C., Barbara J. WILSONOVÁ a Amy B. (Amy Beth) JORDANOVÁ. *Children, adolescents, and the media*. Third edition. Thousand Oaks: SAGE, 2014, xvii, 650. ISBN 978-1-4129-9926-7.

LIVINGSTONE, Sonia M. *Young people and new media: childhood and the changing media environment*. London: Sage Publications, 2002, s. 38 ISBN 0-7619-6466-5.

MCQUAIL, Denis a ANTONÍNOVÁ, Hana. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vydání čtvrté, rozšířené a přepracované. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MERTIN, Václav. *Ze zkušeností dětského psychologa*. Wolters Kluwer, 2015. ISBN: 978-80-7478-764-5.

PRÁZOVÁ, Irena; HOMOLOVÁ, Kateřina, LANDOVÁ, Hana a RICHTER, Vít. *České děti a mládež jako čtenáři*. Brno: Host, 2014. s. 35. ISBN 978-80-7491-492-8.

ROBERTS, Donald F. *Kids & Media @ the New Millennium: A Kaiser Family Foundation Report. A Comprehensive National Analysis of Children's Media Use. Executive Summary*. The Henry J, 1999, 60 s.

ROBERTS, Donald F. a Ulla FOEHR. *Kids and media in America*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, XXV, 380 s, s. 70. ISBN 0-521-52790-2.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Portál: 2004. ISBN: 80-7367-124-7.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 258. ISBN 978-80-247-3568-9.

STRASBURGER, Victor C., Barbara J. WILSONOVÁ a Amy B. (Amy Beth) JORDANOVÁ. *Children, adolescents, and the media*. Third edition. Thousand Oaks: SAGE, 2014, xvii, 650, s. 20-21. ISBN 978-1-4129-9926-7.

TARPLEY, Todd. *Children and New Technologies*. In: In: SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p, s. 64. ISBN 978-1-4129-8242-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál: 2000. ISBN: 80- 7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Druhé rozšířené a přepracované vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

Online zdroje:

ARUMUGAM, Catherine Thamarai; SAID, Mas Ayu Binti a FARID, Nik Daliana Binti Nik. Screen-based media and young children: Review and recommendations. Online. *Malaysian family physician*. 2021, roč. 16, č. 2. ISSN 1985-207X. Dostupné z: <https://doi.org/10.51866/rv1143>. [cit. 2024-04-04].

AUXIEROVÁ, Brookie, ANDERSONOVÁ, Monica, PERRIN, Andrew, TURNEROVÁ, Erica. Children's engagement with digital devices, screen time. Pew Research Center, 2020. [online] [cit. 15. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/internet/2020/07/28/childrens-engagement-with-digital-devices-screen-time/>

BAYER, Joseph B.; ANDERSON, Ian A. a TOKUNAGA, Robert S. *Building and breaking social media habits*. Online. *Current opinion in psychology*. 2022, roč. 45, s. 101303, s. 45 ISSN 2352-250X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101303>. [cit. 2023-11-24].

GARCIOVÁ-VERDUGOVÁ, Rosa, LIVINGSTONEOVÁ, Sonia. *A scientist's opinion: interview with Sonia Livingstone on children's safety online*, 22. 2. 2023. [cit. 7. 4. 2024] [online] Dostupné z: <https://sciencemediahub.eu/2023/02/22/a-scientists-opinion-interview-with-sonia-livingstone-on-childrens-safety-online/>

HOLLOWAY, D., GREENOVÁ, L. and LIVINGSTONE, S. (2013). *Zero to eight. Young children and their internet use*. LSE, London: EU Kids Online. [online] [cit. 7. 4. 2024] Dostupné z: https://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf

CHIA, Michael; KOMAR, John; CHUA, Terence; TAY, Lee Yong; KIM, Jung-hyun et al. Screen media and non-screen media habits among preschool children in Singapore, South Korea, Japan, and Finland: Insights from an unsupervised clustering approach. Online. *Digital*

health. 2022, roč. 8, s. 20552076221139090-20552076221139090. ISSN 2055-2076. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/20552076221139090>. [cit. 2024-04-04].

JIRÁK, Jan. O účincích médií. Metodický portál RVP.CZ. [online] [cit. 12. 3. 2024] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/246/O-UCINCICH-MEDII.html>

JOSHI ANGDA. *Too much time on screens? Screen time effect and guidelines for children and young people*. 2021. Australian Government, Australian Institute of Family Studies. [online] [cit. 31. 8. 2023] Dostupné z: <https://aifs.gov.au/resources/short-articles/too-much-time-screens>

KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, 2019. České děti v kybersvětě (výzkumná zpráva) [online], s. 19 - 20. O2 Czech Republic a Univerzita Palackého v Olomouci.

KRSEK, Ivo. Uses and Gratifications. *Revue pro média*. [cit. 11. 3. 2024] Dostupné z: <https://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/usesandgratifications.htm>

LAROSE, Robert. *The Problem of Media Habits*. Online. *Communication theory*. 2010, roč. 20, č. 2. ISSN 1050-3293. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2010.01360.x>. [cit. 2023-11-27].

LYLE, J., HOFFMANOVÁ, H. *Children's Use of Television and Other Media*. Washington, D. C.: U.S. Government Printing Office, 1971. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/148978NCJRS.pdf#page=137>

MCMULLINOVÁ, Caitlin. Transcription and Qualitative Methods: Implications for Third Sector Research. Online. *Voluntas (Manchester, England)*. 2023, roč. 34, č. 1, s. 141. ISSN 0957-8765. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00400-3>. [cit. 2024-02-28].

MEDIASEARCH, Česká republika. *Volnému času českých dětí vládnou televize, počítač a zájmové kroužky* [online]. 11.8.2009 [cit. 14. 3. 2024]. Dostupné z <https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2016/03/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmome-krouzky.pdf>

NEAL, David T., et al. "Habits: A Repeat Performance." *Current Directions in Psychological Science*, vol. 15, no. 4, 2006. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/20183111>. [cit. 24. 11. 2023]

NEUVEDENO. *Canadian 24-Hour Movement Guidelines for the Children and Youth (5-17years): An Integration of Physical Activity, Sedentary Behaviour, and Sleep*. [online] [cit. 17. 9. 2023] Dostupné z: <https://csepguidelines.ca/guidelines/children-youth/>

NEUVEDENO. *Recommended screen time limits*. 2019. ACT government. [online] [cit. 31. 8. 2023] Dostupné z: <https://www.health.act.gov.au/about-our-health-system/healthy-living/kids-play-active-play/screen-time/recommended-screen-time>

NEUVEDENO. *Screentime. What is the recommended screen time for Australian kids?* 2016. Australian Parents Council Inc. [online] [cit. 17. 9. 2023] Dostupné z: <https://austparents.edu.au/wp-content/uploads/2019/03/screentime.pdf>

NEUVEDENO. *Screen Time and Children. American academy of child and adolescent psychiatry*. 2020. Aacap.org. Dostupné z: https://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-And-Watching-TV-054.aspx [online] [cit. 31. 8. 2023]

NEUVEDENO. *Výzkum České děti a mládež jako čtenáři 2017, Národní knihovna/Nielsen Admosphere, děti/mládež ve věku 6–19 let*. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://imageold.nielsen-admosphere.cz/wp-content/2018/01/NK_ifografika_web.pdf

RICHTER, Vít, FRIEDLANDEROVÁ, Hana. *České děti a mládež jako čtenáři v roce 2021*. Národní knihovna. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://text.nkp.cz/soubory/ostatni/tz_ceskedeti.pdf

RIDEOUT, V., & ROBB, M. B. (2020). *The Common Sense census: Media use by kids age zero to eight, 2020*. San Francisco, CA: Common Sense Media, s. 3 - 4. [online] [cit. 22. 9. 2023] Dostupné z: https://www.common sense media.org/sites/default/files/research/report/2020_zero_to_eight_census_final_web.pdf

ROSAENOVÁ, Sarah F. a Jayson L. DIBBLE. Investigating the Relationships Among Child's Age, Parasocial Interactions, and the Social Realism of Favorite Television Characters. *Communication research reports* [online]. Taylor & Francis Group, 2008, **25**(2), 145-154 [cit. 2023-09-05]. ISSN 0882-4096. Dostupné z: doi:10.1080/08824090802021806

ROŽÁNEK, Filip. Čerstvá data: Televizor má 88% českých domácností, roste podíl IPTV. Lupa.cz, 23.1.2024. [online] [cit. 4.4.2024] Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/cerstva-data-televizor-ma-88-ceskych-domacnosti-roste-podil-iptv/>

SORTORRETOVÁ, Paola. *Exploring Inclusive Ethnography as a Methodology to Account for Multiple Experiences*. s. 191. In: KUBITSCHKO, Sebastian. a KAUN, Anne. *Innovative Methods in Media and Communication Research*. Cham: Springer International Publishing, 2016. ISBN 3-319-40700-7. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-40700-5>.

THOMSON, Leslie. The Guided Tour: A Research Technique for the Study of Situated, Embodied Information. Online. *Library trends*. 2018, roč. 66, č. 4, s. 511-534, s. 513. ISSN 0024-2594. Dostupné z: <https://doi.org/10.1353/lib.2018.0015>. [cit. 2023-12-04]

VALKENBURGOVÁ, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages), s. 63. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090

World Health Organization. (2019). Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/311664>. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO [online] [cit. 31.8.2023]

ZAJÍC, Jiří. Mění se role médií v dnešním světě. [online] [cit. 13. 3. 2024] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/econ/jaro2016/MPV_EKKU/um/Menici_se_role_medii_v_dnesnim_svet_e.pdf

Diplomové práce:

HAVLÍČKOVÁ, Anna. *Analýza jazykových prostředků využívaných při komentování alpského lyžování na ČT sport*. Diplomová práce. Metropolitní univerzita Praha, 2023. Vedoucí diplomové práce Mgr. Eva Niklesová, Ph.D.

CHOTTOVÁ, Martina. *Užívání mobilních telefonů dětmi a jejich rodiči*. Diplomová práce, vedoucí Sloboda, Zdeněk. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra žurnalistiky. 2013.

KAHÁNEK, Adam. *Chování českého uživatele na mediálních platformách Video on Demand*. Diplomová práce, vedoucí Kruml, Milan. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2020.

KNEJFLOVÁ, Vendula. *Mediální návyky dětí ve věku 5-6 let*. Diplomová práce, vedoucí Wolák, Radim. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2023.

LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky dětí ve věku 5-6 let*. Diplomová práce, vedoucí Wolák, Radim. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2010.

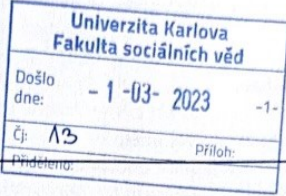
LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky předškolních dětí. Porovnání preferencí dívek a chlapců*. Rigorózní práce, vedoucí Jirák, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2015.

POLÍVKOVÁ, Anna. *Televize ČT :D: Interaktivní prvky ve spojení s programem*. Bakalářská práce. Metropolitní univerzita Praha, 2021. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jiří Závozda.

ŠKAŘUPOVÁ, Kateřina. *Televize v rodinách, které ji nevlastní Online*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Faculty of Social Studies. 2007. Dostupné z: <https://theses.cz/id/x1upjy/>. [cit. 2024-04-04].

Teze diplomové práce

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Havličková Anna	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2021	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 77546804@fsv.cuni.cz	
Studijní program/forma studia: Mediální studia	
Název práce v češtině: Mediální návyky dětí ve věku 6-8 let	
Název práce v angličtině: The Media Habits of Children Aged 6-8 Years	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) LS 2023/2024	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): <p>Mediálním návykům se věnuje mnoho studií ve vztahu ke zdraví dětí, ať již psychickému či fyzickému. Nalezneme studie zaměřující se na vliv mediálních návyků na duševní zdraví dětí, studie vlivu mediálních návyků na spánek dětí, studie zabývající se stravovacími návyky a jak je mohou ovlivnit média, případně jak mohou rodiče ovlivnit mediální návyky svých potomků.</p> <p>Jednu z méně zastoupených kategorií tvoří studie zaměřené pouze na mediální návyky, sledují poté například konkrétní socio-kulturní prostředí, nová média, případně média založená na digitálních obrazovkách.</p> <p>Odborný zájem lze rovněž kategorizovat na základě věku participantů jednotlivých studií. Vidíme tendenci zaměřovat se na děti od 2 do 6 let věku (Chia et al. 2022; Arumugam et al. 2021) a na děti od 8 do 14 let (Ballard, 2003). Studie nadace rodiny Kaiserových se zaměřuje na děti ve věku od 2 do 16 let (Rideout et al. 1999), její aktuálnější obdobou je poté studie společnosti Ofcom z roku 2022 s cílovou skupinou ve věku od 3 do 17 let. V českém prostředí se mediálním návykům věnují diplomová a rigorózní práce Luštěnice (2010, 2015), poté nalezneme práce, které se o mediálních návycích zmiňují okrajově (Hartová, 2007). V tuzemském prostředí nejsou mediální návyky v popředí zájmu a v zahraničních studiích je věková kategorie 6-8 let opomíjena, ačkoliv se jedná o věk, v němž děti prochází velkými životními změnami - stávají se z nich školáci (ČR), zároveň také dochází ke změnám mentálním, například děti již kompletně upustily od konfabulací a přechází do fáze konkrétních logických operací.</p> <p>Studie mediálních návyků pracují z velké části s jednorázovým dotazníkovým šetřením, který vyplňují děti, v případě mladších dětí poté dotazník vyplňují rodiče. Studie tedy nezkoumají změnu návyků v čase.</p>	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Praktická část si dává za cíl zmapovat mediální návyky dětí ve věku 6-8 let. Hlavní výzkumnou otázkou tedy je: „Jaké jsou mediální návyky dětí ve věku 6-8 let?“ Vedlejší výzkumnou otázkou je: „Ovlivňuje množství volného času mediální návyky dětí?“	

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

V teoretické části bude představeny dosavadní analýzy a výzkumy v oblasti mediální návyků dětí a výzkumy, které se věnují vztahu mezi dětmi a médii. Prostor bude také věnován psychologií dětí ve zmíněném věkovém ohraničení.

Úvod

1 Teoretická část

1.1 Média

1.2 Psychologický vývoj dítěte

1.3 Děti a média (.jedna z podkapitol Čas u obrazovky)

2 Metodologie

3 Výsledky

4 Diskuse

Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Podkladovým materiálem pro tuto práci budou data z terénního výzkumu (fotky dětského pokoje, nahrávky rozhovorů, poznámky výzkumníka, atd.). Tento výzkum bude probíhat v přirozeném prostředí dítěte, tedy v jeho domově, formou tzv. guided tours, kdy dítě výzkumníka provede svým bydlíštěm. Toto pomůže vykreslit prvotní představu o tom, jaké mediální návyky děti mají. Výzkum by měl 6-10 účastníků s nimiž by byly vedeny guided tours a následně proveden skupinový rozhovor. Obdobný rozhovor by byl proveden jednou během letních prázdnin, kdy mají děti více volného času, který mohou trávit s médii. Podruhé by byl poté rozhovor proveden během školního roku, kdy naopak času mimo učení mají méně. Díky tomu by bylo možné zaznamenat změnu mediálních návyků během letních prázdnin a školního roku, ve kterém mají děti méně volného času. Studie se tomuto aspektu nevěnuje a jedná se tak o tématickou mezeru, kterou by tato diplomová práce měla vyplnit, tedy zda-li a případně jak se mediální návyky mění v závislosti na množství volného času.

Data pro analýzu budou tvořit fotky, nahrávky a vlastní poznámky z pozorování spolu se zvukovými nahrávkami skupinového rozhovoru.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Shromážděný materiál bude následně kvalitativně analyzován formou otevřeného kódování tak, aby bylo možné zodpovědět hlavní výzkumnou otázku a dílčí podotázky.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN: 80-7178-308-0 – Tato publikace je věnována vývojové psychologii člověka. Její větší část tvoří kapitoly věnované vývojové psychologii dětí. Vágnerová na příkladech ukazuje konkrétní dovednosti dětí v určitém věku a uvádí čtenáře do vnímání dítěte.

HENDL, J. (2008) *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN : 978-80-7367-485-4 – Publikace poskytuje přehled o možných výzkumných přístupech a uvádí možné kroky výzkumu, představuje také možnosti analyzování dat. Jedná se o publikaci zaměřenou na kvalitativní výzkum, který je pro tuto práci velmi relevantní.

SINGER, Dorothy G. a Jerome L. SINGER. *Handbook of children and the media*. 2nd ed. Los Angeles: Sage, 2012, xvii, 803 p. : il. ; 26 cm. ISBN 978-1-4129-8242-9. - Publikace obsahuje poznatky teoretiků a výzkumníků na vztah dětí a médií, avšak zaměřuje se především na média elektronická. Ve vztahu k elektronickým médiím zkoumá nové fenomény, jako je kyberšikana, ale také i to, jak s těmito technologiemi děti zachází.

KÜHNE, Rinaldo. *Youth and media: current perspectives on media use and effects*. Baden-Baden, Germany: Nomos, 2018, 1 online resource (217 pages) : illustrations. ISBN 3-8452-8045-X. - Rovněž tato publikace se zaměřuje na média založená na obrazovce. Komplexně pojímá vývoj dítěte a jak tento vývoj mohou ovlivňovat média, která jsou dětem dostupná, příjem médií, zacházení s médií, rovněž novodobé fenomény. Hlavní zaměření je na zacházení dětí a adolescentů s médií.

VALKENBURG, Patti M. a Jessica Taylor PIOTROWSKI. *Plugged in how media attract and affect youth*. New Haven, CT: Yale University Press, 2018, 1 online resource (341 pages) : illustrations. ISBN 0-300-22809-0. Dostupné z: doi:10.12987/9780300228090 - Publikace se zaměřuje především na negativní jevy provázející užívání médií dětmi. Představuje výzkumy k různým věkovým kategoriím, avšak zároveň také uvádí teorie, které se vztahují k užívání médií.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky dětí ve věku 5-6 let*. 2010. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Wolák, Radim.

LUŠTINEC, Ondřej. *Mediální návyky předškolních dětí. Porovnání preferencí dívek a chlapců*. Praha, 2015. Rigorózní práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Jiráček, Jan.

PRUŠOVÁ, Dagmar. *Působení médií na děti předškolního věku*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015, 52 s. (61 471 znaků). Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/31500>. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií. Vedoucí práce Plšková, Alena.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Doporučuji vzhledem k ambiciózní metodě a proceduře sběru dat začít co nejdříve s náborem participantů a včas si s vedoucím stanovit časový plán s hlavními milníky.

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Doporučená literatura již byla zpracována do tezí.

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Marek Háša

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNĚ, PODEPSANĚ A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Informovaný souhlas rodičů (textová příloha)

Příloha č. 2: Struktura dotazování (textová příloha)

Příloha č. 3: Přepisy rozhovorů (textová příloha)

Přílohy

Příloha č. 1: Informovaný souhlas rodičů

Informovaný souhlas s účastí dítěte ve výzkumu a se zpracováním osobních údajů

Informace o výzkumu:

Výzkum mediální návyků dětí ve věku 6–8 let je prováděn mnou, Annou Havlíčkovou, studentkou Mediálních studií na Karlově univerzitě. Při provádění tohoto výzkumu nespolupracuji s žádnou agenturou nebo třetí stranou.

Jedná se o výzkum mediálních návyků dětí ve věku 6–8 let. Výzkum probíhá metodou tzv. *guided tours*, tedy se svolením navštívím Vaši domácnost, kterou mě Vaše dítě provede. Výzkumný přístup spojuje metody rozhovoru a pozorování, neboť výzkumník sleduje jedince v jeho přirozeném prostředí, ale jde o zcela zúčastněné pozorování. Tímto způsobem bude možné zjistit, čemu v domácnosti dítě samotné přikládá důležitost. Celý výzkum je zaměřen na média, tedy televizi, časopisy, knihy, herní konzole, rádia a další. Během samotné *guided tour* se budu děti ptát, zda s těmito médii, které kolem sebe uvidíme zachází – jak, kdy, případně v jaké společnosti, jak často atd. Tento rozhovor bude třeba nahrát na audio záznamové zařízení. Interiér bytu/domu bych si rovněž ráda nafotila, aby se mi záznam později lépe zpracovával (viz důvod prostorovosti u nákresu níže). Záznam bude v přeepsané formě součástí diplomové práce a práci bych ráda doplnila o nákres půdorysu bytu, který dle paměti po návštěvě připravím. K čemu takový nákres? Jedním ze zkoumaných aspektů je lokalita médií v domácnosti, tedy zda si dítě čte v obývacím pokoji, kde je rovněž televize, nebo jestli má v dětském pokoji počítač atd. Nákres má pouze doplnit popis, aby bylo snazší si toto rozmístění představit. Předpokládám, že celková délka rozhovoru nepřesáhne hodinu a půl. V případě, že by dítě ve výzkumu nechtělo po nějaké době z jakéhokoliv důvodu pokračovat, je to samozřejmě v pořádku a nebude nuceno v něm pokračovat!

Cíl práce je prostý – dávám si za cíl zmapovat mediální návyky dětí (v domácnosti), ať jsou jakékoliv.

Díličními výzkumnými cíli jsou například tyto:

- Jaké mají rutiny spojené s médii?
- Jaká média užívají?
- Kde se v prostoru nachází?
- Užívají více médií současně?
- Ví děti vůbec, co pojem média označuje?

Takto získané materiály budou podkladem pro mou diplomovou práci. V samotné práci místo jména Vaší ratolesti použiji pouze pseudonym tak, aby bylo zachováno soukromí Vaše i Vašeho dítěte.

Jméno bude známé pouze mně. V případě, že by se oprávněný subjekt (oponent, děkan, rektor atd.) dožadoval podrobné kontroly práce, budou kontaktní údaje níže tomuto subjektu poskytnuty.

Informace o účastníkovi výzkumu:

jméno a příjmení:

datum narození:

město pobytu:

telefon na rodiče:

Prohlášení

Já níže podepsaný/-á potvrzuji, že

- a) jsem se seznámil/-a s informacemi o cílech a průběhu výše popsaného výzkumu (dále též jen „výzkum“);
- b) dobrovolně souhlasím s účastí svého dítěte v tomto výzkumu;
- c) rozumím tomu, že se mohu kdykoli rozhodnout ve své účasti na výzkumu nepokračovat;
- d) jsem srozuměn s tím, že jakékoliv užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu nezakládá můj nárok na jakoukoliv odměnu či náhradu, tzn. že veškerá oprávnění k užití a zveřejnění dat a výstupů vzešlých z výzkumu poskytuji bezúplatně.

Zároveň prohlašuji, že

- a) souhlasím se zveřejněním anonymizovaných dat a výstupů vzešlých z výzkumu a s jejich dalším využitím;
- b) souhlasím se zpracováním a uchováním osobních a citlivých údajů v rozsahu v tomto informovaném souhlasu, a to pro účely zpracování dat vzešlých z výzkumu, pro účely případného kontaktování z důvodu zpracování dat vzešlých z výzkumu a s tím, že tyto osobní údaje mohou být poskytnuty subjektům oprávněným k výkonu kontroly diplomové práce;
- c) jsem seznámen/-a se svými právy týkajícími se přístupu k informacím a jejich ochraně podle § 12 a § 21 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tedy že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o informaci o zpracování mých osobních a citlivých údajů a jsem oprávněn/-a ji dostat a že mohu požádat Univerzitu Karlovu v Praze o opravu nepřesných osobních údajů, doplnění osobních údajů, jejich blokaci a likvidaci.

Výše uvedená svolení a souhlasy poskytuji dobrovolně na dobu neurčitou až do odvolání.

Potvrzuji, že jsem převzal/a podepsaný stejnopis tohoto informovaného souhlasu.

Dne:

Jméno a podpis:

Příloha č. 2: Struktura dotazování

Co si představíš pod pojmem médium?

Jaká znáš média?

Se kterými z nich se ty sám setkáváš? Kde a kdy?

POZORUJ! VNÍMEJ!

Jak vypadá tvůj běžný den? Ráno vstaneš....

POZORUJ! VNÍMEJ!

Televize:

- Koukáš?
- Na co?
- Sám/ s rodiči? S kamarády? S dalšími členy rodiny?
- Co je oblíbený pořad/seriál?
- Kdy koukáš na TV?
- Jak často?
- Koukáte třeba na televizi, když jíte?
- Děláš někdy u koukání na TV něco jiného? Třeba domácí úkoly?
- Co pro tebe televize znamená? Jak bys ji popsal „Mart’anovi“, který o ní nikdy neslyšel?

Konzole:

- Vidím, že tu máte konzoli – hraješ na ní?
- Co hraješ?
- Sám/s rodiči? S kamarády?
- Kdy tak hraješ?
- Jak často?
- Jak dlouho ji máte? Měli jste předtím jinou?
- Co máš na hraní na konzoli rád?
- Bavíte se o hrách s kamarády?

Je třeba nějaká hra nebo seriál/ film populární mezi tvými kamarády, že se na to spolu koukáte a potom se o tom bavíte?

POZORUJ! VNÍMEJ!

Čtení:

- Čteš knížky?
- Co čteš? Zrovna teď ... obvykle ...
- Sám/ s rodiči?
- Máš nějakou oblíbenou knihu?
- Časopisy?
- Kdy/pravidelně?
- Kde si čteš?
- Jaké máš u čtení pocity?

Máš vlastní telefon nebo tablet?

- Jaký? Kdy jsi ho dostal/a?
- Co na něm děláš? Kdy ho používáš?
- Máš od rodičů daná nějaká pravidla, kdy a jak ho můžeš používat?
- Jsi přes něj nějak v komunikaci se svými kamarády?
- Přehráváš si nějakou hudbu? Jakou? Jaká je tvoje oblíbená písnička?
- Díváš se přes něj na nějaká videa? Filmy, pořady, YouTube? Jaká je tvůj oblíbený?

Používáš třeba počítač?

- Máš vlastní počítač nebo používáš počítač rodičů?
- Co na něm děláš? Kdy ho používáš?
- Kolik na něm třeba trávíš času? Máš k němu nějaká pravidla, jak a kdy ho můžeš používat?
- Hraješ nějaké hry?

Celou dobu, jsme se bavili o tom, jak s jednotlivými médii zacházíš během obyčejného dne. Jak s nimi zacházíš, když jsi třeba nemocný nebo máš prázdniny? A co když jsi na víkend u babičky? Nebo na návštěvě u kamaráda?

Ted' nedávno byly vánoční prázdniny, jak jsi s médii trávil čas během svátků?

Na kolik hodin denně, bys svoje zacházení s médii odhadl?

Příloha č. 3: Přepisy rozhovorů

Jenda, 7 let

A: Ty tedy vůbec nevíš, o co jde? [chlapec již po příchodu několikrát zmiňoval, že vůbec netuší]

- E-em

A: Maminka ti nic neříkala? [kroutí hlavou] To je dobře, to je dobře. Mám tu nějaké otázky, na které se tě chci zeptat a pak jestli bys mě provedl vašim bytem a ukázal mi všechno. [chlapec se naklonil nad moje poznámky a přečetl si je]

- Vůbec nevím, o čem tam mluvím.

A: První by mě zajímalo, když se řekne média, co si tak představíš?

- Ehm, já [smích] já jsem nikdy slovo média jako skoro nikdy neslyšel, takže nemůžu moc...

A: Napadne tě třeba k tomu něco nebo vůbec nic?

- Popravdě skoro nic.

A: To je úplně v pohodě. Tak média jsou třeba, může to být televize, ale může to být třeba knížka, nebo časopis, mobil, herní konzole. Znáš ještě nějaké další podobné věci?

- Kdyžtak potom, ted' si nevzpomínám.

A: To je v pohodě. Setkáváš se s nějakými z nich, případně kde?

- Tady doma, s knížkami se setkávám támhle v pokoji, s televizí s mobilem tady. Nevím, co tam ještě bylo.

A: Jak tak třeba vypadá tvůj běžný den? Ráno vstaneš..

- Nasnídám se, jdu do školy, teda nejdřív si vyčistím zuby, jdu do školy, přijdu ze školy, udělám si úkoly, vybalím si tašku, připravím si na zítra, převléknu se... [odmlčel se a později se směje] Já nevím.

A: Pak během odpoledne, co tak děláš?

- Tak se ségrou si někdy hraju chvilku, někdy občas si čtu, hodně málo.
- A: Hodně málo? Čtení tě nebaví?
 - E-em. To už je lepší i to psaní teda.
- A: Takže čtení nic moc jo?
 - Hm.
- A: A když už čteš, tak co čteš?
 - Tak já tam teď mám hodně knížek tam v knihovně. Mám tam Bílýho tesáka myslím, pak tam mám ještě dvě nějaký knížky, pak ještě jednu a to je tak všechno.
- A: A kterou z nich máš třeba teď aktuálně rozečtenou?
 - Teď jsem začal číst toho Bílýho tesáka. Ono to moc dlouhé není, protože ono to má jen čtyři kapitoly. Jsem se ani nedíval, ale ono jsem z toho moc nepřečet, já jsem z toho přečet tak šest vět, takže z toho ještě moc nečtu. No..
- A: Jak tě to baví - těch šest vět?
 - To se úplně nedá říct, když nepřečteš ani jednu stránku. To se úplně nedá říct, jak mě to baví.
- A: A čteš třeba nějaké komiksy?
 - Jeden jsem měl, ale ten už jsem dávno přečet. Ten jsem přečetl za víkend, protože tam byly kapitoly hodně krátké.
- A: Co to bylo za komiks?
 - Fotbalové hvězdy myslím.
- A: To zní zajímavě. Máš rád fotbal.
 - [kýve] Já hraju i.
- A: Takže to tě asi bavilo vid'?
 - Hm.
- A: A když čteš, tak si čteš sám nebo si čteš třeba s rodiči?
 - Ne, už umím číst, takže si umím číst sám. Někdy si čtu i třeba tady s mamkou, ale to je zrovna z učebnic, ne z knížek. [smích]
- A: Takže to není úplně pro radost, to je pro školu?
 - Hm, to je pro školu spíš. Jinak si čtu asi sám více méně.
- A: Hm, a čteš třeba i nějaký časopisy?
 - Někdy čtu, ale moc teď už ne. Teď už čtu spíš ty knížky. Pár jich tady mám nebo ještě na chalupě čtu takový napůl komiksy, napůl časopisy. Jsou to takový, Čtyřlístek mám. Jo, tady mám taky Čtyřlístek.
- A: Čtyřlístek tě baví?
 - Hm. Ono jako na chalupě říkali, že mamka tam z dětství má takovou krabici plnou naplněných Čtyřlístků. Takže mám co číst.
- A: Máš co číst. Máš nějakou oblíbenou postavu z nich?
 - Bobík. Ten je nejvtipnější, ten je prostě nejlepší.
- A: Takže ta postava tě baví, protože je vtipná?
 - Jo. [smích]
- A: Říkal jsi, že tě čtení moc nebaví?
 - Někdy čtu.
- A: Čteš nějak pravidelně?
 - E-em. Ne, to ne.
- A: Takže sem tam?
 - Hm.
- Máma: On je v první třídě, takže on uměl číst, než šel do školy, ale vlastně jako ve škole ještě ani nečtou, takže spíš než šel do školy, tak přečetl asi čtyři knížky.
 - No ale někdy když čteme z tabule, tak taky si tam můžu číst časopisy nebo dělat nějaký pracovní list.

Máma: On je teprve v první, no, takže tam ještě to čtení...

A: Takže ty jsi malý šikula. Já jsem si právě říkala, že na mě působíš jako maličký, ale že jsem tady měla papír a nahlídl jsi tam a začal číst a já si říkala, že to bude šestileté dítě a tváří se že čte, takže čteš opravdu. To mě překvapilo, pak jsi říkal, že čteš, tak jsem si říkala, že asi budeš trochu starší, ale hodně dobrý. [naklonil se k otázkám] Ale to nemusíš číst, to já se tě na to pak zeptám. Když čteš, jaké máš u toho pocity? Baví tě to, je to jako švanda?

- Podle toho, co čtu, co zrovna čtu.

A: A třeba u toho Čtyřlístku?

- To je celkem srandovní, takže..

A: U toho se směješ a tak?

- Ano.

A: Kde si tak čteš? Čteš si tady, v pokojíku, nebo kde tak?

- Asi támhle, támhle u stolu.

A: U toho bobíku, u toho malého sedátka a čteš si u stolu. A čteš třeba někdy se ségrou nebo ne?

- Někdy, čas od času. Někdy jo, abychom to procvičili. Ona ségra už chodí do čtvrtý, takže ona už moc nečte. [máma se na J. podívala se smíchem]

A: Nepotřebuje cvičit.

- Nepotřebuje cvičit, takhle to řeknu. Ne, nečte, ale nepotřebuje cvičit. Nebo já nevím, nevím, jak to má rozvrhnutý. To já jí nelezu do hlavy.

A: Když spolu čtete, tak čtete nějaké její knížky nebo něco tvého?

- Ne, spíš mi tam na papír napíše nějaký slova a já to potom čtu.

A: To tě baví, nebo je to taková hra s ní?

- Popravdě moc mě to nebaví, ale musím.

A: Provedl bys mě tu u vás trochu?

- Ano. Takže tady je obývací, gauč, televize, tady máme nějaký fotky.

A: Jsme teda v obývacím pokoji a vidím, že máte televizi. Koukáš na televizi?

- Ano.

A: Na co tak koukáš?

- Hm [dlouhé odmlčení], jak kdy.

A: Máš nějaký oblíbený pořad?

- Asi ne.

A: Takže není nic, co by, když běží v televizi v nějaký čas, že by sis to chtěl zapnout a koukat se?

- To ne, určitě ne.

A: Když koukáš na telku, tak koukáš sám, nebo s rodiči, nebo se ségrou?

- Někdy se ségrou, někdy se koukáme s rodičema v 9 večer. [smích] Ale to je hodně když třeba nemůžu usnout, tak tady mají puštěný...

A: Koukáš tedy s rodiči na nějaký jejich pořad?

- No jako ono to, na co koukám s rodiči, není úplně jenom pro ně, myslím.

A: Je to takový všeobecný?

- Jo.

A: Na co třeba koukáte?

- S mamkou koukáme na Masterchefa a jinak asi nic.

A: Takže žádný třeba oblíbený pořad nebo seriál nemáš? Ani třeba pohádku nějakou oblíbenou?

- Možná Princezna ze mlejna.

A: To teď šlo mezi Vánoce určitě.

- Šlo.

A: Jaká je tvoje oblíbená postava?

- Ten čertík. Já jsem malej, ale šikovnej.
- A: No to je skoro, jak kdyby to bylo o tobě, když jsem teď slyšela, jak jsi šikovný čtenář. No a kdy tak koukáš na telku? Když máš ten den nějak rozvržený, tak..
- Hodně po škole, někdy o víkendu, ale to jsme spíš pryč někde, takže po škole, někdy o víkendu.
- A: A třeba ráno před školou to ne?
- Někdy taky. Zasekl se tam ten želvák za tím filtrem?
- A: Myslíš?
- Hej, kámo, jo zasekl, už je venku.
- A: Jak často koukáš na televizi?
- Jednou dvakrát denně.
- A: Každý den, nebo někdy nekoukáš?
- Někdy ne.
- A: Máš nějaké omezení, jak moc můžeš koukat na telku nebo kolik?
- Mám na mobilu omezení, že se mi to prostě, že když tady mám, teď zrovna žádný nemám, protože táta mi to zrušil. Ale třeba teď jsem tam měl nastavený dvě hodiny, takhle v týdnu mám dvě hodiny a myslím, že o víkendu mám dvě a půl myslím. Ale na televizi jinak žádný omezení není, jako že by se to vyplo. To ne, ale někdy mi mamka taky řekne, ať už to vypnu.
- A: Máte to tu spojený obývací s jídelnou, koukáte třeba někdy na telku, když večeříte?
- Když je třeba nějaký hokej nebo něco, tak se koukáme takhle, ale jinak asi ne.
- A: Výjimečně spíš?
- Spíš výjimečně, když zrovna něco běží, co mě baví, nebo nevím, kdo se na to všechno kouká.
- A: Stane se někdy, že koukáš na telku a děláš u toho něco jiného? Třeba že máš puštěnou telku..
- Někdy jo.
- A: Co tak třeba děláš, když děláš dvě věci najednou?
- Ono vlastně nejde dělat nic. Vlastně věc je taky dělat, že ležím třeba. [smích]
- A: No jasně, ale já jsem myslela, že máš puštěnou telku a třeba jsi u toho na mobilu, nebo že máš puštěnou telku a čteš si u toho..
- To spíš když rodiče pouštějí, tak já jsem třeba na mobilu.
- A: Tak se to někdy stane, že je telka a ty děláš něco jiného?
- Někdy.
- A: Tak jsem to spíš myslela, než že jestli ležíš.
- No, ale je to taky věc!
- A: Je to bezpochyby taky věc, to nepopírám. Ale domácí úkoly u telky asi neděláš, nebo jo?
- Někdy možná.
- A: Někdy možná, ale není to pravidlo?
- Tak výjimečně.
- A: Kdybys měl popsat marťanovi televizi..
- Marťanovi?
- A: Někdo z vesmíru přiletěl na zem a vůbec neví, co je televize, jak bys mu ji popsal?
- No, tak je to vlastně věc, na které se pouští věci, které se dějí ve světě. Přehrává to různé věci. Ale ono podle toho, co on neví, co to je. Kdyby nevěděl třeba, co je seriál, tak že jo samozřejmě, co jsi zmiňoval?
- Máma: Můžu si jenom uvařit kafe? Ten kávovar je trochu rušný, tak aby vás to nerušilo?
- A: Jasně, určitě, úplně v pohodě.
- U Masterchefa zrovna žádný pocity skoro nemám. Prostě je to takový vaření, takže jakoby někdy na to mám chuť.

- A: Někdy ti to dělá hlad jo? [smích oboustranný] Máš třeba nějakou herní konzoli?
- Ano, mám akorát teď je úplně vybitá nebo nevím, jestli ji tady ještě mám. Mám jí tady.
- A: A co máš za herní konzoli? Ty jo, to vypadá jak nějaký...
- Nintendo switch?
- A: Ano.
- To mělo být přímo Nintendo Switch, jediné v čem se to liší je to, že je to menší a tohle se při tom Nintendo dá vyndávat a jsou tam na to nějaké karty, které já nevím, co to... tam nějaký na hry.
- A: Hraješ na tom nějaké hry často?
- Často ne, teď už moc na tom nehraju. Kdyby se to nabilo, tak na tom možná budu hrát, když to není nabitý.
- A: Takže na tom nehraješ jenom pro to, že to je vybité?
- Ne, ono už mě to přestalo nějak bavit.
- A: Přestaly tě bavit ty hry nebo obecně hraní na konzoli?
- Ty hry mě tam přestaly bavit, protože oni tam mají takový nesmysly.
- A: Jaké nesmysly?
- Třeba, nevím, že se tam jenom koukáš, jak tam pochoduje slon. To jako..., to je celkem nesmysl.
- A: Nějaký skákačky nebo tak?
- Jo, to taky tam je někde, myslím, že tam je Mario.
- A: Takhle na tom hraješ sám nebo se ségrou? Nevím, jestli na tom můžete...
- Ségra má taky takhle, ale nemůžeme se na sebe připojit, to tady nejde.
- A: Takže když hraješ na konzoli, tak hraješ sám?
- Sám.
- A: Ale říkal jsi, že už na ní často nehraješ?
- Už na ni skoro vůbec, dva roky se nám válí ve skříni od předminulých nebo minulých vánoc. Ze začátku jsem na ní maličko hrál, když jsme třeba jezdili na chalupu, to máme celkem daleko. Tak jsem si jí vždycky bral s sebou, abych se v autě měl čím zabavit.
- A: A splnilo to to?
- Jo.
- A: To tě zabavilo?
- Jo.
- A: S kamarády se třeba bavíte o nějakých hrách?
- Někdy ano, když si s tím někdo začne, tak jo.
- A: Je třeba nějaká hra seriál nebo film populární mezi tvými kamarády?
- Hra Minecraft, jako hodně často o tom mluví.
- A: Hraješ Minecraft?
- Nehraju přesně ten úplně originál, protože ten stojí peníze, takže ten nehraju, ale mám falešný stažený na mobilu. Ono to je v podstatě stejné jako normální, takže to je úplně jedno.
- A: Takže to si třeba povídáte o tom Minecraftu s kamarády? [přikyvuje] A o nějakém filmu nebo seriálu, pohádce, že byste viděli a povídali si o tom ve škole nebo s kamarády?
- To ne, to moc ne.
- A: Dobře. Hned jak jsem přišla, tak jsem viděla, že máš telefon. To je tvůj vlastní telefon?
- Ano.
- A: Jaký máš telefon a kdy jsi ho dostal? Jak dlouho už ho máš?
- Tak nevím mám ho asi rok nebo nevím. Mobil mám myslím Samsung, počkej, já se podívám.

A: To nepotřebuju, mě stačí spíš, jestli máš dotykový, protože jsou ještě s tlačítky, některé děti mají ještě s tlačítky..

- Jo, dotykový

A: Takže ho máš třeba tak rok jsi říkal?

- Jo.

A: Jak ses s ním sžil ze začátku? Bylo to snadný se s ním naučit?

- Ani moc ne. Ono tam všechny ty aplikace pochopit, co tam znamenají je celkem těžké ze začátku.

A: A předtím jsi žádnou zkušenost s telefonem pořádně neměl?

- Maličko jo, protože ona ségra měla jednu dobu dva, tak jsem chvíli si někdy její půjčoval, tak jsem se aspoň maličko s tím naučil, ale teda moc ne.

A: Neulehčilo ti to?

- Moc ne teda.

A: A teď už všechno dobrý?

- Už to s tím umím.

A: Jsi zdatný ovladač telefonu?

- Zdatný ne, ale už umím.

A: Co na něm tak děláš?

- Někdy hraju, někdy tam koukám na nějaký blbosti, který mamka nechce, abych koukal.

A: Na jaký blbosti mamka nechce, abys koukal?

- Třeba na někoho, kdo hraje nějaký hry. To mamka nechce.

A: Jako třeba ten Minecraft?

- No třeba.

A: A na koho? Máš nějakého oblíbeného toho „lets playera“, říká se tomu tak?

- To neřeš, ale ano. [oba smích]

A: Máš někoho oblíbeného teda?

- Hm.

A: Jak se jmenuje ten oblíbenec?

- Siryakari.

A: Jeee, tak to už jsem dělala rozhovor s jedním chlapečkem a ten taky říkal, že Siryakari je jeho nejoblíbenější YouTuber. A koukáš na někoho dalšího ještě?

- Jo, hodně.

A: Klidně jmenuj, ale jestli nevíš z hlavy, tak..

- Bouchal, Trospy, Hestreng, co ještě.. Mich Sako, ten hraje zase něco jiného.

A: A co hraje?

- Fifu a teda potom už si moc nevzpomínám teda.

A: To je v pohodě. Kdy tak ten mobil používáš?

- Taky někdy po škole, někdy když třeba chci bratrancovi zavolat nebo babičce.. Někdy na volání. No a to je tak všechno.

A: Nepoužíváš ho třeba ve škole?

- Ne, to my ještě do první třídy nemůžeme, až do druhé se smí.

A: Takže ty ho nenesíš do školy?

- Ne. Do druhé myslím že už budeme moct, ale nevím. Nevím, jak to paní učitelka vymyslela.

A: Přes den, když jsi ve škole ho necháváš doma a pak ho máš, až když jsi doma?

- Ehm.

A: Omezení jsi říkal, že teď ti ho táta vypnul, ale že normálně máš ty dvě hodinky v týdnu a dvě a půl o víkendu.

- Ano.

A: Máš nějaká další pravidla, co se týkají mobilu?

- No mám jedno, že třeba po osmé už nesmím hrát, že to už mám dobu klidu. V šest se mi to taky odemkne, že samozřejmě ještě ten mobil nemám v pět. V šest teprve až můžu, v šest se mi to odemkne, to, co jsem měl večer. No a to je tak všechno. Jiný omezení už tam nemám. Jo, a nebo že tam mám ještě limit na YouTube, že tam můžu být myslím, že tam mám hodinu a 39 minut nebo nevím kolik.

Máma: Půl hodinky na YouTube máš.

- Já se podívám. Mně vlastně ještě dneska nevypršel, tak se nemůžu podívat.

Máma: Máš tam třicet minut no.

- Třicet minut jo, tak.. Nemám 39? No to je jedno.

A: Takže máš kolem půl hodinky tedy?

- No.

A: Když jsi na YouTube, tak koukáš jenom na to hraní her nebo jsou i jiná videa na která koukáš?

- I jiný třeba nějaký mezi něčím, třeba co mám radši nebo tak.

A: Jo taková ta švanda videa tohle nebo tamto.

- No takový.

A: A říkal jsi, že přes ten telefon komunikuješ i třeba s babičkou nebo s bratrancem.

Komunikuješ i nějak s kamarády přes ten mobil?

- Ne, protože ono já bych rád, akorát zaprvé nemám ani na jednoho číslo a zadruhé ono jich tam ještě moc nemá simku, takže ještě nemůžou volat.

A: Ty teda simku máš, takže volat můžeš?

- Ano.

A: Když tak s někým komunikuješ, tak komunikuješ s bratrancem, s babičkou, s někým?

- Mám druhou babičku, dědu, tetu, strejdu, druhého strejdu [smích]

A: S těmi jsi v kontaktu pravidelně přes telefon?

- Pravidelně ne, ale hodně často. Ne pravidelně. Nemám to nějak rozvrhnuté.

A: Že každý den bys někomu napsal to ne?

- To ne.

A: Přehráváš si na mobilu třeba nějakou hudbu?

- Někdy.

A: Jakou případně?

- Ono moc ne, ale někdy jo.

A: Máš nějakou oblíbenou hudbu nebo žánr?

- Asi Wakawaka.

A: Wakawaka je tvoje oblíbená písnička jo?

- Ano.

A: Díváš se třeba na mobilu i na filmy?

- To ne.

A: Máš vůbec obecně rád filmy? [myslím, že tady došlo k takovému velkému nedorozumění s vnímáním pojmu film. Chlapec za film považuje celovečerní filmy, ačkoliv pohádky jsou bezpochyby také film, proto jsem navázala na předchozí komunikaci, abych mu to trochu osvětlila] Říkal jsi, že tu Princeznu ze mlejna rád máš, jsou nějaký jiný filmy, co máš rád?

- Ehm

A: Dokážeš jmenovat nějaký třeba?

- Asi ne.

A: To je pohodě.

Máma: A co Chaloupka na vršku, J.?

- Ale to není film, to je pohádka.

A: Pohádka je ale taky film.

Máma: A to úplně milujete, ne?

- Jo.

A: Chaloupku na vršku, jo? O tom jsem nikdy neslyšela.

Máma: A nebo Zahrádka pod hvězdami, to je vlastně taky.

- Taky.

Máma: J. přines A. ukázat knížku.

A: To mě klidně vezmi do pokoje a ukaž mi to.

- Dobře.

A: Tak jo.

Máma: To je vlastně staročeský, tradice a co dřív se dělalo na vesnici.

A: Ehm. Ooo, to máte ale hezký pokojík. Opatrně. [J. leze vysoko na postel pro knihu a trochu nebezpečně]

- Takhle.

A: Aaa, to myslím, že jsem někdy viděla, Chaloupka na vršku.

- Takhle vždycky ten úvod. Tady je třeba to...

A: To si třeba někdy čteš tuhle knížku?

- To čteme před spaním. A Herodes ostrouhal mrkvičku.

A: Jakože vám to někdo čte nebo si to čtete sami?

- Mamka nám to čte. Ty jsou jak my se ségrou. [ukazuje na obrázek v knize]

A: Mamka vám čte před spaním, čte vám třeba někdo ještě jinak?

- Někdy taťka, ale moc teda ne. Ale takhle jako přes den ne.

A: To si pamatuju, já jsem na to koukala, když jsem byla dítě, ale pamatuju si to jen matně. Baví tě to?

- Ehm, baví, baví.

A: To je pohádka jako večerníček spíš nebo spíš jako ta princezna?

- Taky to býval večerníček, ale žádná princezna to ne.

A: Není to tak jako dlouhé.

- No.

A: Z filmů máš nejraději pohádky teda.

- Ehm.

A: Nebo koukáš třeba na, já nevím.. Jeden chlapeček na rozhovoru mi říkal, že byl třeba na nějakém Mario filmu..

- Jo byli jsme v kině se školou.

A: Na čem jste byli?

- Tonda Slávka a kouzelné světlo. A jinak my moc do kina nechodíme, takže.. Já jsem byl poprvé s tou školou.

A: Nemáš rád kino nebo jenom to nemáte rádi jako rodina, tak moc nechodíte?

- My to máme rádi, ale my jako nemáme často vstupenky. Dostal jsem letáky, ale ono jsme zrovna byli pryč. Ono to je vždycky na blbý...

A: Že nevychází ten termín nějak? [přikyvuje] Používáš třeba počítač?

- No někdy si na něm zahraju. Mám tam takový děčko hry. Z děčka to je taky tohle. [stále listuje knihou]

A: České televize děčko, takový ten web?

- Ehm

A: Co tam tak hraješ?

- Ono jsou tam inspirované hry téma pohádkama, takže třeba tam je Africká hlídka. To je takové prozkoumávání vlastně. Někdy to právě při tom se tam učím orientovat se v mapě a tak.

A: Baví tě ty hry?

- Jak který.

A: Do jaké kategorie většinou chodíš? Já jsem děčko zkoumala v minulém projektu a hrála jsem tam všechny ty hry. Je tam kategorie pro nejmenší se jmenuje..

- Jsou tam soutěže, pořady, hry, pro nejmenší tam je nějaký. To je takový to jenom takový.. [eh eheh eh – vydává zvuky a dělá obličej, které bych přeložila jako obličej o ničem]

A: Nic moc?

- No.

A: Takže ty hraješ ty normální hry?

- Ehm.

A: Je jich tam docela hodně.

- Nebo někdy ty pořady, tam mám hodně oblíbených třeba.

A: To hraješ ty hry podle pořadů, nebo koukáš na ty pořady?

- Někdy koukám, někdy hraju.

A: Na jaké koukáš tak?

- Tak Cukrárna u Josefa, Bludiště, někdy i AZ kvíz a jinak asi nic už.

A: Počítač máš vlastní nebo používáš počítač rodičů?

- Těch rodičů.

A: Nějaký stolní nebo notebook?

- Normálně stolní.

A: Kolik na něm tak trávíš času?

- Teď zrovna zpětně moc ne. Teď jsem spíš na tom mobilu hrál. Protože na tom sice teď byl ten adventní kalendář přes vánoce. To jsem si jednou zahrál tak, tam byla jedna dobrá hra a jinak moc teď už nehraju.

A: Když jsi na počítači, tak jsi jenom na tom děčku nebo tam děláš něco jiného?

- Ne nic jiného asi ne.

A: To děčko jo?

- Hm.

A: Máš k počítači nějaké pravidlo? Třeba, jak dlouho ho můžeš používat?

- Ne, žádný limit tam není. Prostě když mi mamka řekne, abych to vypnul, tak to musím vypnout.

A: Odhad mámy teda?

- No.

A: Která je vlastně tvoje oblíbená postava z Chaloupky na vršku?

- Asi tenhle ten, Martínek.

A: Jak bys ho popsal?

- Raubíř.

A: Raubíř?

- Jo.

A: Máte nějaké shodné vlastnosti?

- Jo, zlobíme.

A: Oba zlobíte jo?

- Jo.

A: Když zlobíš, máš třeba nějaký trest. Je někdy ten trest, že nesmíš být na mobilu nebo na televizi?

- E-em to ne.

A: Takové tresty nedostáváš?

- E-em to ne.

A: Celou dobu jsme se bavili o tom, jak s médii zacházíš, když je normální den. Jak s nimi zacházíš třeba, když jsi nemocný nebo máš prázdniny? Liší se to nějak?

- Když jsem nemocný, tak jenom ležím, nehýbu se, piju, jím. To je tak všechno.

- A: Nekoukáš třeba na telku jinak než normálně nebo nejsi na mobilu jinak než normálně?
- Někdy na televizi, když tam je něco opravdu zajímavé, tak se kouknu. Jinak moc ne. Třeba když mě bolí hlava, tak na to nekoukám vůbec, že jo, to by se ještě mohlo zhoršit.
- A: Když jste na chalupě, jak jsi říkal, tak tam třeba koukáš na telku, nebo jsi na mobilu?
- Tam právě děda nemá rád, když jsme na mobilu. Tam jsme na horách, tam jsme pořád venku, tam je hezky. A děda to nemá rád.
- A: Děda nemá rád, když koukáte na telku? Má jí tam teda?
- Má.
- A: Výjimečně ji...
- Někdy, někdy, třeba večer, když jsou nějaký hezký večerníčky a když stíháme, tak někdy pustíme.
- A: Když jdeš třeba na návštěvu ke kamarádovi, co třeba děláte spolu?
- Hlavně děláme nějaký lumpárny. Ono my moc nechodíme. Spíš teda na chalupu, moc ke kamarádům ne, i když ségra chodí na ty oslavy ze školy. Jo taky někdy jdu, ale moc často se to teda nestává.
- A: Ani třeba během těch svátků jsi netrávil čas u pohádek?
- Během Vánoc asi jo, to jsem trávil víc času u pohádek, během Vánoc asi jo, ale jinak asi ne. Než třeba.., asi víc ne, než třeba si hraju se ségrou.
- A: Takže třeba si během vánoc hraješ víc se ségrou...
- O Vánocích víc koukáme na ty pohádky, protože jich je že jo, hodně jich dávají, takže spíš se koukáme na tu televizi.
- A: A na mobilu jsi tak stejně?
- Na mobilu jsem méně, protože že jo, protože jak je tam hodně těch pohádek, mně se jich taky hodně líbí, tak se koukám, ale asi nemám nejoblíbenější, jak je fakt ta Princezna ze mlejna.
- A: Na kolik hodin denně bys tak odhadl, že tak trávíš času s tím vším, o čem jsme se bavili – s televizí, počítačem, mobilem? [už řekl, že moc nečte]
- O víkendu trávím určitě víc času než v týdnu, protože v týdnu chodím do školy.
[zvuky umírání]
- A: Nemáš rád školu?
- Nesnáším školu a moje ségra je úplně blázen.
- A: Má ráda školu?
- Jo.
- A: To si v tomhle asi moc nerozumíte, vid'?
- Hm
- A: No ale o víkendu jsi říkal, že jezdíte na tu chatu, takže..
- O prázdninách, někdy i o víkendu, ale o víkendu my tam jedeme v pátek. Vyspíme se dvakrát a jedeme zase zpátky. Někdy tam je teda malý bratranec, se kterým je strašná sranda, takže je to tam dobrý. Máme strejdu, tetu. Někdy tam je i druhý bratranec, který tam nespí vůbec. Jednou dvakrát tam asi spal, ale moc ne. Tam si ho moc neužiju, ale hodně často tady už jsem s ním doma hrál.
- A: Bydlíte nějak blízko?
- On bydlí v Trutnově.
- A: To má docela daleko, takže to byla náhoda, že tady byl?
- On tady nebyl. Ony jsou nějaké hry, my jsme se připojili na sebe a mohli jsme hrát přes mobil spolu a měli jsme i zapnutý hovor, takže jsme se i slyšeli a mohli jsme komunikovat spolu. Ono se to tam dá nějak naštětovat, aby se dalo hrát dva..
- A: Co spolu takhle hrajete?

- Hrajeme takovou jednu hru s tanky, takový mapy. Třeba že tam je jeden obrovský, který musíš roztrít nebo tam je nějaká, že musíš posbírat co nejvíc hvězdiček. Ono to vždycky, když tam je, myslím, devět a víc, tak to začne blikat to skóre a odpočítá se tam čas a jakmile ten čas uběhne a oni nikoho nerozstřílí, že jo. Vždycky mají nad tím tankem napsané, kolik mají hvězdiček, a když třeba rozstřílí jeden tank jednoho tanka, který má dvě hvězdičky, tak už tam není těch devět, takže už se to přestane odpočítávat, ale když to myslím, že to je od 20, tak když už to bude úplně u nuly, tak ten tým, kterému to blikalo, tak ten vyhrál. Nebo tam je třeba nějaká vlajková, nebo ještě.. Prostě tři hráči a tři hráči jdou prostě proti sobě.

A: Hraješ takhle jen s bratrancem nebo i s někým jiným?

- Jenom s bratrancem.

A: To hrajete na nějaké online stránce..?

- Ne to je normálně, že on mi poslal jméno jeho v té hře. Já jsem si ho tam naklikal, dal jsem si, aby se mi ten kamarád připojil. Měl jsem ho tam připojené, tak vždycky jeden požádá o hru a ty, když mu to schválíš, tak ono se to vlastně napojí ten druhý, tak tam oba musíme odkliknout a pak se nám, že jo, musí načítat nějak. Pak teda, když se to povede zrovna. Jednou se nám to úplně odpojilo, nevím jak to, asi jsem tam něco zmáčknul blbě. Ale potom jakmile se to načte, tak ty dva, co se na sebe napojili, bojují ve stejném týmu. Nebo při té mapě, když je tam jeden obrovský, tak se může, ale je to velmi velká náhoda, se může stát, že ten jeden, co ho poprosil, se může stát tím velkým, ale je to hodně velká náhoda.

A: Hrajete spolu nějak často nebo pravidelně?

- Teď dlouho jsme spolu nehráli, teda včera jsme spolu hráli, ale jinak předtím jsme ještě nehráli moc. On byl problém v tom, že já jsem si to instaloval nově, protože mně to nějak nereagovalo ze začátku, tak jsem si to musel vymáznout, pak zase instalovat. A prostě potom jsem ho tam neměl, já jsem ho tam dřív měl, ale nějak se mi to zasekávalo, tak jsem to musel vymazat, nainstalovat znovu a zase jsem si ho musel uložit. Tak já jsem mu musel asi tisíckrát volat, jestli mě tam má. Už mě to celkem nebavilo, konečně jsme se na sebe teda připojili a najednou to buglo. Najednou se prostě odpojil. [smích] Najednou se prostě odpojil z tý hry úplně.

A: Jeho chybou, že někde kliknul?

- Ne, to jsem podle mě kliknul já. On prostě zmizel. Prostě zmizel.

A: Po tom dlouhém úsilí jste si stejně nezahráli?

- Jo, pak jsme to museli vypnout. Mně se to zase muselo načítat, je to nějaký zase zasekaný, ale to ještě není tak hrozný. Takže jsme si ve výsledku zahráli o jedno kolo méně, než jsme chtěli, protože ze začátku to nešlo. Mně se to zase muselo načítat, nevím jak to, když jsem to měl celou dobu zapnutý, tak nevím, že se to ještě muselo načítat. Ale pak už se to konečně povedlo, konečně jsme si zahráli. No a to je tak všechno.

A: Hrajete teda občas...

- Občas..

A: Ale ne nijak pravidelně?

- Ne to ne. Teď jsme třeba hodně nehráli, teda jenom včera.

A: Třeba se sěgrou něco hrajete?

- Někdy Roblox.

A: To je co?

- [velký smích] Tam jsou takový tajtrdlici, panáčci a oni tam vlastně je různá hra. Třeba tam je skywars, to je taky, že ti nesmí zničit vajíčko třeba. Nebo tam je bedwars, to je zase, že ti nesmí zničit postel. To je vlastně to samé.

A: A to hrajete spolu na mobilu, jakože se na sebe napojíte?

- No no, nebo někdy tam je aquapark, restaurace, nějaký město.
- A: Tam je cíl, že ti něco nesmí zničit?
- V nějakých hrách ano, v nějakých ne, v nějakých hrách se třeba nic neničí, že tam je jenom město a tam si můžeš dělat, co chceš nebo nějak třeba nevím. Teď už si nevzpomínám, co tam je všechno. Někdy takový, že tam je taková pyramida vlastně, že na začátku je úplně maličká taková čárka a postupně se to začne zvětšovat, zvětšovat, zvětšovat a vlastně jakmile naskáče hodně, tak vyskočíte i na tu nejvyšší, ale ono to chvíli trvá, než se všechny ty seběhnou, tak vždycky na každý musí někdo čekat, kdokoliv. Musí čekat, než se mu to dobije všechno a pak až to může vyskočit a jsou tam jednotlivé levely. Třeba ze začátku je nějaký normální, pak je tam nějaký sladkústkový, pak je tam nějaký se sopkou, pak je tam nějaký prales myslím a tak dále. A vlastně je cílem se dostat co nejdál do toho levelu, který je úplně na konci, který je hrozně daleko. Takže to tam hodně dlouho to. Nebo tak jsou hry takový v kopání, že tam je ve prostředku vlastně taková platformička, ve které se kope a taky se tam, to není úplně automatický, že se to nenabízí, a to tam je nějaká kovádlina na to, aby se to zlepšilo. Nebo tam je ještě kupování nějakých krumpáčů, že nějaký lepší se tam může koupit. Ale na té hře mě štve nejvíc, že tam potřebuješ, že tam jsou nějaký robux, který vůbec nejdou získat a navíc lžou. Jsou to Spratci prolhaný. Oni tam v těch reklamách ukazují, že v nějakých hrách se hraje o Robloxy, tak já si ji nainstaluji a nic. Nic. Tak se teda kouknu a píše mi to tam, nula Roblox, tak to zkusím znova. Zase nula Roblox. Tak to zkusím ještě jednou. Nula Roblox. Pak se naštvu a odinstaluju si to. Protože jako, když prostě ti ukazují celou hru, že tam dostaneš nějakých 10 000 Robloxů, tak tě potom naštvu, když tam nemá ani jeden.
- A: A ty Robloxy jsou nějaký peníze, se kterými si můžeš kupovat věci?
- No no, třeba. Ony tam jsou i nějaký hry, který jsou asi hodně dobrý, a ty si můžeš koupit za ty Robloxy. Nebo ještě tam jsou, že tam si tam upravuješ toho panáčka, tak k tomu jsou ještě nějaký třeba klobouky, plácnu teď. Někdy prostě jiný mikiny a tak prostě. A to je tak všechno vlastně. Ono jak v kterých hrách je to cíl.
- A: To hrajete se ségrou teda?
- Ehm.
- A: A hrajete ještě něco jiného spolu?
- Ne.
- A: To máte každý svoji aplikaci a přes tu se spojíte?
- Ano, to je stejný jako to, co hrajeme s bratrancem, že se tam taky musí napsat jméno, musí se vybrat ten správný, kterého tam chceme, protože hodně lidí se tam jmenuje podobně. Pak se tam musí ještě něco odklikat, jako jestli ho tam chci. Tak si ten jeden musí dát hru nějakou, že už chceme hrát a já vlastně ono tam mám přidat přátele a vždycky tam je kolečko, ve kterém je ten panáček toho koho tam mám uloženého, tak ono se pod tím udělá takový zelený puntík a já na něj kliknu a vidím, že hraje třeba nevím nějaký aquapark, tak si to to, dám, že chci hrát s ní a napojím se na ní a můžeme hrát spolu.
- A: Ehm.
- Takže jsme tam spolu.
- A: Ukážeš mi nějaké ty svoje knížky, o kterých jsi mi říkal. Protože jsi říkal, že ty máš toho Bílého tesáka, ale pak jsi mi neříkal ještě ty další, co máš.
- Tady mám, tady jsem četl toto. To jsou dva díly stejný. Jsou dva díly, takhle.
- A: To jsou ty fotbalové komiksy, jak jsi říkal?
- Ne tohle jsou knížky. Ty už mám teda přečtený.
- A: Pepi je bůh, nebo jak se jmenují?

- Ne, tohle je první Fotbalový král a tohle je druhý díl. Tady. Tohle je knížka, tohle je taky knížka. Ten fotbalový komiks jsem měl z knihovny, takže ten už tam je myslím vracený. Ale podívám se.
- A: Bavily tě tyhle knížky?
 - Ehm, on tady Jiří Žáček se jmenuje ten... ne Jan Žáček, tak on píše třetí díl.
- A: Takže budeš mít i třetí díl?
 - Možná.
- A: A bavilo tě to tak, že bys chtěl třetí díl?
 - Chtěl.
- A: Ukaž, co tady máš dalšího za knížky?
 - Mám tady toto.
- A: Řemesla.
 - To je vlastně taková vysvětlivka, co ty řemesla dělaly.
- A: Naučná knížka spíš?
 - No třeba. Třeba tady je řemeslo takhle.
- A: To je hezká knížka. Ta tě baví?
 - Jo, [vytahuje přání] tohle jsem dostal k svátku, tak to tam mám. Pekařský a tak.
- A: Řekne ti třeba někdy máma, že musíš jít číst a máš jít číst?
 - Ne neřekne. To si spíš čtu, když chci.
- A: To si třeba vlezeš před spaním do postele a čteš si?
 - To ne. Jo tohle je taková jakoby tady. [vytahuje knížku o hokeji z knihovny]
- A: Nemáš teda rád jenom fotbal, ale i hokej, teď koukám.
 - To je vlastně taková nálepková, že tady se lepily ty, že tam na té nálepce bylo vždycky, tohle je nějaký divně nalepený...
- A: Takže jsi tam měl části fotky ty nálepky?
 - No třeba že tady byla půlka fotky. Tady je to, všechny tyhle tři jsou nalepený. Třeba tady plácnu, teď si vymyslím takový nesmysl, třeba, že tady by to bylo natištěný, tohle není nalepený a já sem musím nalepit ty správný. Ono vždycky takhle zespona té nálepky bylo číslo a v téhle knížce na těch, kam to mám nalepit byla taky ta čísla. Musel jsem najít ty stejný a tam se to nalepilo, aby to pasovalo.
- A: Tys určitě tu knížku i četl?
 - To jsem ještě tolik číst neuměl. To už je celkem dávno, co jsem tohle měl.
- A: A vezmeš si to třeba někdy znovu a prolistuješ?
 - Někdy jo, takhle se na to koukám, prohlížím.
- A: Takže nejdeš po těch informacích úplně?
 - Úplně ne. Spíš jdu po těch hráčích, jak se jmenovali třeba.
- A: Znáš třeba nějaký?
 - Ono takhle ze starého ne, ale takhle, nevím, Pepíka, Sobotku, nevím..
- A: Koukáš pravidelně na hokej nebo na fotbal v televizi?
 - Oni teď dávali.., oni teď měli to mistrovství v hokeji.
- A: Do těch 20 let nebo tak?
 - Měli. Oni Češi vyhráli třetí místo, tak jsme schválně koukali na to.
- A: Koukali jste i na nějaké jiné zápasy nebo až na ten finálový?
 - I na jiný, i na jiný. Tat'ka koukal. Já koukal na semifinále i na finále a jinak jsem nekoukal.
- A: Takže když koukáš třeba na ten hokej..
 - Ježíš marja, ten je tady úplně rozpulený, Jarde.
- A: Když koukáš na sport, tak koukáš sám nebo s tátou nebo s mámou?
 - Spíš s tátou, ono mamka ten ono o to nestojí. Ani ségra ona se na to moc nekouká. Tady to je taky nějaký divně [komentuje nalepené nálepky]

- A: Takže sám si to nepustíš někdy?
- Moc teda ne.
- A: Taťka teda ví, že to jde, tak to pustí a koukáte spolu?
- Tak to pustí.
- A: Jo. Spíš teda hokej, nebo fotbal?
- Spíš ten teď hokej, že jo, v té zimě teď moc...
- A: Fotbal asi moc není, co?
- Právě, ale začnou.
- A: Na nějaké jiné sporty koukáte?
- Jo, tenis někdy.
- A: Na lyžování třeba někdy?
- Jo, někdy na sjezdy.
- A: Ženské nebo mužské?
- Jakékoliv.
- A: Na sjezdové spíš koukáte.
- Hm.
- A: Na běžkování třeba?
- Běžky moc ne teda.
- A: Baví tě třeba sjezdové lyžování sledovat v televizi?
- Ehm.
- A: Přijde ti to zajímavé?
- Ehm.
- A: Máš raději nějaký slalom, kde jsou dvě kola, nebo ty závody, co mají jedno kolo?
- Spíš ty, co mají víc, protože ono to je potom delší.
- A: Takže třeba takový ten slalom, kdy jedou jedno dopoledne a jedno odpoledne.
- Asi jo.
- A: Koukáte na víc dílů ten den z toho?
- Teď nevím, jak to úplně myslíš.
- A: No protože sjezdové lyžování je sjezdové lyžování, ale mají různé soutěže – slalom, obří slalom, super g anebo sjezd. A třeba sjezd se jezdí jenom na jedno kolo, super g se taky jezdí jenom na jedno, ale obří slalom a normální slalom se jede první kolo a prvních 30 postupuje do dalšího. To další kolo rozhodne o tom vítězi.
- No právě takový, prostě dvě kola ze začátku nebo ještě někdy skoky na lyžích koukáme, ale jinak asi nic.
- A: Skoky tě baví, jo?
- Hele, má křivou hlavu.
- A: Taky ne úplně perfektní.
- To jsem byl ještě malý, to jsem ještě moc neuměl.
- A: To je jasný, ale tamhle ty vypadají dobře.
- Hele malí hokejisti.
- A: Děláš nějaký sport z toho? Fotbal děláš, jsi říkal. Hokej neděláš?
- Ehm, nedělám.
- A: A koukáte v létě třeba na cyklistiku nebo ten tenis?
- Někdy jo i na ten tenis.
- A: A na kros třeba?
- Kros?
- A: Jízda na kole v těžkých podmínkách, ne na silnici.
- Jo, to někdy taťka, ale to mě moc nebaví.
- A: To silniční ježdění nebo?

- To silniční. To prostě jenom jedou rovně. Tamto je aspoň nějaký zajímavý. To je takový, že tam je víc těch zatáček takových.

A: Koukáte třeba někdy na motosport nějaký? Třeba motorky, formule, Dakar?

- To moc ne, to moc ne.

A: Ještě na něco jiného koukáte krom sportů?

- Jo, někdy na něco, ale teď nevím zrovna, co mám říct.

Zvonilka, 7 let

A: Říkala ti maminka nějak, o čem se tady budeme spolu bavit trochu? [Zvonilka kroutí hlavou] Neříkala, nic nevíš, dobře. Slyšela jsi někdy slovo média? Představíš si něco pod tím slovem?

- Ne

A: Vůbec nic? Třeba co to je? Jak by takové médium mohlo vypadat?

- Ne.

A: Tak já ti to prozradím, jo? Média nám předávají nějaká sdělení, co někdo jiný řekl, tak nám ho pomáhají udržet v čase a šířit. Takové médium může být knížka, časopis, nebo třeba televize, rádio, i fotografie to může být třeba. A o tom bych si s tebou chtěla dneska povídat. [dívka je viditelně velmi nervózní a zamlklá] Mohla bys mi popsat tvůj běžný den? Ráno vstaneš a jak to tak pokračuje?

- Já nejdřív vstanu a potom si vyčistím zuby, nasnídám se, oblíknu se, potom dám svačinu do školy, jdeme na autobus, jedeme do školy, jsem v ranní družině, potom ve škole se učím, potom jdeme ze školy. Maminka mě vyzvedne a potom jsme jely na autobus a jely jsme sem.

A: Ehm, takový běžný odpoledne vypadá jak? Co tak děláš, když se vrátíte domu?

- Dělam si úkoly, maluju si třeba i a jím. No tak něco.

A: A k večeru třeba?

- Tak to se svléknu, jdeme se vysprchovat, potom se jdeme koukat na televizi, po televizi si jdeme číst knížky, potom si vyčistíme zuby, jdeme na záchod a potom jdeme do postele.

A: To umíš úplně podrobně. To máte takovou nacvičenou rutinu vid'?

- [kýve a usmívá se]

A: Provedla bys mě třeba vaším domovem a ukázala bys mi třeba, kde koukáš na tu telku?

- Tady. [ukazuje za mě]

A: Aha, tady máš telku, tady koukáte.

- Sedneme si tady a takhle se koukáme.

Máma: Ona je tam tak schovaná, vid'?

- Jo

A: Já jsem si jí právě nevšimla. Máte ji takovou schovanou. Je něco konkrétního, na co se každý večer koukáte? Je to každý večer nebo výjimečně?

- No jakože co si chceme pustit, tak si můžeme něco pustit.

A: Je to každý večer v té rutině, že se jdeš vykoupat a pak si pustíš telku..., tak se to děje běžně?

- Ehm.

A: Jen jestli se to děje tak vždycky.

- Vždycky.

A: A co si tak pouštíš?

- Třeba večerníček jsme se teďka koukali.

A: Normálně v těch 7, co běží večerníček?

- [kýve]

A: Jaký jde teď večerníček?

- O takových dvou medvědů.
- A: Ooo, to si možná pamatuji. Jeden je takový dlouhý a jeden je takový baculatý?
 - Jeden je takový malý a jeden je větší.
- A: Nejmenuje se to „Pojďte pane, budeme si hrát“?
 - E-em.
- A: Ta to je asi jiný. Který z medvědů je tvůj oblíbený?
 - Oba.
- A: Jak bys je popsala?
 - Že ten velký je celý hnědý a ten menší je takový hnědožlutý.
- A: Jaké máš třeba pocity u toho, když to sleduješ?
 - Veselý.
- A: Baví tě to, je to jako zábava?
 - [kýve]
- A: Koukáš třeba i na něco jiného než na tenhle večerníček?
 - Ehm.
- A: A na co třeba?
 - Já si teď na nic nemůžu vzpomenout.
- A: To vůbec nevádí. Máš třeba nějakou oblíbenou pohádku než tuhle?
 - Ehm, Zvonilku.
- A: Ten film o Zvonilce, o víle Zvonilce?
 - [kýve]
- A: Co se ti na něm líbí nejvíc?
 - Líbí se mi ten jeden díl, jak Zvonilka vletěla do domu, a líbí se mi na něm nejvíc, jak si tam může s tou holčičkou hrát.
- A: A to má víc dílů Zvonilka?
 - Asi jo.
- A: Viděla jsi nějaký další, nebo jen tenhle?
 - Viděla jsem tenhle a viděla jsem ještě začátek jiné, jak se narodila.
- A: Předpokládám, že se ti pohádka líbí – pouštíte si ji nějak častěji?
 - E-em.
- A: Máš nějaký další oblíbený film nebo pořad?
 - Mně se tak líbí všechny pohádky.
- A: Všechny pohádky jo? Ty jsi úplně pohádkový typ! Koukala jsi třeba mezi Vánoci víc na pohádky nějaký?
 - Jo.
- A: A jaký jsi třeba viděla?
 - Viděla jsem nějaký takový, já si vůbec nemůžu vzpomenout.
- A: Ale viděla jsi nějaké mezi vánoci?
 - Ehm.
- A: Koukáš se na pohádky sama nebo třeba s rodiči?
 - Koukám se se sestřičkou.
- A: Koukáš s tatínkem a s mámou někdy?
 - No občas jakože asi se podívají s námi, ale většinou ne.
- A: Většinou koukáte se ségrou. Máte telku u jídelního stolu. Koukáte někdy na telku, když jíte třeba večeři?
 - Ehm, jenom při snídani občas.
- A: Takže je to výjimečné ráno?
 - [kýve]
- A: Na co tak koukáte ráno, když snídáte?
 - Třeba když tam něco běží nebo si pouštíme svoje pohádky.

A: Svoje pohádky jako třeba na Youtube?

- Jakože tam že si tam můžeme říct nějakou pohádku, kterou chceme, do takového mikrofonu a ono nám to tam dá tu pohádku, kterou chceme.

A: A televizní snídaně je třeba i před školou, nebo o víkendu spíš?

- Spíš se koukáme na pohádky ráno, když je víkend.

A: Takže třeba v sobotu a v neděli.

- Ehm, protože ráno když jdeme do školy, tak na to nemáte čas.

A: To běžíte na autobus a do školy?

Máma: Jenom o víkendu.

A: Co tak pro tebe ta televize znamená? Má pro tebe nějaký význam?

- Nevím. Tak jakože mám ji ráda, ale v nějakých chvílích, jakože by se trošku nehodila asi bych řekla.

A: V jakých chvílích třeba?

- Třeba když hraju na klavír, tak kdyby hrála, tak to by potom vůbec nebylo nic slyšet.

A: Kazila by tvoji hru na klavír úplně. To chápu. Ještě se trochu vrátím k té snídani – děláš třeba u televize něco jiného místo toho, že na ni koukáš?

- Hm. [zamyšlení a zmatení]

A: Třeba jestli si u ní kreslíš někdy?

- No, když jde třeba něco takového strašidelného, nebo na počítači něco strašidelného, tak si při tom kreslím, že občas se na to podívám, ale když tam vidím něco strašidelného, tak si radši zase jdu kreslit.

A: To chápu, ty strašidelný věci taky nejsou nic pro mě. Ty strašidelný věci jsou tak na schování se, vid'?

- Jo.

A: Takový speciální dotaz mám – přiletěl z vesmíru nějaký mimozemšťan. Jak bys mu televizi popsala? Nikdy ji neviděl, neví vůbec, o co jde.

- Že je taková do obdélníku, je černá a můžeš si na ní pouštět všechny věci, které chceš.

A: A ty si teda pouštíš ty pohádky?

- Ehm.

A: Máš ráda třeba nějaký film, který není pohádka, nebo nějaký pořad?

- Nevím.

Máma: Pohádky a nějaký tvoření si pouštíš.

- Taky jsem si pouštěla takové tvoření domečku, že oni tam tvoří domeček a my se na to koukáme.

A: Zkoušela jsi ho podle toho vytvářet?

- E-em, ještě ne.

A: A chtěla bys?

- Asi jo, ale nevím, co tam jakože budou používat, takže potom jakože nevím, co tam mám mít na ten domeček.

A: Čekáš, až někde budou ukazovat, jaký materiál se na to má použít?

- Jo, a potom bychom si to pustili znova a už máme připravené ty věci, které tam používají.

A: To je super plán. Myslíš, že bys mě teď provedla vaším bytem?

- Jo.

A: Tak já půjdu za tebou a vezmu tuhle svoji hromadu. [nosím s sebou sešit a otázky]

- Tady máme se sestřičkou pokojíček.

A: Ooo, ale to máte hezký pokojíček prostorný a každá má svůj prostor úplně, vid'.

- Já mám tuhle postel a sestřička má tuhle.

A: Ty jo. Co tady tak převážně děláte?

- No tady si můžeme malovat. Já si tady dělám někdy úkol nebo si dělám úkol tam, kde jsme teďka byly a potom si tady ještě můžeme hrát.
- A: A hrajete si tady?
- Ehm, a nebo tady v postelích spíme. A tady mám polštářek.
- A: Máš taky svůj polštářek oblíbený? Já mám taky takový.
- Ehm.
- A: Můj už musel změnit obal několikrát, protože už ho mám tak dlouho, že ten obal se vždycky prosoupe a skončím jen s tím vnitřkem.
- Já mám jenom dva na něj obaly.
- A: Máš dva různé a ty měníš?
- Ale většinou mám tenhle, a když potom tenhle se musí vyprat, tak tamtem, který ještě mám, tak si na něj dám.
- A: Takhle ti vydrží ten polštářek i ty obaly dlouho, když je střídáš.
[konverzace s maminkou o čaji, která není důležitá pro rozhovor]
- A: Vidím, že tady máte knížky, čteš si i v pokoji?
- No většinou si čtu s maminkou, že něco přečtu. Já jsem si přála teďka od Ježíška takovou knížku, abych si ji mohla číst a dostala jsem ji.
- A: Ukážeš mi ji?
- Já nevím, jestli ji teďka najdu. Tady tu.
- A: Do pohádky se zvířátky. Ta vypadá moc hezky. Takže si většinou čteš s maminkou?
[kýve] Ty už chodíš do školy, že jo, to jsi říkala.
- Do první.
- A: Do první třídy, takže sama ještě úplně nečteš, vid' nebo trošku?
- Jo, ale už znám hodně písmen.
- A: Takže už pomaličku čteš?
- Ehm, teďka jsme se zrovna učili D.
- A: Ty jo. Jak ti zatím jde D?
- Dobře docela.
- A: A čtete tak, že ti maminka předčítá, nebo že čteš ty pomaličku?
- Já pomalu čtu.
- A: Co tak většinou čtete?
- No většinou čtu tu svoji knížku, kterou jsem dostala, anebo si i někdy přečtu něco z knížek, když mi to jde.
- A: Ale je u toho s tebou třeba maminka nebo tatínek a čteš s někým?
- Ehm.
- A: Jak se ti zatím ta tvoje nová knížka líbí?
- Zatím hodně moc.
- A: O čem je?
- No o takových zvířátkách, jak tam bylo napsáno.
- A: Je tam více zvířátek najednou?
- Víc zvířátek najednou.
- A: Jaký máš z toho pocitu, když to čteš?
- Veselý.
- A: Je jako zábavná?
- Ehm.
- A: Jak často tak čteš?
- No tak jakože musím si přečíst vždycky úkoly a tak někdy si čtu i knížku, ale hlavně si musím přečíst ty úkoly a ty si můžu přečíst, kolikrát chci.
- A: Čteš nějak pravidelně? Třeba každý den?
- Jo, každý den trošku.

- A: A to je to čtení po tom koupání a televizi nebo to ti maminka předčítá večer?
- To nám čte jenom maminka.
- A: A kdy tak v tom dni si čteš ty, když si děláš úkoly?
- Tak když přijdeme, tak si umyju a ruce a potom jdeme třeba už číst a jdeme si dělat úkoly.
- A: Takže hned co nejdřív se vrátíš ze školy?
- Ehm.
- A: Baví tě zatím čtení?
- Baví.
- A: A jde ti čtení? Máš pocit, že ti jde?
- Ehm.
- A: Prohlížíš si někdy sama knížky, když třeba ještě nečteš tak dokonale? Prohlížíš si třeba nějaký obrázkový aspoň?
- Ehm.
- A: A jaký si prohlížíš? Tu co jsi mi ukazovala, nebo třeba i nějaké jiné?
- No i nějaký jiný, právě že někde si třeba vyhlídnu nějakou knížku třeba tadytu, tady je taky hodně obrázků. To je Lucinka a Martínek a tady takhle máš hodně obrázků a i čtení takhle a takhle je tu hodně jich.
- A: Takže tu si třeba prohlížíš a sem tam si něco přečteš z toho, jo?
- Ehm. Teďka mi tam nejde nikam dát, tak ji sem takhle položím nahoru.
- A: Čteš i nějaké časopisy?
- Hmm, no zas tak moc ne, časopisy moc ne. Ale když dostaneme, že nám pošťačka nějakého časopisa dá, tak já si tam udělám věci nějaký, který tam mají být.
- A: Ty úkoly?
- Ty úkoly, a maminka mi to přečte nebo i si něco přečtu, ale spíš mi to maminka přečte.
- A: Takže časopisy jenom sem tam spíš knížky čteš?
- Ehm.
- A: A kde si třeba tak čteš, když si čteš?
- Tam, co jsme byly, nebo tady.
- A: V obýváku nebo v pokojíčku. A to pak sedíš u stolečku a čteš si?
- Ehm, nebo tady na zemi sedím a čtu si.
- A: Povedeš mě dál, prosím?
- Tady má maminka ložnici, ale je vždycky zima, protože je tam otevřené okno.
- A: A tam trávíš nějak čas?
- Moc ne, jenom když tam třeba spím s maminkou, tak občas tam jsem, ale většinou ne.
- A: Tady máte koupelnu a tam záchod?
- Ne, tady máme záchod.
- A: A tam v té místnosti?
- Tam jsou si třeba takhle nějaký věci můžeš nějak odkládat.
- A: Aha, to je vaše komora. Tak já zhasnu dobře? Říkala jsi, že někdy jsi na počítači?
- Jo, to se tam taky koukáme na nějaký pohádky, který nám nejdou pustit na televizi, tak to nám potom tatínek nastaví.
- A: To je tašky notebook nebo má stolní počítač?
- To ehm, to si ten počítač vždycky přenesu tam, kde jsme byly a tam my si sedneme na gauč a on nám to tam dá před nás.
- Máma: Je to notebook.
- A: Došlo mi to pak, když říkala, že ho přenáší.
- Máma: Nemají ho ale dostupný. Je někde vždycky schovaný.
- A: Aha, takže jenom když vám ho dá tatínek nebo maminka?

Máma: Když potřebujeme nějaký pohádky, který nejdou pustit na Youtubku a když chceme najít nějakou pohádku online, takže vždycky táta najde, stáhne nebo někde pustí online, tak na to ho musíme vytáhnout.

A: Takže ho používáte hodně na tohle? Žádný hry nebo tohle?

Máma: To ne.

A: Tak můžeme jít zase klidně tam. Já jsem moc ráda, že jsi mi to tady ukázala takhle. Chceš jít do pokojíčku, nebo do obýváku?

- Mně je to jedno.

A: Tak chceš si sednout tam, jak jsme začínaly? Slyším, že vám tady hraje rádio, to je rádio že jo? Posloucháte často rádio?

- No mluvíme si tady a občas ho posloucháme, ale někdy i mluvíme a neposloucháme.

A: Ale hraje tady jako?

Máma: Hraje často.

- Často.

A: Jak se ti líbí rádio?

- Docela se mi líbí.

A: Posloucháte tam spíš písničky nebo i nějaký mluvený?

- Jo nějaký písničky tam posloucháme, ale při nějakých písničkách i je posloucháme a přitom i můžeme něco zatančit.

A: Tancujete na rádio?

- Občas tančíme.

A: To je super! Třeba nějaké pohádky z rádia posloucháte?

- To máme v pokojíčku takový rádio, co jsme dostaly.

A: Ukážeš mi ho, prosím, to jsem asi neviděla.

- To je takový rádio a tam si dáváme CD a potom tady posloucháme při spaní pohádky.

A: Tady máte CD s pohádkama a ty si pouštíte a posloucháte je jo?

- Ehm, když ležíme a usínáme, tak potom když usneme, tak to maminka nebo tatínek vypne, protože když už spíme, tak nevím, kdo to chodí vypínat.

A: Asi to ale někdo vypne, asi to tu nehraje celou dobu.

- Celou noc.

A: Ráda posloucháš pohádky?

- Jo, ráda poslouchám.

A: I když ti nečte maminka nebo tatínek, tak ti to nevadí?

- Protože tady máme už hodně CD a tak si posloucháme, nějaké jsme třeba ani neslyšely, ale máme tu i někdy některý, který máme hodně oblíbené, které pouštíme pořád.

A: Která je třeba tvoje oblíbená?

- Třeba Zlatá zebra.

A: O čem to je taková pohádka o Zlaté zebře?

- To je Hurvínek a jak se máme chovat, třeba jakože o motorkách a taky o značkách dopravních, jako jak se máme chovat venku.

A: Jako kolem silnice a tak?

- Jo.

A: To zní zajímavě. Baví tě to?

- Baví.

A: Je to vtipný nebo tě to baví, protože je to zajímavé?

- Protože Hurvínek něco neví a něco poplete, protože to neví a při tom se ještě směje. A jeho Ťaťulda Spejbl mu to řekne, jak to má být.

A: To je na tom ta zábavná část?

- Ano.

- A: Posloucháte třeba někdy rádio v autě?
- Jo, rádio v autě někdy poslouchám, ale někdy nám taťka i pustí telefon, on tam má pohádky a tak my posloucháme z toho pohádky.
- A: Mluvíš o tatínkově mobilu – máš mobil ty?
- Ještě ne.
- A: A zacházíš třeba někdy s mobilem maminky a tatínka, jakože ti ho někdy půjčí?
- Jo, jakože mi ho někdy půjčí.
- A: A co tam tak děláš?
- No, sestřička to dělá, že si najde vždycky ten telefon a potom tam skoro všechno nám tady fotí, že nám tady tak fotí.
- A: Sestřička je fotograf, když se dostane k mobilu?
- Jo. A potom nám ještě někdy půjčí a my si prohlížíme fotky nebo i videa, které maminka natočila.
- A: Zpětně si připomínáte nějaký ten den?
- Jo
- A: Jak ti jde zacházení s mobilem?
- Docela dobře.
- A: Jsi s ním zdatná a víš, co jak dělat?
- Jo, ale jakože nějaký věci i nevím, co tam dělá, protože víc si s tím rozumí tatínek a maminka.
- A: Dobře. Mají tam třeba rodiče nějaké hry, které hrajete výjimečně?
- E-em. Nehrajeme.
- Máma: Hry zatím nehrají. To jenom taťka.
- Jo, to jsou takový těžký. Ty hraje na záchodě, když sedí na záchodě, kaká a při tom hraje hru.
- A: Takže na mobilu spíš ty fotky? Nebo ty pohádky v autě.
- Ehm.
- A: Komunikuješ přes něj třeba s rodinou?
- No, jakože že třeba maminka zvedne telefon a když potom někdo tam mluví, tak já třeba k ní přijdu, maminka to dá nahlas, a potom třeba můžu něco povídat.
- Máma: Když s někým volám.
- A: Třeba babička volá mamince a ty se přidáš?
- [kýve]
- A: A voláš třeba někdy ty babičce, že jí chceš zavolat a můžeš si půjčit maminky mobil?
- E-em, to nemůžu, protože ani nevím, jak to udělat.
- A: Takže kdybys chtěla, tak se zeptáš maminky?
- Máma: Je pravda, že to jsme ještě nezkoušely vid'?
- Nezkoušely vůbec.
- A: To já se jenom ptám, protože jsem tento týden viděla chlapečka a ten právě říkal, že volá celé rodině. Díváš se i na tom mobilu i na pohádky? Nejsem si jistá, jestli se tam hraje i obraz nebo posloucháš.
- No, jakože spíš poslouchám, ale někdy i se tam koukáme, ale spíš posloucháme.
- A: Máš takhle i na mobilu nějakou oblíbenou pohádku?
- Jo, mám, teďka máme oblíbenou, teď jsem to zapoměla.
- Máma: Co chceš říct?
- Jak teď každý večer posloucháme.
- Máma: O tom Hurvínkovi. Abecedu slušného chování.
- Abecedu slušného chování teď máme oblíbenou.
- A: Abeceda slušného chování je teda jiná než Zlatá zebra?

- Ehm. Tu Zlatou zebra musíme pouštět na CD, ale kdyžto to druhé musíme pouštět na mobilu. Ale je to pořád o Hurvínkovi.
- A: Takže telefon máš jenom za dozoru maminky a tatínka, že jo?
- [kýve]
- A: Netrávíš s ním často čas?
- Ehm.
- Máma: Jo to nemají, že by si ho braly samy. To vůbec ne.
- A: Ale slyšela jsem, že M. si ho někdy vezme a chodí fotit.
- Máma: Když někdy odejdeme a nezmerčíme jí, tak fotí.
- A: Máš třeba nějakou herní konzoli.
- E-em.
- Máma: To ještě nemáme.
- A: Žádný hry na televizi třeba nehrajete?
- Máma: Ne to jsme ještě nezačaly, třeba někdy začneme. No hry zatím nehrajeme, zatím spíš vytáhneme klasický a zahrajeme si Člověče, nezlob se.
- Kulišáka.
- A: Vysvětlíš mi nějak princip toho?
- [Zvonilka mi poté několik minut vysvětlovala princip deskové hry Kulišák, který je bez viditelnosti desky ne úplně přehledný. Tuto konverzaci jsem si dovolila z přepisu vyjmout a navázat ve chvíli, kdy se vracíme k médiím, neb tato odbočka byla především sociální]
- A: Celou dobu jsme se bavily o tom, jak je to běžně, takový tvůj běžný den a mně by zajímalo, jestli se to nějak liší o Vánocích nebo o prázdninách?
- No asi trošku jo, protože třeba o prázdninách, když je léto, tak třeba víc jezdíme na výlety, anebo chodíme někam se koupat.
- A: To třeba méně čteš nebo to nemáš úkoly v létě?
- Jo.
- A: A teďka o Vánocích jsi víc nebo méně četla?
- No měli jsme taky úkoly, ale četla jsem asi, myslím jsem dost četla.
- A: A třeba na pohádky jste koukali víc než normálně a poslouchali a tak?
- Asi jo.
- A: Máš pocit, že jsi s těma věcmi, o kterých jsme se bavily, trávila víc času, nebo jak bys to popsala sama?
- No, že jsem si s těma hračkama, které jsem dostala, tak jsem si s nima víc hrála. Třeba jsem dostala tady toho zajíčka, a s ním jsem si taky hodně hrála, protože jsem věděla, že až půjdu do školy, tak že si s ním nebudu moc hrát, takže jsem s nima víc hrála než s těma, které už jsou trošku starší než ty nové.
- A: Takže sis víc hrála?
- [kýve]
- A: Jak bys popsala takový den mezi vánoce, jak vypadal?
- A nemusí to být jakože úplně, jak jsem to měla já anebo to má být úplně, jak jsem to měla já?
- A: Co nejbliž, co jsi to měla ty, ale když si nebudeš pamatovat každý detail, tak to vůbec nevíš.
- Tak třeba na Vánoce když jsem rozbalila všechny dárečky, tak jsem si je dala do tašky, protože jsem jich měla hrozně moc.
- A: Tak to jsi asi byla hodně hodná, vid'?
- Mně toho přišlo, že toho bylo hodně.
- A: Z toho jsi asi měla radost?
- Ehm.
- A: A pak sis s tím mezi svátky hrála?

- Jo.
- A: Co třeba druhý den po vánocích, jak vypadal?
- No to si nevzpomenu, protože to už trvá nějakou tu dobu.
- A: Už je to dávno, jo?
- Jo.
- Máma: Ony byly nemocné. Ona Zvonilka 3 dny po Vánocích marodila a pak právě, když se uzdravila, tak to chytila sestřička, tak to bylo takové..
- A: Takový nemocňákový. Když jsi třeba nemocná, koukáte se víc na pohádky?
- Jo, když jsme nemocný, tak spíš koukám na pohádky nebo spíme spíš. To taťka taky takhle dělá nebo hraje na počítači hry.
- Máma: Když je nemocný?
- Jo.
- Máma: To asi ne, spíš je zavřený v ložnici.
- Jo.
- A: Takže odpočíváte, koukáte na pohádky, posloucháte taky pohádky, když jste nemocné?
- Jo.
- A: A třeba čte vám maminka víc, když jste doma nemocné nebo tak normálně?
- Máma: Aby nekoukaly pořád na televizi. Ony pak jak nemají sílu na nic, tak to nějak střídám.
- A když si tady v pokojíčku hrajeme, tak jsme třeba potíseji a posloucháme taky to rádio.
- A: To i normálně, kdybych tady nebyla, tak si hrajete a máte u toho puštěné ty pohádky?
- Jo.
- A: Takže hodně posloucháte?
- Máma: Někdy až jako hodně, že mě to překvapí. Přijde mi, že to ani nevnímají a hrají si u toho, ale asi to vnímají a stíhají.
- A: Děláte takhle dvě věci najednou, že si posloucháte a hrajete si?
- Jo, že si někdy něco potichu řekneme, ale přitom posloucháme.
- A: Když jste třeba u nějaké babičky – trávíte čas u babičky někdy?
- Jo trávíme někdy, když jsme třeba nemocné, tak jdeme třeba k babičce. Sestřička taky byla u babičky, když byla nemocná, protože to už nebylo volno, ale byla škola, sestřička do školky nešla, protože byla nemocná.
- A: Když jste u babičky, probíhá to tam jinak, než váš normální den?
- Asi nevím, tak jakože asi spíš si hrajeme, nebo vlastně jsou tam i strejdové naši, protože náš taťka je jedné babičky syn a ona vlastně má tři děti ta naše babička. Náš taťka je vlastně prostřední její syn, že se narodil středně. Většinou jsou tam ty dva strejdové a mají tam i Shadyho, ten trošku zlobí.
- A: To je jako zvířátko jako pejsek?
- Jo pejsek.
- A: Dobrý, já jsem myslela, že to je třeba nějaký bratranec, co zlobí.
- Hraju si tam s A. to je zase mojí babičky pes. Ti psi se spolu pošťuchují a hrají si.
- A: Když jsi takhle u babičky, tak si hrajete spolu, s babičkou, s pejskem?
- Jo třeba s babičkou, ale s pejskem si moc nehrajeme, spíš s babičkou, že třeba ona vaří, ale třeba vlastně si hrajeme spíš jenom se sestřičkou, protože oni si dělají nějaký takový svoje věci, ale občas si s námi jdou hrát.
- A: A češ s babičkou třeba jako s maminkou?
- U babičky nečtu.
- A: A posloucháte tam třeba rádio tak jako doma?
- No, mají tam puštěné rádio, ale můžeme si tam taky pustit pohádky na CD.
- A: Nosíte si svoje nebo máte u babičky?

- Máme u babičky, ale jsou tam jako takový dvě, které máme nejoblíbenější. Na jednom jsou tři pohádky a na druhém dvě pohádky. To jsou takový dvě naše nejoblíbenější pohádky a ty posloucháme nejvíc.
- A: Pamatuješ si třeba jméno nějaké z nich?
- No, jako moc ne. Nevím.
- A: To nevdí.
- Já si nepamatuji, jestli tam to jméno říkájí nebo ne.
- A: To vůbec nevdí. Koukáte u babičky třeba na televizi tak, jako doma?
- Jo, koukáme a tam ještě po obědě koukáme, ta která běží, tak na tu koukáme vždycky. U babičky má zmrzlinku, tak si vezmeme zmrzlinku k pohádce a při tom se koukáte.
- A: Takže se koukáte na nějakou pohádku, která zrovna jde v televizi, nebo si pouštíte?
- Která zrovna jde v televizi. Občas je tam jedna, ale spíš jsou tam dvě pohádky za sebou, ale nevím, jestli tam jsou tři za sebou, ale spíš ne.
- A: Takže koukáte třeba na dvě pohádky v televizi?
- Za sebou, který nejsou kreslený, ale hraný.
- A: Máš nějakou takovou polední pohádku nejraději?
- Ne, zatím všechny se mi líbí.
- A: Takže tam koukáte po obědě a koukáte i večer, to jak jsi popisovala, že se umyjete a jdete koukat na pohádku nějakou.
- Ale vlastně se koukáme i ráno, když je ten víkend.
- A: I u babičky takhle ráno?
- Ehm.
- A: U babičky koukáte na telku víc než doma, bys řekla?
- Tak jakože asi jo.
- A: Baví tě koukat na telku?
- Jo, baví.
- A: A třeba víc než číst a poslouchat pohádky?
- Jako asi všechno stejně mě baví.
- A: Kolik času bys řekla, že denně tak čteš?
- Nevím. Ve škole hodně čteme, potom doma si dělám ještě úkoly ze čtení, tak nevím.
- A: Takže vlastně asi docela dost?
- Asi docela dost, myslím si.
- A: Myslíš, že třeba stejnou dobu koukáš na tu telku nebo to třeba méně?
- Na tu telku jakože záleží. No, nevím, asi obě stejně, protože já nevím, na co koukáme déle, já si totiž neměřím, jak dlouho.
- A: Spíš jsem myslela pocitově, jestli ti přijde, že denně více čteš, ne..
- Ne, to ne.
- A: Je třeba nějaká pohádka, o které si ve škole povídáte s kamarády?
- No, zatím moc ne žádná.
- A: Chodíte třeba do kina se školou?
- No, byli jsme.
- A: Na čem jste byli?
- Na Slávka a kouzlené světlo.
- A: Jak se ti líbila?
- Hezká byla.
- A: O čem byla?
- Byl tam takový jeden kluk, který byl zvláštní tím, že svítil. Byla tam Slávka, to je holka, ta měla brýle, co se tam přistěhovala, ale její maminka říkala, že se odstěhují, nakonec se neodstěhovali. Na konci bylo, že jedna paní chtěla velet, ale nemohla, protože ten děda, který tam velet, tak ten už umřel. Ten tam potom umřel a tak tam

potom jedna paní chtěla velet. Bylo tam taková černá stvůra, nevím, jak se to jmenovalo, bylo takový černý, mělo to oči, a jedlo to světlo. A ten kluk, který svítil, tak všechny zachránil, protože nechal to černý, nechal vycucnout to světlo, takže potom byl normální kluk a nesvítil už, protože to černý, už vlastně vím, co to bylo, to je zloba lidí. Když jsou zlí, tak to je to. Jak vycucnul to světlo, tak vlastně ten kluk na něj byl hodný a všechny zachránil, takže vlastně potom to bylo žlutý.

A: Změnilo se to.

- Potom to bylo hodný, jak ti lidé byli hodní, takže potom to bylo žlutý.

A: Na tom jste tedy byli se školou?

- Jo.

A: A povídali jste si potom o tom se třídou?

- Paní učitelka nám potom řekla, že si to máme zapamatovat, já jsem si to zapamatovala, a potom jsme to měli nakreslit a já jsem to měla hezký.

A: S kamarády si teda třeba nepovídáte o pohádkách ve třídě?

- E-em.

A: O nějakých pohádkách, co posloucháš taky ne?

- E-em.

A: Přemýšlím, jestli mám nějakou otázku, ale nic mě nenapadá. Máš třeba ty něco k tomu, o čem jsme se bavily?

- Je mi to jedno.

A: Chodíš s rodiči do kina někdy?

- No, zatím nevím, zatím si to nevzpomínám, ale byly jsme s maminkou na jedné pohádce.

A: V kině?

- V divadle.

A: Chodíte do divadla často?

- Jakože když máme lístky, ale protože ty lístky jsme dostali od Ježíška. Tak jsme je dostaly a šly jsme.

A: Na čem jste byly?

- Na Popelce.

A: A bavilo tě to?

- Bavilo, protože oni bruslili na ledě. Byli tam nějakí herci, nějakí krasobruslaři a jedna pravá baletka.

A: A ta měla taky brusle?

- Ne tam byl takový leknín a ona na tom leknínu tančila. Byla tam pravá baletka.

A: Normálně měla svoje piškotky a tancovala.

- Asi jo, protože já jsem ty piškotky neviděla.

A: Byla tak daleko, nebo jí nebylo tak dobře vidět na nožky?

- Protože jak se tam ty listy, protože ona byla zakrytá, a jak se otevřely, tak ty květy to zakryly.

A: Vzpomínáš si třeba na nějaké jiné divadlo?

- Ještě jsme byli na Krysácích, ale to už jsme byly menší. To jsem ještě nebyla ve škole. To jsem byla ve školce.

Amerikánka, 7 let

A: Říkala ti maminka, o čem si tu budeme dneska spolu povídat?

- No, kde co máme.

A: Kde co máte, tak to je super. Začneme úplně mimo než kde co máte. Co si představíš pod pojmem média?

- [zmatený a vyděšený výraz]

A: Představíš si pod tím pojmem něco?

- Já nevím vůbec, co to je.

A: To je úplně v pohodě. To nemusíš vůbec vědět. Média jsou třeba knížka, časopis, nebo televize, rádio, ale taky mobil, počítač. To všechno jsou média. Setkáváš s nějakými z nich?

- Jo.

A: A s čím třeba?

- S televizí.

A: S televizí a s něčím jiným?

- S mobilem a počítačem.

A: A s knížkami třeba taky?

- Jo.

A: A kde se s tím tak setkáváš se vším?

- Třeba mamce každý den jednou čtu.

A: Čteš jenom doma nebo čteš třeba i ve škole?

- I ve škole.

A: Popsala bys mi takový tvůj běžný den? Jak tak vypadá? Ráno vstaneš a jak to pokračuje celý den?

- Pak se jdeme nasnídat, pak si jdeme umýt zuby a obléct. Pak jedeme do školy a tam pak jsme v ranní družině. A pak máme třeba češtinu většinou, pak máme svačinu, pak máme češtinu nebo matematiku a pak máme třeba angličtinu a potom máme oběd. Pak třeba ještě nějakou hodinu po obědě.

A: A po té hodině po obědě jsi v odpolední družině nebo jdeš domu?

- Třeba v družině jsem v úterý a někdo je třeba ještě i v [nesrozumitelné]. To se jako ještě učíme anglicky.

A: Takže máš ještě kroužek angličtiny třeba?

- Jo.

A: Když přijdeš domu, co děláš, když přijdeš domu?

- Pak dělám domácí úkoly.

A: Ráda děláš domácí úkoly? Baví tě to?

- Jo.

A: Když je doděláš, tak..?

- Si pak jdeme hrát.

A: S bráškou?

- Jo.

A: A hrajete si v dětském pokoji spolu, nebo kde si hrajete?

- V herně.

A: Oo, máte hernu. Pak co dál třeba večer?

- Pak mám večeři, pak se jdeme umýt a pak jdeme spát.

A: Ty jo, to úplně znáš svůj den. Jaká je tvoje oblíbená část?

- Svačina.

A: Máš ráda jídlo? [snažila jsem se prolomit bleskové odpovědi děvčete velmi nezávaznou komunikací]

- Jo.

A: Jaké je tvoje oblíbené jídlo?

- Ovoce a špagety.

A: Jako ty těstoviny nebo taková ta červená omáčka?

- Jako taková ta červená omáčka a takový ty dlouhý těstoviny.

A: Dáváš si na ně sýr nebo ne?

- Občas.

- A: Jsme tu v obývacíku a vidím, že máš televizi a ty jsi mi o ní už taky říkala předtím. Koukáš se na ni?
- Jo.
- A: Na co se na ni tak koukáš?
- Na Pepu.
- A: Na Pepinu prasátko?
- Jo.
- A: Koukáš se na telku sama nebo s rodiči?
- S bráškou.
- A: Koukáte spolu na tu Pepinu nebo i na něco jiného?
- Na Pepu nebo na auta.
- A: Na Auta na ten film nebo na seriál?
- No, třeba na nějaký seriál.
- A: A s maminkou nebo tatínkem třeba koukáš na televizi?
- Jenom když ponocuju o víkendu.
- A: Na co tak koukáte spolu?
- Na věci, na které koukají maminky a tatínkové.
- A: Víš třeba, jak se nějaká z nich jmenuje? Vzpomeneš si?
- Třeba mamka někdy kouká na Zoo.
- A: Na ten seriál Zoo? Jak se ti líbí?
- Je to sranda.
- A: Baví tě to?
- Jo.
- A: Rozumíš tam třeba úplně všemu?
- Jo.
- A: Na ničem tě tam nenachytají?
- Já nevím.
- A: Pravda, to bys asi nevěděla, kdyby tě tam nachytali, vid'. Tvůj oblíbený seriál je ta Pepa?
- Jo.
- A: Máš třeba ještě nějaký jiný?
- Já nevím.
- A: Třeba nějakou jinou pohádku?
- Jo, ale to bys asi neznala.
- A: Klidně mi to řekni.
- Octonauts.
- A: To opravdu neznám, ale ráda se na to potom podívám doma.
- Je to takový o moři.
- A: Je to jako o mořských vílách nebo o moři?
- Třeba o moři a je tam třeba lední medvěd, tučňák, kočka a tak.
- A: Je to jako naučná pohádka, že se tam učíš o těch zvířátkách?
- Jo.
- A: Kdy tak na tu televizi koukáš?
- No odpoledne třeba na hod'ku.
- A: Jak často? Každý den nebo?
- Když na to je čas.
- A: To nemusí být teda každý den, když na to není čas?
- Nemusí.
- A: Máte televize takhle u jídelního stolu, když někdy jíte, koukáte na televizi, nebo ne?
- Ne.
- A: Televize je zakázaná, když se jí?

- Jo.
- A: Máš nějaké pravidlo, jak dlouho můžeš koukat na televizi?
 - No, většinou nám mamka řekne, když to máme vypnout.
- A: Nemáte teda nějaký stanovený čas, který si musíte hlídat? Maminka řekne?
 - Ehm.
- A: Děláš někdy u koukání na televizi něco jiného?
 - Třeba si povídám s bráškou.
- A: Něco dalšího?
 - Ne.
- A: Třeba si nikdy nečteš u televize?
 - Ne.
- A: Nebo neděláš u toho domácí úkoly?
 - Ne.
- A: Co pro tebe televize znamená?
 - No, že se tam prostě učím věci.
- A: Přijde ti, že tě televize učí?
 - Jo.
- A: Co tě třeba naučila jako poslední? Vzpomínáš si?
 - Věci o moři.
- A: Když se třeba ve škole pak učíte o moři, máš pocit, že ses z té televize něco dozvěděla?
 - My se o moři ještě neučíme.
- A: Ani o těch zvířátkách?
 - E-em.
- A: Takže toho víš víc, než se učíte ve škole. Jak bys popsala televizi Mart'anovi?
 - Kdo to je?
- A: To je nějaký člověk, který přiletěl z vesmíru a vůbec neví, co se tu děje a vůbec neví, co je televize. Jak bys mu ji třeba popsala?
 - Že když ji zapneme třeba, tak se na tom objeví nějaký obrázek.
- A: Provedla bys mě tady u vás?
 - Ehm.
- A: Popíšeš mi to všechno pořádně? [vede mě do kuchyně]
 - E-hm. Tady máme stůl a tady pak máme kuchyň, tady mikrovlnka, tady je trouba, tady je lednice, tady je mrazák. Tady máme pak myčku. Tady pak máme pověšené obrázky.
- A: To jsi malovala všechno ty, nebo něco maloval bráška?
 - Tu dolní řadu maloval bráška, jinak tu horní a tohle jsem malovala já.
- A: Malovala jsi je ve škole nebo doma?
 - Na výtvarce.
- A: Máš ráda výtvarku?
 - Jo. Tady máme pak hernu. [tam byla máma s bráškou]
- A: A vidím, že tady máš nějaké knížky, které z nich třeba čteš?
 - Já mám takovou jinou, kterou čtu. Tady ty bajky.
- A: To je tvoje aktuální knížka, kterou teď čteš?
 - Jo. Mám ji půjčenou od sestřenice.
- A: Takže čteš knížky?
 - Jo.
- A: Chceš si zase sednout tady, nebo mi to ukážeš dál?
 - Dál. Tady máme schody nahoru. Tady máme pak takový vánoční stromeček. To všdycky vyrábíme ozdobičky o vánocích.
- A: S maminkou nebo ve škole?

- No, k nám chodí skřítkové.
- A: Aha.
- Tady pak máme dětský pokoj.
- A: Ten máš s bráškou, koukám.
- Jo. Tady mám pak stůl, na kterém si dělám domácí úkoly.
- A: Děláš úkoly tady a ne v obýváku?
- Někdy dole, někdy tady.
- A: Děláš úkoly sama nebo s maminkou?
- Většinou sama a maminka se na to pak podívá, jestli to je správně.
- A: Máš to pak správně?
- [kýve]
- A: Máte tady hodně plyšáků.
- Ještě tady mám ještě nějaké.
- A: Ooo, to máš velkou sbírku knížek.
- My jich máme strašně moc.
- A: Co čteš kromě těch bajek třeba, co čteš dál?
- Ještě mám takové anglické knížky v herně.
- A: A ty čteš?
- Jo.
- A: Čteš spíš sama nebo s rodiči?
- No většinou mamka mi to kontroluje, jestli to čtu správně.
- A: Koukáte teda spolu do knížky a ty to čteš nahlas?
- [kýve]
- A: Co čteš nejraději?
- Ty bajky. Pak tady máme koupelnu.
- A: Tu používáte s bráškou nebo všichni?
- Všichni. Pak tady si dáváme oblečení. Tady máme pak pračku a sušičku.
- A: To máte hezkou místnost na to.
- Tady je mamky a taťky pokoj.
- A: Trávíš tady někdy čas?
- No, bráška víc, protože vždycky tak kolem té půlnoci přijde k rodičům a spí tam s nima a kope strašně taťku a zabírá mu polštář. Tady má pak taťka s mamkou pracovnu. [otevírá do pracovny, kde táta pracuje na počítači]
- A: Dobrý den.
- Táta: Dobrý den.
- A: Pardon.
- Ještě ti ukážu dole koupelnu. Ještě máme takovou místnost, kam dáváme všechny krabice s ozdobama.
- A: Dáváš mi úplně podrobnou prohlídku, děkuji.
- Je to zamknuté.
- A: To nevadí.
- A potom tady máme koupelnu.
- A: Děkuji, to byla hezká prohlídka. Chceš si jít povídat zpět na gauč?
- Tak jo.
- A: To jsem nečekala takovou podrobnou prohlídku. Většinou mi třeba děti ukáží půlku domova ani ne a tys to vzala podrobně. Jak často tak čteš?
- Každý den.
- A: Povinně? [kýve] Máš nějaký stanovený čas nebo počet stránek, který musíš přečíst?
- No většinou čtu tři nebo dvě.
- A: Dvě nebo tři stránky?

- No. Někdy třeba i čtyři, když jsou krátký.
- A: A to čteš s maminkou a ta řekne, kdy už stačí?
- No.
- A: Ty bajky jsou tvoje oblíbená knížka, nebo máš jinou oblíbenou knížku?
- Jinou.
- A: A jak se jmenuje?
- O těch Octonautech.
- A: Takže to je seriál i knížka?
- Jo.
- A: Ta knížka je taky taková naučná?
- Jo.
- A: Má hodně obrázků?
- Jo.
- A: Čteš ji sama nebo s mamkou?
- Mamka mi ji čte.
- A: Před spaním nebo?
- No většinou třeba odpoledne.
- A: Že si třeba sednete na gauč a čtete si ji spolu?
- Nebo o víkendu.
- A: Posloucháte to s bráchou oba?
- Oba.
- A: Baví vás to oba?
- Jo.
- A: Čteš nějaké časopisy?
- Ne.
- A: Žádné?
- Ne.
- A: V herně jsem viděla, že máte čtyřlístek?
- No já jsem nevěděla, co to je, tak mamka jeden koupila.
- A: A bavilo tě to?
- Moc ne.
- A: Koupila by sis někdy další časopis?
- No většinou.. Máme takové jiné časopisy a s tím se i vyrábějí věci. Tady máme nějaké časopisy a třeba se tam vyrábí takový katapult.
- A: To je nějaký časopis, co si kupujete pravidelně?
- To je prostě krabice a ta je jako tady hodně, hodně, hodně drahá v Česku, ale v Americe jsme jí měli hodně. Taky nám ji většinou přinese k vánocům Santa Clause.
- A: Vy jste byli v Americe nějakou dobu?
- Já s bráškou jsme se narodili v Americe.
- A: Pamatuješ si na život tam?
- Jo. Čtyři roky jsem s bráškou byla.
- A: A chodili jste tam třeba do školky?
- Ne to ne.
- A: Byli jste s maminkou?
- Já jsem měla domácí školku.
- A: S maminkou domácí školku?
- Jo.
- A: A jaká byla?
- Super.
- A: Lepší než česká škola – zažila jsi pak i českou školku?

- No, jo.
- A: Jaké to tam bylo?
- No, první rok to bylo hrozný.
- A: Jak to?
- Protože všechny holčičky na mě byly strašně ošklivé.
- A: Byly pak na tebe hodnější?
- Ne. Byla jsem tam jenom rok a pak jsem začala chodit do [soukromé]. Tam jsem chodila do předškoláků a teď tam chodím do školy.
- A: Škola jsi tedy říkala, že ta tě baví?
- Jo.
- A: Když teda čteš ty knížky, tak máš pravidelný čas, kdy čteš?
- Prostě někdy odpoledne, třeba i k večeru.
- A: Když se ti chce nebo kdy maminka řekne, že teď se jde číst?
- Když mamka řekne a když řekne, jestli teď nebo pak, tak řeknu pak.
- A: Odkládáš to, jo?
- Ehm.
- A: Kde si tak čteš? Tady nebo v dětském pokoji?
- Většinou u stolu nebo tady na gauči.
- A: Takže v obýváku tak.
- Ehm
- A: Jaký máš u čtení pocity? Jak se u toho cítíš?
- Občas mě to trochu vytáčí, protože to je třeba nějaké složité a nejde mi to.
- A: Že ti nejde to číst?
- No.
- A: A jak se cítíš z toho, co si čteš?
- Je to zábava.
- A: Baví tě to?
- Jo.
- A: Čteš vždycky jenom to, co tě baví, nebo čteš i věci, co tě nebaví?
- Musím prostě přečíst celou knížku o Bajkách.
- A: Takže je jedno, jestli tě baví, nebo nebaví, ale prostě ji musíš přečíst?
- Jo.
- A: Máš vlastní telefon nebo třeba tablet?
- No, mám vlastní tablet.
- A: Ukážeš mi ho?
- Mám tam i sluchátka.
- A: Používáš ho?
- No, většinou, když třeba jedeme na dovču, tak pak ho většinou používám.
- A: Když jedete na dovču v autě?
- Jo v autě. Třeba tak na hodku nebo na hodku a půl.
- A: Takže ho používáš výjimečně?
- Hm.
- A: A doma si ho nevezmeš a nehraješ na něm?
- Jenom když s bráchou oba chceme koukat na nějaký film a nemůžeme se dohodnout.
- A: Jak dlouho ho máš? Pamatuješ si to?
- Jako co?
- A: Ten tablet.
- Nevím. Myslím, že už ho mám z Ameriky. A bráška má taky takový jeden tablet, který byl dřív můj, ale teď už můj není. Takový má.
- A: Co na něm tak děláš, když ho používáš? Říkala jsi ty filmy?

- Jo.
- A: Máš na něm nějaké hry? Hraješ na něm hry?
- Ne.
- A: Koukáš na něm teda na pohádky nebo filmy?
- Jo.
- A: A doma ho opravdu nepoužíváš?
- Nebo když se nemůžeme dohodnout.
- A: Máš od rodičů nějaká pravidla, třeba kdy a jak ho můžeš používat?
- Ne.
- A: Můžeš na něm dělat cokoli?
- Jenom prostě, když nám to prostě dovolí.
- A: Když vám dovolí ho používat?
- No, třeba když jsem nemocná, tak na tom prostě mám malování. To maluju prostě podle videa.
- A: Telefon nemáš?
- Telefon nemám.
- A: Přes ten tablet komunikuješ třeba s někým?
- Ne.
- A: Vidím, že máš sluchátka, přehráváš si třeba přes ten tablet hudbu?
- No, mně přijde, že ty sluchátka moc nefungují.
- A: Posloucháš z tabletu hudbu třeba nebo někde jinde hudbu?
- No prostě poslouchám, co tam říkají.
- A: Ale písničky neposloucháš?
- Ne, třeba jenom když jsou v tom filmu.
- A: A díváš se třeba na tom tabletu na YouTube, nebo tam máš filmy stažené?
- YouTube taky.
- A: A to si pak vyhledáváš videa ty, nebo ti je vyhledává někdo?
- Já už prostě vím, jak se to pustí ten YouTube.
- A: Tam ti prostě vyskočí nějaké video a na to klikneš?
- No pak tam dám YouTube a pak tam je nějaké to malovací video a třeba zmáčkneš a pak ti vyjede úplně jiné.
- A: Ovládáš si to teda celé sama? Neovládají ti to rodiče?
- Ne.
- A: Koukáš teda na to malování a na něco ještě?
- Na ty filmy.
- A: To se ti tam jenom ukáže a tobě si líbí, jak to vypadá, tak na to klikneš?
- Jo.
- A: Nevyhledáváš si třeba konkrétní?
- Ne. Už to pěknou chvíli mám.
- A: Viděla jsi nějaký film v poslední době, co se ti opravdu líbil?
- Já nevím.
- A: Nebyla jsi třeba ve škole v kině na nějakém filmu?
- Já do kina nechodím. Já se nových filmů strašně bojím.
- A: Jak to? Jsou strašidelné nebo nemáš ráda nové věci?
- Prostě nemám ráda nové věci, vždycky jsou pro mě moc strašidelné.
- A: Nemáš ráda nové věci a proto se bojíš chodit do kina?
- Jo.
- A: To chápu.
- Prostě to by bylo ještě moc strašidelné pro mě.

A: Takže třeba když koukáš na nějaký film, tak koukáš na nějaký, co už jsi viděla, aby to nebylo tak strašidelné?

- Jo.

A: Na kolik tak různých filmů koukáš? Vzpomeneš si na nějaký z nich?

- Koukám na Frozen 1 i 2, to většinou koukám na tabletu. A vím, že na tabletu mám ještě nějakou hru, ale už nevím kde.

A: A tu hraješ?

- Já už jsem ji strašně dlouho nehrála.

A: Hry teda spíš nehraješ?

- Hm.

A: A z nějakých jiných pohádek jako je Frozen máš ještě nějakou, na kterou ráda koukáš?

- Já nevím asi ne. Jo ještě vím Lví hlídku.

A: A jaká je tvoje oblíbená postava z těch filmů, třeba z Frozen nebo Lví Hlídky?

- Kiara.

A: Popíšeš mi ji trochu?

- No, to je lvice a ještě není dospělá. Je to prostě dítě ještě.

A: Lvíče takové?

- Jo.

A: Jak bys popsala její osobnost?

- No, její rodiče vládnu Lví říši a ta trénuje na královnu Lví říše. Ještě má bratra *Kaiona* a ten pak dostane řev a bude vůdce Lví hlídky.

A: Líbí se ti tenhle pořad?

- Jo.

A: Na ten koukáš na tabletu nebo v televizi?

- V televizi.

A: A ten chodí v děčku?

- Ne.

A: A koukáš někdy na děčko?

- U babičky.

A: Tu Lví hlídku si pouštíš z nějakého přehrávače?

- Jo. Mamka nám to nedovolí, ale tatka nám to dovolí, když mamka doma není, tak se na to můžeme koukat. Mamka nám to nikdy na světě nedovolí.

A: Jak to?

- Protože si myslí, že to je moc strašidelné.

A: Ti lvi si tam nějak ubližují?

- No, jsou tam ještě hyeny.

A: Tak to je jasný problém, vid'?

- Hm, my si na to i hrajeme ve škole.

A: S dětma?

- Jo.

A: Kouká na to víc spolužáků?

- Jo.

A: A povídáte si o tom pak?

- Jo, strašně nás to baví si na to hrát.

A: Takže na to hrajete a rozebírate ty díly, co jste viděli, jo?

- My to nehrajeme jako úplně přesně podle těch dílů, protože úplně všechny postavy nemáme.

A: Je vás na to málo?

- Je nás jenom 13 a to je málo.

A: Která postava jsi? Kiara?

- Ne, jsem královna lví říše.
- A: A vždycky máš roli královny lví říše?
- Vždycky, my to nějak neměníme.
- A: To si hrajete o přestávce?
- No o přestávce nebo o obědní pauze, nebo v družině, když u nás nejsou 3. nebo 4., protože to musíme mít bunkr.
- A: Takže to je populární i mezi spolužáky?
- Jo.
- A: Používáš někdy počítač?
- No jenom když se koukám na fotky nebo když třeba koukáme na něco. Nám domů chodí nějaká paní, a to je už jako večer no, tak mamka nám nahoře pustí na počítači nějakou telku.
- A: Tam v pracovně rodičů, jak jsi říkala?
- Ne v pokoji rodičů.
- A: A tam vám pustí nějakou z YouTube?
- No, jmenuje se to Leo the truck.
- A: Oooo, vy všude koukáte na jiné věci?
- Jo.
- A: Na tabletu koukáš na nějaké filmy, pohádky, v televizi na lví hlídku a na počítači na Leo the truck. Když se chceš podívat na ty fotky, tak musíš říct mamince nebo tatínkovi?
- Musím to říct mamince a tatínkovi, ale třeba někdy na to nemáme čas.
- A: Jak to, že na to nemáte čas?
- Mamka musí hodně pracovat, protože učí angličtinu na gymnáziu.
- A: Takže třeba někdy, když na to máte výjimečně čas, tak se můžeme podívat?
- Jo.
- A: A na jaké fotky třeba koukáš?
- Na ty, kde mi byl třeba jeden rok nebo rok a půl. To jsme byli na Havaji třeba.
- A: Pamatuješ si z toho něco, nebo si to pamatuješ jenom z fotek?
- Jenom fotky si pamatuji.
- A: Takže tě to baví koukat a koukat se zpětně?
- Jo.
- A: Kdy se tak můžeš koukat? Spíš o víkendu nebo v týdnu?
- Jak kdy.
- A: Dokážeš odhadnout, kolik času na počítači trávíš?
- Nevím, dokud mě to nepřestane bavit.
- A: Takže je to různé?
- Ehm.
- A: Říkala jsi, že pravidla, jak a kdy ho používat závisí na mamince a tatínkovi?
- Jo.
- A: Nehraješ na počítači nějaké hry?
- Ne, jenom na maminky mobilu.
- A: Co hraješ na maminky mobilu?
- Angry birds.
- A: Baví tě to?
- Jo.
- A: Jak často je tak hraješ?
- No, většinou ráno v sobotu nebo v neděli, když přijdeme k mamce a tat'kovi a tat'ka většinou spí v dětském pokoji, protože ho zavolám. Protože bráška odejde k mamince a tatínkovi, tak se pak bojím, když se probudím, tak volám tatínka. A pak jdu k mamce a tat'ka tam spí sám.

- A: Takže ta postýlka na zemi byla tatínka?
 - Jo.
- A: A tam přijde, když ho voláš?
 - Jo. A třeba večer na tom mamka nebo tat'ka nám čtou pohádky.
- A: Takže vám čtou před spaním?
 - Jo.
- A: Co vám tak čtou před spaním?
 - No, my teď máme půjčenou knížku z knihovny.
- A: Jakou máte půjčenou?
 - Je o autech.
- A: Baví tě?
 - Trochu.
- A: Čtou vám každý večer před spaním?
 - Když na to je čas a někdy už je třeba moc pozdě, takže ne.
- A: Je nějaký jiný seriál, o kterém si povídáte se spolužáky?
 - Ne.
- A: Jenom ta lví hlídka?
 - Jo.
- A: A na to koukáte v češtině nebo v angličtině?
 - No, doma v angličtině a ve škole nám to třeba občas pouštějí v družině a to koukáme v češtině.
- A: Doma koukáte v angličtině?
 - Jo.
- A: Když koukáš na ty jiné filmy, tak to koukáš spíš v češtině nebo v angličtině?
 - No na všechno v angličtině, kromě těch českých filmů.
- A: A na jaké české filmy třeba koukáš? Nevybavuješ si žádný? Nějakou pohádku třeba?
 - Třeba o vánocích jsme hodně koukali.
- A: K tomu jsem se chtěla dostat. Takhle nějak obyčejný den jsi mi popisovala, jak vypadá tvůj den o vánocích?
 - Jako přímo ten den jako štědrý večer?
- A: Kterýkoliv den, když máš vánoční prázdniny?
 - Takže se ráno probudíme a pak jdeme hledat skřítky. Ti nám třeba připravují ty ozdobičky, jak jsem ti ukazovala anebo třeba udělají něco vtipného.
- A: Nějakou neplechu?
 - Někdy. A pak jeden den k nám chodí Grinch vždycky.
- A: A to když spíte, tak tu něco provede nebo jak k vám chodí?
 - Přinesl nám zelené kouličky, tenhle rok. Udělal nám zelené wafle na snídani. No všechno tady vyzdobil zeleně. Měl speciální lístek, co musíme dělat přes den.
- A: A co jste dělali ten den?
 - Museli jsme třeba koukat na film Grinch, pak třeba máme grinčovský oběd a na oběd i na večeři musíme mít něco zeleného, jinak nám z toho udělá úplně něco jiného. To se většinou stane. Minulý rok jsme měli vývar a udělal nám z toho hráškovou polévku a tenhle rok jsme měli na večeři těstoviny se zeleninkou a udělal nám z toho zelené špagety se zeleninou.
- A: Jak se ti líbí ten film Grinch?
 - Je to sranda.
- A: Která je tvoje oblíbená postava?
 - Asi ten Grinch.
- A: Líbí se ti?
 - Jo.

- A: I když je takový zlý na ty Kdovíky?
- On není jako schválně na ně zlý.
- A: A jak je zlý?
- On si prostě myslí, že nesnáší ty Vánoce, ale to je jenom proto, že je sám.
- A: Tak proto je nemá rád a proto je tak protivný?
- Jo. On není sám, má přece toho pejska.
- A: A na toho je trochu ošklivý teda. Toho tam kope do zadečku, jestli si to dobře pamatuju.
- No, a když mu tam hraje nějaká vánoční písnička, tak na to hází všechno možné.
- A: Pamatuješ si nějakou jinou pohádku, kterou jsi viděla mezi svátky?
- [kroučí hlavou]
- A: Říkala jsi, že jste viděli víc pohádek?
- Třeba byla nová pohádka Tři zlaté dukáty.
- A: Jak se ti líbila?
- Byla taková, že se mi moc nelíbila. Taková zvláštní.
- A: Co ti na ní přišlo zvláštní?
- Nevím.
- A: Nezaujala tě prostě.
- Prostě byla taková zvláštní.
- A: Na to jste koukali na Štědrý den, ale vy je možná máte jinak ty vánoce, vid'?' Možná dodržíte americké tradice?
- No jako většinou toho 24. dodržíme české svátky a 25. dodržíme americké svátky.
- A: A tahle pohádka šla toho 24.?
- Já už ani nevím.
- A: A když teda byly ty vánoce, tak vypadl tvůj den jinak? Trávila jsi třeba s tím, o čem jsme se bavili, jinak čas?
- No, jako bylo to takové víc vánoční.
- A: Myslím spíš, jestli jsi víc koukala na televizi nebo méně?
- Tak to právě víc.
- A: A užíváš si koukat na televizi?
- Jo.
- A: Takhle přes vánoce koukáte s maminkou a tatínkem?
- Jo, třeba mám i snídani tady [v obýváku], že třeba mám vánočku s marmeládou.
- A: A můžeš u toho koukat na televizi?
- Jo.
- A: Když jdeš do školy, tak u snídaně nekoukáš na televizi?
- Ne to ne, to spěcháme.
- A: A o víkendu někdy?
- No to někdy, když rodiče chtějí ještě spát, tak já sobě a bráškově udělám chleba s medem a jdeme si pustit Pepu.
- A: Takže to někdy výjimečně o víkendu taky koukáte?
- Jenom když nám to rodiče dovolí.
- A: Na televizi jsi koukala víc o Vánocích. Ten tablet jsi používala mezi svátky?
- Ne, to většinou používám v létě, když třeba jedeme na tu dovču.
- A: A četla jsi mezi vánoci nebo to jsi nemusela číst?
- No to jsem dostala právě po Vánocích, jsem si to půjčila. Kolikátého to bylo. Někdy toho 27. nebo kdy, tak jsem ji dostala a od té doby ji pravidelně čtu.
- A: Ty bajky?
- Jo.
- A: Takže i mezi svátky jsi četla?

- Jo.
- A: A víc nebo méně bys řekla?
 - No prostě tak normálně.
- A: Netváříš se z toho čtení moc nadšeně. Baví tě to?
 - No, je to takový že občas mě to moc nebaví.
- A: Ještě asi nečteš úplně úplně perfektně?
 - Ještě úplně, úplně neumím číst, ale třeba ve škole už třeba umím číst, tak ty věci, které se normálně učíme, tak nedělám. Dělán třeba pracovní listy a pak mám ještě malé plastové knížky, které si čteme, když je máme hotové.
- A: Takže čteš lépe než spolužáci?
 - Jo, ale třeba je nás 5, co takhle čteme.
- A: Když si třeba nemocná, tak jak vypadá tvůj den?
 - No, většinu času sedím nahoře na mamky stole a tam si kreslím ty obrázky podle videa.
- A: Takže si pustíš video a na papír kreslíš?
 - Jo. My tam máme i tiskárnu, takže si vždycky vezmu papír, maluju, vezmu papír, maluju, vezmu papír, maluju.
- A: Takže máš velkou spotřebu papíru, když jsi nemocná?
 - Jo.
- A: To teda sedíš u mámy a tatínka v pracovně a oni tam pracují a ty si tam kreslíš?
 - Spíš taťka, protože mamka je většinou v práci s bráškou a bráška není v práci, ten je ve škole.
- A: A co třeba když jsi u babičky, jak to tak probíhá u babičky?
 - Tam je většinou velká sranda, protože tam někdy jsou třeba sestřenice dvě a je to tam sranda. Jenom se starší sestřenicí, která mi půjčila bajky, tak s tou většinou dělám nějaký tance nebo divadla.
- A: Říkala jsi, že u babičky koukáte na děčko, koukáš u babičky třeba víc na televizi?
 - No, řekla bych, že možná méně, protože většinou tam je sestřenice, většinou děláme ta divadla a tance.
- A: Takže nemáte tolik času na televizi?
 - No.
- A: Když jdeš třeba ke kamarádce nebo ke kamarádovi, tak co spolu děláte?
 - Já moc ke kamarádům nechodím, ale na narožky se moc těším.
- A: A kdy je máš?
 - X.X.
- A: Budeš mít nějakou oslavu?
 - Jo. To nebude jen normální oslava, to bude místo normální oslavy přespávačka, že přijedou kolem té 5. hodiny, začne se grilovačkou, pak bude dort a dárkování a půjdeme spát do dětského pokoje. To si pozvu tak 7 holek.
- A: Brácha bude muset z pokojíčku pryč?
 - Nee, bude spát u mamky a u taťky celou noc. A ráno pak budeme mít palačinky a wafle a budeme si moct jíst, jak chceme.
- A: Popisuješ to tak, jako kdybys ji už měla někdy?
 - Ne, takovou budu mít.
- A: Takovou si přeješ?
 - Jo a to mám už naplánované s mamkou, že takovou budu mít.
- A: Na kolik denně bys tak odhadla, že koukáš na televizi? Dokážeš to odhadnout?
 - Třeba tak na hodíku.
- A: A čteš teda ty 2-3stránky – to ti trvá třeba 15 minut?
 - No, třeba tak 15, 10 minut.

A: Ten YouTube?

- No, to taky tak hod'ku.

A: To si teda kreslíš. To si pouštíš, protože jsi říkala, že ten tablet používáš jenom při cestování a to si pouštíš třeba na televizi?

- Ne, to tam je prostě nahraný.

A: To je v tom tabletu, ale říkala jsi mi, že ho používáš hlavně na ty cesty, takže když si doma kreslíš, tak to si pouštíš z čeho?

- No z toho tabletu.

A: Takže když jsi nemocná, tak používáš i doma ten tablet? A kreslíš si z něj i běžně, třeba dneska?

- Když mi to maminka dovolí a když je ten tablet nabitý, protože většinou, když ho chci používat, tak je vybitý.

A: Takže občas ho použiješ i doma, ne jen když cestujete?

- Hm.

A: Klidně mě oprav, jestli to chápu špatně.

- Chápeš to dobře.

A: Máš nějakou oblíbenou pohádku i třeba čtenou?

- Asi ne.

A: Není třeba nějaká oblíbená pohádka, kterou ti maminka čte?

- Ti Oktonauti.

A: Na ten tablet se koukáš sama nebo třeba s rodiči?

- Sama.

A: Takže spíš sama ten tablet, na televizi s bráškou, ale mezi svátky i s maminkou a tatínkem.

- Jo.

A: Protože měli víc času?

- Jo.

A: A koukali jste mezi svátky na české pohádky nebo spíše zahraniční?

- Ty české.

A: Viděla jsi třeba Princeznu ze Mlejna?

- Jo, na tu jsme taky koukali.

A: Jak se ti líbí?

- Je to srandovní, viděli jsme jedničku i dvojku, ale ten mlýn doopravdu neexistuje.

A: Jo?

- Mamka mi to říkala, že ten mlýn tam opravdu neexistuje.

A: Která je tvoje oblíbená postava?

- Asi ta Princezna ze Mlejna.

A: Jak bys ji tak popsala?

- No vím, že se jmenuje Eliška a hastrman s čertem jí strašně chtějí, ale stejně ji nedostanou.

A: Dostane jí ten Honza, nebo jak se jmenuje?

- Jo.

A: Když sleduješ ty filmy, tak sleduješ spíš kreslený nebo hraný?

- No Harryho Pottera čteme. Jedničku už máme přečtenou a teď čteme dvojku.

A: To ti maminka čte před spaním nebo ji čteš ty?

- Před spaním ne, protože pak mám o tom hrozný noční můry.

A: Kdy jí tak čtete?

- No, ten den po třech králích, tak to jsme třeba četli.

A: To sedíte třeba tady na gauči a maminka vám čte?

- Jo, čte to mamka, to jsou moc malinký písma.

A: A vidím, že to čtete v angličtině.

- Jo.

A: Čtete knížky víc v angličtině nebo v češtině?

- Víc v angličtině.

A: A baví tě to v angličtině víc?

- Jo.

Sára, 8 let

A: Vzala bys mě, prosím, provést po domě a ukázala mi svůj pokojík?

- Dobře, pojď za mnou. Tady je naše chodba, tam úplně vzadu jsou záchody, potom máme ještě jeden, ale ty jsou tady. A když půjdete tady rovně, tak tady je náš pokoj a moje ségra.

Sestra: Dobrý den.

A: Ahoj.

- Já spím tam nahoře a moje ségra dole.

A: Trávíte tady hodně času spolu?

- Jo.

Sestra: Bohužel jo.

- Ona je totiž srabík.

Sestra: Spíš nechci aby mi vzala takové plastové vidle, které máme od Mikuláše a ona po mě s nimi jde.

- Protože mě naštvála.

A: Sourozenecké neshody. Máte tady tedy svoje království.

- Tamto je její půlka.

A: Máte to nějak rozdělené na půlky nebo ne?

Sestra: Ne.

- Ale dostala jsem vstupenky do laser game pro 4. Mám je v tamté krabici.

A: A půjdete všichni jako celá rodina nebo půjdeš s kamarády?

- S rodinou, se sestrou, s tátou, se všema.

A: Tady trávíš všechn svůj čas nebo trávíš nějaký čas i v obýváku?

- Já trávím čas i venku, když je sněh.

Sestra: Ne.

- To není pravda.

A: A tohle je tvůj stůl a tamto je ségry stůl?

- Jo.

A: Víš, o čem se budeme bavit vůbec?

- Vůbec.

Sestra: Já vůbec nevím, o co jde.

A: Já jsem tady na rozhovoru se Sárrou, protože dělám takový školní projekt, zkoumám mediální návyky dětí ve věku 6 – 8 let a Sára skvěle zapadá do kategorie 6 – 8 let. Víš, co jsou média S.?

- Ne.

A: Máš nějakou představu? Napadá tě něco u toho slova?

- Ne.

A: No tak média jsou primárně něco, co zprostředkovává sdělení, takže to může být počítač, televize, může to být telefon, ale taky knížky, časopisy a tak. Napadá tě něco dalšího třeba?

- Jo, napadá mě počítač.

A: Se kterými z těch médií se třeba setkávaš z toho, co jsem vyjmenovala?

- S televizí, mobilem, počítačem.

A: A třeba s knížkama?

- Ty ještě neumím.

Sestra: Umí.

- Ale nechci.

A: Umíš, ale nechceš?

- Ale už jsem si četla komiks.

A: Jaký jsi četla komiks?

- Tady. To jsou z jedné hry komiksy a já jsem si je četla.

A: A z jaké hry jsou?

- Z Fortnitu.

Sestra: To jsou ale spíš komiksy, jako že tam skoro nic nepíší.

A: Chceš si jít povídat dál do obýváku, ať tu ségru nerušíme?

Sestra: Mě to je jedno.

- Ona je duch.

A: Dobře, popíšeš mi, Sáro, nějak svůj den běžný? Jak tak vypadá? Ráno vstaneš a co děláš pak?

- Snídaně, koukání na telku, hraju si, koukám na počítač, občas na počítači i maluju. Ty to nemusíš vysvětlovat.

Sestra: Tak se soustřeď na ten rozhovor.

A: Tak chceš jít do obýváku?

- Tam je vstup zakázaný [na chodbě směrem do obývacího pokoje], tam je totiž ložnice mých rodičů. Tu knížku jsem si četla taky, ale jenom půlku, méně než půlku, protože je dlouhá.

A: Atlas lidského těla.

- Ale jenom jednou, a už si to moc nepamatuju, protože to bylo dávno.

A: A četla sis to, nebo spíš prohlížela?

- Prohlížela, ale kousek jsem si četla.

A: Říkala jsi, že si hraješ..

- Koukám na počítač a hraju si. Maluju si na počítači a občas na něm hraju i nějaké jiné hry. Mám totiž jednu jedinou hru, ve které je víc her než jedna, a hrajeme to spolu se ségrou.

A: A jak se to jmenuje?

- Roblox.

A: Aaa, to jsem slyšela.

- To je teď nejznámější hra a ještě hraju Minecraft, ale ten mám na mobilu.

A: V tom Robloxu je víc her a to hrajete na počítači se ségrou, že se spojíte na počítači?

- Ano, já vám to klidně ukážu tu hru.

A: Klidně mi ji můžeš ukázat, jestli chceš, ale klidně mi o ní můžeš něco povědět.

- Já vám ji ukážu. Jsou tam takové peníze, které buď dostaneš, který koupíš si za reálný, ale nebo si je můžeš přát k Vánocům.

A: A ty sis je přála k Vánocům?

- Jo, protože táta nám to vůbec nekoupí. Ten počítač chvíli trvá než se zapne, protože musím ještě kód.

Sesta: Co?

A: Roblox.

Sestra: A proč budeš ukazovat hry? Protože jsi závislák?

A: Říkala jsi, že hraješ se ségrou, jak často třeba hrajete?

- Hm, tak to nevím. Každý den.

A: Každý den jo?

Sestra: Skoro každý den.

- Skoro každý den. Někdy nám to zakážou.

A: Na kolik hodin denně bys to odhadla?

- To vůbec nevím?
- A: Máš nějaké omezení na počítač, třeba jak dlouho tam můžeš být?
- Ne, nemám, zatím nemáme, ale málem už jsme pokročily k tomu, že už jsme ho málem dostaly. Ale nakonec ne.
- Sestra: Za to, že mě kousla.
- Tohle je teda Roblox. Tady jsou takhle různé hry. Tohle je zrovna ta hra na malování, ale tam ti to může počmárat zároveň i jiný člověk.
- A: A když nějakou z těch her spustíš, tak hraje jenom se ségrou, nebo jsou tam i jiné lidi?
- Jo jsou tam i jiní lidi, tohle jsou třeba moji friendi.
- Sestra: Protože to je online.
- To nejde hrát bez wifi. Tohle jsou hry, co hraju. Tohle je hra na jídlo, ale něco tam stojí robáky, skoro všechno tam stojí robáky, ani jedna hra bez robáků.
- A: A kde získáváš ty peníze?
- Tyhle kolečka jsou robáky, ale mně když se to takhle logne, tak to musím restartovat, protože to nejde dát jinak pryč. To kolečko jsou robák a moje ségra je skoro pořád dostává.
- A: Jak jakože je dostává?
- Protože tam existuje jedna hra, donate, že ti ty robáky dá někdo a jí dali hodně, takže si koupila svůj skin.
- A: A ty dostáváš k vánocům nebo si je můžeš v té hře nějak vydělat?
- Já si je můžu vydělávat v té hře, když si vymyslím svoji vlastní hru, ale to je pěkně těžké. Zaprvé nevím svůj kód do Robloxu.
- A: A vymyslela jsi nějakou hru?
- E-em, protože nevím svůj kód.
- A: Děláš na počítači něco jiného než hraní těch her?
- Maluju si.
- A: A jak si maluješ? V malování nebo?
- Zase v téhle hře, tam jsou takové hry, kdy ti dají za úkol namalovat nějaké zvíře nebo tak nějak. Ale to tam je napsané anglicky, takže si to musím překládat přes mobil.
- A: Pak to teda nakreslíš?
- Ano.
- A: Máš k tomu počítači nějaká pravidla? Třeba, kdy ho můžeš používat?
- Jo. Všichni moji kamarádi si můžou hrát, kdy chtějí.
- A: A ty si můžeš hrát kdy?
- Jenom když mi to moji rodiče dovolí.
- A: Když přijdeš domů a maminka řekne, že můžeš hrát na počítači, nebo?
- Tak, my to máme jenom takhle. Chtěla byste čokoládu nebo tak něco?
- A: Ne děkuju, jsi moc hodná.
- Já bych vám jí dala z mého kalendáře.
- A: Ne děkuji, jsi moc hodná, já jsem měla doma něco sladkého, než jsem jela. A to je jediná hra, co hraješ na počítači?
- Ano, ale na mobilu mám spoustu jiných her.
- A: Jaké tam máš?
- Toto jsou moje všechny hry na mobilu.
- A: Subway surfer, Minecraft, BattleJump, Booboo, Toccaworld, Duel cats, Roblox. Takže hraješ Roblox i na mobilu?
- Jo.
- A: Hraješ ho radši na mobilu nebo na počítači?
- Na počítači, protože na mobilu tam musím příšerně klikat a to mě bolí z toho ruce.
- A: A hraješ ten Roblox jenom se ségrou, nebo i s kamarádama?

- S kamarádama, s jednou mojí kamarádkou ze školy, která mě teď pozvala na oslavu, ale já ještě nechodím do školy, protože jsem nemocná. A zaprvé já ji mám taky v tom Robloxu, akorát že ona se mi nějakým způsobem odstranila.
- A: A už jsi zdravá? Zítra jdeš do školy?
- Zítra jo.
- A: Ona se ti odstranila, ale můžete spolu normálně hrát, kdyby si tě přidala?
- Jo, ale to bych musela znát její jméno, ale vím, že to začíná na, hm a pak už nevím.
- A: Kterou z těch her hraješ nejvíc?
- Tohle a tohle.
- A: Minecraft a Toca World.
- A tuhle, protože se tam snažím sehnat postavičky.
- A: O čem je ten Toca World? Subway Surfers i Minecraft znám, ale tohle ne.
- Tak vám to ukážu.
- A: Jak dlouho máš vlastně mobil?
- To mi dala máma, protože já jsem nejdřív vůbec žádný mobil neměla. A kdyby máma nedostala nový mobil, tak bych měla pořád nula mobil.
- A: A kdy jsi ho tak dostala? Pamatuješ si, jak dlouho ho máš?
- Ne, ale je už hodně. Tohle je taková hra, že tady můžeš vytvořit svoji postavičku, já jsem si už teda vytvořila. Můžeš si ji klidně furt měnit.
- A: Ty si vytvoříš postavičku, a co s ní pak děláš?
- Hraješ si s ní. To je jako hraní jako v realitě, akorát že na mobilu. Tady si můžeš udělat dům. Můj táta mi koupil za peníze dům v té hře a mně se moc líbí. Díky tomu jsem dostala tyhle věci.
- A: Dáváte často peníze do her?
- Ne, jenom někdy, když je táta hodný. Já vám ukážu ten dům. Já mám totiž příšerně ráda kočky a sovy, tak oni měli zrovna v ToccaBocca cenu a on mi koupil jako dům takový. A můj táta byl tak hodný a koupil mi tenhle dům.
- A: A tam prostě děláš prostě.. znáš Simíky – Sims?
- Jo, to mám, to znám, na to se koukáme na Disney plus.
- A: Takže je to něco podobného?
- Ne, protože tam dělají víc věci, které jsou takové nenormální, a to tady nemůžu dělat.
- A: Takže tam prostě žiješ normální život doma s tou postavičkou? Jako vaříš jí oběd a tak?
- Je to docela těžké občas něco udělat, protože ty věci se přimáčknou k sobě a pak je těžké je od sebe odlepit na mobilu. Já vám ukážu svoje nové věci, které jsem dostala k vánocům. Tohle, tohle k tomu mám takový ovladač a můžu si dávat, jakou chci barvu [ukazuje osvětlenou postavičku], ale pak je to těžký vypnout. Potom, počkejte..
- A: Tam jsi říkala, že máš tu poukázku vid'?
- Tohle je ona. Takhle jsem dostala lístečky. My už jsme jednou vlastně na lasergame byli, protože ségra to dostala. Tohle je ta vstupenka do toho, mám je dvě. Tohle je můj zničený tablet, protože mi spadl.
- A: Jak dlouho jsi měla tablet, než ti spadl?
- Měla jsem ještě takový starý tablet, ale ten se mi začal příšerně sekát, že nešlo na něm hrát. Z tohohle vyrábím takové plyšáčky.
- A: Jaké?
- Co si vymyslím, nebo co najdu.
- A: Takže ten tablet je ten rozbitý a nepoužíváš ho teď?
- Používám ho, hraju na něm skvělé hry.
- A: Jaké hry na něm hraješ?
- Já vám je ukážu, protože je nedokážu pojmenovat. Zase tam mám jednu hru na malování a moc mě to baví. Tohle jsou moje postavičky, co jsem dostala. Sice tu

zlatou jsem nechtěla, já jsem nepřála totiž zlatého Sonica, ale místo toho jsem chtěla jednu jinou postavičku a on mi přidělil dva Sonicy, ten druhý je támhle. To je android totiž

A: Kdy na něm tak hraješ?

- Skoro nikdy, ale mám na něm spoustu her. Hraju na něm zase taky Roblox, hraju na něm tuhle hru, v té se maluje.

A: HappyColor.

- A tohle je moje hra, tohle je Bravíčko.

A: BravoWorld, Bravo stars. Co to je, protože Bravíčko, co znám já, to byl časopis.

- Já ho mám na tričku. Já vám ho ukážu. Moje ségra mi tam závidí postavičky, protože tam dostáváš postavičky výjimečně. Buď si je kupuješ za diamanty, nebo je dostáváš. Přidělávají tam pořád něco nového, jako třeba tenhle event..

A: Kdy třeba používáš telefon a tablet?

- Jenom když mám na to náladu, když chci třeba sehnat nějakého takového, protože ségra už za chvíli má tuhle, počkejte, to se načítá dlouho. Ségra má totiž za chvíli už..

A: A třeba během dne, kdy tak? Ráno večer?

- Večer taky. Ségra si strašně přeje tuhle kočku a bude ji mít za chvíli. To stojí totiž tyhle peníze, ale nejdřív musíš plnit tohle, abys to dostala. A já jsem dostala příšerně vzácnou postavu, kterou moje ségra nemá. Tuhletu. Tohle je, že tady si takhle levíš postavičky. Já se snažím nalevrit tuhle postavičku na max.

A: Tím, že s ní hraješ ty hry, tak získáváš penízky?

- To se hraje i s hráčem.

A: S jinými lidmi to hraješ?

- Jo, občas i se ségrou, ale ta je pořád našťvaná.

A: Takže to hraješ s náhodnými lidmi, které ti to přiřadí?

- Já jí říkám, že je na tom občas závislák, protože ona, když prohraje jednu hru, tak se příšerně vzteká. Bouchla do klávesnice tak, že si jí málem zničila. Tohle je moje nejoblíbenější hra, protože v ní se maluje.

A: Kdy si tak maluješ třeba?

- Já maluju skoro furt.

A: Spíš maluješ, než hraješ ty ostatní hry jako Roblox?

- Jo, protože mě to baví.

A: A baví tě malování víc než Roblox?

- Jo, ale Roblox občas taky, ale mě baví nejvíc s mojí kamarádkou. Jinak mě to vůbec nebaví, když to se mnou nikdo nehraje.

A: Máš třeba nějaká pravidla, kdy můžeš používat tablet?

- Jo.

A: A kdy ho můžeš používat?

- Když nám to povolí.

A: Takže ty se prostě jdeš zeptat mamky a zeptáš se, jestli můžeš hrát na tabletu?

- Nebo na počítači. Já můžu hrát na obou věcech, když se takhle zeptám.

A: S mobilem můžeš, jak chceš, nebo to se taky ptáš?

- S mobilem můžu, protože tam mám tohle. Mně dali dětský YouTube, protože sestra má ten YouTube pro dospělé, ale ta ho používá s masakru. Chci, aby se to vystříдалo. Chci, aby tohle měla ona, aby zažila tu moji ukrutnost se furt koukat na ty blbiny.

A: Koukáš často na videa?

- Jo, ale tam jsou samé blbiny.

A: Na jaká videa koukáš, i když jsou to blbiny?

- Něco si tam najdu prostě.

A: Takže ti tam vyskočí něco na té stránce pro tebe a ty na to klikneš?

- Jo.
- A: Nebo si hledáš nějaké speciální video, které chceš zrovna vidět?
 - Já ten tablet do té krabice dávám, aby se mi nezničil, protože tam má prostě heboučko, ale zatím docela mám hodně peněz. Tady mám pokladničku. Tam do té si nic nedávám. Tohle je moje pokladnička a zatím jsem si vydělala hodně. [tady je velmi jasně vidět, že prostě nemá dostatečnou pozornost, ačkoliv jsem položila jasně otázku]
- A: Za co si tak vyděláš?
 - Mám tři nula nula peněz.
- A: Za co dostáváš peníze?
 - Když dám toaletní papír, když dělám myčku, když dělám svého křečka. Chcete si pohladit moje zvířátko?
- A: Asi ne, ale ráda ho uvidím. Nepotřebuju si ho hladit, jestli to nevadí.
 - Jo, ale je příšerně cute, ale asi zrovna spinká.
- A: Oni to mají prohozené vid', že ve dne spí.
 - A v noci jsou vzhůru a dělají příšerný hluk. Tady máme naše křečky. Támhle spí můj v tom kokosu. On tam rád spí. A ten ségry spí tam, ale příšerně hryže, na něj si nedovoluju. Už uhryzl naší mámě prst. Naše kočka, naše malá kočka udělala tátovi to, že ho kousla u prstu těma ostrýma zubama, tak moc, že ty zuby šly a prokousla mu celý prst. On s ní fláknul o stůl, tekla jí krev z nosu. Chudák čičinka. Ale udělal jí už i láskyplné nakupnutí, protože ona příšerně zlobí, furt se snaží dostat dovnitř sem.
- A: Ale je venkovní teda?
 - Klidně ji uvidíte tam venku.
- A: Myslím, že jsem ji viděla, je chlupatá a má fleky?
 - Máme ještě jednu. Tohle je konec bytu, tohle je naše televize a támhle máme špajz. Tam úplně vzadu. Tam máme naše zásoby. Křupky takové něco věci. Já si to uklidím do špajzu. [uklízí si sladké, co jsem donesla na rozhovor]
- A: Děkuji moc za čaj [k mamince]
 - Tohle je třeba moje ségry nejoblíbenější křupky i moje. To jsou Springlesky.
- Máma: Ssss.
 - Takhle vypadají. A už jste je někdy měla?
- A: Měla.
 - Dobře. Mami, zahrajeme si Černého Petra.
- Máma: Já myslím, že teď asi ne, Sáro.
- A: Pověš mi ještě něco, když se tě zeptám, jestli trávíš čas v obývacím pokoji?
 - Jo.
- A: Kolik času?
 - Hodně času.
- A: A když jsi v obýváku, tak co děláš?
 - Koukám na televizi.
- A: Na co v televizi tak koukáš?
 - Na Sonica.
- A: Na Sonica?
 - On má totiž nové díly.
- A: To nechodí normálně v televizi, ne? To je na nějaké platformě.
 - Jo.
- A: A na jaké na to koukáš?
 - Na Netflixu.
- Máma: Na mě nekoukej, pojd' si sednout.
- A: Je nějaký čas ve dne, kdy na něj koukáš? Nebo na něj koukáš, když máš náladu?
 - Jo.

A: Když máš náladu?

- Jo.

Máma: To není úplně pravda přece. Ráno, když se vypravujete do školy, tak to zapínáš a máš to.

- Jo, protože se ráno prostě koukáme.

Máma: Nebudeme teď hrát karty. [rozdává karty, zde je vidět ta nepozornost]

A: Koukáš teda i ráno před školou?

- Jo.

A: A snídáš třeba u toho?

- Jo jo někdy jo. Skoro furt, protože jsem byla furt doma.

A: Když chodíš do školy, tak taky?

- Ne.

A: Před školou nekoukáš na telku třeba?

- Jo koukám.

A: Jsi třeba někdy na mobilu a koukáš u toho na televizi?

- Ano.

A: Takže takhle multitaskuješ, jakože děláš dvě různé věci najednou?

- Ehm, i ségra to dělá.

Máma: Musím říct, že to ale minimálně teda, to jedině když nejsem doma, když je nechávám, protože jinak ji nevidím s telefonem u televize. Ona má pak problém se soustředit na tolik věcí, takže když má puštěnou televizi, tak by se věnovala jenom tomu telefonu, protože to nedokáže sledovat zároveň.

A: To chápu.

Máma: Když je takhle doma a není nemocná nějak závažně a jsem v práci, tak má telefon u sebe, abych mohla volat, jestli je v pořádku.

A: Koukáš na telku spíš sama, nebo s někým z rodiny?

- Se ségrou.

A: A to koukáte na toho Sonica?

- Ne už ne, koukáme na Co kdyby, který jsme si právě dneska dokoukaly. Co kdyby je Marvel, že se tam změní nějaké věci.

A: Takže to je prostě, jak by vypadal Marvel, kdy Kapitán Amerika měl červený oblek třeba?

- Ne, kdyby byla Kapitánka Amerinka, kdyby byla holka.

A: Jasně. To je taky na nějaké platformě, jako je Netflix, nebo kde na to koukáte?

- To je na Disney Plus.

A: Koukáte na to často?

- Jo, každý den ráno, ale my jsme si to už dokoukaly.

A: Co je tvůj nejoblíbenější pořad nebo seriál?

- Asi všechno.

A: Takže úplně všechno, co jde v televizi, tě baví?

- Jo.

A: Koukáš někdy na normální vysílání, kde si nemůžeš vybrat, na co se budeš koukat?

- Jo, koukám na Děčko.

A: Máš tam nějaký oblíbený pořad, který si zapínáš?

- Ano.

A: Jaký?

- Nevím, jak se to jmenuje.

A: A popíšeš mi ho?

- Sedm trpaslíků, akorát že jsou úplně jiní. Mají úplně jinou královnu.

A: Je to jako kreslená pohádka nebo je to hrané?

- Nevím.

Máma: Kreslené. Je to jakoby večerníček. Zpívají tam Hej hou. Je to opravdu sedm trpaslíků, mají královnu a ta královna si je vždycky zavolá a přijdou řešit zvláštní problém. Posledně měla královna místo koruny papouška a radila se s ním, jak má vládnout zemi.

A: A to tedy chodí v taková ten čas v 7 večer?

Máma: Jojo.

- Oni mě na to nenechávají koukat, protože táta se pořád kouká na zprávy.

Máma: Ono to začíná nějak za 10 minut sedm a koliduje to se zprávama, takže stihne jeden. Jdou vždycky dva díly a pak se přepne na zprávy.

- Takže se vždycky perem, co tam bude, jestli zprávy nebo večerníček. Jednou jsem zvládla oba dva díly.

A: A co dělal táta, když jsi stihla oba díly?

- Byl v práci.

A: To prostě víš, že je za deset minut sedm a jdeš si to pustit?

- Nebo když je prostě úplná tma a máma řekne, že už to dávají, tak si to jdu pustit.

A: Máte jídelní stůl u televize, koukáte třeba někdy na telku, když jíte?

- Jo, skoro furt, každý den a táta nám vypíná.

Máma: No právě.

A: Takže vy to chcete dělat, ale rodiče to zakazují?

- Ne táta. Táta je prostě [naštvaný obličej], že to zakazuje. Máma se diví, když nám dovolí tablet, protože to je vzácnost. Už včera na něj udělala máma [znakuje z očí do očí].

A: Jakože ho sleduje?

- Joo.

Máma: Jako jestli není nemocný, protože to většinou povoluju já, než manžel.

A: Říkala jsi, že někdy u televize snídáš a jsi někdy výjimečně na mobilu. Děláš třeba někdy u televize domácí úkoly?

- Jo, jednou jo.

Máma: Ale ne se mnou.

- Jo, s tebou.

Máma: Vždycky televizi vypínáme, když děláš úkoly. Přece říkáš, že nechceš, že ti to nebude vadit a já to vždycky vypnu.

A: Co pro tebe tak televize znamená?

- Nula celých nula.

A: Takže je ti televize jedno?

- Jo.

A: Takže kdybyste dneska televizi ztratili, tak by ti to nevadilo?

- Jo, protože mám počítač.

A: Dobře, čili by sis vybrala radši počítač než televizi?

- Oboje dvoje.

A: Kdyby ses měla jednoho vzdát?

- Tak to nevím.

A: Jak bys popsala televizi někomu, kdo o ní nikdy neslyšel? Někomu, kdo neví, co je televize?

- Je to prostě věc s obrazovkou, na které si můžeš pouštět, co chceš.

A: A ty si na ní pouštíš většinou ty pohádky?

- Jo.

A: Koukáš na nějaké filmy?

- Jo, i strašidelný.

A: Na jaké koukáš?

- Na Godzillu a na, mami, jak se jmenuje ten žralok, co se přežirá?

Máma: Žralok, co se přežirá? To nevím.

A: To vůbec nevím.

Máma: Koukáš ještě na Indiana Jones.

- Ještě jsem se koukala na ten jeho poslední díl.

A: Na Indiana Jonese, jo?

- Ano.

A: Koukáš i na podobné dobrodružné příběhy? Takových lovců pokladů je totiž hodně.

- Jo. Koukám na spoustu, protože mamka vždycky něco najde.

A: Máš nějaký oblíbený film?

- To jsou asi všechny.

A: Asi všechny, takže není nějaký, na který by ses ráda koukala opakovaně třeba?

- Nevím.

A: Dobře. Říkala jsi, že hraješ na tabletu a na mobilu – kdy tak hraješ na tabletu a na mobilu během dne?

- Když jedeme buď k doktorce, jako dneska, nebo když prostě vidím novou věc v té hře.

A: Takže přijdeš třeba ze školy a vidíš, že je v té hře nová věc a jdeš hrát?

- Nevím.

A: To je v pohodě. Je třeba mezi tvými kamarády nějaký film, film, seriál, populární?

- Ne, není.

A: Že byste se o tom pak bavili a rozebírali to?

- Jo, ale mezi námi kamarády je.

A: Co je teda, o čem si tak povídáte?

- O Robloxu a o nějakých jiných hrách.

A: Jakých jiných hrách, jestli víš?

- Nechci říkat.

A: Proč? To je tajné? [V této fázi se už začíná akutně válet po stole a je těžké odhadnout, jestli se sekla a nechce odpovídat, protože se zasekla, ale neřekla stop rozhovoru, nebo jestli nedokáže udržet pozornost. Je to skoro jako kdyby se nad těmi otázkami ani nezamýšlela, jak ukazuje rozhovor dál, protože když se doptávám, tak z toho vychází, že ty věci nějak jsou, ale na první dobrou to prostě neodpoví. Zároveň v této fázi už jsem začínala být trochu frustrovaná. Snažila jsem se to zadržet a uklidnit se, ale i pro mě ta situace začínala být náročná, protože jsem se musela několikrát doptávat na stejnou věc, aby k ní slova došla a dala mi nějakou jasnou odpověď. Zpětně si říkám, že jsem v této fázi měla rozhovor ukončit a nepokračovat v něm, ale nebyl úplně prostor hluboce analyzovat to, jestli je dobré pokračovat nebo se i v tomto rozpoložení pokusit získat co nejvíc informací. Znovu podotýkám, že kdyby Sára řekla, že pokračovat už nechce a nebude, tak by byl rozhovor ukončen.]

- Jo.

A: Jo, a je to nějaká akční hra nebo?

- Akční, protože se snažíme vymyslet svoji vlastní hru. A řekli jsme si, co v ní bude.

A: Takže ta hra ještě není a vy ji vymýšlíte.

- Jo.

A: Dobře, to zní zajímavě. Vymýšlíte ji jako holky, nebo v nějaké smíšené skupině?

- Ve čtyřech to vymýšlíme.

A: Jak jste daleko?

- Hodně.

A: Takže máte už úplně představu i název?

- Postavička mě nemůže napadnout, mám dutou paměť.

A: O čtení knížek, tvoje ségra řekla, že nečeš? A ty jsi mi ukazovala ten komiks a tu anatomii těla, co jsi četla, čteš ještě něco jiného?

- Ne.

- A: Takže teď nemáš nic rozečteného, co bys třeba četla?
- Ne.
- A: Ani do školy?
- Jo.
- A: Co čteš tak do školy?
- Nevím.
- Máma: Čítanku vid'?
- Jo.
- A: Čteš většinou sama nebo třeba s mámou nebo tátou?
- Vždycky s mámou a občas s tátou.
- A: Máš nějakou oblíbenou knížku svojí?
- Nemám žádnou svojí knížku.
- A: Která by byla tvoje oblíbená?
- Ne.
- A: Nějaké časopisy čteš?
- Ne.
- A: A kdy tak čteš během dne?
- Skoro nikdy.
- A: Co znamená skoro nikdy?
- Hmm, nevím.
- A: Čteš nějak pravidelně?
- Ne.
- A: Takže si nevezmete při děláni úkolů čítanku a nečtete si spolu?
- Čteme, ale jen když máma řekne „pojď se učit“.
- A: Když normálně chodíš do školy, tak čteš každý den aspoň trochu?
- Jo.
- A: A tu čítanku teda?
- Jo.
- A: A kde si tak čteš? Tady nebo v dětském pokoji?
- Tady.
- A: U stolu nebo na gauči?
- U stolu.
- A: Baví tě čtení?
- Ne.
- A: Co tě na něm nebaví?
- Všechno.
- A: Jde ti čtení?
- Trošku.
- A: Takže tě to prostě jenom nebaví a proto nečteš?
- Jo.
- A: Ty komiksy, co jsi četla, ty tě bavily?
- Ne.
- A: Ale ukazovala jsi mi docela hromadu, co jsi jich přečetla. Takže tě to ani trochu nebavilo?
- E-em.
- A: Přehráváš si třeba nějakou hudbu?
- Jo ze sluchátek, když hraju nějakou hru na počítači.
- A: A co si přehráváš za hudbu?
- Tajemství, protože potom si to vyhledá máma a pustí si to tam. Jedna ta část té písničky se ti nebude líbit.
- A: Jsou to české nebo zahraniční písničky?

- Jsou anglický a některé jsou český.

A: Nějaký žánr víš aspoň teda přiblížit, když nemůžeš říct, co posloucháš?

Máma: Já ti nepomůžu, když nevím, co posloucháš kromě Miley Cyrus a jejich příblybých.

A: Takže Miley Cyrus posloucháš?

Máma: Ona se dá poslouchat, na ni se nedá koukat.

A: A řekneš mi třeba jméno té kapely nebo toho zpěváka, co zpívá ty písničky?

- Ne nevím.

A: Dobře.

- Jen jedno Imagine Dragons.

A: Máš nějakou jejich oblíbenou písničku?

- Jo, Symphony.

A: Pouštíš si třeba celé album?

- Někdy jo.

A: A to je obecně tvoje nejoblíbenější písnička, nebo máš nějakou, co máš radši?

- Jo, ale to je tajemství, protože by si to máma pustila.

A: Komunikuješ přes telefon s kamarády, že si voláte nebo píšete?

- Jo. Já mám jenom jednoho kamaráda s mobilem.

A: A to si píšete nebo voláte?

- Voláme, protože on na svém mobilu nemá psaní.

A: Kdy si tak voláte?

- Až přijde domů nebo někdy o sobotě. Mami, neměly by být teď děti z družiny doma?

Máma: Některé možná ano.

A: Říkala jsi, že se díváš na YouTube, na jaká videa se tak koukáš?

- Ne nekoukám se na YouTube, jen na ten dětský a ten je na píp píp píp. [smích]

A: Co je tam tak za videa, protože já znám jen ten normální? Co je na tom dětském?

- Dětské pohádky, noční můra.

A: To jsou takové pohádky, co jsou i na děčku ne?

- Jo, ale ty jsou noční můra.

A: Jak to?

- Protože tam jsou samá malá děcka.

A: Ty pohádky jsou pro malá děcka, nebo v nich jsou malá děcka?

- Ty pohádky jsou pro malý děcka.

A: Máš nějakou oblíbenou pohádku?

- Ne.

Máma: Říkala jsi před 20 minutama, že to je Sonic.

- Ne není.

A: Celou dobu jsme se tak bavily, jak s médii zacházíš, když je normální den. Jak se to třeba liší od toho, když jsi nemocná?

- Není.

A: Takže když jsi nemocná, tak se třeba nekoukáš na televizi víc nebo méně než normálně?

- Není žádný rozdíl.

A: Tak to jsi dobrá, že to takhle stíháš při škole, když to stíháš všechno stejně.
[dívka se viditelně ošívá]

Máma: Zkus se soustředit ještě. Tak se běž projít a přijď. Já se omlouvám, to všechno souvisí s tím, jaká je.

A: Já to беру. To je úplně v pohodě. To se nemáte za co omlouvat.

Máma: To je ještě docela dobrý, vydržela dlouho, čekala jsem méně.

A: To se nemáte, za co omlouvat. Já jsem nevěděla, co čekat a kdybyste mi to včera neřekla, tak si domyslím, že..

Máma: Mně to úplně vypadlo vám napsat.

A: Fakt říkám, že já bych si myslela, že je trochu roztržité dítě, protože nějaké děti takové jsou, že neudrží pozornost a vůbec bych si nic nemyslela.

Máma: Jako našťestí pro nás všechny, že je opravdu inteligentní, protože ta vývojová dysfázie hodně souvisí s mentální retardací. Pak jsou přidružené ADHD a další vývojové poruchy. Naštěstí má jen motorický neklid a tu nepozornost. Neudrží dlouho pozornost. 15 – 20 minut v kuse je maximum. Proto mi nevadí, že je na tabletu, protože ona vypne a soustředí se jenom na jednu jedinou věc. Já to na ní vidím, najednou se přestane všude hýbat, klepat, bouchat. Když dělá úkoly, tak to je noha, ruka, má počmárané ruce, protože se zamyslí a maluje po sobě místo příkladu. Okousané je úplně všechno.

A: Jo, to říkala starší sestra, že jí kousla.

Máma: No ony se perou, tak to je těžké. Sestra na ní jde samozřejmě, má vyšší inteligenci, je chytřejší, protože je starší. Sára jí nestihá, tak to vyvažuje fyzicky.

A: Já bych si opravdu myslela maximálně, že má ADHD.

Máma: To vypadalo, že to bude mít jako malá. Ony jsou tři základní rozdělení a musíte mít několik z těch bodů, z každé té větve. Jí zůstalo, že nemá dostatečně vyvinutý pud sebezáchovy, prostě se rozhodne a jde. Ta roztržitost a potom hyperaktivita. Ono se to nezdá, ale ona je furt někde, něco musí dělat, lézt, hrabat, brát, takže je taková hr do všeho. Pak jsou nějaká neštěstí, věčně rozlitého, rozbitého, zničeného, zapomenutého. My dotujeme celou družinu už. To jsou samé nůžky, všechno, rozstříhnuté. Měla dneska novou bundu, otřela se o plot a je tam díra jako blázen. To je prostě Sára.

A: Ale je to dobré. Z toho, co říkáte, tak tohle je výborné.

Máma: Teď už je to dobré. V roce a čtvrt si vyrazila první zub, ve dvou druhý zub. Potom spadla z betonových schodů, protože jak nemá pud sebezáchovy, tak jde.

A: Děti ho ale nemají často ne?

Máma: Ano, ale v určitém věku se vyvíjí a kolem věku si mají uvědomovat to nebezpečí. My jsme seděly u zásuvky a mlátily jsme se vzájemně přes prsty. U staršího dítěte stačilo jednou pohrozit, u Sáry jsme měli všechno vysoko, protože to nerespektovala. Většinou dětem stačí jednou dvakrát. Všude lezla, ztrácela se, utíkala s lidma. Když jsem viděla ty matky, jak se jejich děti válí po zemi, že to u mě takhle nebude. Pak se narodila Sára.

A: A bylo to.

Máma: Já od bahna, Sára od Bahna, já jí přehozenou přes rameno, takhle jsem táhla ten kočár a šly jsme. Mám videa natočená, jak jsem se jí snažila zlomit do auta, protože ona se rozhodla, že prostě nebude nastupovat. Rozhodla se, že nepojede, že se nepřipoutá, že tam nebude sedět. Uprostřed jižní spojky mi vyskakovala z tříbodové sedačky, takže věčně jsem někde stavěla, nebo jí křísila, protože začala rvát, až se dusila. Vzhůru nohama furt.

A: To souvisí s tím pudem?

Máma: To je jak měla problémy, jak se nedostatečně vyvíjela ta nervová soustava, tak prostě ona měla problém zvládat všechny návaly emocí. [Sára se přidala zpět] Sedni si, zkusíme to dokončit.

A: Když něco vyvedeš, máš pak zakázané používat tablet, mobil, počítač?

- Jo, skoro furt.

A: Takže když si roztrhneš bundu, tak nemůžeš na tablet nebo?

- Můžu.

A: Nebo když něco vyvedeš, tak máš nějaký trest, že nemůžeš na tablet, nebo musíš víc číst?

- Ne, já nemusím číst.

A: Když teď byly Vánoce, koukala jsi na telku jinak než normálně?

- Jo.

A: Na co jsi koukala v telce?

Máma: Na Grinche.

A: Koukala jsi víc na ty pohádky, co chodí v televizi než normálně?

- Jo, koukala jsem a na Vánoce jsme se koukaly na českou pohádku.
- A: To jste koukali s rodinou všichni?
- Ne všichni jsme tu nebyli. Tenhle rok byly hnusné Vánoce, neměli jsme žádnou rodinu.
- A: Že jste byli jen ve čtyřech?
- Jo.
- A: Koukali jste víc spolu na pohádky, než normálně?
- Jo.
- A: Jaké jsi třeba viděla?
- Grinche, nevím, nevím a nevím.
- A: Tak jako viděla jsi aspoň 4, to je dobré.
- Máma: Co ta Šíleně smutná princezna?
- A: Šíleně smutnou princeznu jsi viděla ještě?
- Nevím, co to je.
- A: Už úplně poslední otázka – na kolik hodin denně bys tak odhadla, že jsi třeba na počítači, na mobilu, na tabletu, nebo si čteš?
- 2 hodiny.
- A: Dobře, tak jo.
- Máma: To ví přesně, protože mají daný limit.
- A: Já jsem se právě ptala a ty jsi říkala, že nějaký limit nemáte.
- Máma: Mají, ale na mobilu nebo na tabletu to nejde nastavit.
- Na počítači to jde, ale na tabletě máme jediné štěstí, že nemáme na počítači takového dráčka, ten nám omezuje YouTube.
- Máma: Na počítači to nemáme nastavené.
- Na počítači a na tabletě to máte.
- Máma: Já když se rozzlobím, tak zavolám tatškovi, aby vám to vypnul.
- My máme už takové speciální věci, že táta si koupil nové rybičky do akvária takhle.
- Máma: Což moc nesouvisí.
- A: Takže máš dvě hodiny a ty využíváš jak? Jak je tak rozděluješ?
- Chvilku hraju na mobilu, chvilku na počítači a občas na tabletu.
- A: Když ten čas vyprší, tak se ti to všechno zamkne a už na to nemůžeš?
- Můžu.
- A: Jde ten limit překonat?
- Jo, protože na počítači to nemám. Ale potom mě to začne postupně nudit.
- A: Máš dvě hodiny a to ti tak stačí?
- Ne, potom když hrajeme už vážně dlouho, tak potom mě to začíná nudit, že už nevím, jakou hru hrát.
- A: To je třeba po jak dlouhé době?
- To je třeba, jak byl nový rok, jak se muselo počkat do půlnoci, tak jsme hrály hodně dlouho a mě to přestalo bavit, tak jsem pak dělala v pokoji blbiny.
- A: Když jsi třeba u babičky s dědou?
- Já nemám dědu, protože jsme se porvali.
- Máma: My jsme se neporvali, my jsme se nepohodli.
- Dohádali jsme se, takže dědu mám naživu, ale vůbec s ním netrávíme čas.
- A: S babičkou trávíš čas?
- Jo, aj s tetou a strejdou.
- A: Jsi někdy u babičky na víkend?
- Jo, ale u tety spíme nejvíc.
- A: Co tak děláte u tety, když tam spíte? Tam nemáš počítač, asi ani tablet, tak co tam tak děláš?

- To nesmím prozradit.
- A: To je nějaký tajemství?
 - Teta nám prozradila tajemství, co dělala maminka.
- A: A co tam děláte vy, když tam chodíte?
 - Buď nám tetu dovolí tablet, nebo sedíme na gauči a koukáme se s tetou na pohádku a ona tam chrápe.
- A: Na jakou se koukáte s tetou?
 - Dokavad' se nevzbudí.
- A: A je to nějaká specifická pohádka, na kterou se u tety koukáte? Nebo na cokoliv?
 - Na cokoliv, co vybere tetu nebo já.

Ondra, 6 let

- A: Říkala ti maminka, o čem se spolu budeme bavit, nebo nic netušíš?
 - E-em
- A: Nic netušíš, dobře. Když se řekne pojem média, napadne tě něco?
 - E-em.
- A: Média mohou být zařízení, která ti zprostředkovávají sdělení. Takové médium může být třeba televize, rádio, telefon, tablet, ale taky časopisy a knížky. Napadá tě nějaké další?
 - Pokémon album.
- A: To by mohlo být nějakým způsobem považováno jako médium.
 - Do toho si kupuješ balíčky karet a skládáš je tam.
- A: Setkáváš se s nějakým z těch médií, které jsem vyjmenovala?
 - S tabletem, s telefonem a s televizí jo.
- A: A kdy a kde třeba?
 - Se vším doma.
- A: A nějak pravidelně? Třeba každý den nebo spíš výjimečně?
 - Tak někdy.
- A: Pověděl bys mi, jak vypadá tvůj běžný den? Ráno vstaneš a jak to pokračuje dál?
 - Vstanu, tady si hraju, nebo koukám na tablet, nebo na televizi a potom se jdu najíst a.. [odmlčí se]
- A: Posnídáš a pak?
 - Pak si jdu hrát a pak si vyčistím zuby. Potom si hraju nebo koukám na tablet a potom obědvám. A večer si hraju, potom si dám nějaké sirupy a potom si vyčistím zuby.
- A: Jaké sirupy?
 - Třeba Běčko si dám někdy po ránu, Běčko už nepiju a Céčko asi taky ne.
- A: Takhle vypadá nějaký tvůj víkendový den?
 - Tak vypadá každý.
- A: Takže nejdeš někdy do školy?
 - Jo někdy nejdu.
- A: Když jdeš do školy?
 - Máma: To jsi řekl, že se koukáš na tablet hlavně asi tak čtyřikrát denně.
 - Ne někdy se nekoukám a dokonce někdy se ani nechci dívat na iPad, mami, ale chci si hrát.
- A: Když jdeš do školy, tak to tvoje ráno vypadá stejně, nebo jak vypadá?
 - Stejně.
- A: Takže vstaneš, jdeš na tablet, jdeš si hrát..
 - Někdy si jdu hrát a někdy na tablet.
- A: To stíháš takhle ráno před školou?
 - Jo.
- A: V kolik vstáváš?

- To nevím, vím, že hodně brzo.
- A: To stihneš i to hraní i ten tablet někdy?
- Hraní většinou není, ale že si prostě něco udělám. A teď si často hraju s tím autem.
- A: Takže třeba si s ním ráno pohraješ a pak jdeš do školy?
- Ehm.
- A: Jsme v obýváku a vidím, že tu máte televizi. Koukáš na televizi?
- Jo. Tu mám radši než tablet.
- A: Jo?
- Ehm a než telefon. Tu mám úplně nejraději, protože je na tom skoro všechno, co mám rád. A moje nejoblíbenější pohádka jsou Trabanti.
- A: Co pro tebe televize znamená?
- Že na všechno zapomenou a prostě se koukám.
- A: Dobře. Říkal jsi, že se koukáš na ty Trabanty, koukáš se i na něco jiného?
- Jo, i na Tlapkovou patrolu, na Shreka, ale na Trabanty se koukám úplně nejraději. To jsem našel, že prostě jeden ležel na střeše na břiše a udělal rukama tohle [rozpažení] a na motorce udělal Marek [rozpažení] tohle. A to se mi líbilo, tak jsem to pustil a pak jsem zjistil, že to jsou Trabanti a velitel se jmenuje Dan Paribán.
- A: Je to jako kreslené nebo hrané? [v tuto chvíli mi nedošlo, že se jedná o dokument]
- Je to natočený.
- A: Aha.
- Oni to udělali doopravdy a natáčeli.
- A: Má to víc dílů?
- Ehm, má jich to několik. Má to dokonce takové, že jeden byl, jak jede na střeše. Bylo tam víc obrázků a tam bylo víc dílů v každém. Jinak ono to šlo postupně.
- A: Koukáš se sám nebo s rodiči na televizi?
- Často se koukám s mamkou, a když je víkend, tak se kouká i taťka i brácha, jako třeba na Madagaskar.
- A: Říkal jsi, že tvůj oblíbený seriál jsou ti Trabanti, máš ještě nějaký, na který si vzpomeneš?
- Tlapková patrola.
- A: Na to koukáš sám, nebo třeba s bráchou?
- Na to koukám s bráchou a brácha kouká často na tabletu na TP, ale nejraději to má na televizi.
- A: Máš nějakou oblíbenou postavu z Tlapkové patroly?
- Sky.
- A: Jak bys ho třeba popsal?
- Sky umí létat a ještě má vrtulník a mají všichni takový batoh a Chase v tom má různé věci i Sky. Sky v tom má dobré věci, třeba umí létat a má v tom několik tlačítek. Že má takový batůžek a on udělá „au au křídla“ a oni se roztáhnou křídla a ještě tam má takové dva motůrky a z těch šlehá modrý a trochu oranžový oheň.
- A: Díky tomu teda lítá?
- Ehm.
- A: Kdy se tak koukáš na televizi?
- Ráno hodně. Vždycky ráno jsem se koukal a teď už si ráno spíš hraju, anebo hledám, co bych si dal na zub.
- A: A to takhle ráno jsi stihnul před školou třeba nějaký díl TP?
- To ne.
- A: A na co ses tak koukal třeba ráno?
- Hm, ráno se koukám na oba, ale teď častěji TP.
- A: Jak často se tak koukáš na televizi?
- Dost často.

A: Jo?

- E-hm.

A: Jako třeba každý den?

- Jo, ale někdy si místo toho řeknu, že si chci hrát s tím autem, protože mám radost, že se mi to povedlo, tam dát všechny věci. [na takovém terénním vozu má naskládaná zvířátka]

A: Máte televizi v kuchyni u jídelního stolu – koukáš třeba někdy na televizi, když jíš?

- Ehm, to jenom večer nebo ráno.

A: Takže někdy večeríte a koukáte u toho na televizi?

- E-hm.

A: Maminka gestikuluje, že to není pravda. Je to pravda?

- Je. U oběda nekoukáme.

Máma: Nekoukáme nikdy.

- Ale koukáme.

Máma: To máte zakázané koukat u jídla. Ach jo.

A: To je dobrý.

Máma: Ani ráno se nedívají, to musí být prostě.

- Mami, můžu bonbon po úkolech?

Máma: Ne, říkáš, co není pravda.

- Ne, ty říkáš, co není pravda. Koukám se někdy přece. Ty máš asi špatnou paměť nebo co, protože se koukáme.

A: Děláš u koukání třeba ještě něco jiného než třeba že koukáš?

- Někdy si i hraju.

A: A třeba domácí úkoly u televize děláš?

- To nedělám.

[V tu chvíli přišel domů otec rodiny a strhla se velká mela o nákup, který s sebou přinesl. Tuto část si dovolím pro nepřehlednost jednotlivých vyjádření nepřepisovat. Snad mi to zainteresovaný čtenář odpustí. Obě děti se v tu dobu také najednou ožily a bylo náročné je korigovat.]

A: Ukážeš mi pokojík?

- A tohle celý jsem si udělal sám, i tuhle kuchyň. Bylo to tady a já jsem to dal sem a tady mám i mapu takovou magnetickou.

A: E-hm máte hezký pokojík.

- Mám tu i velikonoční vejce. Mamka říkala, že šlo z Norska až sem, protože jsme se šli kouknout na zahradu a tam jsem ho našel v bunkru a brácha ho měl v keři. Brácha ho má jinde, nevím kde, kam si ho dal.

A: Vidím, že tady máš knížky. Ukázal bys mi svoje knížky?

- Ne, já mám nápad ještě nějaký. [utíká z pokoje pryč a nechává mě s mladším bratrem, který mi mezitím ukazuje svoji knihu]. Koukni se na stránky, jak jsou krásný.

A: To je tvoje knížka, co čteš?

- Ne to je slabikář.

A: A ten čteš?

- Jo, to je do školy.

A: A ten čteš i doma, nebo jenom ve škole?

- Je to za domácí úkol. Někdy ho čtu i doma, když tady je návštěva.

A: Čteš nějaké knížky, kromě toho slabikáře?

- E-hm mám novou teď.

A: Ukážeš mi ji?

- E-hm i dvě nové záložky. [Odchází pro knihu]

A: Jules Verne, Dva roky prázdnin.

- To už mi táta čte, teď jsme tady a tady bude třetí kapitola.
- A: A to ti čte táta nebo si čteš sám?
- Táta, táta mi to čte, aby se mi dobře usínalo, protože bez knížky se mi neusíná dobře.
- A: A líbí se ti tahle knížka?
- E-hm, dobře se mi po ní usíná.
- A: Čteš něco sám nebo ti většinou čtou rodiče?
- Já čtu slabikář sám a někdy ještě nějaké věci a tohle jsem si vzal do školy a četl jsem si to o přestávce.
- A: Sám si tedy zvládneš číst?
- E-hm.
- A: A teď tedy čteš slabikář a máš ještě něco svého rozečteného?
- To je tahle a ještě mám nějakou, kterou jsem dostal k Vánocům. Tady je.
- A: Správná pětka na ostrově pokladů.
- A to jsem i poslouchal.
- A: Aha, to je komiks. Ten si čteš si sám?
- Četla mi ho máma, ale četl jsem si ho i chvíli sám někdy.
- A: Řekl bys, že si čteš spíš sám nebo si čteš spíš s rodiči?
- Spíš s rodiči. A ještě mám tady nové záložky.
- A: E-hm, ale nemáš je v žádné knížce rozečtené.
- Já je mám do slabikáře, protože je používám do slabikáře, když tohle mám tady, tak mi to tam dělá radost. Rád čtu touhle.
- A: Tu si dáš do slabikáře a posouváš si to jako po řádcích?
- Takhle. Há-de.. Hádej i ty. [čte ze slabikáře]
- A: Čteš si nějaké časopisy?
- E-hm.
- A: A jaké třeba čteš?
- Třeba někdy noviny.
- A: Ty čteš někdy noviny jo?
- Když třeba přijdou noviny, tak si něco přečtu. Ale u čtení moc dlouho nevydržím.
- A: Baví tě čtení?
- Někdy jo. Baví mě spíš poslouchat.
- A: Takže, když ti někdo čte, tak tě to baví víc, než číst sám?
- E-hm.
- A: A čteš nějak pravidelně?
- Jo, někdy čtu, ale ne moc, čtu málo.
- A: Jak to že čteš málo?
- Protože spíš poslouchám, každý den poslouchám tuhle novou knížku.
- A: Toho Julese Verna?
- E-hm.
- A: Když si čteš, tak kde si čteš?
- Na gauči nebo u stolu a táta mi čte v posteli. Když dočte, tak zhasne světlo a já se snažím usnout.
- A: A to vám čte každý den?
- Aby se mi dobře usínalo.
- A: Prohlížíš si třeba nějaké knížky? Říkal jsi, že moc nečteš, ale prohlížíš si třeba něco?
- Hm, noviny si prohlížím, nebo nějaké časopisy.
- A: A jaké časopisy?
- Třeba když mamka dostane poštou časopis, tak si ho prohlížím.
- A: Nějak pravidelně nebo ne?

- Někdy. Já jsem dostal tenhle, v tom bylo lego a tady byl plán. [ukazuje krátký časopis, který vypadá spíš jako nějaký produktový časopis, než-li třeba Čtyřlístek]
- A: A to si čteš sám, nebo ti to čte maminka?
- Tady je ten plán. Nejdřív jsem postavil tohle a pak tohle.
- A: Takže časopisy čas od času čteš?
- E-hm
- A: Říkal jsi, že někdy jsi na tabletu..
- E-hm. A tuhle knížku mám rád, protože v ní jsou obrázky a dokonce na konci jsou takovéhle. A tyhle se mi hrozně líbí, tyhle všechny. Vypadá to, jak opravdické.
- A: A tu si teda prohlížíš tuhle knížku?
- E-hm.
- A: A o čem že je? To je cestovatelská knížka? [ukazuje knih, která má v sobě fotografie míst]
- E-hm.
- A: Můžu se podívat?
- [V tuto chvíli je záznam velmi nekvalitní kvůli rozruchu v bytě a není možné jej přepsat. Jedná se asi o 15 vteřin rozhovoru.]
- A tady je takhle malý strom, větší, největší.
- A: Kdy si tak čteš sám?
- Třeba ve škole.
- A: Ve škole ze slabikáře?
- Někdy ze slabikáře, někdy jako když jsem si vzal tamtu knížku.
- A: Říkal jsi mi o tom tabletu, že máš. To je tvůj tablet?
- Ne, to koupil táta.
- A: Takže je to táty tablet?
- Jo.
- A: Ty ho můžeš používat, jak chceš?
- Jo.
- A: Nemáš tam žádné omezení?
- Ne a heslo je hodně lehké, samé trojky.
- A: Takže když chceš tablet, tak si ho můžeš vzít, když chceš?
- E-hm.
- Máma: Že si ho můžeš vzít, když chceš?
- Já si ho беру.
- Máma: Ale já jsem viděla, že ho máš.
- A: Máš na něj nějaké omezení nebo pravidla, jak ho používat?
- Třeba když zapomenu zvednout prkýnko, tak mi mamka nedovolí tablet.
- A: Co na něm tak děláš?
- Třeba koukám se často na nějaké pohádky.
- A: Na ty Trabanty a TP?
- Trabanti tam nejsou, jenom TP. Trabanti by tam byli, to by táta musel tam napsat.
- A: Koukáš tam na TP a na něco jiného ještě?
- Na nic jiného.
- A: Kdy ho tak používáš?
- Když se nudím, tak mě to napadne.
- A: E-hm, a jsi přes ten tablet nějak v kontaktu s někým? Píšeš si tam třeba s někým?
- Ne. Psát si s někým to nevím, ani komu mám napsat, já bych třeba rád někomu napsal nebo zavolaal, ale neumím psát na tom a nemám ani číslo někomu.
- A: Přehráváš si přes něj třeba nějakou hudbu?
- Ne, to ne. To taky neumím.
- A: A posloucháš někdy hudbu?

- Z repráku. Od Ježíška jsme dostali reprák. Je můj a bráchy.
- A: A jak si na něm pouštíte hudbu?
- Táta nám ji na tom ještě nepustil. Táta pouští vždycky na tom svém, ale byl jsem rád, kdyby pustil.
- A: Máš nějakou oblíbenou hudbu?
- Statistika nuda je.
- A: A když se koukáš na tom tabletu na TP, tak se koukáš na YouTube nebo?
- Já nevím na čem.
- Máma: Na cestování na něm mají nahrané filmy a je tam i film TP.
- A: Mluvil jsi i o mobilu. Máš vlastní mobil?
- Ne, ale chtěl bych. Psal jsem si hodinky a mobil a Ježíšek mi přinesl hodinky. [klasičké ručičkové hodinky] Psal jsem si takové, že se na nich můžeš volat a hrát nějaké hry. Tyhle jsou taky dobrý.
- A: Tyhle vypadá skvěle! Hlavně se naučíš hezky číst ten čas.
- Jo, a taky že mi to už jde.
- A: Jde ti to? Tak ukaž!
- Je za 4 minuty bude pět hodin a 30 minut.
- Máma: Ondrášku.
- Je to pravda.
- A: Říkal jsi, že někdy chodíš na telefon. Na jaký chodíš?
- Na mamky, taťka tam asi nemá pohádky.
- A: Takže tam koukáš na pohádky?
- E-hm, táta tam asi nemá pohádky, nebo o tom nevím.
- A: Máš nějaká pravidla, kdy můžeš používat telefon?
- To mi mamka musí dovolit.
- A: Takže jenom, kdy ti to dovolí. Kdy ho tak používáš?
- Třeba když jedeme na cestě. Brácha má tablet a já telefon nebo já mám tablet a brácha telefon. Takhle se to pořád mění.
- A: Používáš ho tedy při cestování. Někdy jindy?
- Jo, vždycky když jedeme, tak abychom se nenudili.
- A: Voláš třeba z mamky telefonu třeba babičce?
- Ne, to jenom můžu mluvit, když mamka zavolá a to jenom můžu mluvit.
- A: Mají nějakí tvoji kamarádi telefon?
- Hm, hodinky spíš, na kterých můžou volat a hrát hry.
- A: Hraješ nějaké hry?
- Ne. Jenom Lingo kids.
- A: Lingo kids, takže nějakou jazykovou hru?
- E-hm, ta je v angličtině. Já tomu rozumím a baví mě to.
- Máma: To je taková vzdělávací aplikace.
- Jednou to dokonce bylo celé černé a já jsem zmáčkl něco a vybral jsem si pozadí a začmáral jsem to všechno. Pak jsem si vzal sprej a nasprejoval jsem tam nějaké věci.
- A: Tu máš na mobilu nebo na tabletu?
- Na tabletu.
- A: A hraješ někdy sám od sebe, že se nudíš a jdeš si zahrát?
- Tohle je na tabletu. Na tabletu se můžu buď koukat, nebo hrát hry nebo se koukat jinam. Jsou tam dva druhy pohádek.
- A: Jaké?
- Nevím. Někde fungují i na cestách i normálně a nějaké fungují jenom normálně.
- A: Je třeba mezi tvými přáteli nějaký seriál, o kterém byste se pak bavili?
- Ehm, Trabanti.

- A: Takže se ve škole bavíš s kamarády o Trabantech?
 - Jo.
- Máma: To někdo zná jo?
 - Ví, co je trabant a myslím, že to i znají paní učitelky. [odbíhá do obývacího pokoje pro tablet] Já si zmáčknu tohle a dám to heslo a někdy se mi stáhne tahle pohádka. Mně už to zná. Já to zavřu a teď se mi ukáže heslo. Já ti ukážu aspoň, jak se liší ty pohádky.
- A: To je ta aplikace, kde to máš stažené?
 - E-hm. Tady jsou takhle pohádky.
- A: Na co z toho koukáš nejraději?
 - Na tohle.
- A: Raya a drak.
 - Tohle.
- A: Úžasňákovi.
 - A na Šmouly, tohle jsou dva druhy Šmoulů a na Medvídka Pú, na tyhle dva. Na tohle, na tohle všechno.
- A: Kačeří příběhy.
 - Máša a ...
- A: Rychlá rota?
 - Jo, a Kače-ro pe-de-ni.
- A: Kačeří příběhy.
 - A tady jsou, tady je ta TP.
- A: Na to tedy koukáš na tabletu. Koukáš na ně opakovaně?
 - Lingo kids je tady.
- A: Je to spíš nějaká naučná aplikace teda spíš než hra?
 - E-hm. Co to provádíš, ono se to přesunulo, zbláznil ses. Teď nevím, kde to je. [Vypadá to trochu jako dětská verze Duolingo, děti se tam učí pomocí her, tedy jedná se o naučnou aplikaci s hrami, kde se děti mají naučit anglické výrazy. Viděla jsem chlapce sestavovat robota ve tvaru člověka a jednotlivé části byly vyslovovány nahlas s tím, jak chlapec části skládal.] Něco tam maluješ, třeba tady. Tam na něco klikáš. Já ti chci ukázat, jak ten robot vypadá. Super, to jsem chtěl, to jsem chtěl. [Nabídla se mu tam hra, kterou chtěl hrát. V tuto chvíli začal být rozhovor velmi chaotický, chlapec neměl moc pozornost a hrál na tabletu hru.]
- A: Takže se učíš slovíčka?
 - Jo, ono to tam říká něco. Hele, a tady si můžeš vyrobit svého robota, třeba tam můžeš dát tohle, nebo tam můžeš dát takhle.
- A: Máš pocit, že tě to něco učí?
 - E-hm, mě to baví.
- A: Co tě to naučilo?
 - Anglicky. Teď zase, mám tohle.
- A: Takže pak ve škole, když se učíte, třeba lidské tělo, máš pocit, že ses to naučil z téhle hry?
 - E-hm.
- A: Používáš počítač někdy?
 - Ne, jenom třeba když mi mamka půjčí na malování.
- A: Máš nějakou herní konzoli?
 - Tak to rozhodně nemám.
- A: Ondro, celou dobu jsme se bavili o tom, jak s médii zacházíš, když je normální den – liší se to nějak, když jsi nemocný nebo máš prázdniny?
 - Ne.
- A: Ten den je pro tebe stejný? Trávíš u toho všeho stejně času?
 - E-hm.

- A: Když jsi třeba na víkend u babičky, tak to vypadá stejně? Jak tam třeba trávíš čas?
- Tak to vypadá trochu jinak. Tam jsem na televizi jenom někdy. U babičky Jitky trávím čas snad pořád venku, když venku to tam mám nejraději. Je to jenom kopec louka a ještě tam napíšu [mluví do tabletu].
- A: Takže u babičky bys řekl, že jsi méně na televizi?
- E-hm. A teď se celý hýbe [dostavěl robota]
- A: U babičky tablet nemáš?
- U babičky buď na televizi, nebo venku nebo vevnitř.
- A: Na televizi se tam koukáš na něco jiného než doma?
- Jo, tam nevím co je. Koukáme se tam na nějaké filmy, třeba Třetí princ.
- A: Normálně v televizi, nebo si vybíráte, na co se budete koukat?
- Ne, to když je tam něco dětského.
- A: Když teda něco běží a je to pro děti, tak si to pustíte?
- E-hm.
- A: Nedávno byly Vánoce, jak jsi s tou televizí, tabletem, telefonem, s knížkou nebo s časopisem během Vánoc?
- Skoro vůbec, jenom možná chvíli ráno. Vůbec teda.
- A: Jak to, že je to tak jiné, než tvůj normální čas?
- Protože jsme byli na výletě. Ráno jsem si hrál a potom jsme byli na výletě.
- A: A takhle celé vánoční prázdniny?
- E-hm.
- A: Takže jsi neměl čas na to s tím být?
- Ne, na Štědrý večer.
- A: To jsi měl čas?
- Na Štědrý večer jsem neměl. To jsme byli na výletě na Orloji a potom jsme se vrátili a chvíli jsme byli doma a potom jsme šli. Mamka nic nestihla připravit.
- A: A ty jiné dny po Štědrém dni jste trávili jak?
- To jsem většinou hrál s těma novýma věcmama.
- A: A koukal jsi třeba na nějaké vánoční pohádky?
- E-em.
- A: Nemáš rád vánoční pohádky?
- Ne.
- A: Z toho, co říkáš, to zní, že koukáš na televizi jindy více než o prázdninách, jak to?
- E-hm, to koukám rád na dovolené..
- A: Jenom když jste na dovolené a někam jedete?
- E-hm, abych se nenudil.
- A: Na kolik hodin bys to odhadl, že jsi na tabletu, televizi nebo si čteš?
- Třeba dvě hodiny, když dělám úkoly.
- A: A mezi Vánoce jsi teda neviděl žádné vánoční pohádky určitě?
- E-em. Jo, Chobotničky přejou hezké vánoce.
- A: A nějaké další?
- Ne, ne.
- Máma: Myslím, že říká naprostou pravdu výjimečně. My byli úplně nonstop na výletech a vůbec jsme nebyli doma.
- A: Ondra mi právě říkal, že nebyl na tabletu, nekoukal na televizi.
- Máma: Viděli jsme Shreka a koukal se na Sám doma někdy.
- A: Ale asi jsi teda koukal méně, než jsi říkal, že koukáš běžně.
- E-hm.

Emilka, 7 let

- A: Říkala ti maminka nějak, o čem se budeme spolu bavit, nebo nic nevíš?
- Nic nevím.
- A: Nevíš vůbec, tak to je dobře. Co si představíš pod pojmem média? Představíš si něco?
- [kroutí hlavou] Ne.
- A: Tak médium nějakým způsobem přenáší sdělení a pomáhá ho třeba šířit v čase – knížka, kterou někdo napsal před sto lety, si můžeme přečíst a to sdělení tu stále je. Je to tedy třeba knížka, televize, mobil, ale i časopisy, může to být počítač a všechno takového. Napadá tě ještě něco podobného?
- [dlouze se zamýšlí] obrazy?
- A: Taky mohou být. Se kterými z těch věcí, které jsem vyjmenovala, se setkáváš?
- Kničkama.
- A: Kde se s nimi setkáváš?
- [dlouze se zamýšlí]
- A: Není to vůbec žádný test, můžeš říct úplně cokoli, klidně i, že nevíš, i nevím je odpověď, kdybys nevěděla.
- Nevím.
- A: Popíšeš mi nějak tvůj běžný den? Když ráno vstaneš, tak jak pak vypadá tvůj den?
- Jdu, tady si sednu na sedačku a pustím si něco a u toho se oblékám a jím. Pak jdu do školy, po škole mě vyzvedne máma nebo táta. Co dál..
- A: Jak vypadá tak tvoje odpoledne? Máš nějaký program?
- Někdy jo a někdy ne.
- A: Máš někdy odpoledne třeba kroužek?
- Někdy mám ve čtvrtek tenis.
- A: A když se vrátíš ve čtvrtek z toho tenisu, tak co pak děláš doma dál?
- Jdu číst, knížku si přečtu a kdybych měla úkoly, tak jdu udělat úkoly a za chvíli půjdu spát.
- A: Říkala jsi, že čteš knížku – baví tě čtení?
- [kýve]
- A: Jo? Čteš ráda?
- Jo.
- Máma: Nevadím vám tady? Emi, jsi v pohodě, když tady sedím?
- [kýve]
- A: Máš nějakou teď rozečtenou?
- Jo mám.
- A: Jak se jmenuje?
- Síska kyselá.
- A: O čem to je?
- Tam je Jeník a ta Síska. Ta Síska, když byla malá, tak vůbec nezlobila, takže nezlobí vůbec a ten Jeník zlobí furt.
- A: Jsou sourozenci?
- E-em.
- A: Jsou to kamarádi tedy?
- Asi, já nevím.
- A: Je to obrázková knížka nebo to nemá obrázky?
- Jsou tam někdy obrázky a někdy ne.
- A: Když si tu knížku čteš, tak si čteš sama, nebo s rodiči?
- My teď máme vyplnit nějaký deník, takže s rodiči.
- A: Máš přečíst knížku a napsat čtenářský deník?
- E-hm.
- A: Takže to čtete, abyste to potom mohli napsat spolu?

- Asi jo.
- A: Máš nějakou oblíbenou knížku?
- E-em, ne.
- A: Čteš třeba nějaké časopisy?
- E-em.
- A: Někdy jsi žádný časopis nečetla? Neláká tě to?
- Ne.
- A: A když čteš, tak čteš každý den nějak pravidelně, nebo?
- No, do toho čtenářského deníku, to máme, zvládnou do středy, takže čtu každý den. Někdy jsme na dovolené nebo nemám s sebou tu knížku, tak nečtu.
- A: Takže teď čteš každý den pravidelně, abys to rychle přečetla a jindy, když nemáš deník, tak taky každý den?
- Ne, když nemám tu knížku, tak nemusím. Někdy, když jsem u babičky a má knížku, tak čtu z jiné. My taky máme „čtu si“ a do toho každý den, když čteme, máme tam datumy, tak mi to tam máma nebo táta podepíší a paní učitelka nám pak dá za to razítko. Když čteme i o víkendu, tak nám dá za to i hvězdičku
- A: To je nějaká knížka, kde máš za úkol něco přečíst do školy?
- E-em, nemám.
- A: A jak to funguje? To si můžeš číst cokoliv a jen ti to pak rodiče podepíší?
- E-hm.
- A: Kde si tak čteš?
- Jak kdy, někdy tady na sedačce někdy v pokojíčku, někdy na chodbě..
- A: Říkala jsi, že čteš někdy u babičky, co tam tak čtete?
- Takový příběhy. Třeba jsme četly teď Kobytku Karolínku u babičky.
- A: Bavila tě Kobytku Karolínka?
- E-hm.
- A: Jaké máš třeba u čtení pocity?
- Dobrý.
- A: Baví tě ty příběhy?
- E-hm.
- A: Provedla bys mě tady u vás?
- E-hm. Tady máme kuchyň, kde si děláme jídlo. Jídelní stůl a tady máme gauč.
- A: Vidím, že máte televizi, koukáš se na televizi?
- E-hm.
- A: Na co se tak koukáš?
- Já se koukám na Lollipopz někdy, a když je tu brácha, tak se koukáme na Šmouly, nebo na Kája a Bambuláček a nebo na Mášu a medvěd. [V obývacím pokoji byl také bratr a během našeho rozhovoru mu hrálo video, které vypadalo jako nekomentované video ze hry, kde jezdí auta po závodní dráze. Trochu takové hypnotické s nic neříkající hudbou.]
- A: To jsou několikadílné pohádky?
- Třeba Lollipopz, to jsou tam díly. A to jsou jako 4 holky a mají na sobě paruky zelenou, modrou, růžovou a žlutou.
- A: Máš nějakou oblíbenou z nich?
- Zelenou.
- A: Proč ji máš nejraději?
- Protože se jmenuje stejně jako já a moc se mi ta paruka líbí.
- A: Jak bys ji popsala kromě vzhledu? Jaká je?
- [dlouze se zamýšlí] Asi nevím.
- A: Dobře. Koukáš někdy třeba na televizi s rodiči, nebo koukáš spíš sama či s bráškou?

- S bráchou, nebo sama a někdy tam je i táta..... a máma.
- [Maminka se při téhle odpovědi trochu otočila]
- Někdy tam sedíte s náma.
- Máma: Vždyť koukáme taky spolu. Na co?
- Na Peče celá země nebo jsme koukaly na Stardance.
- A: Jak tě baví tyhle dospělácké pořady?
- Baví mě.
- A: Co máš raději – Peče celá země nebo Stardance?
- Peče celá země.
- A: Proč se ti líbí?
- Protože ráda pečů.
- A: Kdo je ti tam teď nejvíc sympatický?
- Jako v tom pečce celá země?
- A: E-hm.
- Kristýnka.
- A: Co máš nejraději, když pečou?
- Dorty.
- A: Ta kreativní výzva je tvoje oblíbená?
- E-hm.
- A: Kdy tak koukáš na televizi?
- No někdy ještě před úkolama, když přijdu po škole, někdy i večer a taky ráno.
- A: Ráno před školou to stíháš?
- E-hm, protože já se u toho oblíknu a jím.
- A: To stihneš i třeba jeden díl těch Lollipopz?
- Někdy víc a někdy jeden. A když jde brácha rovnou taky do školky, tak si musíme pustit něco společného.
- A: Máš nějaký oblíbený pořad nebo seriál? Je něco z toho, že bys na to koukala pořád?
- I z těch dětských?
- A: Z dětských, dospěláckých cokoliv.
- Lollipopz
- A: To bys koukala od rána do večera?
- E-hm. Ale už jsem skoro všechny díly prokoukala.
- A: Koukáš se někdy opakovaně?
- E-hm, někdy jo.
- A: A baví tě to i tak?
- E-hm.
- A: Jak často tak koukáš na televizi?
- To úplně nevím, jak často.
- A: Jestli třeba každý den, nebo ne každý den..
- No, někdy každý den ne. Jako ráno koukám každý den u toho oblékání, když jdu do školy a o víkendu někdy jo a někdy ne.
- A: Takže když jdeš do školy, tak každé ráno, ale o víkendu ne vždycky. Když jste třeba někde na dovolené, koukáš na televizi i tam?
- No, jo akorát když jsme v jiné zemi, tak tomu nerozumím.
- A: A koukáš i tak?
- E-hm.
- A: Z toho příběhu někdy vydedukuješ, co se tam děje, že?
- E-hm.
- A: Když jsem byla mála, tak jsme jeli do Itálie lyžovat, jenže jsem po cestě onemocněla a musela jsem zůstat na pokoji sama. Celý den jsem tam koukala na dětské pohádky v italštině

a samozřejmě nerozuměla ani slovo, ale koukala jsem na SpongeBoba, kde ten děj šel pochopit.

- My pojedeme tuto sobotu do Itálie.

A: A lyžovat?

- E-hm, lyžovat. My tam jedeme s babičkou, s kamarádama a ještě se sestřenicí a s bratrancem.

A: Jak se těšíš?

- Těším se, akorát je tam strašně dlouhá cesta.

A: To určitě zvládnete. Víš, kam jedete?

- No, mami, jak se to tam jedeme, kam jedeme.

Máma: Jmenuje se to tam Val Gardena.

A: Tak to je hodně dobré! To si užijete. Teď tam je hezké počasí. Říkala jsi, že koukáš na televizi, když snídáš, koukáte na televizi i u večere?

- Někdy jo, někdy i jíme tam na tom stole a někdy tady sedíme a koukáme, ale to není tak často.

A: Na co tak u večere koukáte?

- To koukáme na ty Šmouly a nebo na tu Mášu a Medvěda, anebo na tu Káju a Bambuláčka.

A: I u večere teda koukáte na pohádky, i když večeríte s mámou a tátou?

- E-hm.

A: Myslíš, že je ty pohádky baví?

- Nevím. [smích]

A: Děláš u televize někdy něco dalšího kromě jezení?

- Ještě se oblékám, a když jsem byla u dědy, tak jsem u televize chvíli kreslila.

A: U televize třeba neděláš domácí úkoly?

- Ne, protože mě to rozptyluje pak.

A: Čteš někdy u televize?

- No, jako někdy si ji pustí brácha a já se rozptyluju tím čtením a takže nečtu u té televize.

A: Co pro tebe televize znamená?

- Nevím.

A: Tak někdo třeba se na televizi kouká, protože je to baví..

- Jo.

A: Baví tě to?

- E-hm.

A: Vybavíš si třeba ještě nějaký jiný dospělácký pořad, na který koukáte? Třeba nějaký seriál?

- Ještě jsme koukali na Masterchefa.

A: Máš ráda Masterchefa?

- Někdy koukáme, ale teď jsme dlouho nekoukali. Teď jsme koukali spíše na Peče celá země.

A: Koukáte zpětně, nebo v tu dobu, kdy to jde?

- Asi často zpětně a někdy i v tu dobu, takže asi hodně koukáme zpětně.

A: Takže to není, že když to jde v sobotu večer Peče celá země, že byste na to koukali vždy v tu sobotu večer?

- Ne, vždycky ne.

A: Provedla bys mě dál? Ukázala bys mi pokojík?

- E-hm. Tady je ložnice, kde spí máma a táta. My máme tady takhle.

A: Máte teda pokojík s bráškou?

- E-hm.

A: Máte tu úplně svoje království. Ukážeš mi nějakou z těch knížek, co čteš. Vidím, že jich máte hodně tady.

- Já čtu tuhle [vytahuje Sísu Kyselou]

A: Aha, vidím velká písmenka a trochu obrázky. Baví tě?

- E-hm, jo!

A: Kde jsi na ní přišla?

- No, my jsme měli samé knížky, které byly už pro malé děti a některé byly moc dlouhé, jiné zase krátké, tak máma mi koupila tuhle.

A: Vypadá moc hezky. Děkuji, že jsi mi ji ukázala.

- Není zač.

A: Čteš už úplně plynule sama?

- Ještě úplně ne.

A: A když si čteš sama, tak si čteš sama a zkoušíš číst nebo si čteš nahlas?

- Někdy čtu nahlas, někdy čtu bráchovi a jinak potichu nečtu.

A: Říkáš si to pro sebe nahlas, aby to dávalo smysl?

- E-hm.

A: A bráchovi čteš před spaním?

- Někdy před spaním, když máma jde odvést tátu na fotbal, anebo táta někam jde, tak já si tady lehnu k bráchovi a čtu mu někdy pohádku.

A: Čtou vám rodiče před spaním někdy?

- No, četli, protože my jsme měli adventní kalendář s knížkami. Tady nám někdy četli.

A: Co jste tam měli za knížky?

- Kde to máme, jo tady. Tady jsou.

A: Aha, takže to jsou spíš takové knížečky. Takže to vám předčítali jednu před spaním?

- E-hm.

A: A jindy vám taky čtou?

- No, někdy četli a teď už s tátou hodně upravujeme pohádky, že každý řekne jednu pohádku.

A: Jakože si ji vymýšlíte?

- E-hm.

A: Prohlížíš si třeba nějaké knížky?

- Někdy si prohlížím časopis a někdy si taky prohlížím knížky.

A: Počkej, počkej, časopis jsi říkala, že nečteš. Ukážeš mi nějaký, co máš, který si prohlížíš?

- No, já když mám časopis, tak si ho prohlížím, ale nečtu ho.

A: To je jako maminky časopis, co si prohlížíš, nebo to je to dětský časopis?

- Dětský.

A: Ukážeš mi ho? Nebo víš, jak se jmenuje?

- Pusík.

A: Takže Pusíka si prohlížíš, ale nečteš ho?

- E-em. Když mi ho máma někdy koupí, tak já si ho jenom prohlížím.

A: Baví tě to?

- E-hm.

A: Máte ho nějak pravidelně?

- E-em.

A: Takže sem tam ho koupíte a prohlížíš?

- E-hm.

A: Zkoušela sis třeba i nějakou časopis pro starší děti pořídit? Nebo nějaký dospělácký časopis tě nikdy neláká?

- Ne.

A: Je mezi tvými spolužáky populární třeba nějaký seriál, o kterém si povídáte?

- Ne.
- A: Není nic takového, třeba pohádky?
- E-em.
- A: Nekoukají třeba spolužáci na Peče celá země?
- Ne, my si o tom nepovídáme.
- A: Máš vlastní telefon nebo tablet?
- Nemám, akorát mám tady chytré hodinky.
- A: A s nima můžeš volat rodičům nebo i někomu jinému?
- Mám tam rodiče, sestřenici, bratrance, dvě babičky, dědu a ještě kamarádku.
- A: Voláš jim přes ně někdy?
- E-hm, volám.
- A: Baví tě to?
- E-hm.
- A: Takže s nima můžeš jen volat? Můžeš na nich hrát hry?
- Mám tam nějaké anglické hry, že si to zmáčknu a ono mi to řekne, jak se to řekne anglicky. A taky tam mám taky kalkulačku. Jsou tam nějaké věci, které jsou tam třeba, je tam i budík třeba.
- A: Baví tě ta anglická hra?
- E-hm, někdy si ji zahraju, když mám s sebou hodinky.
- A: A komunikuješ přes ty hodinky třeba s tou babičkou nebo sestřenicí často?
- No někdy často, jakoby často docela.
- A: Takže třeba tak jednou do týdne jim zavoláš?
- No, třeba jim zavolám, a když to neberou, tak jim zavolám zpět.
- A: A to funguje tak, že to máš pak nahlas z těch hodinek?
- E-hm.
- A: Kdy jsi je dostala?
- Já jsem je dostala minulý rok od Ježíška.
- A: Takže je máš teď něco málo přes rok?
- E-hm, mě baví ty hodinky, protože já jsem chtěla už teď mobil, myslela jsem si, že ho koupím, ale nakonec mám ty hodinky.
- A: Můžeš teda i bez mobilu volat lidem?
- E-hm.
- A: A ty jsi chtěla mobil, abys mohla volat?
- Jako abych tam mohla i psát, ale teď mám ty hodinky a nevádí mi to, že tam nejde psát.
- A: Můj synovec takové hodinky má a může na nich nahrát hlasovou zprávu někomu a poslat ji?
- E-em.
- A: Kdy je tak používáš?
- Někdy je používám ve škole a někdy taky o víkendu.
- A: Máš daná nějaká pravidla, jak a kdy je můžeš používat?
- E-em.
- A: Můžeš prostě kdykoliv?
- E-hm.
- A: Přehráváš si třeba někdy nějakou hudbu?
- Já mám sluchátka a na nich když jsme jeli na Lipno, tak tam jsem si je poslouchala na hudbu, ale teď jsem je dlouho neslyšela. A já mám taky i tablet.
- A: Aha, ty máš tablet. Používáš ho pravidelně?
- Pravidelně ne, teď jsem ho dlouho nepoužívala, ale třeba jak pojedeme do té Itálie, no tak tam máme třeba pohádky, máme dva tablety. Já tam třeba mám hry i pohádky a

- tam jsou i hry pohádky. Takže bereme dva tablety, kdyby chtěl brácha něco, tak abychom se o to nehádali.
- A: Jak dlouho tablet máš?
- Možná jsem ho dostala od Ježíška, ale teď nevím, kdy přesně. Jo vím, myslím, že taky minulý rok, někdy tak. I ta sluchátka jsem dostala minulý rok.
- A: Co na tom tabletu posloucháš za hudbu?
- No, někdy tam jsou nějaké dětské hudby, že si jako poslouchám dětské hudby?
- A: Jako třeba Uhlíře – Dělání, dělání nebo co přesně myslíš dětskou hudbou?
- No jako třeba Štítisko a Poupěnka. Já nevím, jak se všechny ty hudby jmenují.
- A: A je to české?
- Ano.
- A: A je to jako takové ty dětské písničky?
- E-hm.
- A: Baví tě hudba?
- E-hm a taky někdy mi pustí dospělý nějaký jejich a tancujeme s bráchou.
- A: Z toho tabletu ti to pustí?
- Z tabletu nebo z mobilu, ale z tabletu to funguje taky.
- A: To myslíš, jak když jsem přišla a měli jste puštěné na repráku písničky?
- To je máma, to zas dělá přes mobil.
- A: Posloucháte takhle často z repráku?
- Jo, máma hodně. Protože já jsem vstala a máma tam tancovala, takhle mě zatočila vzhůru nohama.
- A: Takže hodně takhle posloucháte?
- Jo, máma hodně.
- A: A vy jste u toho?
- E-hm.
- A: Baví tě to, když máma poslouchá hudbu?
- Někdy, když se koukám na pohádku a máma zapne hudbu, tak já to neslyším a někdy, když se nekoukáme na nic, tak u toho tancujeme třeba i.
- A: Posloucháte třeba i takhle nějaké mluvené slovo nebo podcast?
- To nevím, co je.
- A: Podcast je, že já bych se třeba rozhodla mluvit o médiích, tak bych nahrála mluvených rozhovor a někdo by si ho mohl pustit z internetu.
- Máma dělala, když jsme byli s kamarádkou na horách, tak jsme se tam i fotili a to tam dala hudbu a to tam poslala a ono to tam není moc dlouho, třeba den nebo dva.
- A: Aha, já jsem spíš myslela něco jako namluvenou pohádku, pouštíte si?
- Někdy, když máma uklízí a než my jdeme spát a už jsme tady v posteli, tak máma pustí audio pohádku.
- A: Jaké tak posloucháte audio pohádky?
- No, Červenou Karkulku nebo Popelku a tak. Teď posloucháme Kát'a a Škubánek.
- A: Máš nějakou oblíbenou z nich?
- Kát'a a Škubánek.
- A: Co děláš na tom tabletu?
- Na tom tabletu někdy hraju hry.
- A: Jaké tam máš hry?
- No, mám tam, já nevím, protože já jsem ho teď dlouho nepoužívala. Teď jsem zapomněla, protože já jsem ho dlouho nepoužívala.
- A: Takže ho nepoužíváš pravidelně?
- E-em, třeba jsem ho použila minulý rok, když jsme jeli na to Lipno. Jsem ho používala, nebo někdy když, já mám okluzor, ten mám na oko, ten má i brácha.

- Brácha má 2 hodiny ve školce a pak má hodinu doma, já mám jenom hodinu a to někdy děláme hry na tabletu.
- A: Takže trénuješ jedno očičko a druhé máš přikryté?
- E-hm.
- A: Sem tam ho teda použiješ – nekoukáš se na něj tak často jako na televizi nebo tak?
- E-em.
- A: Máš k tomu tabletu nějaká pravidla od rodičů?
- E-em.
- A: Můžeš si ho kdykoliv vzít a hrát na něm? Nemusíš se ptát?
- Ne, akorát někdy, když se stane, že je vybitý, tak si ho potřebuji nabít.
- A: Můžeš přes ten tablet nějak komunikovat s někým, jako přes hodinky?
- Ne, to tam nemám telefony.
- A: Máš nějakou oblíbenou písničku?
- Jo, mám.
- A: Povíš mi, jak se jmenuje?
- Míša a..., počkej, jak se jmenuje. Mám jich jakoby hodně. Mercedes a Jedna, dva a to pouští hodně táta, a taky mám ráda Míša je náš kamarád. Jo taky mám ráda, jak se to jmenuje, Lesbians.
- A: Říkala jsi, že na tabletu se koukáš na nějaké pohádky?
- E-hm, někdy jo.
- A: A to tam máš stažené?
- Úplně nevím, protože na tom druhém tabletu, jak má máma a táta, tak tam jsou stažené, ale tady to nevím.
- A: Nebo koukáš na YouTube na to?
- No na YouTube na to koukám.
- A: Koukáš na YouTube i ta televizi?
- Tam jsou ty Lollipopz.
- A: Aha, takže to koukáš na YouTube. Koukáš na pohádky i někde jinde?
- Na YouTube.
- A: Koukáš třeba na Děčko?
- Na Děčko, když nás babička vždycky vyzvedává v úterý, tak tam má Děčko a tak se na něj koukám.
- A: A na co se koukáš na Děčku?
- No, já nevím, jak se ty pohádky jmenují, protože ono to tam nejde dát. Ono to jako jede.
- A: No jasně, nemůžeš si to vybrat jako na YouTube a prostě ti to tam jede.
- E-hm.
- A: Víš, že Děčko jde pustit na televizi i zpětně?
- Ne.
- A: Kdybys chtěla na nějakou pohádku koukat, tak jde pustit zpětně přes červené tlačítko na televizi. Víš, co je červené tlačítko?
- Jako když se vypíná, nebo jak to myslíš?
- A: Ty tu televizi zapneš, a když máš to Děčko puštěný, tak zmáčkneš červené tlačítko na ovladači a můžeš koukat online. Je to takový YouTube České televize a můžeš si pustit pohádky zpětně, tak kdyby tě nějaká bavila, tak to jde i takhle.
- Jo. U babičky jsem jednou chtěla jednu pohádku, akorát jsme na to zapomněli a u babičky to nejde dát zpětně.
- A: A baví tě ty pohádky na Děčku?
- E-hm.
- A: Všechny? Nebyla tam nějaká, která tě nebaví?

- Nebaví mě tak, kde tam zpívají jakoby, já nevím, jak se jmenuje.
- A: Jako nějaké zpívánky?
- No oni říkají pohádky a oni u toho zpívají.
- A: Říkají pohádku a u toho zpívají? A je to hraná pohádka?
- No jako oni to tam, dělají to lidi a taky si tam i povídají, takže jako.. Já nevím, jak se to teď jmenuje.
- A: Je to něco jako Kouzelná školka třeba?
- Ne.
- A: Tak to vůbec nevím, o čem mluvíš bohužel.
- No já nevím, jak se to jmenuje.
- A: To nevádí, můžeš si zkusit vzpomenout, jestli chceš.
- To nedám.
- A: To nevádí, to vůbec není důležité, zkusím se na to podívat doma, jestli se mi to podaří najít.
- Jakoby oni tam i říkají něco, ona paní je u piana a taky tam i něco říkají, takže jakoby a taky tam je jakoby i divadlo.
- [přišel tatínek Emilky domů, tak jsme se představovali a pokračovali v rozhovoru]
- Tati, víš, jak se tam mluví a u toho zpívá, tak co je to?
- Táta: Muzikál nebo co?
- Ne takové to, jak tam zpívají a taky tam mluví. Vypráví nějakou pohádku a u toho zpívají, jak se to jmenuje?
- Táta: No..
- A: Taky právě nevím, mluví Emilka o Děčku, ale nejsem si jistá, jak se jmenuje ta pohádka.
- Jak je to u té babičky.
- Táta: Ty si přeješ vědět nějakou pohádku.
- Já nevím, jak se jmenuje. Já teď nevím, jak se to jmenuje.
- A: Já to zkusím pak dohledat, jak se to jmenuje.
- Táta: Taky nevím, Emilko, tak se jí můžeš zeptat, až tam půjdeš zítra. Jak vám to jde?
- A: Skvělý, všechno dobrý.
- Táta: Spolupracuje holka?
- A: Perfektně. Takže u babičky koukáš na to Děčko, koukáte i na nějaké dospělácké pořady s babičkou?
- E-em, jenom ona, mám starší babičku, která bydlí v Zahradňáku a on jí umřel manžel, tak ona k ní na Vánoce jde, tak když se pouští pro dospělé, tak my si někdy pustíme i Děčko.
- A: Na co tak koukáte s babičkou pro dospělé?
- Nevím, jak se to jmenuje.
- A: Jsou to nějaké kriminálky?
- Jednou jsme koukali, že oni tam někam lezli s nějakou holčičkou a ta holčička měla tady něco odřeného a oni jí vezli na nosítkách tou skálou, kde byla. Byla připoutaná, aby nesjela, ale ona se odpoutala a pak tam sjela dolů.
- A: Takže i nějaké drama sledujete jo?
- E-hm.
- A: Baví tě takové pořady?
- E-hm.
- A: Máš raději pohádky nebo pořady pro dospělé?
- No, asi oboje.
- A: Pustíš si někdy něco na normální televizi sama i pro dospělé nebo něco co by se spíš koukala máma s tátou?
- E-em.

A: Spíš si pustíš YouTube?

- E-hm. Já úplně neumím zapnout pořady pro dospělé, já umím zapnout jenom YouTube.

A: Používáš někdy počítač?

- Já počítač nemám ještě.

A: A používáš někdy mámy nebo táty počítač?

- E-em.

A: Nepouští ti na něm třeba pohádky nebo tak?

- Jako někdy, když jsem byla s tátou v práci, tak mi to tam pustil, ale když jsem byla malá, tak jsem mačkala ta písmenka jenom, ale to nedělám už.

A: Takže počítač normálně nepoužíváš?

- Ne.

A: Používáš vlastně někdy telefon rodičů?

- Někdy jo, když se natáčím, tak ho používám a jinak někdy když fotím, ale spíš natáčím, takže jinak asi ne.

Máma: Vy si budete ještě chvíli povídat, že jo?

A: E-hm.

Máma: My půjdeme na terasu.

A: Takže ho používáš na natáčení a focení?

- E-hm.

A: Koukáš se někdy zpětně na to, co jsi natočila?

- Někdy jo a taky se koukám na mobilu mámy nebo táty, ale to není zas až tak často.

A: Jako na nějaké pohádky tam koukáš?

- E-hm, ale často ne.

A: A to tam mají stažené, nebo na YouTube?

- Taky na YouTube.

A: Ty jsi úplně YouTube divák! Máš nějaký YouTube kids nebo normální YouTube?

- Normální YouTube.

A: Koukáš se tam na pohádky a třeba na něco jiného? Na nějaké malování nebo tvoření?

- E-em.

A: Pohádky hlavně teda.

- E-hm a taky se někdy koukám na pokusy.

A: Na jaké pokusy?

- Někdy když dělají pokusy, třeba že dají cibuli neoloupanou do kastrolu a takhle s tím udělají a ona se prý oloupe [točivé pohyby rukama]. My jsme to zkusili a jenom trochu se oloupala.

A: Takže sleduješ takové hokusy pokusy jo?

- E-hm, i táta na to kouká.

A: Baví tě to?

- E-hm.

A: Vzpomněla by sis ještě na nějakou tu hru na tom tabletu? Jenom jestli tě něco nenapadlo.

- Tady jsem si na žádnou nevzpomněla, ale třeba v tamtom tabletu mám malování nehtů, účesy a malování.

A: Teď mluvíš o tom, že máš svůj tablet a můžeš používat tablet rodičů. Na tom tabletu rodičů máš malování a ty nehty a to, co jsi řekla?

- E-hm a taky brácha tam má auta a já s ním někdy závodím a někdy si to taky pouštím.

A: K tomu tabletu rodičů máš přístup jakkoliv chceš?

- No, jakoby on není úplně rodičů, já nevím, jak to mám úplně říct. Můžeme si ho pouštět, někdy když brácha kouká třeba na Spidermana a já se nechci koukat, protože mě to nebaví, tak mi máma nebo táta pustí tablet.

- A: Ten jako „jejich“?
- No.
- A: Používáš ho nějak pravidelně nebo výjimečně?
- No, pravidelně ne.
- A: A tam tedy hraješ hry i koukáš na pohádky?
- E-hm.
- A: Baví tě ty hry, co tam máš?
- E-hm.
- A: Jakou z nich máš nejraději?
- Asi mám nejraději malování a taky nehty.
- A: A to malování nehtů je, že někomu maluješ nehty?
- No, že maluješ nehty a malování je, že tam ukážou obrys třeba pejska a ty tam takhle uděláš a vezmeš si jakoukoliv barvičku a obtáhneš to. Pak jí taky vybarvíš.
- A: Takže takové omalovánky?
- No.
- A: Dohadujete se třeba s bráchou, co kdo bude používat?
- Jo někdy jo.
- A: třeba oba chcete koukat a dohadujete se?
- No někdy že on třeba někdy chce Spidermanky a já chci Lollipops.
- A: O ten iPad se někdy dohadujete?
- No, jo, protože brácha se pořád kouká na ten iPad a já taky, takže někdy se kouká na televizi a já na iPad nebo obráceně, protože on tam má auta a jeho to baví. Taky tam má novou hru, že takhle míčkem jedeš a máš tam různé překážky. Když spadneš, tak hraješ od znovu.
- A: Celou dobu jsme se tak bavily o tom, jak vypadá tvůj den běžně a jak s médii běžně zacházíš. Jak s nimi zacházíš, když jsi nemocná nebo máš prázdniny?
- Když mám prázdniny třeba letní, tak jezdíme na dovolenou, nebo jsme u babičky, protože babička má jeden kulatý bazén, ten je studený, a druhý velký, kde máme i nafukovací matraci a taky tam máme kruhy a brácha tam má rukávky a kruh.
- A: Takže to jste v létě u babičky. Čteš tam třeba?
- E-em, ale taky třeba jsme jeli do Španělska o letních prázdninách, minulý i předminulý rok jsme jeli do Španělska.
- A: A když jsi tam, tak čteš knížku?
- E-em, nečtu. Já čtu nejvíc doma knížky.
- A: Takže nejvíc čteš doma a během školního roku?
- E-hm.
- A: Dneska jsi byla doma, protože tě bolí v krku, jak se to třeba lišilo od toho, když jdeš do školy?
- Že mě vzbudí táta, já jdu tam, když mě pálí v krku, tak vstanu někdy, vyzkouším to, a když prostě to nezvládnou se ani obléknout, tak si jdu ještě lehnout a spát a nejdu do školy.
- A: Koukáš se třeba víc nebo méně na telku, když jsi nemocná?
- No, někdy se koukám, a když jsem nemocná, tak se hodně koukám na telku.
- A: Hodně?
- E-hm a když jsem třeba šla do první třídy poprvé, tak jsem byla hodně nemocná a za pár dní jsme jeli na školu v přírodě, takže jsem byla hodně nemocná.
- A: Takže to jsi byla pak doma a to říkáš, že když jsi nemocná, tak jsi víc doma a koukáš víc na telku, než když jdeš do školy?
- E-hm.
- A: A když jsi nemocná, tak čteš nebo ne?

- Ne, protože jak jsem nemocná, tak ne. Když jsem doma a nejdu vůbec do školy, protože je mi špatně, no tak mám hrozně moc domácích úkolů. My jsme měli jednu 8 stránek z matiky.
- A: Takže děláš hodně domácích úkolů?
- Někdy.
- A: A co třeba mezi Vánoce? Jak jsi zacházela s televizí nebo s knížkami nebo s tabletem?
- No, na tablet jsme úplně hodně nekoukali, koukali jsme se někdy na ty vánoční pohádky a někdy i na YouTube.
- A: Na jaké vánoční pohádky jsi koukala?
- No, já nevím, jak se to třeba úplně jmenuje.
- A: Nějaké princeznovské pohádky?
- No, jako jsou tam děti někdy. Koukali jsme, že tam byli hodně děti a draci.
- A: Aha, takže jste koukali mezi Vánoce více na pohádky, než normálně myslíš?
- Tak stejně prostě. Jednou jsme koukali, když máma dělala salát, nebo kdy to bylo, tak jsme koukali někdy na tu pohádku a třeba jenom dvakrát a jinak na ten YouTube.
- A: Takže třeba tak stejně to je?
- Třeba teď hodně o těch vánocích jsme nekoukali, protože jsme zdobili stromeček, vánoční výzdobu a tak jsem pomáhala mámě, ale když jsme šli s babičkou a dědou pro kapra. Taky jsem zdobila u babičky stromeček.
- A: A mezi Štědrým dnem a Silvestrem?
- No na Silvestra jsme byli na chatě. Ne na naší chatě, ale jak to mám říct...
- A: Někde na horách na chatě prostě?
- No na horách, tak byla dvojčata, kluci, a pak tam byla jedna holčička a ta holčička my se známe, protože to je táty kamarád ten její táta.
- A: Viděla jsi mezi Vánoci nějakou pohádku, na kterou si vzpomeneš?
- Dračí srdce, nebo co to bylo, nebo něco takového.
- A: Byla to česká pohádka, myslíš?
- E-hm česká.
- A: Viděla jsi třeba víc pohádek během Vánoc než třeba dneska?
- No, když jsou Vánoce, tak máma nám pustí ty vánoční pohádky a když jsme tady, tak koukáme hodně často na YouTube.
- A: Koukají s vámi rodiče nebo koukáte sami?
- Na ty pohádky někdy, ale moc ne. Protože máma dělala kapra a dělala bramborový salát..
- A: Ale to nedělala celých 5 dní, co jsou vánoce přece.
- Já vím, ale asi úplně ne.
- A: Na kolik hodin denně bys tak odhadla, že zacházíš s médii, takže koukáš na televizi, jsi na iPadu, čteš si..
- Třeba dvakrát denně nebo jednou denně nějak tak.
- A: A na kolik hodin?
- Někdy hodinu, dvě. Něco mezi jednou a dvěma.
- A: A televizi třeba?
- E-hm.
- A: To do toho všechno zahrnuješ do těch dvou hodin i se čtením?
- Já nevím, já se kouknu, podívám se na televizi třeba hodinu a tak, pak jdu dělat úkoly a čtu si.
- A: Máš nějaká omezení na televizi nebo ne? Můžeš koukat kdykoliv?
- Někdy děláme první úkoly, někdy musíme uklidit. No kdykoliv nemůžu, protože někdy má brácha okluzor a já ne, někdy uklízíme, nebo někdy něco děláme, tak to ne.
- A: Takže prostě když ti máma dovolí?

- E-hm.
- A: Je to se svolením rodičů ta televize?
 - E-hm.
- A: Řekne někdy, už to stačilo, už se nebudete koukat?
 - Někdy nám máma řekne, že stop a že stačí už.
- A: Měří vám u toho třeba čas nebo je to pocitově?
 - Někdy, když jsme si pustili televizi a pak jdeme uklízet, tak třeba to jsme dělali jednu hodinu a pak jsme šli uklidit.
- A: Všechno je to, jak mamka nebo taťka řekne?
 - Jo.
- A: Když jsi u té babičky, tak koukáte na to Děčko, to je u jedné babičky, u druhé babičky to je taky tak?
 - Ta má YouTube a tam koukáme na YouTube. A ta babička jak má to Děčko, tak ta nemá YouTube.
- A: A u babičky na YouTube taky koukáš na ty Lollipops?
 - Tam koukám spíš hodně na Mášu a medvěda a na Šmouly, protože je tam někdy i brácha a když jsem tam sama, tak koukám na tohle.
- A: A řekla bys, že u babiček koukáš na televizi stejně jako doma?
 - No u babičky Květy tam hodně často koukám na televizi a u babičky Mariky, to je druhá babička, no to nevím. To úplně nevím. No asi stejně, já nevím. Možná méně možná víc.
- A: Ale u babičky Květy je to teda víc?
 - E-hm.